

TÜRK-İŞ TÜRKİYE
İŞÇİ SENDİKALARI
KONFEDERASYONU

BAŞKANLAR KURULUNA SUNULAN

**YÖNETİM KURULU
ÇALIŞMA RAPORU**

16 OCAK 2001 - İZMİR

TÜRK-İŞ
Bilgi Merkezi

TÜRK-İŞ

TÜRKİYE İŞÇİ SENDİKALARI KONFEDERASYONU

BAŞKANLAR KURULUNA SUNULAN

YÖNETİM KURULU ÇALIŞMA RAPORU

16 Ocak 2001

İZMİR

TÜRK-İŞ
Bilgi Merkezi

Tarih:.....795.....

Demirbaş No:.....

Tasnif No: 331.880.6...Baş 2001

Bilgisayara iletilmiştir

TÜRK-İŞ BAŞKANLAR KURULU ÜYELERİ

- 1- Bayram MERAL
- 2- Hüseyin KARAKOÇ
- 3- Mustafa KUMLU
- 4- Salih KILIÇ
- 5- Çetin ALTUN
- 6- Bedrettin KAYKAÇ
- 7- Mehmet KAFES
- 8- H.Hüseyin KAYABAŞI
- 9- Rahmi YAMAN
- 10- Mustafa ÖZTAŞKIN
- 11- Mustafa ÇAVDAR
- 12- Mustafa TÜRKEL
- 13- Korkut GÜLER
- 14- Ömer ÇELİK
- 15- Zeki POLAT
- 16- Hayrettin DEVRİMÖZ
- 17- Yener KAYA
- 18- Mürsel TAŞÇI
- 19- Ergin ALŞAN
- 20- Ali Ekber GÜVENÇ
- 21- Metin TIRYAKIOĞLU
- 22- -
- 23- Tamer ERALAN
- 24- Mustafa BAĞÇECİ
- 25- Mustafa ÖZBEK
- 26- Behzat ERDAL
- 27- Nazım TUR
- 28- Fikret BARIN
- 29- Tefvik ÖZÇELİK
- 30- Kamil ÖZDEMİR
- 31- Hayrettin ERDOĞAN
- 32- Sadık ÖZBEN
- 33- Can SERT
- 34- Sabri TOPÇU
- 35- Ergün ATALAY
- 36- Turan UZUN
- 37- Atilay AYÇİN
- 38- Raif KILIÇ
- 39- Cengiz TEKE
- 40- Mustafa BAŞOĞLU
- 41- Cemal BAKINDI
- 42- Orhan ATAY
- 43- Ziya SONAY
- 44- Nihat YURDAKUL
- 45- Mustafa SOLMAZ
- 46- Önder KONULOĞLU
- 47- Özay ANDIÇ

- TÜRK-İŞ GENEL BAŞKANI
- TÜRK-İŞ GENEL SEKRETERİ
- TÜRK-İŞ GENEL MALİ SEKRETERİ
- TÜRK-İŞ GENEL EĞİTİM SEKRETERİ
- TÜRK-İŞ GENEL TEŞK.SEKRETERİ
- TARIM-İŞ GENEL BAŞKANI
- ORMAN-İŞ GENEL BAŞKANI
- TÜRKİYE MADEN-İŞ GENEL BAŞKANI
- GENEL MADEN-İŞ GENEL BAŞKAN YARD.
- PETROL-İŞ GENEL BAŞKANI
- PETROL-İŞ GENEL SEKRETERİ
- TEKGIDA-İŞ GENEL SEKRETERİ
- TEKGIDA-İŞ GENEL MALİ SEKRETERİ
- ŞEKER-İŞ GENEL BAŞKANI
- TEKSİF SENDİKASI GENEL BAŞKANI
- TEKSİF SENDİKASI GENEL SEKRETERİ
- DERİ-İŞ GENEL BAŞKANI
- AĞAÇ-İŞ GENEL BAŞKANI
- SELÜLOZ-İŞ GENEL BAŞKANI
- BASIN-İŞ GENEL BAŞKANI
- BASİSEN GENEL BAŞKANI
- BASS
- ÇİMSE-İŞ GENEL BAŞKANI
- KRİSTAL-İŞ GENEL BAŞKANI
- TÜRK METAL GENEL BAŞKANI
- TÜRK METAL GENEL BAŞKAN VEKİLİ
- DOKGEMİ-İŞ GENEL BAŞKANI
- YOL-İŞ GENEL BAŞKAN VEKİLİ
- YOL-İŞ GENEL SEKRETERİ
- TES-İŞ GENEL BAŞKAN YARD.
- TES-İŞ GENEL SEKRETERİ
- TEZKOOP-İŞ GENEL BAŞKANI
- KOOP-İŞ GENEL BAŞKANI
- TÜMTİS GENEL BAŞKANI
- DEMİRYOL-İŞ GENEL BAŞKANI
- T.DENİZCİLER GENEL BAŞKANI
- HAVA-İŞ GENEL BAŞKANI
- LİMAN-İŞ GENEL BAŞKANI
- HABER-İŞ GENEL BAŞKANI
- SAĞLIK-İŞ GENEL BAŞKANI
- TOLEYİS GENEL BAŞKANI
- TÜRK HARB-İŞ GENEL BAŞKANI
- TGS GENEL BAŞKANI
- BELEDİYE-İŞ GENEL BAŞKANI
- BELEDİYE-İŞ GENEL BAŞKAN YARD.
- TÜRK-SEN GENEL BAŞKANI
- HÜR-İŞ GENEL BAŞKANI

SUNUŞ

2000 yılında yaşanan ekonomik ve sosyal gelişmeler ve Yasalarda öngörülen değişiklikler çalışanlar tarafından tepki ile karşılanmıştır.

Hükümetin sosyal tarafların görüşlerini ve önerilerini dikkate almadan, uluslar arası kuruluşların görüşleri doğrultusunda ekonomik ve sosyal kararları uygulamaya koyması, toplumsal tepkilere neden olmuş ve ülkemiz iç ve dış borç batağına sürüklenmiştir.

Kazanılmış hakların korunmadığı, sosyal devlet anlayışının terk edildiği ve gelir dağılımındaki eşitsizliğin giderek arttığı bir dönemde kitle örgütlerini önemli görevler beklemektedir.

TÜRK-İŞ, bu sorumluluk anlayışı içerisinde gerek sivil inisiyatif ve gerekse emek platformu çalışmalarında öncülük yapmış ve ülkemizde yoksulluğun ve işsizliğin önlenmesi, örgütlenme ve diğer anayasal hakların korunması ve etkin olarak kullanılması için birlikte çaba gösterilmesi yönünde girişimlerde bulunmuştur.

TÜRK-İŞ, ülkemizin ve çalışanlarımızın umudu durumundadır. Bu bilinç ile görevlerini ve sorumluluklarını yapmaya çalışmaktadır.

Bilgilerinize sunulan Yönetim Kurulu Çalışma Raporu birinci bölümünde, Ekonomik ve Sosyal Alandaki Gelişmeler ile ilgili değerlendirmeler yer almaktadır.

İkinci bölümde, İşçi Hak ve Özgürlüklerini Koruma Çalışmalarımız ayrıntılı olarak anlatılmaktadır.

Raporumuzun üçüncü bölümünde, TÜRK-İŞ Çalışma Birimlerinin etkinlikleri kapsamlı olarak değerlendirilmektedir.

En son bölümde, Muhasebe Müdürlüğümüzün hazırladığı TÜRK-İŞ Mali Raporu sunulmaktadır.

Saygılarımızla

TÜRK-İŞ YÖNETİM KURULU

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ

SAHİFE

I. EKONOMİK ve SOSYAL ALANDAKİ GEELİŞMELER

Giriş	1
GSMH ve Sektörel Büyüme Hızındaki Gelişmeler	2
Tüketim ve Yatırım	6
Dış Ticaret	10
Ödemeler Dengesi	14
Dış Borçlar	16
Konsolide Bütçe	18
İç Borçlar	24
Para-Banka Politikaları	25
KİT'ler ve Özeleştirme	26
İstihdam ve İşsizlik	29
Gelir Bölüşümü	33
Fiyat Gelişmeleri	37
Gıda Harcaması	39
Asgari Ücret	43
Ücretler	48
EK- 1: IMF'e verilen 18.12.2000 tarihli Ek Mektup	53

II. İŞÇİ HAK VE ÖZGÜRLÜKLERİNİ KORUMA ÇALIŞMALARI

TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu Toplantısı (11.4.2000)	69
Başkanlar Kurulu Bildirisi (11.4.2000)	71
İş Güvencesi Yasa Taslağı	72
Özelleştirmeye Karşı Demokratik Sosyal Devleti Koruma ve İş Güvencesi Yürüyüşü (26.4.2000)	73
1 Mayıs 2000	78
Emek Platformu Bölge Toplantıları	80
Emek Platformu Başkanlar kurulu Bildirisi	81
Sivil İnisiyatif Bildirisi	83
Halka Arz Bir Aldatmacadır	84
ILO 88. Konferansı	85
Başkanlar Kurulu Olağanüstü Toplantısı (21.6.2000)	86
Başkanlar Kurulu Bildirisi (21.6.2000)	89
SSK 45. Genel Kurulu	90
Sivil İnisiyatif Toplantısı (13.7.2000)	95
TÜRK-İŞ "Zorunlu Tasarruf Fonundaki Paralar Ödenmelidir	95
TÜRK-İŞ 'ten Prim Tavan Artışına Tepki	96
TÜRK-İŞ /Hükümet Görüşmesi	97
TÜRK-İŞ'ten Başbakana Talepler Bildirgesi	98
TÜRK-İŞ 'in Cumhurbaşkanı Başvurusu	99
TÜRK-İŞ ve TİSK'in Uzlaştığı Konular	101
Emek Platformu Başkanlar kurulu Bildirisi	102
Başkanlar Kurulu Olağanüstü Toplantısı (18.9.2000)	103

Başkanlar Kurulu Bildirisi (18.9.2000)	104
Hükümete Uyarı Bildirisi (20.9.2000)	106
Çalışma Hayatını Düzenleyen Yasa Değişiklikleri Paneli	107
Asgari Ücret	109
1 Aralık 2000 "Üretimden Gelen Güç" Eylemi	109
Emek Platformu 1 Aralık Eylem Bildirisi	110
1 Aralık Eylemi Değerlendirmesi	112
Yeni Yıl Mesajı	113

III- TÜRK-İŞ ÇALIŞMA BİRİMLERİNİN ETKİNLİKLERİ

1. Toplu İş Sözleşmesi Çalışmaları	114
2. Sosyal Güvenlik Bürosu Çalışmaları	116
SSK 45.Genel Kurulu	116
Sosyal Güvenlik ile İlgili Önerilerimiz	117
Mevzuat Çalışmaları	120
3. Eğitim Çalışmaları	124
4. Teşkilatlanma Çalışmaları	132
5. Hukuk Merkezi Çalışmaları	
A) Büro Çalışmaları	135
B) Tarafı olduğumuz davalar	136
6. Basın ve Halkla İlişkiler Bürosu Çalışmaları	139
7. Dış İlişkiler Merkezi Çalışmaları	140
8. Araştırma Merkezi Çalışmaları	150
MALİ RAPOR	

Konfederasyonumuz Araştırma Merkezi'nin tespitlerine göre, Aralık 2000 itibariyle insan onurunun gerekli kıldığı temel ihtiyaçları karşılayabilmek için ayda yarım milyar lirayı aşan tutarda harcama yapmak gerekmez. Bu tutar, bir bakıma yoksulluk sınırı olarak kabul edilmektedir. Ancak günümüzde, çalışanların büyük bir bölümünün geliri bu düzeyin altında kalmaktadır. Böylece enflasyonla mücadele, enflasyondan en fazla mağdur olmuş kesimlerin gelirleri geriletilerek yürütülmeye çalışılmaktadır. Kuşkusuz bu durum kabul edilemez bir yaklaşımdır.

Hükümetin uyguladığı istikrar programı ile ülkenin geldiği nokta kritiktir. Makroekonomik birtakım göstergelerde olumlu gelişmeler sağlanmış olması programın gerçek yüzünü gizlememektedir. Nitekim Kasım ayının sonlarında mali piyasalarda başlayan kriz, programın dayandığı dengelerin dış desteğe ihtiyacını ortaya koymuştur. IMF'in, Türkiye'nin ödemeler dengesi ihtiyaçları için sağlayacağı krediler karşılığında yapılmasını talep ettiği düzenlemeler, ülkemiz ve halkımız açısından büyük sıkıntılar doğuracak unsurları içermektedir. Sürdürülemez ve gizlenemez bir noktaya gelindiği için alınmak zorunluluğu duyulan önlemler, ülkenin geleceğine ipotek koyacak niteliktedir. Ülkenin potansiyeline uymayan, dinamiklerini harekete geçirmekten uzak yaklaşımlar uzun vadede büyük sıkıntılar doğuracaktır. Ekonomik sorunlar sosyal alanda büyük bunalımlara yol açacak niteliktedir.

Uluslararası finans kuruluşlarının dayatmaları ve istikrar programının ön şartı olarak hızlandırılmak istenilen özelleştirmenin kaynak sağlama işlevi artık açıkça ortaya çıkmıştır. Özelleştirmenin nasıl bir talan, usulsüzlüğe, hukuk dışılığı, istihdam ve ücret kayıplarına, sendikasıztırmalara konu olduğu ortadayken bu konudaki tutum kaygı vermektedir. Özelleştirmenin ekonomideki etkinliği arttırmak, rekabetçi piyasa düzeni oluşturmak, sermayeyi tabana yaymak gibi amaçlar taşımadığı zaten işçi kesimi tarafından bilinmektedir. Hazineye dolayısıyla halkın sırtına milyarlarca dolar yükleyen batık bankaların, özelleştirilmiş bankalar olması tesadüf değildir. Bugün ortalığa kriz olarak çıkan tablo, aslında yolsuzluk ile oluşan rantların paylaşımıdır.

İşsizlik ve yoksulluk, gelir dağılımındaki adaletsizlik Türkiye'nin gündemindeki en önemli sorunlardır. Bu sorunların bugün ulaştığı boyut çözümü ertelenemez noktaya gelmiştir. Ancak siyasal iktidarın IMF'ye verdiği 18 Aralık 2000 tarihli ek mektubun (bakınız Ek: I) içerdiği koşullar, ülke ve çalışanlar açısından varolan sorunları daha da arttıran niteliktedir.

GSMH ve Sektörel Büyüme Hızlarındaki Gelişmeler

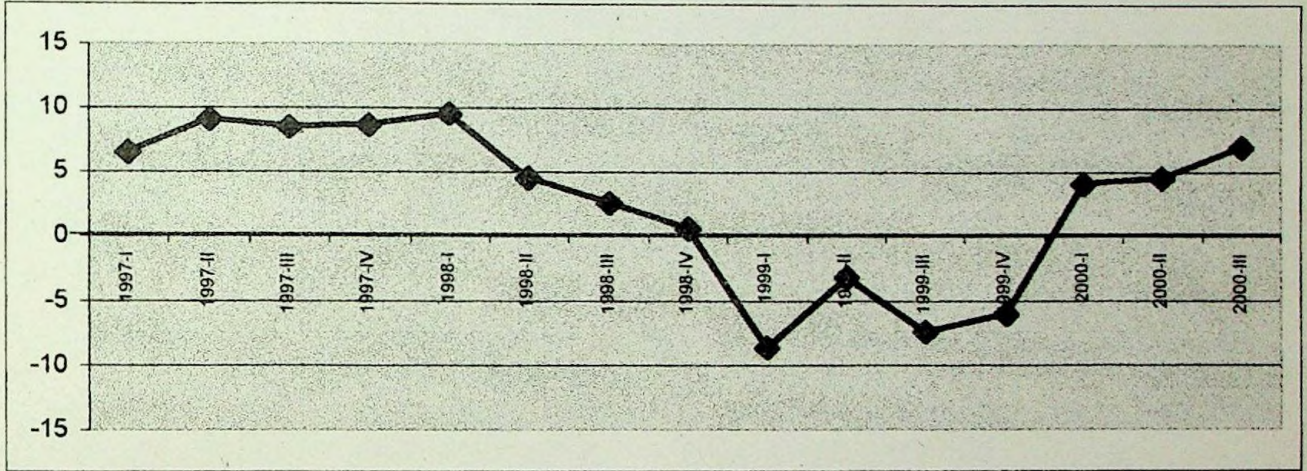
Dünya ekonomisinde 1997 ve 1998 yıllarında yaşanan global krizler Türkiye ekonomisini olumsuz etkilemiş, 1998 yılının ikinci yarısından itibaren başlayan yavaşlama, 1999 ilk yarısında erken seçim kararının getirdiği belirsizlik ortamı ve yılın ikinci yarıda yaşanan deprem felaketinin etkisiyle derinleşmiştir. Bu olumsuz gelişmeler sonucu, 1994 yılındaki ekonomik kriz sonrasında olduğu gibi 1999 yılında da gerileme yaşanmıştır. Türkiye ekonomisi 1999 yılında tarımda yüzde 4.6, sanayide yüzde 5.0 ve hizmetlerde yüzde 5.1 oranlarında küçülmüştür. GSMH bir önceki yıla göre yüzde 6.4 oranında daralmıştır.

Ekonomik gelişmede yaşanan istikrarsızlık Türkiye açısından ayrı bir önem taşımaktadır. Ülkenin ekonomik ve sosyal sorunlarının çözümü, tam üyelik sürecinde bulunduğumuz AB ülkeleriyle olan gelir açığının kapanabilmesinin temel koşulu, zaman içerisinde daha yüksek büyüme oranlarının sağlanması ve sürdürülmesi olmaktadır. Ancak kuşkusuz burada dikkatle değerlendirilmesi ve tartışılması gereken temel husus, büyümeyi desteklemek için gerekli tasarrufların sağlanmasında izlenecek politikalar olmaktadır.

2000 yılının başında uygulamaya konulan ekonomik istikrar programının temel amaçlarından birisi de, ekonomide sürdürülebilir bir büyüme ortamını oluşturmak olarak belirlenmiştir. Hükümet tarafından Uluslararası Para Fonu'na (IMF) verilen 9 Aralık 1999 tarihli "niyet mektubu"nda, 2000 yılında büyüme oranı yüzde 5.0-5.5 aralığında tahmin edilmiş ve GSMH büyümesinin 2001-2002 yıllarında ise yüzde 5.0-6.0 aralığında olması öngörülmüştür.

2000 yılının ilk çeyreğinde gayri safi milli hasıladaki artış oranı bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 4.1 artarken, yılın ikinci ve üçüncü çeyreğindeki büyüme hızı yüzde 4.6 ve yüzde 6.9 olarak gerçekleşmiştir.

Grafik: Gayri Safi Milli Hasıla Büyüme Hızları
(sabit fiyatlarla yüzde değişme)

Gayri safi yurtiçi hasıladaki artış ise 2000 yılının üçer aylık dönemleri itibariyle sırasıyla yüzde 5.5, yüzde 6.0 ve yüzde 7.4 olarak daha yüksek oranlarda olmuştur. Böylece 2000 yılının ilk dokuz ay toplamı olarak gayri safi yurtiçi hasıladaki bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 6.5 artış kaydedilmiştir. GSMH'daki artış ise yüzde 5.4 oranında kalmıştır.

Tablo: GSMH ve Sektörel Büyüme Hızları
(sabit fiyatlarla yüzde değişme)

	Yıllık		1999				2000		
	1998	1999	I. Dönem	II. Dönem	III. Dönem	IV. Dönem	I. Dönem	II. Dönem	III. Dönem
GSMH	3,9	-6,1	-7,9	-3,7	-7,6	-4,9	4,1	4,6	6,9
GSYİH	3,1	-4,7	-8,2	-2,2	-6,3	-2,1	5,5	6,0	7,4
Tarım	8,4	-5,0	5,5	-8,3	-5,8	-3,5	1,4	1,9	1,9
Sanayi	2,0	-5,0	-9,8	0,8	-8,3	-2,6	2,8	4,0	9,8
Hizmetler*	2,4	-5,1	8,3	-2,8	-5,5	-1,6	7,3	7,7	8,9

Kaynak: DİE

* hizmetler sektörü, son veriler temel alınarak tarafımızdan hesaplanmıştır.

2000 yılının ilk dokuz ayında tarım sektöründe yüzde 1.8 oranında katma değer sağlanmıştır. Üçer aylık dönemler itibariyle katma değer artışın bakıldığında, tarım sektörünün ilk çeyrekte yüzde 1.4, ikinci ve üçüncü çeyrekte ise yüzde 1.9 oranlarında büyüdüğü görülmektedir. Mevsim koşullarına bağlı olarak özellikle yılın üçüncü çeyreğindeki tarımsal

Üretim lke ekonomisi bakımından önemli olmaktadır. Çünkü bu dönemde tarım sektörünün gayri safi yurtiçi hasıla içindeki payı nispi olarak yüksektir. 2000 yılının birinci ve ikinci çeyreğinde sırasıyla yüzde 4.9 ve yüzde 8.4 olan sektör payı yılın üçüncü çeyreğinde yüzde 23.2'ye yükselmiştir.

Tarım kesimini oluşturan alt sektörlerde en ağırlıklı paya sahip olan çiftçilik ve hayvancılıkta büyüme hızı dokuz ay toplamında yüzde 1.7 olmuştur. Aslında 1999 yılının aynı döneminde yüzde 5.5 oranındaki gerileme dikkate alındığında, bu kesimde önemli sorunların bulunduğu ve bu sorunların çözüme kavuşturulması konusunda ciddi yaklaşımlarda bulunulması gereği ortaya çıkmaktadır.

Tablo: Tarımsal Katma Değerdeki Artış Hızı

(sabit fiyatlarla yüzde değişme)

	Dokuz aylık		2000		
	1999	2000	I. Dönem	II. Dönem	III. Dönem
Tarım Sektörü	-5,1	1,8	1,4	1,9	1,9
Çiftçilik ve hayvancılık	-5,5	1,7	2,6	1,3	1,7
Ormancılık	-1,8	5,4	-1,3	8,2	9,4
Balıkçılık	6,4	1,2	-4,2	4,4	5,7

Kaynak: DİE

Sanayi sektörüne alt sektörler itibariyle bakıldığında, madencilik sektöründe 2000 yılının ilk çeyreğinde binde 3 oranında sağlanan büyüme hızı izleyen dönemde yerini gerilemeye bırakmış ve katma değer artışı sırasıyla yüzde 1.1 ve yüzde 4.4 oranında azalmıştır. Madencilik sektörü yılın dokuz ayı toplamı itibariyle gerileme gösteren sektör olmaktadır.

İmalat sanayinde, bir önceki yıldaki daralmadan sonra özellikle yılın ilk çeyreğinde sağlanan yüzde 2.5 orandaki büyüme ile toparlanmaya başlanmış, izleyen dönemde yüzde 3.8 ve yüzde 10.9 oranlarında katma değer artışı sağlanmıştır.

Yılın nc çeyreğinde sağlanan yüzde 10.9 oranındaki yüksek büyüme oranının kamu-özel kesim ayırımına bakıldığında, imalat sanayi toplamı olarak özel kesimde yüzde 15.3 oranında katma değer artışı sağlanırken, kamu kesiminde yüzde 2.3 oranında daralma yaşanmıştır. Böylece bu döneme ilişkin toplam imalat sanayi üretim değeri içinde kamu kesiminin payı yüzde 21.9 olarak gerçekleşmiştir. İmalat sanayi kamu kesiminde; gıda, tütün, kağıt ve kağıt ürünleri, petrol ve kömür türevleri, imento, demir-elik ve elektrik sanayilerinde yüzde 10'un üzerinde üretim artışı sağlanırken; diğer gıda, giyim eşyası, ağaç ürünleri, diğer kimyasal ürünler, plastik ürünleri, çanak-çömlek-ini porselen, diğer metal ana sanayi ve otomotiv sanayilerinde yüzde 10'un üzerinde üretim düşüşleri yaşanmıştır.

İmalat sanayi kamu kesimi alt sektörlerinde, özellikle zelleştirme yapılan giyim eşyasında yüzde 62.5; ağaç ve mantar ürünlerinde yüzde 93.9; diğer gıda maddelerindeki yüzde 36.7 oranlarındaki daralma dikkati çekmektedir. İmalat sanayi özel kesim alt sektörlerinde ise, içki sanayindeki yüzde 48.8; deri ve benzeri maddelerdeki yüzde 46.7 üretim artışı ile geçtiğimiz yıldaki ekonomik daralmadan en fazla etkilenen sektörlerden olan taşıt araçları ve lastik ürünlerinde sağlanan yüzde 63.0 ve yüzde 57.7 oranlarındaki üretim artış hızı göze çarpan gelişmeler olmaktadır. Enerji sektörü katma değeri üçer aylık dönemler itibariyle 2000 yılında sırasıyla yüzde 6.0, yüzde 8.0 ve yüzde 9.2 olarak büyümüştür.

Bu gelişmeler sonucu sanayi sektörü katma değeri 2000 yılının Ocak-Eylül dönemi itibariyle bir önceki yıla göre yüzde 5.7 oranında büyümüştür. Yılın ilk çeyreğinde yüzde 2.8 olan katma değer artışı izleyen üçer aylık dönemde yüzde 4.0 ve yüzde 8.0 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo: Sanayi Sektörü Katma Değer Artış Hızı
(sabit fiyatlarla yüzde değişme)

	Dokuz aylık		2000		
	1999	2000	I. Dönem	II. Dönem	III. Dönem
Sanayi Sektörü	-5,7	5,7	2,8	4,0	9,8
Madencilik ve taşocakçılığı	-7,6	-1,9	0,3	-1,1	-4,0
İmalat sanayi	-6,4	5,9	2,5	3,8	10,9
Elektrik, gaz, su	1,1	7,7	6,0	8,0	9,2

Kaynak: DİE

Hizmetler sektörü katma değeri, 1999 yılında yaşanan daralmanın ardından 2000 yılında imalat sanayinde gerçekleşen yüzde artış yanısıra ithalatta yüzde 27.7 ve ticarete yüzde 11.1 oranlarındaki büyümenin getirdiği canlanmanın belirleyici etkisiyle yüzde 7.8 oranında artış sağlamıştır.

İnşaat sektörü yılın ilk çeyreğinde daralmasını sürdürmüş, ikinci çeyrekten itibaren tekrar büyümeye başlamıştır. Yılın üçüncü çeyreğindeki yüzde 7.9'luk artışın da etkisiyle yılın ilk dokuz ayındaki büyüme hızı yüzde 3.6 oranında gerçekleşmiştir. Ticaret sektöründe sağlanan yüksek oranlı katma değer artışında, toptan ve perakende ticarete sağlanan yüzde 11.1'lik artışın yanısıra yılın ikinci çeyreğinden itibaren başlayan turizm mevsiminin de etkisiyle otel, lokanta hizmetlerinde görülen canlanmanın da (2000 yılının dokuz ayında bir önceki döneme göre artış oranı yüzde 16.6) etkisi bulunmaktadır.

Tablo: Hizmetler Sektörü Katma Değer Artış Hızı
(sabit fiyatlarla yüzde değişme)

	Dokuz aylık		2000		
	1999	2000	I. Dönem	II. Dönem	III. Dönem
Hizmetler Sektörü*	-5,1	7,8	7,3	7,7	8,9
İnşaat	-6,1	3,6	-2,1	2,9	7,9
Ticaret	-8,3	11,1	9,9	10,6	12,2
Ulaştırma- Haberleşme	-2,8	4,4	4,7	4,5	4,0
Mali kuruluşlar	5,9	1,9	2,2	1,6	0,1
Konut sahipliği	1,7	-0,7	-1,1	-1,1	0,1
Serbest meslek ve hizmetler	-4,8	5,2	3,9	4,6	6,3
İthalat vergisi	-11,3	27,7	32,6	26,5	25,0

Kaynak: DİE

* hizmetler sektörü toplamı katma değer artış hızı tarafımızdan hesaplanmıştır.

2000 yılının Ocak-Eylül dönemini kapsayan dokuz aylık dönem itibariyle tarımda yüzde 1.8, sanayide yüzde 5.7 ve hizmetlerde yüzde 7.8 oranında gerçekleşen büyüme hızı olumlu bir gelişme olarak görülmekle beraber bunun sürdürülebilirliği konusunda tartışmalar bulunmaktadır. Bu dönemde GSYİH'da yüzde 6.5 ve GSMH'da yüzde 5.4 oranlarında gerçekleşen katma değer artış hızının yıl toplamı olarak sırasıyla yüzde 7.0 ve yüzde 6.0 olacağı

tahmin edilmektedir. 2000 yılında ülke ekonomisi büyük ölçüde iç talebe bağlı olarak büyümüştür. Bu durumun 2001 yılında sürdürülmesi güç olacaktır. 2001 yılında, cari işlemler açığını kontrol altına alma yönünde uygulanacak makroekonomik politikaların iç talep artışını sınırlayıcı etkisi büyüme hızının yavaşlamasında belirleyici unsur olacaktır. Nitekim önümüzdeki yıl GSMH artışında öngörülen hedef yüzde 4.5'tir.

2000 yılı itibariyle sektörlerin GSYİH içindeki paylarının tarımda yüzde 13.5, sanayide yüzde 28.8 ve hizmetlerde yüzde 57.7 oranında olacağı tahmin edilmektedir. Oysa tarım sektöründe istihdam edilenler toplam istihdamın yüzde 40'ını oluşturmaktadır. Bu durum, bir bakıma çözüme kavuşturulması gereken ülkenin temel yapısal sorunlarından birisi olarak gündemde yer almaktadır.

Tüketim ve Yatırım

Harcamalar yöntemi ile gayri safi yurtiçi hasıla sonuçları, Eylül ayına ait ödemeler dengesinin yayımlanmamış olması nedeniyle DİE tarafından daha açıklanmamıştır.

2000 yılının ilk yarısı itibariyle bir değerlendirme yapıldığında; yılın ilk üç aylık döneminde toplam yurtiçi talep yüzde 11.2 oranındaki artışın ardından ikinci çeyrekte yüzde 5.7 oranında artış kaydetmiştir. Böylece yılın ilk yarısında yurtiçindeki talep artışı yüzde 8.1 olarak gerçekleşmiştir. Bu gelişmede, sabit sermaye yatırımları ve özel tüketim harcamalarındaki artışların etkisi bulunmaktadır.

Özel nihai tüketim harcamaları 2000 yılının ilk üç aylık döneminde yüzde 4.6 ve ikinci üç aylık dönemde yüzde 7.0 oranında artmıştır. Böylece Ocak-Haziran dönemindeki toplam artış oranı yüzde 5.8 olarak gerçekleşmiştir.

2000 yılının ilk yarısında dayanıklı tüketim malları alt grubundaki artış yüzde 26.0, hizmetler alt grubundaki artış yüzde 12.4 oranında olmuştur. Yarı dayanıklı ve dayanıksız tüketim malları, enerji-ulaştırma-haberleşme ve konut sahipliği alt gruplarındaki harcamalar ise bir önceki yılın aynı dönemine göre sırasıyla yüzde 1.4, yüzde 4.8 ve yüzde 1.0 oranlarında gerilemiştir.

2000 yılının ilk çeyreğinde bir önceki aynı döneme göre yüzde 0.3 oranında artan kamu tüketimi yılın ikinci çeyreğinde yüzde 12.3 oranında artmıştır. Yılın ilk yarısı itibariyle artış oranı yüzde 6.9'dur. Kamu tüketimindeki artış esas itibariyle diğer cari harcamalardan kaynaklanmıştır. 2000 yılının ilk yarısı itibariyle devletin tüketim harcamalarının yüzde 58.9'unu oluşturan maaş-ücret ödemelerindeki reel artış yüzde 2.2 olurken, yüzde 41.1 oranında payı bulunan diğer cari harcamalardaki reel artış oranı yüzde 14.6 olmuştur.

1998 ve 1999 yıllarında gerileyen sabit sermaye yatırımları 2000 yılından itibaren artmaya başlamıştır. 2000 yılının ilk çeyreğinde bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 10.6 oranında artan toplam sabit sermaye yatırımları yılın ikinci çeyreğinde de yüzde 19.8 oranında artmış ve yılın ilk altı aylık dönemindeki artış oranı yüzde 15.8 oranında gerçekleşmiştir.

Bu gelişmede, toplam sabit sermaye yatırımlarının yaklaşık yüzde 80'ini gerçekleştiren özel sabit sermaye yatırımlarındaki yılın birinci ve ikinci çeyrekleri itibariyle sırasıyla yüzde 11.9 ve yüzde 18.3 oranındaki artışların etkisi olmuştur. Yılın ilk yarısı itibariyle özel kesim makine teçhizat yatırımlarındaki artış yüzde 30.9 ve bina inşaatı yatırımlarındaki artış yüzde 6.1 oranında olmuştur.

Tablo: Harcamalar Yöntemiyle GSYİH

(sabit fiyatlarla yüzde değişme)

	Yıllık		1999				2000		
	1998	1999	I. Dönem	II. Dönem	III. Dönem	IV. Dönem	I. Dönem	II. Dönem	İlk altı ay
Özel tüketim	0,6	-3,1	-6,8	-0,9	-2,9	-1,9	4,6	7,6	5,8
Kamu tüketimi	7,8	6,5	10,4	2,1	9,1	5,7	0,3	12,3	6,9
Sabit sermaye yatırımı	-3,9	-16,0	-19,5	-16,2	-14,3	-14,6	10,6	19,8	15,8
Kamu sektörü	13,9	-4,1	-1,5	21,0	-7,8	-13,7	3,0	24,4	17,8
Makine teçhizat	19,1	11,2	6,0	105,4	5,6	-13,1	37,6	43,5	42,0
Bina inşaatı	25,0	-1,6	-6,5	3,4	-9,1	2,7	4,9	6,7	6,1
Bina dışı inşaat	6,3	-15,0	-3,3	-7,5	-15,1	-22,1	-19,0	15,2	3,3
Özel sektör	-8,3	-19,6	-22,0	-24,1	-16,2	-15,3	11,9	18,3	15,3
Makine teçhizat	-12,3	-26,4	-29,2	-33,2	-21,7	-18,5	22,9	38,2	30,9
Bina inşaatı	-1,8	-9,8	-9,4	-8,9	-10,2	-10,5	-3,1	-6,0	-4,7
Toplam yurtiçi talep	0,6	-4,0	-12,0	0,6	-3,5	-2,0	11,2	5,7	8,1
Mal ve hizmet ihracatı	12,0	-7,0	-8,1	-10,2	-10,6	1,2	7,4	16,1	11,9
Mal ve hizmet ithalatı	2,3	-3,7	-16,6	-0,9	-2,1	-5,2	25,0	14,5	19,1
GSYİH (harcama)	3,2	-5,1	-9,0	-2,2	-5,9	-3,3	5,1	5,3	5,2

Kaynak: DİE

Kamu sabit sermaye yatırımları 2000 yılının ilk çeyreğinde yüzde 3.0 ve ikinci çeyreğinde yüzde 24.4 oranında artmıştır. Aynı dönemde kamu kesimi makine teçhizat yatırımları yüzde 37.6 ve yüzde 43.5 oranında artarken, bina inşaatı yatırımlarındaki artış yüzde 4.9 ve yüzde 6.7 oranında olmuştur.

1999 yılının ilk üç çeyreğinde daralan mal ve hizmet ihracat ve ithalatı, yılın son çeyreğinde artış göstermiştir. Bu eğilim 2000 yılının ilk yarısında da devam etmiştir. 2000 yılının birinci çeyreğinde sırasıyla yüzde 7.4 yüzde 25.0 olarak gerçekleşen mal ve hizmet ihracatındaki ve ithalatındaki artış yılın ikinci çeyreğinde de yüzde 16.1 ve yüzde 14.5 oranında gerçekleşmiştir. Böylece, net mal ve hizmet ihracatının GSYİH büyümesine katkısı 2000 yılının ilk çeyreğinde negatif 6.5 puan, yılın ikinci çeyreğinde de negatif 0.9 puan olmuştur. Yılın ilk yarısı itibariyle ise net mal ve hizmet ihracatının GSYİH büyümesine katkısı ise negatif 3.2 puan olmuştur.

Gerçekte 1999 yılındaki yatırımsızlık döneminden sonra 2000 yılında sabit sermaye yatırımlarındaki artış önemli bir gelişme olarak görülmelidir. Ancak ülkemizde gerçekleştirilen ekonomik büyüme sağlıklı kaynaklara dayanmamaktadır. Yatırımlar yetersiz ve sektörler itibariyle dağılımı dengesizdir. Ekonomik büyüme daha çok dış kaynaklarla, para ve maliye politikalarının etkisiyle iç talep canlandırılarak sağlanabilmektedir. İç talep kısıldığında büyüme oranlarının hızla düştüğü gözlenmektedir. İç talebin canlandırılması ve üretim artışı, ithalattaki hızlı yükselmeyi beraberinde getirmektedir.

Büyüme hızını uzun dönemde belirleyen etkenlerden olan yatırımların yetersiz olması ekonomik büyümeye katkısı da azaltmaktadır. 2000 yılı itibariyle sabit sermaye yatırımlarının GSMH'ya oranının yüzde 23.5 olacağı tahmin edilmektedir. 2001 yılı için öngörülen pay ise yüzde 23.6'dır.

Sabit sermaye yatırımları açısından dikkati çeken bir nokta, GSMH içinde 1980'li yıllarda yüzde 10 civarında olan kamu kesimi sabit sermaye yatırımları payının, izlenen ekonomik politikalar çerçevesinde ciddi biçimde geriletilmesidir. 2000 yılında kamu kesimi sabit sermaye yatırımlarının GSMH içindeki payının yüzde 6.8 olacağı tahmin edilmektedir.

Özel kesim sabit sermaye yatırımları ise tüm beklentilere, teşviklere ve kredilere rağmen istenilen düzeyde değildir. 1993-1998 döneminde GSMH'nın yüzde 19'u civarında olan özel kesim sabit sermaye yatırımları 1999'da yüzde 15.9 olarak gerçekleşmiştir. 2000 yılında bu payın yüzde 16.8'e yükselmesi beklenmektedir.

Tablo: Sabit Sermaye Yatırımları

	Cari Fiyatlarla (trilyon TL)			GSMH İçindeki Paylar		
	1999	2000	2001	1999	2000	2001
Gayri Safi Mili Hasıla	78.242	124.406	153.405	100	100	100
Sabit sermaye yatırımı	17.262	29.269	36.195	22.1	23.5	23.6
Kamu	4.833	8.412	9.616	6.2	6.8	6.3
Özel	12.429	20.857	26.579	15.9	16.8	17.3

Kaynak: DPT

* 2000 yılı gerçekleşme tahmini, 2001 yılı program hedefidir.

Kamu kesimi sabit sermaye yatırımları reel olarak geriletilirken, yatırımların sektörel dağılımında ve yatırımı gerçekleştiren kuruluşların ağırlığında da değişiklikler söz konusu olmaktadır. Özellikle toplam kamu yatırımları içinde KİT'ler tarafından yapılan yatırımlar gerilemektedir. Kamu sabit sermaye yatırımları içinde yüzde 40'lar düzeyinde olan KİT yatırımları, özelleştirmeye dönük uygulamalar nedeniyle giderek kısılmış ve KİT'ler yatırım yapamaz duruma getirilmiştir. Kamu kesimi yatırımlarının iç dağılımına bakıldığında, 2000 yılında kamu kesimi sabit sermaye yatırımlarının yüzde 32.1'inin genel ve katma bütçeli kuruluşlar, yüzde 25.9'unun KİT'ler, yüzde 3.0'ünün İller Bankası, yüzde 19.2'sinin mahalli idareler, yüzde 0.8'inin döner sermayeli kuruluşlar, yüzde 0.4'ünün sosyal güvenlik kuruluşları tarafından, yüzde 12.0'sinin ise fonlardan sağlanan finansmanla gerçekleştirildiğinin tahmin edildiği görülmektedir. 2001 yılı kamu kesimi sabit sermaye yatırımları dağılımının da benzeri yapıda olması hedeflenmektedir. Kamu yatırımlarında dikkati çeken bir diğer önemli nokta ise, özelleştirme kapsamına alınan KİT'lere verilen yatırım görevi olmaktadır. Özelleştirme kapsamındaki kuruluşlar 2000 yılı itibarıyla toplam kamu sabit sermaye yatırımlarının yüzde 5.9'unu oluşturan yaklaşık 2 trilyon liralık yatırım yapacaklardır.

Sabit sermaye yatırımlarının görece olarak düşük düzeylerde olması yanısıra ekonomik sektörler itibarıyla dağılımı da hızlı bir ekonomik büyümeyi sağlayacak şekilde değildir. Ülkede yapılan sabit sermaye yatırımlarının yetersizliği ve yatırımların sektörel dağılımındaki mevcut dengesizlik, sorunu daha da büyütmektedir. Yatırımların sektörel dağılımına bakıldığında imalat sanayi, enerji, tarım ve madencilik sektörlerine yapılan yatırımların payında bir yükselme olmadığı, hatta bazılarında ciddi gerilemeler olduğu görülmektedir.

Kamu kesimi sabit sermaye yatırımlarının sektörel dağılımına bakıldığında, enerji, ulaştırma, eğitim ve diğer kamu hizmetlerinin payının ağırlık taşıdığı görülmektedir. Son yıllarda özellikle enerji ve eğitim alt sektörlerinin payında yükselme söz konusudur. 2000 yılı itibarıyla toplam kamu yatırımları içinde enerji sektörünün payı yüzde 16.1, ulaştırma sektörünün payı yüzde 35.2'dir. Eğitim sektörünün söz konusu yılda payı yüzde 12.7'dir. Bu durum büyük ölçüde sekiz yıllık zorunlu eğitim için gerekli yatırımların gerçekleştirilmesine yöneliktir.

Uygulanan ekonomik politika yaklaşımı çerçevesinde kamu kesimi tarım, madencilik, imalat sanayi, turizm gibi sektörlere yatırım yapmaktan kaçınmakta ve bu sektörlerin toplam kamu yatırımları içindeki payı son yıllarda düşmektedir.

Bu arada, 2000 yılı kamu kesimi sabit sermaye yatırımları değerlendirilirken, deprem hasarlarının telafisine yönelik olarak toplam 478,3 trilyon lira tahsis edildiği de göz önüne alınmalıdır. 2000 yılı toplam kamu sabit yatırımları toplamı 7 katrilyon 686 trilyon liradır ve deprem hasarları için ayrılan pay bu tutarın yüzde 6.0'ısını oluşturmaktadır. Anılan yıl imalat sanayi kamu sabit sermaye yatırımları için 315,2 trilyon lira ayrıldığı da düşünüldüğünde, ülkenin geleceğini biçimlendirecek yatırımların büyük ölçüde ihmal edildiği ortaya çıkmaktadır.

Kamu kesiminin yatırım yapamaz duruma düşürüldüğü, toplam içinde özel kesim sabit sermaye yatırımlarının yüzde 80'ler düzeyini kapsadığı bir yapıda, özel sektörün de sağlıklı bir gelişim göstermediği dikkat çekmektedir. Ekonomide istikrarsızlıkların hüküm sürdüğü, yüksek faiz politikalarının uygulandığı ortamın da etkisiyle özel sektör üretken yatırımlara yönelmek yerine, kısa dönemde geri dönüşü olan yatırım türlerine veya hizmet alt sektörlerine daha fazla yönelmiştir.

Tablo: Özel Kesim Sabit Sermaye Yatırımlarının Sektörel Dağılımı
(Toplam İçindeki Yüzde payları)

	1999	2000	2001
Tarım	2,8	2,5	2,4
Madencilik	1,6	1,1	0,8
İmalat	23,1	22,6	22,2
Enerji	2,7	2,7	4,3
Ulaştırma	19,3	23,6	24,9
Turizm	5,3	5,4	5,1
Konut	35,6	31,3	29,7
Eğitim	1,7	2,2	2,2
Sağlık	3,2	4,1	4,0
Diğer Hizmetler	4,7	4,4	4,3
Toplam	100.0	100.0	100.0

Kaynak: DPT

* 2000 yılı gerçekleşme tahmini, 2001 yılı program hedefidir.

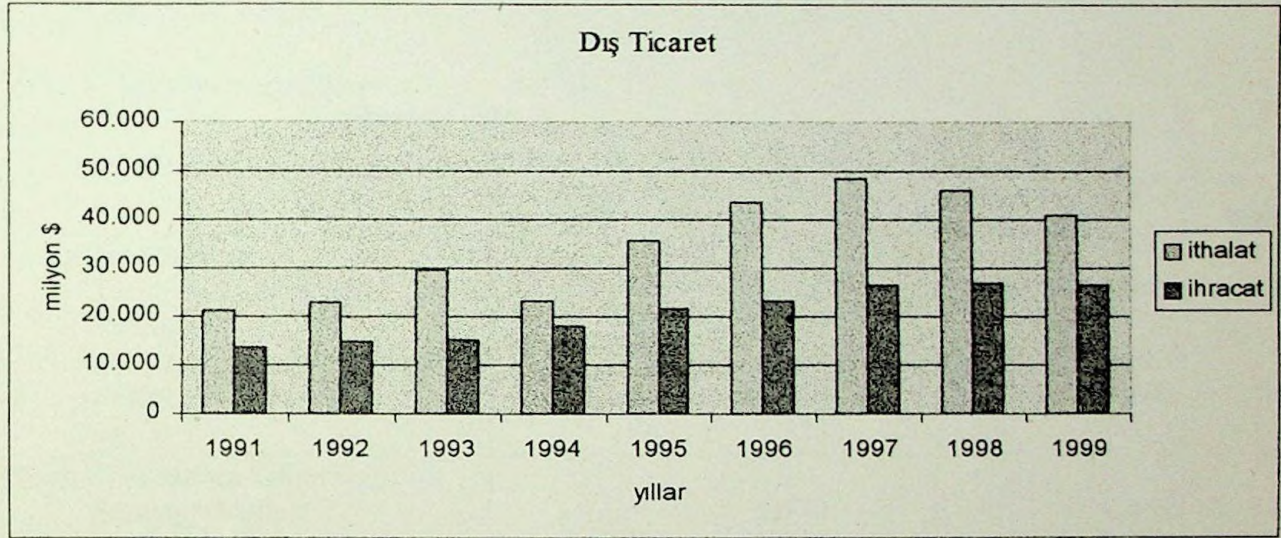
Özel kesim sabit sermaye yatırımlarının sektörel dağılımına bakıldığında; enerji ve ulaştırma sektörlerine yapılan yatırımlarda artış görülmektedir. Toplam özel kesim sabit sermaye yatırımları içinde 2000 yılında yüzde 2.7 olan enerji sektörü payının 2001 yılında yüzde 4.3'e yükselmesi hedeflenmektedir. Aynı biçimde 1999 yılında toplam özel kesim sabit sermaye yatırımları içinde yüzde 19.3 olan ulaştırma sektörünün payı 2000 yılında yüzde 23.6 olarak tahmin edilmekte ve 2001 yılı için de yüzde 24.9 olarak öngörülmektedir. Hükümetin öngördüğü özelleştirme programının ağırlıklı olarak bu sektörleri kapsamış olması, bir bakıma yapılacak değerlendirmelere ışık tutmaktadır.

Özel kesim sabit sermaye yatırımları içinde imalat sanayii sektörünün payı ve yıllar itibariyle düşme eğilimi göstermesi dikkati çekmektedir. Aynı biçimde, son yıllarda özel kesim tarafından gerçekleştirilen konut yatırımlarında da reel bir azalma söz konusudur. Ancak buna rağmen konut sektörü özel kesim sabit sermaye yatırımları içinde en ağırlıklı sektördür. Tarım ve madencilik sektörünün payında gerileme söz konusu olurken, sağlık sektöründeki sabit sermaye

yatırımlarında artış görülmektedir. 1995 yılı itibariyle toplam özel kesim sabit sermaye yatırımları içinde yüzde 1.2 oranında pay alan sağlık sektörü, 1999 yılında payını yüzde 3.2'ye yükseltmiştir. 2000'li yıllarda söz konusu pay yüzde 4'ler düzeyindedir.

Dış Ticaret

Dünya ekonomisinde 2000 yılında gözlenen iyileşme ve sağlanan büyüme hızı, özellikle Türkiye'nin ihraç pazarlarındaki ağırlığı nedeniyle AB ülkeleri açısından olumlu bir unsur olarak değerlendirilmesine karşın, dış ticaret hadlerinin önemli ölçüde aleyhimize gelişmesi, ham petrol fiyatlarında meydana gelen önemli orandaki artış, yurtiçi üretim ve talep gelişmeleri dış ticarete belirleyici unsurlar olarak dikkati çekmiştir.

2000 yılının Ocak-Ekim dönemi itibariyle ihracat, bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 0.8 oranında artışla 22 milyar 79 milyon dolar; ithalat ise yüzde 35.4 artışla 43 milyar 868 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Böylece 1999 yılının ilk on aylık döneminde 10 milyar 496 milyon dolar olan dış ticaret açığı 2000 yılının aynı döneminde yüzde 107.6'lık artışla 21 milyar 788 milyon dolar olmuştur. İhracatın ithalatı karşılama oranı ise 1999'da ilk on ayı itibariyle yüzde 67.6 iken 2000 yılının aynı döneminde yüzde 50.3'e gerilemiştir.

Tablo: Dış Ticaret

(milyon ABD Doları)

	Yıllık			Ocak-Ekim	
	1997	1998	1999	1999	2000
İhracat	26,3261	26,974	26,587	21,908	22,079
İthalat	48,559	45,921	40,687	32,404	43,868
Dış Ticaret açığı	-22,298	-18,947	-14,100	-10,496	-21,788
Karşılama Oranı %	54,1	58,7	65,3	67,6	50,3

Kaynak: DİE

2000 yılının Ekim ayında ihracat bir önceki aya göre yüzde 20.4 oranında düşmüştür. Geçtiğimiz yılın Ekim ayında 2,7 milyar dolarlık ihracat yapılırken, bu yıl 2,1 milyar dolar tutarında ihracat yapılabilmiş, buna karşılık Ekim ayı ithalatı yüzde 38.8 oranında artmıştır. Geçtiğimiz yılın Ekim ayında ithalat 3.6 milyar dolar iken bu yıl 4.9 milyar dolar olmuştur.

Böylece geçen yılın Ekim ayına dış ticaret açığı yüzde 213.6 artışla bu yılın aynı ayında 2,8 milyar dolara yükselmiştir.

Türkiye'nin, bu yılın Ocak-Ekim dönemindeki 22,1 milyar dolarlık ihracatındaki en büyük pay yüzde 91.7 ile imalat sanayi ürünleri sahip olurken, bunu yüzde 6.5 ile tarım ve ormancılık ürünleri, yüzde 1.5 ile madencilik ve taşocakçılığı ürünleri izledi. Dış ticaret verilerine göre, anılan dönemde 20,2 milyar dolar olarak gerçekleşen imalat sanayi ürünleri ihracatı bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 3.3 oranında artış göstermiştir. Geçen yılın on aylık döneminde imalat sanayi ihracatı 19,6 milyar dolar olmuştu. Söz konusu dönemler itibariyle balıkçılık ürünleri ihracatı ise yüzde 42.4 oranında düştü. Geçen yılın on ayında 32,9 milyon dolar olan balıkçılık ihracatı bu yılın aynı döneminde 18,9 milyon dolara geriledi. 2000 yılının Ocak-Ekim döneminde, tarım ve ormancılık ürünleri ihracatı yüzde 26.6 oranında azalarak 1,4 milyar dolar; madencilik ve taşocakçılığı ihracatı ise yüzde 3.6 artışla 0,3 milyar dolar olarak gerçekleşti.

Tablo: İhracatın Dağılımı

(milyon ABD Doları)

	Yıllık			Ocak-Ekim	
	1997	1998	1999	1999	2000
Sektörel Dağılım					
Tarım ve Ormancılık	2,679	2,700	2,394	1,945	1,428
Balıkçılık	33	17	38	33	19
Madencilik ve Taşocakçılığı	404	364	385	313	325
İmalat	23,132	23,873	23,755	19,605	20,243
Diğer	13	20	15	12	65
Mal Gruplarına Göre Dağılım					
Sermaye Malları	1,263	1,342	1,796	1,469	1,600
Ara Mallar	11,032	11,150	10,841	9,007	9,282
Tüketim Maddeleri	13,941	14,484	13,892	11,375	11,151
Diğer	25	15	58	57	47

Kaynak: DİE

İhracatın sektörel bazdaki ayırımındaki gelişmeler bu doğrultuda olurken, ana mal grupları temelinde 2000 yılının on ayında gerçekleştirilen ihracatın yaklaşık yarısını 11,2 milyar dolar ile tüketim malları oluşturmuştur. Türkiye'nin aynı dönem itibariyle ara malı ihracatı 9 milyar dolar, sermaye malı ihracatı ise 1,5 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

Seçilmiş fasıllara göre ihracat verilerine bakıldığında; 2000 yılının ilk on aylık dönemi itibariyle bir önceki yılın aynı dönemine göre canlı hayvan, yenilen meyveler, yağlı tohum, hayvansal-bitkisel yağlar, tütün ve tütün mamulleri ihracatında önemli oranda gerileme görülmektedir. İhracatımızda 3 milyar doları aşan yer tutan örme giyim eşyasında yüzde 2.2 oranı ile düşme söz konusudur.

2000 yılının on ayında ithalatta bir "patlama" yaşanmıştır. İthalatın söz konusu dönemde yüzde 35.4 gibi yüksek oranlı artış göstermesinde, üretim ve iç talepte 1999 yılının son çeyreğinden itibaren reel ekonomide yaşanan toparlanma süreci yanısıra ham petrol fiyatındaki hızlı artışın belirleyici olmuştur. •

İthalatın sektörel dağılımına bakıldığında; yılın on ayı itibariyle ağırlığın yüzde 82.8'lik payla yine imalat sanayinde olduğu görülmektedir. Mal gruplarına göre ithalatta; ara malları

ithalatı söz konusu on aylık dönem toplamı olarak, yüzde 35 oranında artışla 29 milyar dolar olmuştur ve toplam ithalatın yüzde 66'ını oluşturmıştır. Sermaye malları ithalatı yüzde 30 artışla 8,9 milyar dolar olurken, tüketim malları ithalatı yüzde 47 artışla 5,8 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

Tüketim malları ithalatında yüzde 47 ile yüksek oranda gerçekleşmesinin gerisindeki nedenlerin iyi irdelenmesi gerekmektedir. 2000 yılıyla birlikte ekonomide uygulanan "istikrar politikası" ile başta çalışanlar olmak üzere halkın büyük bir kesiminin gelirleri gerçek anlamda geriletilirken tüketim malları ithalatındaki yüksek artış dikkat çekmektedir. Bir bakıma bu yapı, ülkedeki bozuk ve dengesiz gelir dağılımının bir yansımasıdır. Nitekim seçilmiş fasıllara göre ithalata bakıldığında, 2000 yılının on ayında "kara taşıtları ve bunların aksam, parçaları" ithalatı tutarı 4,3 milyar dolara ulaşmaktadır. Türkiye'nin ham petrol ithalatı 2000 yılının on ayında geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 54.4 oranındaki artışla 3 milyar 293 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Ham petrol ithalatı geçen yıl aynı dönemde 2,1 milyar dolar olmuştur.

Tablo: İthalatın Dağılımı

(milyon ABD Doları)

	Yıllık			Ocak-Ekim	
	1997	1998	1999	1999	2000
Sektörel Dağılım					
Tarım ve Ormancılık	2,419	2,129	1,654	1,382	1,826
Balıkçılık	2	1	1	1	1
Madencilik ve Taşocakçılığı	5,138	3,766	4,254	3,273	5,485
İmalat	40,910	39,914	34,688	27,676	36,343
Diğer	92	112	90	72	212
Mal Gruplarına Göre Dağılım					
Sermaye Malları	11,051	10,624	8,729	6,835	8,937
Ara Mallar	31,871	29,562	26,568	21,328	28,957
Tüketim Maddeleri	5,336	5,364	5,062	3,941	5,817
Diğer	301	371	327	299	157

Kaynak: DİE

Dış ticaretin ülkelere göre dağılımı incelendiğinde; bu yılın Ocak-Ekim döneminde Türkiye'nin ihracatının yüzde 68.8'i, ithalatının da yüzde 65.5'i Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD) ülkeleriyle gerçekleştirildiği görülmektedir. AB ülkelerinin ülke ihracatı içindeki payı yüzde 52.8, ithalatı içindeki payı yüzde 48.9 olarak gerçekleşti. Türkiye'nin en fazla ihracatta bulunduğu ilk beş ülke sırasıyla Almanya, İtalya, Rusya, Fransa ve ABD olurken, ithalatta ilk beş ülke sırasıyla; Almanya, ABD, İngiltere, İtalya ve Fransa olmaktadır.

Verilere göre bu yılın on ayında OECD ülkelerine 15,2 milyar dolar ihracat yapılırken, bu ülkelere 28,7 milyar dolar ithalat yapılmıştır. Tam üyelik sürecinde bulunduğumuz ve açıklanan Katılım Ortaklık Belgesi'ne karşılık Ulusal Belge hazırlamak durumunda olduğumuz AB üyesi olan ülkelerle bu yılın on aylık dönemi itibarıyla toplam 11,7 milyar dolar ihracat ve 21,5 milyar dolar ithalat olmak üzere 33 milyar doları aşan dış ticaret ilişkisi gerçekleştirilmiştir.

Dış ticaretin arttırılmasında ve böylece ülke ekonomisine getireceği katkı dolayısıyla bir dönem büyük beklentilere ve tartışmalara neden olan serbest bölgelerden bu yılın on ayında 735 milyon dolar ihracat ve 417 milyon dolar ithalat yapılmıştır. Serbest bölgeden yapılan dış ticaretin toplam dış ticaret içindeki payı ise söz konusu dönemde yaklaşık 60'da 1 oldu.

2000 yılının incelenen döneminde, İslam Konferansı Teşkilatı (İKO) ülke grubuna Türkiye'nin yaptığı ihracat 1999 yılına göre yüzde 14 azalarak 2,8 milyar dolar olurken, çoğu ham petrol olan ithalat yüzde 62 oranında artışla 5 milyar geçti.

Bu arada ilginç olan bir durum, İsrail'e on ayda yapılan 538 milyon dolarlık ihracat ile anılan ülkenin en çok ihracat yapılan ilk on ülke arasında yer almasıdır. Aynı dönemde İsrail'den yapılan ithalat 413 milyon dolar olmuştur.

Bağımsız Devletler topluluğu ile Türk Cumhuriyetlerine 2000 yılının Ocak-Ekim döneminde yapılan ihracatta geçen yıla oranla önemli bir değişiklik görülmezken, doğalgaz alımına bağlı olarak ithalatımızda yüzde 50'yi aşan artış meydana gelmiştir.

Tablo: Ülke Gruplarına Göre Dış Ticaret

(milyon ABD Doları)

	Yıllık			Ocak-Ekim	
	1997	1998	1999	1999	2000
Toplam İhracat	26,261	26,974	26,588	21,908	22,079
A- OECD Ülkeleri	15,583	16,979	18,058	14,856	15,197
1- AB Ülkeleri	12,248	13,498	14,349	11,742	11,657
2- EFTA Ülkeleri	414	357	362	304	264
3- Diğer OECD Ülkeleri	2,921	3,125	3,347	2,810	3,276
B- Türkiye Serbest Bölgeleri	-	831	780	617	735
C- OECD Üyesi Olmayan Ülkeler	10,678	9,164	7,768	6,435	6,147
1- Avrupa+BDT Ülkeleri	4,684	3,980	2,749	2,222	2,335
2- Afrika Ülkeleri	1,234	1,819	1,659	1,415	1,087
3- Amerika Ülkeleri	205	234	243	206	182
4- Ortadoğu Ülkeleri	2,382	2,191	2,205	1,831	1,772
5- Diğer Asya Ülkeleri	1,169	636	696	591	530
6- Diğer Ülkeler	1,004	304	216	171	241
Toplam İthalat	48,559	45,921	40,692	32,404	43,868
A- OECD Ülkeleri	34,815	33,472	28,326	22,717	28,738
1- AB Ülkeleri	24,870	24,075	21,419	17,053	21,465
2- EFTA Ülkeleri	1,287	1,169	926	748	937
3- Diğer OECD Ülkeleri	8,658	8,228	5,981	4,917	6,335
B- Türkiye Serbest Bölgeleri	-	418	508	401	417
C- OECD Üyesi Olmayan Ülkeler	13,744	12,032	11,858	9,286	14,713
1- Avrupa+BDT Ülkeleri	4,646	4,673	4,670	3,649	5,813
2- Afrika Ülkeleri	2,197	1,758	1,690	1,294	2,179
3- Amerika Ülkeleri	764	725	495	409	469
4- Ortadoğu Ülkeleri	2,726	1,943	1,988	1,494	2,402
5- Diğer Asya Ülkeleri	2,547	2,626	2,392	1,907	2,855
6- Diğer Ülkeler	864	307	624	533	995

Kaynak: DİE

Bu arada vurgulanması gereken bir husus; Türkiye'nin Rusya hariç sınırdış olduğu komşu ülkelerle olan dış ticaretinin toplam ithalat-ihracatı içinde düşük pay oluşturmamasıdır. Irak hariç tutulduğunda, Türkiye'nin Yunanistan, Bulgaristan, Suriye ve İran'a ihracatı 2000 yılının ilk on ayında 905 milyon dolar ile yüzde toplam ihracatının yüzde 4.1'ini; ithalatı ise 1,7 milyar dolar ile toplam ithalatının yüzde 3.9'unu oluşturmaktadır.

Ödemeler Dengesi

Dış ticaretteki gelişmelerin değerlendirildiği bölümde de yer aldığı üzere 2000 yılının on ayında ithalatın yüksek oranda artmasına bağlı olarak dış ticaret açığı, bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 107.6 artışla 21,8 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

Ancak Türkiye'nin ödemeler dengesi ile ilgili veriler 2000 yılı Ocak-Eylül dönemi itibariyle yayınlanmıştır. Söz konusu dönemde dış ticaret açığı (ödemeler dengesinde yer aldığı üzere) yüzde 122.3 oranında artarak 16 milyar 041 milyon dolar olmuştur.

Mal ihracat ve ithalatı dışında kalan hizmet ve faaliyetleri kapsayan görünmeyen işlemler dengesi 2000 yılının ilk dokuz aylık döneminde 9,3 milyar dolar fazla vermiştir. Böylece dokuz aylık cari açık 6 milyar 771 milyon dolar düzeyinde olmuştur.

Tablo: Cari İşlemler Dengesi

(milyon ABD Doları)

	Yıllık			Ocak-Eylül	
	1997	1998	1999	1999	2000
I- Cari İşlemler Dengesi	-2,638	1,984	-1,364	-25	-6,771
A- Dış Ticaret Dengesi (1)	-15,358	-14,220	-10,447	-7,215	-16,041
B- Görünmeyen İşlemler Dengesi	12,720	16,204	9,083	7,240	9,270
a- Diğer mal ve hizmet gelirleri	21,273	25,802	18,748	14,458	16,310
- turizm	7,002	7,177	5,203	3,969	5,869
- faiz gelirleri	1,900	2,481	2,350	1,756	1,959
- diğer	12,371	16,144	11,195	8,733	8,482
b- Diğer mal ve hizmet giderleri	-13,419	-15,325	-14,840	-11,222	-10,820
- turizm	-1,716	-1,754	-1,471	-1,218	-1,452
- faiz giderleri	-4,588	-4,823	-5,450	-3,989	-4,350
- diğer	-7,115	-8,748	-7,919	-6,015	-5,018
c- Karşılıksız transfer (özel-net)	4,552	5,568	4,813	3,790	3,659
- işçi gelirleri	4,197	5,356	4,529	3,562	3,365
- diğer	355	212	284	228	294
d- Karşılıksız transfer (resmi-net)	314	159	362	214	121
- işçi gelirleri	32	41	47	32	32
- diğer	282	118	315	182	89
C- Toplam Mal ve Hizmet Dengesi	-7,504	-3,743	-6,539	-3,979	-10,551

Kaynak: TC Merkez Bankası

(1) bavul ticareti dahil

Görünmeyen işlemler dengesini oluşturan turizm, faiz gibi ana kalemlerdeki gelir-gider durumu ve gelişmeler şu şekilde olmuştur:

Türkiye'nin turizm gelirleri 1999 yılında bir önceki yıla göre gerileyerek 5,2 milyar dolar olarak gerçekleşmişti. Ancak 2000 yılının dokuz aylık verileri turizm gelirlerinin bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 47.9 artışla 5,9 milyar dolara ulaştığını ve 1999 yılı toplam turizm gelirini aştığını ortaya koymuştur. Turizm giderleri ise Ocak-Eylül itibariyle 1999'da 1,2 milyar dolardan 2000'de 1,5 milyar dolara yükselmiştir.

İşçi gelirleri 1999 yılında yüzde 15.2 azalarak 4,6 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. 2000 yılının ilk dokuz aylık dönemi sonunda ise 1999 yılının aynı dönemine göre yüzde 5.5 artışla 3,7 milyar dolar olmuştur.

Faiz gelirleri 2000 yılının Ocak-Eylül döneminde 2 milyar dolara ulaşırken faiz giderleri 4,4 milyar doları aşmıştır. Türkiye'nin 2000 yılında ödemek durumunda kaldığı faiz gideri, yurtdışında çalışan işçilerimizin ülkeye yolladıkları dövizden daha fazla olmuştur.

İşçi, turizm ve faiz dışında kalan diğer işlemlerden sağlanan gelirler 2000 yılının dokuz aylık dönemi sonunda geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 2.9 ve giderleri yüzde 16.6 oranında azalmıştır.

2000 yılının Ocak-Eylül döneminde sermaye hareketleri 11,1 milyar dolar fazla vermiştir. Bu tutar 1999 yılının aynı döneminde 1,9 milyar dolar olarak gerçekleşmişti.

Sermaye hareketlerindeki gelişmeler alt bölümler halinde değerlendirildiğinde;

Anılan dönemde doğrudan net yabancı yatırımlarında net 257 milyon dolarlık düşüş yaşandı. Bu düşüş büyük ölçüde yurtdışına yapılan doğrudan yatırımdan kaynaklandı. Türkiye'nin tüm çabalarına ve teşviklere rağmen yatırımlar yoluyla yabancı sermaye girişini gerçekleştiremediği, izin verilen yabancı sermayenin yatırım için genelde hizmetler sektöründe yoğunlaştığı görülmektedir. Geçen yılın ilk dokuz ayında 1,7 milyar dolar olan portföy yatırımları bu yıl aynı dönemde 6 milyar dolara ulaşmıştır. Bu durum, büyük ölçüde uluslararası sermaye piyasalarına ihraç edilen tahvillerle sağlanan borçlanma sonucudur. Uzun vadeli sermaye hareketlerinde 2000 yılında ilk dokuz ayda net 2 milyar 981 milyon dolarlık giriş sağlanmıştır. Aynı dönemde net kısa vadeli sermaye girişleri de 2 milyar 367 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir.

Tablo: Sermaye Hareketleri

(milyon ABD Doları)

	Yıllık			Ocak-Eylül	
	1997	1998	1999	1999	2000
II- Sermaye Hareketleri	7,053	-755	4,671	1,930	11,123
a- Doğrudan yatırımlar	554	573	138	81	-257
b- Portföy yatırımlar	1,634	-6,711	3,429	1,729	6,032
c-Uzun vadeli sermaye hareketleri	4,788	3,985	345	-500	2,981
d- Kısa vadeli sermaye hareketleri	77	1,398	759	620	2,367

Kaynak: TC Merkez Bankası

Bu gelişmelerden sonra Türkiye'nin ödemeler genel dengesi, net hata ve noksan ile birlikte, 2000 yılının Ocak-Eylül dönemi sonunda 2,4 milyar dolar fazla vermiştir.

Ancak Kasım ayının sonunda mali piyasalarda görülen krizin yol açtığı sermaye çıkışının boyutu henüz ödemeler dengesi verilerine henüz yansımamıştır. Mali sektörün bankacılık kesiminde (bono-tahvil) başlayan gelişmeler, faizlerdeki artışa rağmen büyük çaplı bir sermaye

çıkışını başlatmıştır. Gelişmeler karşısında Merkez Bankası'nın müdahalesi döviz rezervlerinde 7 milyar dolarlık kayba yol açmıştır. Para ve döviz piyasalarındaki dalgalanma IMF'den sağlanan ek kredi imkanlarıyla aşılmaya çalışılmıştır.

Aralık 1999 sonu itibariyle 23.2 milyar dolar düzeyinde gerçekleşen Merkez bankası uluslararası rezervleri, krizin yaşandığı hafta öncesi 17 Kasım günü 24,4 milyar dolar iken 1 Aralık günü 18,9 milyar dolara gerilemiştir.

Dış Borçlar

Türkiye ekonomisinde yaşanan kaynak ihtiyacı dış borçlarla karşılanmaktadır. 1990'lı yıllarda -1994 yılı hariç- dış borçlar sürekli artmıştır. Dış kaynak talebini azaltacak yönde gerekli önlemlerin alınmamasının sonuçları bugün ekonomide yakıcı biçimde kendini göstermektedir. Cari işlem açığı ve borç geri ödemeleri dış borçlara olan gereksinimi arttırmıştır. Ancak dış borç anapara ödemeleri kadar yeni dış borç temin etmekte zorlanan Türkiye, dış borçların bir bölümünü de iç borçlanmayla finanse etmeye başlamış ve tıkanma noktasına gelmiştir. Dışarıya net kaynak aktaran bir ülke durumuna gelen Türkiye, yüksek maliyetli iç borç ve kısa vadeli sermaye hareketleri arasına sıkışmıştır.

Borçlanma düzeyindeki artış 1990'lı yıllarda tehlikeli boyutlara ulaşmış, 1993 yılı sonunda bu tehlikeli artış ekonomideki tüm dengeleri zorlamaya başlamıştır. Hedeflerin üzerinde gerçekleşen bütçe açıkları ve artan kamu borçlanma gereğiyle 1994 yılında ülke ekonomisi krize girmişti. Yaşanan krizi takiben yurtdışı borçlanma olanaklarının da ortadan kalkması iç borçlanmayı ihtiyacını arttırmıştır. Aynı süreç 1998 yılında da yaşanmış, siyasal istikrarsızlık, dış borç imkanının olmaması, yabancı sermayenin yurt dışına çıkması iç borçlanma zorunluluğunu daha da arttırmış, faiz oranlarını yükseltmiş, borçlanma vadesinin kısaltmasına neden olmuştur.

Sürdürülemez noktaya gelen ve IMF'e verilen "niyet mektubu" doğrultusunda bu olumsuz mali yapıyı düzeltmeye yönelik uygulamalar, faiz oranlarının düşmesini ve borçlanma vadesinin artmasına karşın, borç stokunu daha da artmıştır.

TABLO : Dış Borç Stoku
(Milyon ABD Doları)

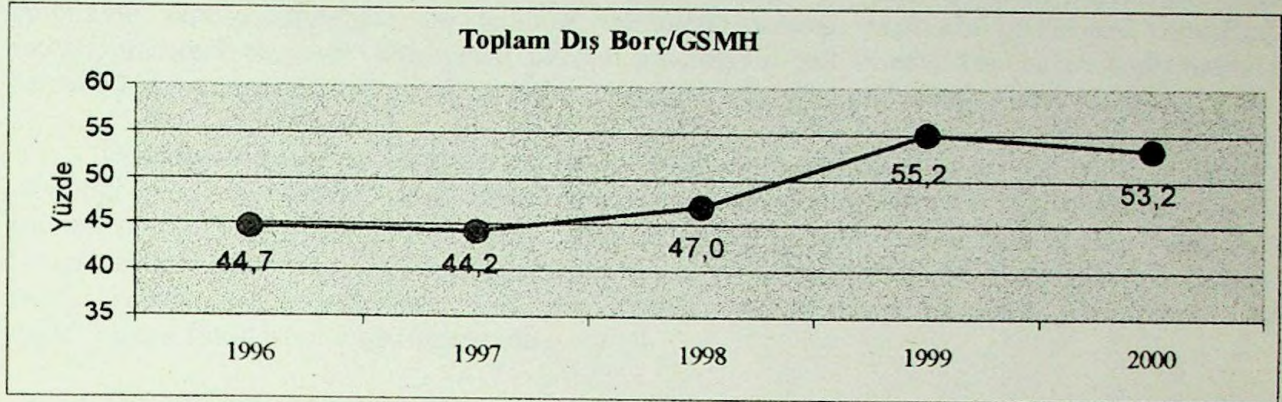
	1996	1997	1998	1999	Yeni Seri 2000*
Dış Borç Stoku	79,626	84,887	96,973	102,110	106,029
1- Kısa Vadeli	17,345	17,994	21,217	23,472	24,904
2- Orta-Uzun Vadeli	62,281	66,893	75,756	78,638	81,125
a- Kamu Sektörü	40,200	39,420	40,339	42,537	45,849
b- Merkez Bankası	11,389	10,868	12,073	10,312	10,350
c- Özel Sektör	10,693	16,605	23,344	25,788	24,926

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı

* Haziran sonu itibariyle

1996 yılında 80 milyar dolar düzeyine ulaşan Türkiye'nin dış borç stoku 1999 yılının sonunda 102 milyar doları aşmış, 2000 yılının ilk altı ayı sonunda ise 106 milyar 50 milyar dolar olmuştur.

Toplam dış borç stokunun GSMH'ya oranı 1996 yılında yüzde 44.7 iken 1999 yılında yüzde 55.2'sine ulaşmıştır. Dış borç stoku, 1999 yılı itibariyle Türkiye'nin toplam döviz gelirinin yüzde 203.6'sını, toplam ihracatının yüzde 384'ünü oluşturmaktadır.

* 2000 yılı Haziran ayına göredir.

Dış borç stokunun 81,1 milyar doları orta ve uzun vadeli, 24,9 milyar doları ise kısa vadelidir. Dış borç stokunda kısa vadeli dış borçların payı yıllar itibariyle artış göstermektedir. 1997 yılında yüzde 21.7 olan pay 2000 yılının Haziran'ında yüzde 23.5'e yükselmiştir. 2000 Haziran ayı itibariyle; orta ve uzun vadeli borç stokunun 45,8 milyar doları kamu kesimine, 10,4 milyar doları Merkez Bankası'na ve 24,9 milyar doları özel sektöre aittir. Uygulanan ekonomik politika yaklaşımı çerçevesinde dışardan borçlandırılarak kaynak sorunu giderilmeye çalışılan KİT'lerin borç stoku Haziran 2000 'de 3 milyar 650 milyon dolara ulaşmıştır.

1999 yılında toplam 18,3 milyar dolarlık borç ödemesinin 12,9 milyar dolarını anapara, 5,4 milyar dolarını faiz ödemesi oluşturmuştur. 2000 yılının ilk dokuz ayında ise 9,9 milyar doları anapara ve 4,4 milyar doları faiz olmak üzere 14,3 milyar dolar tutarında dış borç ödemesi yapılmıştır.

Dış borçlanmada 1994 yılından bu yana net borç ödeyicisi olan, diğer bir ifadeyle yurtiçinden yurtdışına kaynak aktarmak durumunda olan Türkiye, 2000 yılında net borçlanıcı konumuna gelmiştir. 2000 yılının ilk altı aylık dönemi itibariyle sağlanan kredi kullanımı borç servisi tutarından fazla olduğundan 3 milyar dolara yakın net borçlanma sağlanmıştır. Türkiye 1999 yılında 2 milyar dolar, 1997 yılında 2,3 milyar dolar kaynak aktarmıştır.

TABLO : Dış Borç Servisi

(Milyon ABD Doları)

	1996	1997	1998	1999	2000*
Dış Borç Servisi	11,418	12,418	16,513	18,316	10,557
Anapara	7,218	7,830	11,690	12,866	7,686
Faiz	4,200	4,588	4,823	5,450	4,350
Net Akım (1)	1,694	5,556	2,521	3,410	5,860
Net Transfer (2)	-2,506	968	-2,302	-2,040	2,969

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı

* Haziran sonu itibariyle

(1) Yıl içinde kredi kullanımı- anapara ödemesi

(2) Yıl içinde kredi kullanımı-dış borç servisi. (-) işareti yurtdışına (+) işaret yurtiçine kaynak akımını ifade etmektedir.

Konsolide Bütçe

Bütçeler maliye politikasının temel aracıdır. Ülkede uygulanmakta olan ekonomik faaliyetlerde devletin yerini ve rolünü belirleyen özelliğe sahiptir. Devletin ekonomiye kamu bütçesiyle yaptığı müdahale, bir bakıma hükümetin siyasal tercihinin göstergesi olmaktadır. Devlet, merkezi ve yerel düzeydeki bütçesi aracılığıyla çok önemli kaynakları toplamakta ve harcamakta, bu nedenle de kaynak tahsisleri üzerinde belirleyici etkiye sahip olmaktadır.

Bütçelerin harcama bileşimi, kamusal kaynakların toplumun hangi kesimleri gözetilerek ve hangi gereksinimlerinin karşılanmasında kullanıldığını göstermektedir. Gelir bileşimi ise, söz konusu faaliyetleri yerine getirmek için gereken finansman yükünün toplumda nasıl dağıldığını göstermektedir. Böylece bütçeler, uygulanacakları yıl itibariyle devlet hizmetlerinin toplumun hangi kesimlerine yöneldiğinin ve bu hizmetlerin finansman kaynaklarının nerelerden sağlandığının fotoğrafını oluşturmaktadır.

Son yıllarda “küreselleşme” ile ifade edilen dünyadaki değişimin neo-liberal ekonomi çerçevesinde yeniden geçerlilik kazanan yaklaşımlarına göre, devletin küçültülmesi gerekmektedir. Devletin ekonomideki yerini belirleyen ölçüt, toplam kamu harcamalarının ulusal gelire oranının büyüklüğüdür. Devletin, kamusal üretim alanından çekilmesi veya bu alandaki üretiminin kısıtlanması talebi, “kaynakların rasyonel kullanılması” adı altında gerekçelerle savunulmaktadır. Oysa, bütçenin küçültülmesi talebinin arkasında; sermaye kesiminin vergi yükünün azaltılması, küçültülen bütçenin ortaya çıkarabileceği kaynak fazlasının sermayenin daha fazla biçimde kullanımı, devletin çekildiği sosyal hizmet alanında sermayenin daha karlı çalışabilmesinin koşullarının yaratılması istekleri yatmaktadır.

2001 yılı bütçesi, 57’inci Hükümet tarafından IMF’e verilen “niyet mektubu” çerçevesinde uygulanmaya başlanan üç yıllık ekonomik programın ikinci yılını kapsamaktadır. Programın birinci hedefi; “kamu açıklarını azaltmak, yıllardır süren yüksek enflasyonu üç yıl sonunda tek haneli rakamlara indirmek ve sürdürülebilir bir ekonomik büyümeyi sağlamak” olarak açıklanmıştır. Bu yaklaşım doğrultusunda; “Enflasyon sadece kamu finansmanı sürdürülebilir bir yola sokulabilir ve artık enflasyon vergisine başvurulmaz ise ortadan kaldırılabilir. Bu durum, bir yandan kamu borcunun azaltılması için özelleştirmenin hızlanmasını, diğer yandan kamu sektörü dengesinde önemli ölçüde bir fazla yaratılmasını gerektirmektedir” ifadesiyle izlenecek maliye politikasına açıklık getirilmiştir.

“Başbakan imzasıyla yayımlanan 2001 yılı Bütçe Çağrısı’nda yer alan “Programın en hayati unsurlarının başında faiz dışı bütçe fazlası gelmektedir.” ifadesi, bir anlamda Bütçeye egemen olan yaklaşımı da ortaya koymaktadır.

2001 mali yılı konsolide bütçe tasarısı;

- gayri safi milli hasıla büyümesinin yüzde 4,5
- tüketici fiyatlarında yıl sonu artışın yüzde 12,0
- toptan eşya fiyatlarında yıl sonu artışın yüzde 10,0 ve ortalama artışın yüzde 15,2
- GSMH deflatorünün yüzde 18,0

olarak öngörüldüğü makroekonomik hedefler çerçevesinde yürütülecektir. Bütçenin, enflasyonu daha aşağılara çekmeyi, faiz oranlarını düşürerek kamu kesimi faiz dışı fazlasını yükseltmek suretiyle borç-faiz kısır döngüsünü kırmayı hedefleyen bir ekonomik politikanın aracı olarak hazırlandığı yetkililerce ifade edilmektedir.

2001 yılında bütçe harcamalarının önceki yıla göre yüzde 3,5 oranında artışla 48 katrilyon 360 trilyon lira olması öngörülmektedir. Buna göre 2001 yılı bütçe harcamalarının GSMH'na oranı yüzde 31,5 olmaktadır. Bütçe gelirin ise, bir önceki yılın başlangıç ödeneğine göre yüzde 32,4 artışla 43 katrilyon 127 trilyon lira olması hedeflenmektedir. Böylece 2000 yılında bütçe açığının 5 katrilyon 233 trilyon lira olması hedeflenmektedir. Buna göre, bütçe açığının gayri safi milli hasılaya oranı yüzde 3,4 olacaktır.

2001 yılı için öngörülen enflasyon oranının ortalama yüzde 15,2 olduğu dikkate alındığında, siyasal iktidarın giderleri kıstak konusunda kararlı olduğu görüntüsü verdiği söylenebilmektedir. Eğer enflasyon öngörüldüğü gibi gerçekleşirse, bütçe harcaması artış hızı reel olarak gerileyecektir. Ancak giderlerdeki görece azalma, personel harcamalarındaki artışın sınırlı tutulması ve büyük ölçüde faiz ödemelerindeki azalmadan kaynaklanmaktadır. IMF'e 18 Aralık 2000 günü verilen ek mektupta, TBMM'den henüz onaylanmış bütçe harcama kalemlerinde yüzde 2 oranında kısıntı yapılacağı taahhüdünde bulunulmuş olması bir bakıma siyasal iktidarın kararlılığını ve fakat bu alanda fazla manevra imkanı olmadığının da göstergesi olmaktadır.

Tablo: 2000 ve 2001 Yılı Bütçeleri

(trilyon lira)

	2000 yılı Başlangıç Ödeneği	2000 yılı Gerçekleşme Tahmini	2001 yılı Başlangıç Ödeneği	Başlangıç Ödeneğine Göre Artış Yüzdesi
Bütçe Gelirleri	32.585	34.819	43.127	32,4
1- Vergi Gelirleri	24.000	26.550	31.777	32,4
2- Vergi Dışı Gelirler	5.620	5.049	8.022	42,7
3- Diğer Gelirler	2.965	3.220	3.328	3,4
Bütçe Giderleri	46.713	46.372	48.360	3,5
1- Personel	9.900	10.020	12.000	21,2
2. Diğer Cari	3.840	3.664	4.770	24,2
3. Yatırım	2.352	2.465	3.500	48,8
4. Transfer	30.621	30.223	28.090	-8,3
Faiz	21.133	20.219	16.680	-21,1
sosyal güvenlik	3.568	3.422	4.335	21,5
diğer transferler	5.920	6.582	7.075	19,5
Bütçe Açığı	-14.128	-11.553	-5.233	-63,0
Faiz Hariç Fazla	7.005	8.667	11.447	63,4

Kaynak: 2001 Yılı Bütçe Gerekçesi

Konsolide bütçe ödenekleri ekonomik ayırıma göre cari, yatırım ve transfer olarak üçe ayrılmaktadır. 2000 yılı bütçesinin başlangıç ödeneklerine göre 2001 yılı bütçesinin harcama kalemlerindeki değişime bakıldığında;

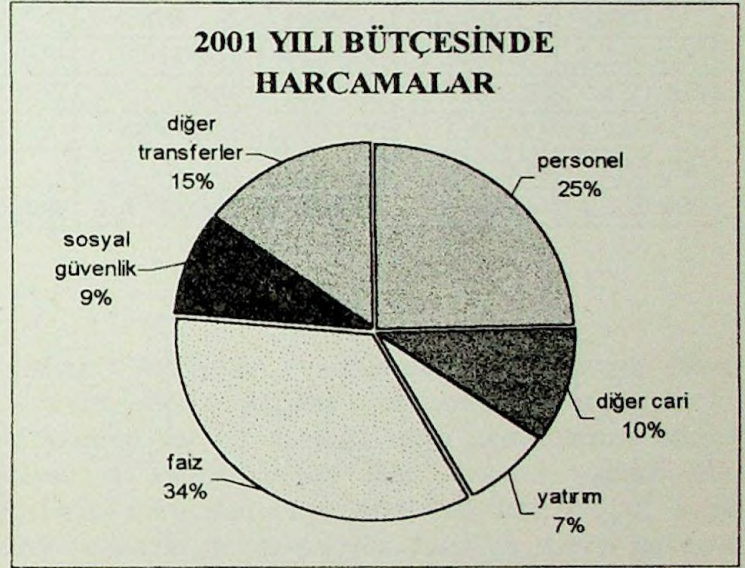
Cari harcamalar arasında yer alan personel ödeneklerinin yıllık yüzde 21,2 oranında artarak 12 katrilyon lira olması öngörülmektedir. Bütçe harcamaları içinde personel harcamalarının oranı böylece yüzde 21, 2'den yüzde 24,8'e yükselmiş görünmektedir. 2000 yılında personel harcamaları için başlangıçta 9,9 katrilyon lira ayrılmıştır. Ancak hatırlanacağı üzere, 2000 yılının ilk yarısında gerçekleşen enflasyonun öngörülen enflasyonun üstünde olması

nedeniyle enflasyon farkı” kamu çalışanlarının maaşlarına yansıtılmış ve bu ödeme personel ödeneklerine başlangıçta ayrılan payın yükselmesine yol açmıştır.

Personel cari harcamaları kadro sayısı ile bağlı olduğundan dolayı öngörülen artış kişi başına artış olarak yorumlanmamalıdır. Kamu çalışanlarını “enflasyon karşısında ezdirmeyeceğiz” biçimindeki yaklaşım uygulamada doğru ve fakat eksiktir. TÜRK-İŞ Araştırma Merkezi’nin belirlemelerine göre, dört kişilik bir ailenin sağlıklı ve dengeli beslenebilmesi için gerekli aylık gıda harcaması tutarı Aralık 2000’de 175 milyon liraya ulaşmıştır. İnsan onuruna yaraşır bir yaşam için gerekli harcama tutarı ise 533 milyon lira olarak hesaplanmaktadır. Oysa kamu çalışanlarının ortalama maaşı ilk yarıda yapılacak olan yüzde 10 zamlarla bile bu tutarın yarısını bile karşılamaktan uzaktır.

Tasarrufun amaçlandığı, toptan eşya fiyat artışının yüzde 10 olarak hedeflendiği bir yapıda, bütçedeki “diğer cari harcama” ödenegindeki artış yüzde 24,2 olarak öngörülmektedir. Bu kalemin bütçe içindeki payında artış söz konusudur. Ancak bunun bir nedeni, bu harcama kaleminin büyük ölçüde güvenlik harcamalarına tahsis ediliyor olmasındandır.

Yatırım ödenekleri, geçmiş yıllardaki gerilemenin yarattığı sakıncalar ve alt yapıda ortaya çıkan aksaklıklar dikkate alınarak bu yıl yüzde 48,8 oranında artışla 3,5 katrilyon lira olarak öngörülmesine karşın toplam bütçe harcaması içindeki payı sadece yüzde 7,2 olmaktadır. Esas olarak faiz dışı bütçeyi sınırlandırma girişimi yatırım ödeneklerinde de kendini göstermektedir. 2001 yılında faiz ödemelerindeki gerilemeye rağmen yatırım için ayrılan ödenegın yaklaşık 5 katı faiz için harcanacaktır.

Yatırım kalemi, plan ve programlar çerçevesinde kamu kesimine verilen görev açısından ayrı bir önem taşımaktadır. Çünkü, program hedefine göre, ekonomide toplam sabit sermaye yatırımlarının yüzde 26,6’sı kamu kesimi tarafından yapılacaktır. Konsolide bütçe yatırımlarının tüm kamu yatırımları içindeki payı ise yüzde 39,8 oranındadır. Bu yetersiz kaynaklarla, işsizlik sorununa çözüm bulunması, daha sağlıklı, daha eğitimli, refah düzeyi artan bir topluma ulaşmak hedefine ulaşmak mümkün değildir.

2001 mali yılı konsolide bütçesindeki transfer harcamaları geçen yıla göre cari olarak yüzde 7,1 azalmaktadır. Faiz ödemelerinin gelişimine bakıldığında; faiz oranlarındaki düşüşe paralel olarak faiz ödemelerinde bir gerileme öngörülmesine karşın, 2001 yılında 16 katrilyon 680 trilyon lira faiz ödemesi yapılacaktır. Faiz ödemeleri halen bütçenin üçte birinden fazlasını oluşturmaktadır. Bir diğer ifadeyle, Türkiye bütçesinden faize ayrılan pay, bir yıllık personel ve yatırım ödeneginden fazladır.

Bir başka açıdan bakıldığında, devletin bütçesinden eğitime, sağlığa, sosyal güvenliğe, adalete, bayındırlığa, sanayiye, tarıma, ulaştırmaya, turizme, çevreye ve diğer merkezi kamu kuruluşlarına ayrılan kaynakların toplamını aşan bir faiz ödemesi yükü söz konusudur. Faizlere

yer açmak için yatırımlardan, sosyal harcamalardan ve personel ücretlerinden kısıntı yapılması politikası bu yıl da geçerliliğini korumaktadır.

2001 yılı bütçe hedeflerinde dikkati çeken bir diğer özellik de, sosyal güvenlik kurumlarına yapılacak transferlerin tutarı ve bunun iç dağılımıdır. Bir taraftan sosyal güvenlik sisteminde gerçekleştirilen düzenlemelerin olumlu etkilerinin alınmaya başlandığı ve bu gelişmenin bütçe dengesine de katkıda bulunduğu söylenmekte, diğer yandan sosyal güvenlik kurumlarına yapılacak transferin bütçe içindeki payı arttırılmaktadır. Başlangıç ödeneğine göre 2000 yılında yüzde 7,6 olan payın 2001 yılında yüzde 9,0 olacağı öngörülmektedir. Bu hususa ilişkin tabloda yıllar itibariyle Emekli Sandığı, Sosyal Sigortalar Kurumu ve Bağ-Kur'a yapılan yardımlar gösterilmektedir.

Tablo: Konsolide Bütçeden Sosyal Güvenliğe Yapılan Ödemeler

(milyar lira)

	1996	1997	1998	1999	2000(1)	2001(2)
Emekli Sandığı	119.200	300.000	514.000	1.035.000	1.775.000	2.250.000
S.S.K	146.000	337.000	451.000	1.105.000	400.000	430.000
Bağ-Kur	70.100	123.000	435.000	610.000	1.150.000	1.380.000
İşsizlik Fonu	-	-	-	-	97.000	275.000
Toplam	335.300	760.000	1.400.000	2.750.000	3.422.000	4.335.000

Kaynak: 2001 Yılı Bütçe Gerekçesi

(1) Yıl sonu harcama tahmini

(2) Program hedefi

Anayasasında "sosyal devlet" olduğu vurgulanan ve milyonlarca çalışanına sosyal güvenlik hizmeti götürmekle yükümlü devlet, bütçe açığına yol açtığı gerekçesiyle bu kuruluşlara yapılan yardımı kısarken, öte yandan dar bir azınlığa -payı azaltılmasına karşın- sosyal güvenliğe ayrılan tutarın neredeyse 4 katına ulaşan faiz ödemesi yapmaktadır. Kamuoyunu, bütçe açıklarına sosyal güvenlik kuruluşlarına yapılan transferlerin yol açtığı aldatmacasıyla kandırarak, IMF'in telkinleri ve isteği doğrultusunda çıkarılan sosyal güvenlik "reformu", çalışanların kazanımlarını geriye götürmüştür. Siyasal iktidar, prime esas kazanç sınırları ile emeklilik yaş sınırının yükseltilmesiyle sağlanan tasarrufu övünç vesilesi yapmakla benimsediği felsefeyi ortaya koymaktadır.

Bütçede, faiz hariç bütçe gelir ve giderlerinde denklik olması hatta fazla verilmesi işte bu özveriler temelinde gerçekleştirilmektedir. Bu özverileri yapmaya zorlanan toplumsal kesimlerin ise başta ücretliler olmak üzere toplumun geçimini emeğiyle kazanan çevrelerdir.

2001 mali yılı konsolide bütçe gelirleri toplamının bir önceki yıla göre yüzde 32,4 artışla 43 katrilyon 127 trilyon lira olması öngörülmektedir. Enflasyon oranını yıllık 15,2 ve büyüme hızının yüzde 4,5 olarak programlandığı dikkate alınırsa bu alanda iddialı olunduğu görülmektedir ve bunu gerçekleştirmek bir takım ek düzenlemelere ihtiyaç duyulacağı açıktır.

Vergi gelirlerinin yüzde 32,4 artışla 31 katrilyon 777 trilyon lira olması hedeflenmiştir. 2001 yılı Bütçesinin TBMM'ne sunulmasını izleyen günlerde, geçtiğimiz yıl uygulanan bazı deprem vergilerinin iki yıl daha devam etmesi karara bağlanmış, "hayat standardı" gibi yeni vergi düzenlemeleri yapılmış ve Hükümet bazı vergileri arttırabilme yetkisini almıştır. Öngörülen hedeflere ulaşıldığında bile vergi gelirlerinin GSMH içindeki payı yüzde 20,7'ye yükselmektedir. Oysa bu oran Avrupa Birliği ortalaması olarak yüzde 30 civarındadır.

Ancak 2000 yılı tahsilat tahmini esas alınarak bir değerlendirme yapıldığında, 2001 yılında bütçe gelirlerindeki artışın yüzde 23,9 ve vergi gelirlerindeki artışın da yüzde 19,7 olduğu görülmektedir.

Tablo: Konsolide Bütçede Vergi Gelirleri
(milyar lira)

	2000 yılı Tahsilat Tahmini	2001 yılı Bütçe Teklifi	Artış Yüzdesi
Gelirden Alınan Vergiler	10.704.000	11.785.000	10,1
1- Gelir Vergisi	6.413.000	8.434.000	31,5
2- Kurumlar Vergisi	2.392.000	2.936.000	22,7
3- Ek Gelir Vergisi	95.000	-	-
4- Faiz Vergisi	1.627.000	415.000	-74,5
5- Ek Kurumlar Vergisi	177.000	-	-
Servetten Alınan Vergiler	334.000	322.000	-3,6
1- Motorlu Taşıtlar Vergisi	192.000	305.000	58,9
2- Veraset ve İntikal Vergisi	14.000	17.000	21,4
3- Ek Motorlu Taşıtlar Vergisi	66.000	-	-
4- Ek Emlak Vergisi	62.000	-	-
Mal ve Hizmetlerden Alınan Vergiler	11.293.000	14.646.000	29,7
1- Dahilde alınan Katma Değer Vergisi	4.775.000	6.418.000	34,4
2- Ek Vergi	500.000	691.000	38,2
3- Taşıt Alım Vergisi	378.000	610.00	61,4
4- Akaryakıt Tüketim Vergisi	3.295.000	4.107.000	24,6
5- Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi	735.000	867.000	18,0
6- Damga Vergisi	672.000	1.164.000	73,2
7- Özel İletişim Vergisi	415.000	789.000	90,1
8- Özel İşlem Vergisi	340.000	-	-
9- Özel İşlem Vergisi	183.000	-	-
Dış Ticaretten Alınan Vergiler	4.218.000	5.023.000	19,1
1- Gümrük Vergisi	374.500	494.000	31,9
2- Akaryakıt Gümrük Vergisi	1.300	1.700	30,8
3- Tek ve Maktu Vergi	200	300	50,0
4- İthalde Alınan Katma Değer Vergisi	3.832.000	4.515.000	17,8
5- Diğer Dış Ticaret	10.000	12.000	20,0

Kaynak: 2001 Yılı Bütçe Gerekçesi

2001 yılında vergi dışındaki gelirlerden 8 katrilyon beklenmektedir. Bu da yüzde 42,7 oranındaki artışa tekabül etmektedir. Bu kalemdeki gelirin dörtte üçü devlet patrimuvanının gelirleridir. Özel gelir ve fon gelirlerinde geçen yıla oranla bir azalma söz konusu olacaktır. Bunun bir nedeni, eğitim özel gelirleri ile bedelli askerlik özel gelirinin bu yıl kalkmış gözükmesidir. Bu arada, özelleştirmeden bütçeye 3,3 katrilyon lira “gelir” beklenmesi, söylenegeldiği gibi özelleştirmenin “ekonomide etkinliği arttırmak”, “rekabetçi bir piyasa düzeni oluşturmak” ve “sermayeyi tabana yaymak” amaçları taşımadığını -bir kez daha- ortaya koymaktadır.

2001 yılı bütçesinin vergi gelirleri ile ilgili alt ayrımları, siyasal iktidarın yeni vergi yükleri getirdiğini göstermektedir. 2001 yılı için hedeflenen enflasyon oranı dikkate alındığında, özellikle dolaylı vergiler aracılığıyla önemli tutarda bir tahsilat beklenmektedir. Bu arada bir

noktayı vurgulamak yerinde olacaktır: Bütçenin yaklaşık üçte birinin faiz ödemelerine ayrıldığı bir yapıda, ülke genelinden beklenen faiz vergisi sadece 415 trilyon liradır.

Devletin asli geliri vergilerdir. Kamu gelirlerinin harcamaları finanse etmedeki etkinlikleri yanında finansman yükünü topluma yaymadaki adaletli yaklaşım da önem kazanmaktadır. Demokratik toplumlarda, vergilerin toplumun hangi kesimlerinden ve ne oranda alındığı ve bunların nasıl harcandığı büyük önem taşımaktadır. Vergilendirmede temel kural, herkesin ekonomik gücüne göre vergi ödemesidir. Nitekim Anayasa'da "mali güce göre vergilendirme, vergi yükünün adaletli ve dengeli dağılımı maliye politikasının sosyal amacıdır" ilke ve görüşüne yer vermektedir. Ancak vergi yaygınlaşmadığı için bu yük mevcut vergi mükelleflerinin, dolayısıyla ağırlıklı olarak çalışanların üzerinde olmaktadır. Türkiye'de ücretliler üzerindeki verginin ağırlığı, Anayasanın hem hukuk devleti ilkesine, hem de sosyal devlet ilkesine aykırı olduğu gibi, çalışanlar ve ülke aleyhine olumsuz ekonomik ve sosyal sonuçlar da doğurmaktadır.

Ücretlerde vergi yükünün ağır olmasının yanısıra, ücretlerin vergilendirilmesinde, diğer gelir grubu mükelleflerine kıyasla eşitsizlik de söz konusudur. Ücretliler üzerindeki ağır yük, büyük ölçüde vergi ödemesi gerekenlerin bu yükümlülüklerinden kaçabilmelerinden kaynaklanmaktadır. Türkiye'de gelir vergisi mükelleflerinin büyük çoğunluğunu ücretliler oluşturmaktadır. Ticari ve serbest kazanç sahiplerinin önemli bir bölümü ise halen vergi mükellefi yapılamamıştır.

Uygulanmakta olan ekonomik program gerekçe yapılarak ücretlilerin yararlandığı özel indirim miktarının asgari ücret düzeyine çıkartılması ile ilgili düzenleme bu yıl da yapılmamıştır. Böylece işçi ve ailesinin, günün ekonomik ve sosyal koşullarına göre insanca yaşamasını mümkün kılacak ölçüde saptanması gereken asgari ücretin vergi dışı tutulması gerçekleştirilmemiştir. Ücretlilerin de yıllık gelir vergisi beyannamesi vererek, sağlık, eğitim, kültürel harcamalarını gider olarak vergi matrahından indirme imkanı tanınması, düşük gelir grubunun tükettiği temel mal ve hizmetlerde uygulanan katma değer vergisinde indirimler yapılması gibi alanlarda da herhangi bir düzenleme yapılmamıştır. Aksine çalışanları olumsuz etkileyecek yeni düzenlemelerle bazı ürün ve hizmetlerde katma değer vergisi oranları arttırılmıştır.

Öte yandan, Türkiye'de toplanan vergilerin büyük ölçüde çalışanlar tarafından ödenmesi söz konusu iken, toplanan bu vergilerin dar gelirli kesimlere eğitim, sağlık, sosyal güvenlik, altyapı harcamaları olarak aktarılmak yerine, gittikçe artan ölçüde faiz ödemelerine ayrılır duruma geldiğine yukarıdaki bölümde işaret edilmiştir. Bu durum, harcama yönünden de bir reform yapılması gereğini ortaya koymaktadır.

İç Borçlar

Kamu harcamalarının sağlıklı kaynaklardan sağlanarak yapılması yerine borçlanma politikasının tercih edilmesi Türkiye'yi bir borç batağına sürüklemiştir. Ekonomide yaşanan kaynak ihtiyacı büyük ölçüde dış borçlarla finanse edilmeye çalışılmıştır. Ancak, 1994 yılından 1999 yılı sonuna kadar dış borç anapara ödemeleri kadar yeni dış borç temin etmekte zorlanan Türkiye, dış borçların bir bölümünü de iç borçlanmayla finanse etmek durumunda kalmıştır. Anılan dönemde Türkiye, dışarıya net kaynak aktaran ülke konumunda olmuştur. Türkiye'nin cari işlem açığının finansmanı, izlenen yüksek faiz politikasına da bağlı olarak gerçekleşen sermaye girişi ile sağlanmaya çalışılmış ve böylece Türkiye, yüksek maliyetli iç borç ve kısa

vadeli sermaye hareketleri arasına sıkışmıştır. Bu politikanın sürdürülemez noktaya geldiği, toplanan vergiden fazlasının faiz ödemelerine ayrılması sonucuyla belirgin noktaya gelmiştir.

2000 yılı başında uygulamaya konulan ekonomik politikaların temelinde tıkanma noktasına gelen kamu kesimi borçlanma gereğinde bir iyileşme sağlanması öncelikli hedef olarak belirlenmiştir.

Kamu harcamalarının finansmanının borçlanma yerine, esas itibariyle vergilerle karşılanması temel prensibini sürekli olarak göz ardı eden siyasal yaklaşımlarının ülke ekonomisini çıkmaza götürdüğü ortaya çıkmıştır. 1990 yılında iç borç stoku 57 trilyon lira iken, izleyen yıllarda çığ gibi büyümüş ve toplam iç borç stoku 1999 yılında 22 katrilyon 920 trilyon lira olmuştur. Türkiye'nin iç borç stoku anılan dokuz yılda 402 kat artış göstermiştir. 1990 yılında GSMH'nin yüzde 14.4'ünü oluşturan iç borç stokunun payı 1999'da yüzde 29.3'e ulaşmıştır.

2000 yılının Kasım ayı itibariyle iç borç stoku 1999 yılı sonuna göre yüzde 41.9 oranda artışla 32,5 katrilyon liraya ulaşmıştır.

Tablo: İç Borç stoku

(milyar lira)

Yıllar	Tahvil	Bono	Avans+ Konsolide Borçlar	Toplam İç Borç	GSMH içinde Borç Stokunun payı (%)
1990	22.523	5.469	29.188	57.180	14.4
1991	33.405	18.258	45.984	97.647	14.8
1992	86.388	42.247	65.602	194.236	17.6
1993	190.505	64.489	102.353	357.347	17.9
1994	239.384	304.230	255.695	799.309	20.6
1995	511.768	631.298	217.940	1.361.006	17.3
1996	1.250.154	1.527.837	370.993	3.148.984	21.0
1997	3.570.811	2.374.990	337.623	6.283.424	21.4
1998	5.771.980	5.840.906	-	11.612.885	21.7
1999	19.683.392	3.236.753	-	22.920.145	29.3
2000*	30.763.116	1.754.125	-	32.517.241	26.1*

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı

(*) Kasım sonu itibariyle

1999 yılında Hazine tarafından 15,6 katrilyon lirası anapara, 9,9 katrilyon lirası faiz ödemesi olmak üzere toplam 25,5 katrilyon lira iç borç servisi yapılmıştır. Aynı dönemde 26,9 katrilyon lira borçlanma yapılmış ve böylece 11,3 katrilyon lira net borçlanma iç borç stokuna ilave edilmiştir. 2000 yılı Kasım sonu itibariyle 18,5 katrilyon lira ana para ve 9,9 katrilyonu faiz olmak üzere toplam 36,9 katrilyon lira iç borç servisi yapılmıştır. Ancak sadece 28 katrilyon lira yeniden borçlanma yapılmış ve onbir ay itibariyle net borçlanma 9,6 katrilyon lira olmuştur.

Hazinenin tahvil borçlanmasına ağırlık veren borçlanma politikası sonucu iç borç stokunun da kompozisyonu önemli ölçüde değişmiştir. Kısa vadeli finansman aracı olan bonoların toplam borç stoku içindeki payı 2000 yılı Kasım ayı itibariyle yüzde 5'e gerileyerek 1,8 katrilyon lira olmuştur. Tahvillerin payı ise yüzde 94.6 oranıyla 30,7 katrilyon liradır. 1998 yılında nakit açığının finansmanının büyük ölçüde hazine bonoları yoluyla yapıldığı ve bonoların

payının yüzde 54.3'3 ulaştığı dikkate alınırsa, bu gelişmeyi olumlu olarak değerlendirmek mümkündür.

İç borç stokunun vadesi 1999 yılında 16.3 ay (489 gün), 2000 Kasım itibariyle ise 13.7 ay (411 gün) olmuştur. Aynı dönemde iç borçlanma ihalelerinde ortalama vade ise 14 ay (420 gün)'dür. 1999 yılında iç borçlanma ortalama bileşik faiz oranı yüzde 109.5 iken, 2000 yılının Ocak-Eylül döneminde yüzde 37.9 olmuştur. Eylül 2000 ayında yapılan ihalelerde yüzde 33.6 oranıyla borçlanma imkanı olmuştur. Ancak Kasım ayında mali piyasalarda yaşanan kriz faiz oranlarını yüzde 1000'lere yükseltmiştir. Ancak bu gelişme henüz verilere yansımamıştır.

Para-Banka Politikaları

2000 yılında uygulanan para politikası, 1998 yılının Temmuz ayında IMF ile imzalanan Yakın İzleme Anlaşması'nın uzantısı olarak yapılan "stand-by anlaşması" doğrultusunda, enflasyonun kontrol altında tutulmasına katkıda bulunulması ve mali piyasalarda istikrarın sağlanması hedeflerini gözetmeye devam etmiştir.

Para programının temelini; 2000 yılı başından itibaren 18 aylık bir sürede döviz kurunu dönem sonu hedef enflasyon oranlarına göre belirlenerek günlük olarak ilan edilmesi, bu süreden sonra ise kurun belli bir "band" içinde dalgalanmaya bırakılması oluşturmıştır. "Band" uygulamasında, döviz kurunun "band"ın içindeki hareketlerine Merkez Bankası'nın müdahale etmeyeceği kararlaştırılmıştır. Merkez Bankası'nın varlık kalemi olan Net İç Varlıkların sınırlandırılarak esas itibariyle parasal genişleme yabancı kaynak girişine bağlamıştır. Buna göre, faiz oranları sistemin dengeleyici değişkeni olarak seçilmiş ve Merkez Bankası'nın anılan değişkene herhangi bir müdahalesinin olmayacağını ilan etmiştir.

Programın uygulamaya konulması ile TL faiz oranları hızlı bir gerileme göstermiştir. Para programı 2000 yılının Kasım ayına kadar öngörüldüğü biçimde sürdürülmüş, ancak mali piyasalarda meydana gelen kriz, Merkez Bankası net iç varlıklar büyüklüğüne getirilen sınırlamanın da etkisiyle, gecelik faizlerin yüzde 1000 oranlarına ulaşmasına yol açmıştır. Kriz sonrası Merkez Bankası kaynaklarında 7 milyar doları aşan azalma meydana gelmiş, bu döviz karşılığı Türk Lirası piyasalardan çekilmiştir. Mali piyasalarda meydana gelen krizin aşılabilmesi ancak IMF'den sağlanan ek kredi ile sağlanabilmiştir.

2000 yılının Eylül ayı itibariyle dolaşıma çıkarılan banknot tutarı bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 66.9 artışla 3,1 katrilyon lira olmuştur. Merkez bankası verilerine göre, gerileme gösteren TL faiz oranları, sonucunda TL tasarruf mevduatları da reel olarak gerilemiş ve bu gelişme para arzı rakamlarına da yansımıştır.

Eylül 2000 sonu itibariyle TL ile tasarruf mevduatı yüzde 28.4 oranında artışla 15,2 katrilyon liraya ulaşmıştır. Vadesiz mevduat bir önceki yıla göre yüzde 99.1 artışla 865 trilyon lira, vadeli mevduat ise yüzde 25.7 artışla 14,3 katrilyon lira olarak gerçekleşmiştir. Döviz tevdiat hesabı ise, Eylül 2000 itibariyle bir önceki yıla göre yüzde 73.3 artışla 26,3 katrilyon liradır. Bu tutarın 21,7 katrilyon lirası vadeli hesaplarda tutulmaktadır. Bu yapısıyla, genel mevduat toplamı içinde döviz tevdiat hesapları önemli bir yer tutmaktadır.

Mevduat bankalarının toplam kredileri 2000 yılının Eylül ayı itibariyle yüzde 61.5 oranında genişleyerek 24,8 katrilyon liraya ulaşmıştır. Mevduat bankalarınca toplanan mevduatın Eylül 2000 ayı itibariyle yüzde 41.4'ü krediye dönüşmüştür. Bu dönemde özellikle tüketici kredilerindeki artış dikkati çekmektedir.

2000 yılında oluşturulan Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK), mali bünyesi bozulan bankalarla ilgili olarak alınacak önlemleri belirlemiş ve bazı bankaları Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu (TMSF) kapsamına almıştır. Halen Fon kapsamında 11 banka bulunmaktadır. Bu bankaların bankacılık sistemi içindeki ağırlığı Eylül 2000 itibarıyla yüzde 7.9 olarak hesaplanmaktadır. Fon kapsamına alınan bankalar 10 milyar doları ulaşan tutarda zarara yol açmışlardır.

Yeniden yapılandırma sürecinde bulunan bankacılık sektörü, enflasyonla mücadele programının en zayıf halkasını oluşturmaktadır.

KİT'ler ve Özelleştirme

Kamu İktisadi Teşebbüsleri (KİT), sosyal ve ekonomik gereksinimler nedeniyle ülkemizde kurulmuş ve geliştirilmişlerdir. 1980'li yılların başlangıcına kadar gerek gelişmiş gerek gelişmekte olan ülkelerde KİT'ler ekonomide önemli bir ağırlığa sahip olmuşlardır. Ancak uluslararası alanda yaşanan ekonomik krizi aşmak için uygulanan geleneksel politikaların başarısızlığı ve krize bağlı olarak güçlenen neo-liberal akımdan kaynaklanan "özelleştirme" düşünce ve uygulaması, KİT'lerin tartışılmasına ve işlevlerinin sınırlandırılmasına yol açan gelişmeleri başlatmıştır. Bu gelişmelerin yanı sıra, özellikle 1990'lı yılların başında "doğu bloğu"nda başlayan hızlı çözülme ile birlikte bu ülkelerde ağırlık kazanan "pazar ekonomisi" kavramının yaygın ve yoğun bir propaganda konusuna dönüştürülmesi, kamu mülkiyeti, kamu girişimciliği ve işletmeciliğine de olumsuz anlamlar yüklenmesine neden olmuştur.

Uluslararası alanda yaşanan bu gelişmeler Türkiye'de de yansımaları bulmuş, uygulamaya konulan ekonomi politikaları içinde KİT'lerin özelleştirilmesi ve/veya tasfiyesi öncelikli hedef olmuştur. Artık IMF ile yapılan görüşmelerde özelleştirme konusu temel gündem maddeleri arasındadır ve bu alanda siyasal iktidarın uygulaması gereken politikalar uluslararası sermaye kuruluşları tarafından "ön koşul" olarak dayatmalara neden olmaktadır.

KİT'leri değerlendirirken yalnızca kâr/zarar durumuna bakıp olumsuz bir sonuca varmak yanıltıcı bir yaklaşımdır. Çünkü KİT'lerin tek kuruluş amacı kar etmek değildir. Kaldı ki KİT'ler, kar etmeyen kuruluşlar da değildir. KİT'ler değerlendirilirken öncelikle göz önünde tutulması gereken husus, bu teşebbüslerin amaçlarına hangi oranda hizmet ettikleri olmalıdır. Piyasa ekonomisinin, hiçbir zaman kendi başına ekonomik büyümenin toplumsal amaçlarına ulaşılmasını sağlayamadığı açıktır.

KİT'leri "zarar eden kuruluşlar olmaktan kurtarmak" gerekçesi altında uygulanan politikalar "satma-savma ve böylece gelir etme" temelinde 2000 yılında hız kazanmaya başlamıştır. Bugün siyasal iktidar, kamu gelirlerinin artış nedenlerini sıralarken, "özelleştirme uygulamasındaki yüksek performans" kriterine öncelik vermektedir.

Şimdiye kadar ki uygulamaların çalışanlara ve ülkeye dönük getirdiği olumsuzluklar, talana ve rant paylaşma yol açan usulsüzlükler, istihdam kayıpları, sendikasılaştırma öncelikle ve doğrudan çalışanları etkilemektedir.

KİT'lerde çalışan personelle ilgili istihdam politikalarının temelini, istihdam artışlarından kaçınılması, personel sayısının dondurulması, eleman ihtiyacının öncelikle kuruluş içinden sağlanması, ayrılan elemanın yerine hiçbir şekilde yeni eleman alınmaması oluşturmaktadır. KİT'lerde istihdam edilenlerin sayısı azalmaktadır. Örneğin, özelleştirme kapsamındaki

kuruluşlar dahil olmak üzere işletmeci KİT'lerde 1995 yılı itibariyle 318.193'ü işçi, 178.159'u memur ve teknik personel olmak üzere toplam 496.352 personel bulunurken, geçen yıllar içinde bu sayı giderek azaltılmıştır. 2001 yılında KİT'lerde istihdamın 234,875'i işçi, 125.391'i memur ve sözleşmeli personel olmak üzere toplam 360.266 personele düşürülmesi öngörülmektedir.

Tablo: İşletmeci KİT'lerde İstihdam ve Personel Harcaması

(özelleştirme kapsamındaki kuruluşlar dahil)

Yıllar	Toplam Personel Sayısı			Toplam Personel Harcamaları (cari harcamalarla milyar TL/yıl)		
	İşçi	Memur ve Sözleşmeli Personel	Toplam	İşçi	Memur ve Sözleşmeli Personel	Toplam
1995	318.193	178.159	496.352	169.977	52.927	222.904
1996	311.230	175.439	486.669	252.877	112.980	365.857
1997	291.074	175.691	466.765	524.705	262.510	787.215
1998	280.890	176.204	457.094	904.684	484.770	1.389.454
1999	275.359	173.982	449.341	1.774.692	813.672	2.588.364
2000 (1)	273.999	168.302	442.301	3.067.107	1.073.185	4.140.292
2001 (2)	234.875	125.391	360.266	3.265.353	894.074	4.159.427

Kaynak: DPT

(1) Tahmin

(2) Program

Personel sayısında 2001 yılında öngörülen azalmaya paralel biçimde, anılan yıldaki toplam personel giderlerinin cari olarak aynı kalması hedeflenmektedir. 2000 yılında 4.140 trilyon lira olması beklenen toplam personel harcamasının 2001 yılında sadece 19 trilyon lira artması öngörülmektedir. İşçiler yapılacak yıllık toplam artış yaklaşık 200 trilyon olurken, memur ve sözleşmeli personel harcamasında gerileme beklenmektedir.

Toplam personel harcaması bu şekilde gelişirken, işletmeci KİT'lerin mal ve hizmet satış hasılatı 1995 yılında 1.474 trilyon lira iken, üç yıl sonunda yaklaşık 7 kat artışla 1998 yılında 9,2 katrilyon liraya ulaşmıştır. 1999 yılında toplam mal ve hizmet satış hasılatının 14,9 katrilyon lira, 2000 yılında ise 24,8 katrilyon lira olması öngörülmektedir. Ekonomik istikrar programının uygulanmaya başlandığı 2000 yılında mal ve hizmet satış hasılatında geçen yıla kıyasla beklenen artış yüzde 65'tir. 2001 yılında işletmeci KİT'lerin ürettiği mal ve hizmet satış hasılatının yüzde 5.4 artışla 26,1 katrilyon lira olması beklenmektedir.

İşletmeci KİT fiyat artışları dünya fiyatlarındaki gerilemeye bağlı olarak enflasyonun gerisinde kalmıştır. Ayrıca uygulanan politika doğrultusunda da, kamunun ürettiği mal ve hizmetlerin fiyatları düşük tutulmaktadır.

Buna rağmen işletmeci KİT'lerde satış hasılatı içindeki işçilik payı büyük oranda değişmemiştir. 1995 yılında işletmeci KİT'lerin mal ve hizmet satış hasılatı içinde işçiler yapılan toplam ödemelerin payı yüzde 11.5 iken, kamu kesiminde sözleşmelerin bağitlandığı 1999 yılında yüzde 11.9 olmuştur. 2000 yılı itibariyle bu pay, işçi ücretlerinin gerçekleşen enflasyon kadar arttırılması yanısıra refah payı ilavesi sonucu yüzde 12.4 olmuştur. Memur ve sözleşmeli olarak çalışanlara yapılan ödemelerin toplam satış hasılatı içindeki payı 1995 yılında yüzde 3.6'dan 1999 yılında yüzde 5.5'e yükselmesine karşın, 2000 yılında kamu çalışanlarına enflasyon hedefi çerçevesinde yapılan düşük zammın sonucu yüzde 4.3'e gerilemiştir. 2001 yılında sözkonusu payın daha da gerileyerek yüzde 3.4 olması programlanmıştır.

Tablo: İşletmeci KİT'lerde Satış Hasılatı İçinde Personel Harcamasının Payı
(yüzde)

Yıllar	İşçi	Memur ve Sözleşmeli Personel	Toplam
1995	11.5	3.6	15.1
1996	9.0	4.0	13.0
1997	9.6	4.8	14.4
1998	10.1	5.3	15.2
1999	11.9	5.5	17.3
2000 (1)	12.4	4.3	16.7
2001 (2)	12.5	3.4	15.9

Kaynak: DPT

(1) Tahmin

(2) Program

1999 yılında işçi başına aylık ortalama işgücü maliyeti tutarı cari fiyatlarla 537 milyon lira olarak hesaplanabilmektedir. 2000 yılında bu tutar 933 milyon liraya yükselmiştir. 2001 yılı için öngörülen işgücü maliyeti tutarı ise, ortalama yıllık yüzde 24.2'lik artışla 1,2 milyar liradır. Memur ve sözleşmeli personel için 1999 yılında kişi başına işgücü maliyeti 390 milyon liradır. 2001 yılı için öngörülense 594 milyon liradır.

Tablo: Çalışan Başına Yapılan Toplam İşgücü Maliyeti

(TL/Ay)

Yıllar	İşçi	Memur ve Sözleşmeli Personel	Toplam
1995	44.516.000.-	24.757.000.-	37.424.000.-
1996	67.709.000.-	53.665.000.-	62.646.000.-
1997	150.221.000.-	124.513.000.-	140.544.000.-
1998	268.398.000.-	229.266.000.-	253.313.000.-
1999	537.084.000.-	389.730.000.-	480.030.000.-
2000 (1)	932.822.000.-	531.379.000.-	780.067.000.-
2001 (2)	1.158.543.000.-	594.191.000.-	962.119.000.-

Kaynak: DPT

(1) Tahmin

(2) Program

Özelleştirmenin ülke gündemine girdiği tarihten bu yana işçi kesimi olarak yapılan eleştirilerde Türkiye gerçeği ön planda tutulmuş, ülke ekonomisi ve çalışanlar açısından özelleştirmenin doğuracağı sakıncalara dikkat çekilmiştir. KİT'lerin özelleştirilmesiyle ilgili ileri sürülen gerekçelerin geçerli olmadığı yaşanan süreç içinde ortaya çıkmıştır.

1980'li yılların ikinci yarısında Türkiye'ye özelleştirme uygulamalarını getiren siyasi kadrolar, bu yönelişin temel amacını, "sermayeyi tabana yaymak", "rekabetçi bir piyasa düzeni oluşturmak", "etkinliği arttırmak" gerekçeleriyle açıklamışlardır. Özelleştirme işlemlerinin büyük bir bölümünün blok satışlar yoluyla yapıldığı için, "sermayeyi tabana yayma" amacının söz konusu olmadığı açığa çıkmıştır. Özelleştirme sonrasında oluşan bölgesel tekelleşme ile bazı sektörlerde oligopolcü davranışların yaygınlaşması ise "serbest rekabetçi piyasa oluşturulması" hedefinin aslında gözetilmediğinin örnekleridir. "Etkinlik" ise, çeşitli bilimsel çalışmaların da

ortaya koyduğu gibi, salt mülkiyetin el değiştirmesinden kaynaklanan bir etkinlik artışı söz konusu değildir. Kaldı ki, bazı özelleştirmeler sonrasında üretime tamamen son verilen işletmeler ortaya çıkmıştır. Özelleştirme uygulamalarının, belirli çevreler tarafından sunulduğu gibi sonuç vermediği ve ülke kaynaklarının "haraç-mezat" iç ve dış sermaye çevrelerine devredilmekte olduğu her geçen gün örnekleriyle yaşanmaktadır.

2000-2002 dönemini kapsayan ekonomik programın önemli unsurlarından olan özelleştirme uygulamalarından anılan üç yılda 18 milyar dolar gelir elde edilmesi amaçlanmaktadır.

Özelleştirme İdaresi Başkanlığı'nın verilerine göre; 1985 yılından itibaren 208 kuruluştaki kamu hisseleri, 21 yarım kalmış tesis, 5 taşınmaz ve 4 elektrik santrali özelleştirme kapsamına alınmıştır. 19 kuruluştaki kamu payı ile 4 elektrik santrali ve 4 taşınmaz daha sonra özelleştirme işlemine tabi tutulmaksızın kapsamdan çıkarılmıştır. Özelleştirme uygulamalarının başlatıldığı 1985 yılından 2000 yılına kadar 15 yılda, kapsama alınanların yarısından fazlası özelleştirilmiştir. Halen özelleştirme kapsamında 51 kuruluş ile 1 taşınmaz bulunmaktadır. Bu kuruluşların 26 tanesinde yüzde 50'nin üzerinde kamu payı bulunmaktadır. 155 kuruluşta hisse senedi veya varlık satış/devir işlemi yapılmış ve bu kuruluşların 136'sında hiç kamu payı kalmamıştır.

1985 yılından bu yana gerçekleştirilen özelleştirme uygulamalarından toplam 1 katrilyon 949 trilyon lira (7,1 milyar ABD doları) gelir sağlanmış olup, aynı dönem içerisinde özelleştirme uygulamaları çerçevesinde 1 katrilyon 340 trilyon lira (7,4 milyar ABD doları) tutarında gider yapılmıştır. Özelleştirme giderlerinin: 4 milyar doları, kuruluşlara yapılan sermaye iştiraki, verilen krediler, çalışanlara yönelik iş kaybı ve özelleştirme sonrası tazminatlar ile emeklilik primi ödemelerine; 2,3 milyar doları kamu ortaklığı fonuna aktararak baraj, otoyol vb. alt yapı tesislerinin finansmanına; 723 milyon doları ise özelleştirme için çıkarılan bono ve tahvil alımına yapılmıştır. Ortaya çıkan bu tablonun da çok açık bir biçimde kanıtlandığı gibi, özelleştirmenin ülke ekonomisine maddi bir katkısı olmamış ve fakat özelleştirme sonrası işten çıkarmaların yaygınlık kazanması gibi ortaya çıkan sosyal sorunları ile bazı sektörlerde oluşan monopol ya da oligopol yapı, ağır fatura ödenmesine neden olmuştur.

Halen ihale veya satış/devir prosedürü devam eden kuruluşlar; İGSAŞ, TÜGSAŞ, İSDEMİR, SEKA, ZİRAİ DONATIM, TÜSTAŞ; MEYBUZ, DENİZCİLİK İŞLETMELERİ, SÜMER HOLDİNG, ASİL ÇELİK, TURBAN, TUMOSAN; TUMAŞ, EBK, POAŞ, ORÜS, THY, PETKİM olarak sıralanmaktadır.

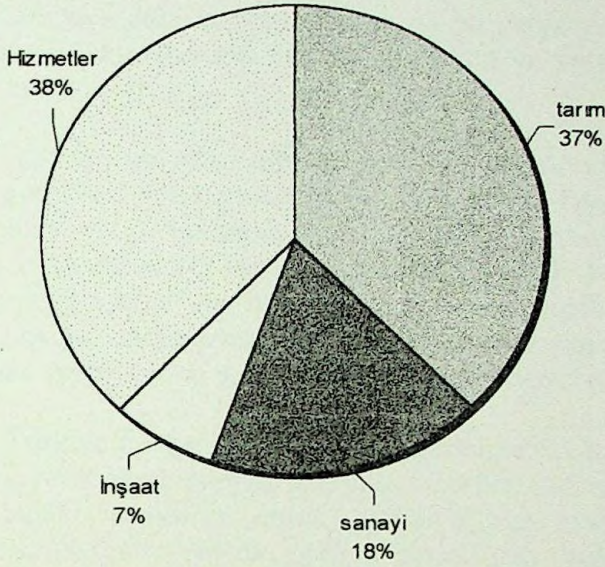
Bu arada, özelleştirmenin dayandığı yasal çerçevenin başlangıcından bu yana çeşitli aksaklık ve çelişkileri barındırdığı ve yasama, yürütme ve yargı organlarının karar ve tutumları arasında uyumsuzlukların olduğu bilinmektedir. Ancak, siyasal iktidar IMF'e 18 Aralık 2000 tarihinde verdiği "ek mektup" kapsamında birtakım kesin taahhütlerde bulunmuştur. Bu doğrultuda 2001 yılı için özelleştirmeden sağlanacak gelirin 6-7 milyar ABD doları düzeyine ulaşması hedeflenmektedir. Tüm bu özelleştirme gelirlerinin borç azaltılmasında kullanılmak üzere Hazine'ye aktarılması kararlaştırılmıştır.

İstihdam ve İşsizlik

Türkiye'nin en önemli sorunu işsizliktir. Ancak Devlet İstatistik Enstitüsü (DİE) verileri çerçevesinde Türkiye'deki durum incelendiğinde, ülkedeki genel işsizlik oranının OECD ülkelerinin ortalamasından yüksek olmadığı görülmektedir. Kuşkusuz bu durum, Türkiye'de

İstihdam edilenlerin tarım, sanayi, inşaat ve hizmetler olarak sektörel dağılımına bakıldığında; 2000 yılı itibariyle tarım sektörünün payında bir artış ve diğer sektörlerde bir azalış gözlenmektedir. Üçer aylık dönemler itibariyle toplam istihdam içinde tarımın payı yüzde 33,1'den yüzde 35,8 ve daha sonra yüzde 37,6'ya yükselirken, sanayinin payı yüzde 18,1'den yüzde 17,9'a ve yüzde 17,7'e gerilemiştir. Sanayi sektörünün istihdam içindeki payın düşüklüğü yanısıra anılan payın dönemler itibariyle giderek gerilemesi olumsuz bir gelişme olarak dikkati çekmektedir. İnşaatın payı yüzde 5,1'den önce yüzde 7,1'e yükselmiş ve daha sonra yüzde 6,6'ya gerilemiştir. Hizmetler kesiminde ise ilk çeyrekte yüzde 43,7 olan toplam istihdam içindeki pay izleyen dönemlerde gerileyerek yüzde 39,3 ve yüzde 38,1 olmuştur.

İSTİHDAMIN SEKTÖREL DAĞILIMI (EYLÜL 2000)

Tablo: İstihdamın Sektörel Dağılımı

İktisadi Faaliyetler	(Bin Kişi)			(Yüzde Dağılım)		
	I. Dönem	II. Dönem	III. Dönem	I. Dönem	II. Dönem	III. Dönem
Toplam İstihdam	19 006	21 312	21 727	100	100	100
Tarım	6 284	7 627	8 163	33,1	35,8	37,6
Sanayi	3 449	3 814	3 851	18,1	17,9	17,7
İnşaat	970	1 503	1 437	5,1	7,1	6,6
Hizmetler	8 304	8 367	8 277	43,7	39,3	38,1

Kaynak: DİE

Ülke nüfusuna göre istihdam edilenlerin oranı yaklaşık olarak üçte birdir. Bu durum işgücüne katılma oranında da kendini göstermektedir. 2000 yılının ilk çeyreğinde yüzde 46,7 olan işgücüne katılma oranı (işgücünün 15 ve daha yukarı yaş nüfusu içindeki oranı) ikinci çeyrekte istihdam alanlarının biraz artmasıyla yüzde 50,9'a ve üçüncü çeyrekte yüzde 51,3'e yükselmiştir.

Türkiye işgücü piyasası içinde istihdam edilenlerin azımsanmayacak bir bölümü de; ekonomik nedenlerle haftada 40 saatten daha az çalışan, mevcut işinde ya da ikinci bir işte daha fazla çalışmaya müsait olan, mevcut işinde gelirin azlığı veya kendi mesleğinde istihdam edilmemesi gibi nedenlerle işini değiştirmek isteyen veya yeni bir iş arayanların oluşturduğu eksik istihdamdakilerin bulunmasıdır. Aslında bu kapsamda olanlar işsizlerle birlikte atıl işgücünü oluşturmakta ve bunların toplam işgücüne oranı gerçek işsizlik oranını yansıtan gösterge olmaktadır.

Türkiye’de istihdam edilenler kadar işgücüne dahil edilmeyen kesimin sayısı ve dağılımı da dikkati çeken husustur. 2000 yılının Temmuz-Eylül dönemi itibariyle 21 milyon 727 bin yurttaşımız iktisaden faal olmasına karşın işgücüne dahil değildir. Bunların yarısından fazlasını oluşturan 11 milyon 849 bini “ev kadını” statüsündedir ve büyük çoğunluğu (yüzde 70’i) kentlerde yaşamaktadır. Öğrenci ve emekli olanlar yanısıra çalışamaz halde olanlar da işgücüne dahil olmayanlar içinde önemli bir toplam oluşturmaktadır.

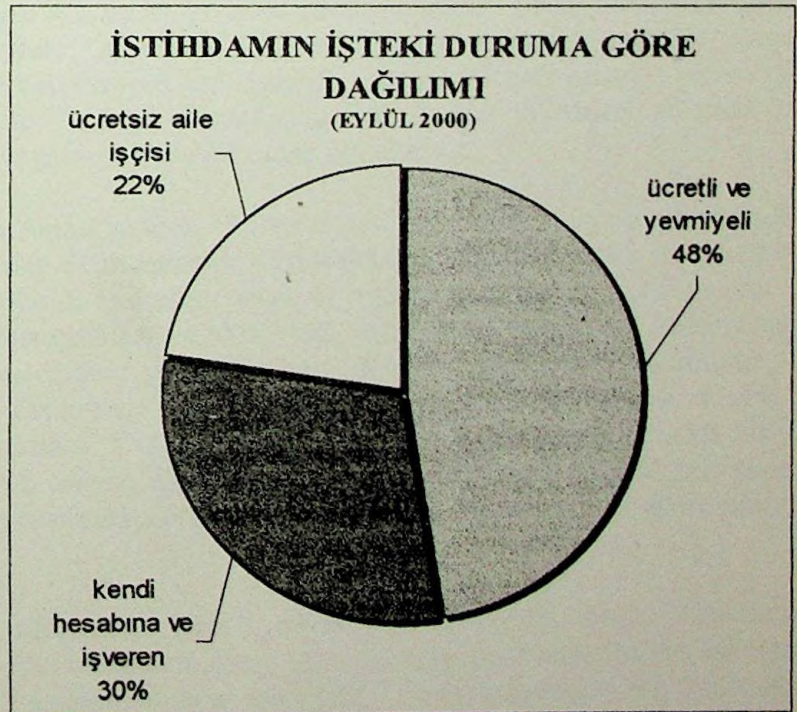
Türkiye’deki işgücü piyasasına bu çerçevede bakıldığında, ülkenin işsizlik yanısıra ciddi anlamda istihdam sorunu yaşadığı, üretken ve yeterince yüksek nitelikli iş üretilmediği ortaya çıkmaktadır.

Varolan işsizlik, düşük ücret ve düşük verimlilik, Türkiye’de kayıtdışıya yönelmenin temel gerekçesini oluşturmaktadır. Kurallara dayalı ekonomik yapının egemen kılınması ve geliştirilmiş olan kuralların kurumlar tarafından özenle uygulanması yerine, özellikle sermaye kesiminin temsilcileri, işgücü piyasalarıyla ilgili kurum ve kurallara karşı çıkmayı alışkanlık haline getirmekte ve bu duruma “ekonominin iç dinamiği” gibi gerekçelerle haklılık kazandırmaya uğraşmaktadır. Esneklik, küreselleşme eğilimlerinin ağırlık kazanması kendileri açısından uygun ortam yaratmakta ve eleştirilerin yoğunlaşmasına neden olmaktadır.

Türkiye’de işgücü piyasası değerlendirilirken, işgücü maliyetlerinin düşüklüğü/yüksekliği ile emek piyasasının işleyişi üzerindeki etkileri sürekli olarak tartışma konusu olmaktadır. İşgücü maliyetindeki artışların emek arz/talebi ve işsizlik üzerinde olumsuz etkiye yol açtığı söylenebilmektedir. Ancak, gerek ulusal gelir içindeki ücretlilerin payı, gerek toplam satış hasılatı içinde işgücü maliyetinin oransal ağırlığı, gerek net ücret düzeyi ve temel gereksinimlerin karşılanabilmesi için yapılmak gereken harcama tutarı, bu konulardaki doğruların, kamuoyuna benimsetilmek ve yaygınlaştırılmak istenen görüşlerle çeliştiğini ortaya koymaktadır.

DİE verilerine göre; Eylül 2000 sonu itibariyle ülkedeki istihdam edilen 21 milyon 727 bin kişinin yüzde 47.6’sını oluşturan 10 milyon 345 bin kişi ücretli ve yevmiyeli olarak çalışırken, yüzde 29.9’unu oluşturan 6 milyon 500 bin kişi kendi hesabına ve işveren statüsünde bulunuyor. Tamamına yakını tarım sektöründe olan 4 milyon 881 bin kişi ise toplam istihdamın yüzde 22.5’i ile ücretsiz aile işçilerinden meydana gelmektedir.

Ücretli ve yevmiyeli olarak çalışanların sayısı 2000 yılının ilk üç aylık döneminde 9 milyon 404 bin kişi iken, izleyen üç aylık dönemde 10 milyon 375 bine yükselmiş, daha sonraki üç aylık dönemde ise 10 milyon 345 bin kişi olmuştur. Ücretli ve yevmiyeli olarak çalışanların sayılarındaki bu değişim büyük ölçüde mevsimlik olarak

Çalışanlardan kaynaklanmaktadır. Nitekim, ücretli ve yevmiyeli olarak çalışanların az olduğu yılın ilk diliminde işgücüne dahil olmayan mevsimlik çalışanların sayısı 1 milyon 83 bin kişi iken, ücretli ve yevmiyeli olarak çalışanların sayısının arttığı yılın üçüncü diliminde, işgücüne dahil edilmeyen mevsimlik çalışanlar 181 bin kişi olarak hesaplanmaktadır. Aslında bu durum, çalışma hayatında büyük sorunlara yol açan mevsimlik işçilerin istihdam açısından taşıdığı ağırlığı da ortaya koymaktadır.

İstihdam ve işsizlik açısından değerlendirilmesi gereken bir husus da, bir bakıma ülkedeki eğitim-istihdam ilişkisinin çarpıklığını ortaya koyan verilerdir. Eğitimli genç nüfusun oranını toplam işsizlerin yüzde 20'sini oluşturmaktadır. 15-24 yaş grubu içinde lise ve daha yüksek eğitimli olanların yaklaşık beşte biri istihdam imkanı bulamamakta ve işsizlerin arasına katılmaktadır. Bu yapı, ülkenin sosyal ve siyasal yapısında olumsuz gelişmeler yol açacak nitelik kazanmaktadır.

Türkiye, ekonomik ve sosyal yapısındaki dengesizliklere ek olarak, uygulanmakta olan makro ekonomik politikaların da etkisiyle her geçen gün daha ağırlaşan istihdam ve işsizlik sorunuyla karşı karşıya bulunmaktadır. Önümüzdeki yıl bu alanda büyük sıkıntılar yaşanması kaçınılmaz görülmektedir. Devletin ekonomiyi yönlendirmedeki rolünü en aza indirip, sorunun çözümünü piyasa kurallarının serbest işleyişine terk etmek yönündeki yaklaşım işsizlikle mücadelede çözüm üretmek bir yana, sosyal devlet anlayışını ortadan kaldıran uygulamalar sosyal adaletsizliği yaygınlaştırmaktadır. Bu yaklaşımlar, sorunun yeni boyutlar kazanmasına ve çözümün daha da zorlaşmasına neden olmaktadır.

Gelir Bölüşümü

Türkiye'de gelir bölüşümünde varolan dengesiz ve çarpık yapı, uygulanan ekonomik ve sosyal politikalarla giderek derinleşmekte ve "öteki Türkiye" diye tanımlanan bir farklılaşmayla bu toplumsal yapının yol açacağı sorunlara işaret edilmektedir.

Gelir dağılımının adaletli olması asıl amaç ve nihai sonuç değildir. Toplumun ortak özlemi olan toplumsal barış, özgürlük, adalet, güvenlik ve refahı gerçekleştirmek için bir araçtır. Bilindiği gibi, sosyal devlet ilkesini benimseyen toplumlarda, ekonomik kalkınma ve ulusal gelir artışı tek amaç olarak kabul edilmemektedir. Yaratılan gelirin üretim faktörleri arasında adil bölüşümü ve refahın geniş kitlelere yayılması öncelikli amaç olmaktadır.

2000 yılında ülkede yaratılan ulusal gelirin 125 katrilyon lira olması tahmin edilmektedir. Daha öncede vurgulandığı üzere, ülke ekonomisinin sürdürülebilir kalkınma süreci içinde olması esastır. Ulusal gelirin sürekli olarak artması yaşama standartlarındaki yükselmenin de kaynağıdır. Ancak ulusal gelirin oluşturulması ve ekonomik gelişmenin sağlanması kadar önemli olan bir sorun da, yaratılan gelirin üretimi gerçekleştiren kesimler arasında bölüşümüdür. Bu durum, bölüşüm olayının sadece ekonomik değil ve fakat aynı zamanda siyasal, sosyal ve kültürel boyutunu da ortaya koymaktadır. Dolayısıyla, özünde ekonomik içerikli olmakla birlikte bölüşüm sorunu, özellikle ekonomik temele dayalı sınıflı toplum yapısında, demokratik yapının temel ilgi alanı olmak ve en çok tartışılması gereken gündem maddesini oluşturmak durumunda olmalıdır.

Ulusal gelirin, toplumu oluşturan çeşitli kesimleri arasında nasıl dağıldığının değerlendirilmesinde temel ölçüt, toplam gelirin ne kadarının emekçi kesimlerin, ne kadarının emek dışı gelirler olarak sermaye kesiminin eline geçtiğidir. Kuşkusuz böyle bir bakış açısı, ulusal ücret politikası yerine, daha geniş bir yaklaşımı ortaya koyan ulusal gelirler politikasını

gerekli kılmalıdır. Çünkü, ücretlilerin sayısı, ekonomik gelişmişlik düzeyi ne olursa olsun, toplumdaki belirli bir kesimi temsil etmektedir. Bu yönüyle, özellikle gelir bölüşümünün adaletsiz ve dengesiz olduğu bir yapıda, önceliğin ücret gelirleri arasında denge sağlanmasına verilmesi yanlış ve kamuoyunda belirsizlik oluşturmaya dönük bir yaklaşım olmaktadır.

Siyasal iktidarın gelirler politikasında dikkat etmesi gereken konulardan birisi, ulusal gelirin çeşitli kesimler arasında dengeli olarak bölüşülüp bölüşülmediğidir. Çoğu gelişme halindeki ülkede, gelir bölüşümündeki büyük eşitsizlik nedeniyle toplumun önemli bir bölümü yoksulluk sınırında yaşayacak kadar bir gelir elde edebilmektedir. Bu yüzden, ekonomik kalkınmanın adil paylaşımını sağlayabilmek için, bu kesimlere çoğu zaman ekonomik gelişme hızının üzerinde gelir artışı sağlamak gereklidir. Varolan dengesiz gelir dağılımında, zenginlerin içinde bulunduğu yüksek yaşam koşulları ile yoksulların karşı karşıya bulunduğu olumsuz geçim koşulları arasındaki uçurum boyutundaki çarpıcı farkın azaltılması gerekir. Bu durum da ancak farklılaştırılmış gelir artışlarıyla mümkün olacaktır.

Eğer bütün sosyal kesimlerin gelirleri için eşit oranda artış yapılması tercih edilirse, ekonomik gelişme sürdükçe, kesimler arasındaki yaşam koşulları arasındaki farklar artarak devam edecektir. Örneğin, ülkede uygulanacak "istikrar politikaları" çerçevesinde tüm faktör gelirlerinin hedeflenen enflasyon oranı dikkate alınarak artışı yoluna gidilmesi, gelir bölüşümünde varolan durumun sürmesi anlamındadır. Kuşkusuz böylesi bir durum, gelir bölüşümünden "aslan payını" alan kesimler için fazla şikayet konusu edilmeyecek bir durum olacaktır.

2000 yılında uygulamaya konulan "ekonomik program" bu bakış açısıyla değerlendirildiğinde, bölüşüm ilişkilerindeki siyasal tercih açıkça ortaya çıkmaktadır. Ülkede uygulanan sistem bölüşüm ilişkilerini belirleyen temel unsurdur. Ekonomik, sosyal, maliye ve para politikaları gelir dağılımını doğrudan etkilemektedir. Bu durumda gelirler politikası çok geniş bir çerçeveye oturmaktadır. Ekonomik büyümenin sağlanması, para ve maliye politikaları, rekabetin düzenlenmesi, istihdam politikası, emek ile sermaye arasındaki endüstriyel ilişkilerin yapısı, kamu sosyal hizmetlerinin yaygınlığı ve kalitesi gibi konuların tümü gelirler politikası kapsamı içinde yer almak durumunda olmalıdır. Kapsam, gelirler politikası ile ilgili tartışmalarda oldukça önem taşımaktadır ve gelirler politikasının ücret ve maaşları olduğu kadar, fiyatları, karları, mülk gelirlerini ve serbest meslek gelirlerini de etkileyip etkilemediği önem kazanmaktadır. IMF ile yapılan anlaşma doğrultusunda yönlendirilen düzenlemelerin büyük ölçüde çalışanların, dar ve sabit gelirli kesimlerin yaşama koşullarını olumsuz etkilediği bir yıllık uygulama sonucunda ortaya çıkmıştır.

Türkiye, ulusal gelirin önemli bir kısmını alan dar bir azınlığın talep ettiği mal ve hizmetlerin üretimine ağırlık veren konumdadır. Ülkede yaratılan gelirin önemli bir kısmının belli bir azınlığın eline geçtiği bir ülkede, tüketim kalıpları sözkonusu kesimin tercihlerine göre belirlenecektir. Nitekim günlük yaşantıya yansıyan lüks villalar, yazlıklar, tatil köyleri, otomobiller, gece klüpleri, özel sağlık kurumları, özel okullar bu yönelişin sonucudur.

Toplumsal geniş bir kesimi için, yiyecek, giyecek, konut, ulaşım, eğitim gibi temel gereksinimlerin karşılanamadığı, bunları sağlayacak bir gelirin elde edilemediği bir yapıda, sınırlı bir ekonomik azınlığın harcama eğiliminin yüksek olması ekonomik ve sosyal dengeleri bozacak bir durumdur. Böyle bir çarpık yapıda çalışanlardan beklenecek özveri, yeni yönelişleri gündeme getirmenin davetiyesi niteliğinde olacaktır.

Türkiye, toplumun orta kesimini oluşturması gereken tarımda emek ve küçük sermaye ile çalışanlarla salt emekle çalışanlar yani işçiler ve memurlar aleyhine gelir bölüşümünün giderek

bozulduğu bir süreci yaşamaktadır. Bu nedenle, ülkemizde her dönem tartışma konusu olan gelir dağılımındaki bozuk yapı bugün üzerinde önemle durulması gereken bir sorun niteliğine bürünmüştür. Kişi başına gelir düzeyinin zaten düşük olduğu ülkemizde, gelir dağılımındaki bozukluğun artması, yoksulluk sorununu da ortaya çıkarmaktadır.

Tablo: Türkiye’de Gelir Dağılımı

(Hanelerin % 20’lik Dilimlerine Göre)

Hanehalkı Yüzdeleri	Ulusal Gelirden Aldığı Pay Yüzdesi
Ülke nüfusunun en yoksul yüzde 20’sini oluşturan aileler	4,9
İkinci yüzde 20’lik aile	8,6
Üçüncü yüzde 20’lik aile	12,6
Dördüncü yüzde 20’lik aile	19,0
Ülke nüfusunun en zengin yüzde 20’sini oluşturan aileler	54,9

Kaynak: DIE

Tablodan da görüleceği üzere, Türkiye’deki toplam ailelerin en düşük gelir grubundaki yüzde 20’sini oluşturan kesimi toplam gelirin sadece yüzde 4,9’unu alırken, en yüksek gelir grubundaki aynı sayıdaki aile toplam gelirin yarıdan fazlasını almaktadır. Son yıllarda Türkiye ekonomisinin içinde bulunduğu olumsuz koşullar ve uygulanan sosyo-ekonomik politikalar ülkede her zaman varolan gelir bölüşümü eşitsizliğini alt gelir düzeyindekiler aleyhine daha da bozmuştur.

Gelir bölüşümündeki bu çarpık yapı, hane gelirlerinin hanelerin yüzde 1’lik dilimlere göre dağılımında ürkütücü boyutlara ulaşmaktadır. Buna göre, Türkiye’deki en zengin ile en fakir arasındaki fark 234 kat olmaktadır. Diğer bir ifadeyle, 1994 yılı itibariyle en yoksul 134 bin ailede aile başına düşen yıllık ortalama gelir 392.- Dolar olurken, Türkiye’nin en zengin 134 bin ailesinde aile başına düşen toplam ortalama gelir yıllık 91.898.- Dolar olmaktadır.

OECD ülkeleri içinde gelir dağılımının en dengesiz olduğu, buna karşılık kişi başına düşen ulusal gelirin en düşük olduğu ülke Türkiye’dir. Ülkemizin de tam üye olma sürecinde bulunduğu Avrupa Birliği’nde gelir bölüşümüne bakıldığında; birinci yüzde 20’lik grubun aldığı pay, örneğin Almanya’da yüzde 7,0; Fransa’da yüzde 5,6; İtalya’da yüzde 6,8; İngiltere’de yüzde 4,6; İspanya’da yüzde 8,3’tür. Ancak bu ülkelerde en zengin yüzde 20’lik grubun toplam gelirden aldığı pay yüzde 40,0 civarındadır.

Gelir dağılımında incelenmesi gereken diğer bir husus, ücretli ve maaşlı çalışanları oluşturan işçi ve memurlar ile küçük esnaf ve sanatkarlar, kendi hesabına çalışanlar ve işverenler arasında yaratılan gelirin nasıl bölüşüldüğüdür.

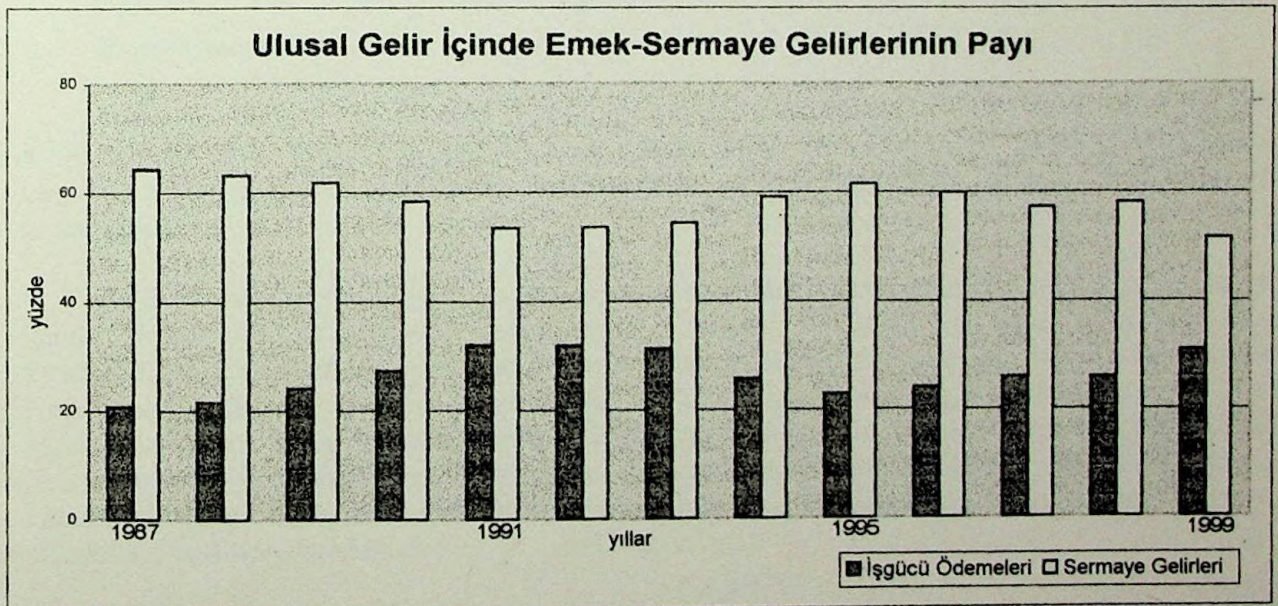
1987-1999 döneminde üretim faktörlerinin ulusal gelirden aldığı pay ise şöyle olmuştur: İşgücü ödemeleri 1987 yılında yüzde 20,7 ile en düşük, 1991’de yüzde 31,9 ile en yüksek payı oluşturmıştır. 1991’den sonraki yıllarda bu pay giderek azalma eğilimine girmiş ve 1994 yılındaki ekonomik krizi izleyen 1995’de yüzde 22,7 oranında gerçekleşmiştir. İzleyen dönemde, kamu kesimi işçi ücretleri, asgari ücret ve devlet memurları maaşlarında sağlanan gerçek artışların da etkisiyle, işgücü ödemelerinin ulusal gelir içindeki payı yükselerek 1996 yılında yüzde 23,9, 1997 yılında yüzde 25,8, 1998 yılında yüzde 25,6 ve seçimlerin yapıldığı 1999’da yüzde 30,7 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo: GSYİH İçindeki Faktör Ödemelerinin Payı
(yüzde)

Yıllar	İşgücü Ödemeleri	Sermaye Gelirleri (Faiz, Kar, Kira)	Sabit Sermaye Tüketimi	Üretim ve İthalat Vergileri
1987	20,7	64,2	7,0	8,1
1988	21,5	63,2	7,4	7,8
1989	24,0	61,8	6,5	7,6
1990	27,2	58,3	5,9	8,6
1991	31,9	53,3	6,2	8,6
1992	31,7	53,5	6,1	8,7
1993	30,9	54,2	5,7	9,3
1994	25,5	59,0	7,0	8,5
1995	22,7	61,4	6,5	9,9
1996	23,9	59,8	6,3	10,0
1997	25,8	57,1	6,1	11,1
1998	25,6	57,9	6,2	10,3
1999	30,7	51,4	6,9	11,0

Kaynak: DIE

Kira, faiz ve kar gelirleri toplamından oluşan sermaye gelirlerinin ulusal gelirden aldığı pay ise, emek gelirlerinin aldığı pay ile tersine bir gelişme izlemiştir. Diğer bir ifadeyle, emek gelirlerinin payı yükseldikçe sermaye gelirlerinin payı düşmüş, sermaye gelirlerinin payı yükseldikçe emek payında azalma olmuştur. Nitekim 1987 yılında sermaye gelirlerinin GSYİH'dan aldığı pay yüzde 64,2 iken 1991 yılında en düşük değeri olan yüzde 53,3 oranına gerilemiş, ancak daha sonra emek payındaki azalmaya paralel bir biçimde yükselerek 1995 yılında yüzde 61,4 olmuştur. 1996'dan itibaren ise tekrar bir düşme gözlenmiştir.

Bazı ülkelerde gelir dağılımı istatistiklerine paralel olarak servet dağılımı istatistikleri de hazırlanmaktadır. Toprak mülkiyeti de dahil her türlü servetin çeşitli toplumsal gruplar

arasındaki dağılımı böylece izlenebilmektedir. Bir çok ülkede gelir dağılımındaki eşitsizliğin başlıca kaynaklarından birisi de toprak mülkiyetinin dağılımındaki eşitsizliklerdir. Ülke nüfusunun ve istihdam edilenlerin yaklaşık yüzde 40'ının tarım kesiminde bulunduğu Türkiye açısından bu hususun ayrı bir önemi bulunmaktadır. Geniş topraklara sahip olan büyük çiftçiler ile topraksız köylülerin gelirleri arasında büyük farkların olması doğaldır. Bu nedenle, gelir dağılımındaki eşitsizlikleri azaltmaya yönelmiş ekonomik politikaları genellikle toprak reformu ile işe başlayarak önce mülkiyet dağılımındaki büyük farkları ortadan kaldırmaya çalışmaktadırlar.

Ülkede sosyal barışın sağlanması ve korunması, gelir bölüşümünün adaletsiz olduğu bir yapıda mümkün değildir. Böyle bir yapıda toplumsal huzursuzluğun olması kaçınılmazdır. Türkiye'de, özellikle son yıllarda çalışanlar aleyhine daha adaletsiz ve dengesiz yapıya dönüşen gelir dağılımının düzeltilebilmesi için, süratle bir takım tedbir ve politikaların uygulamaya sokulması gerekmektedir.

Ancak, ülkede uygulamaya konulan IMF ve Dünya Bankası kökenli ekonomik politikalarla bunu sağlamak mümkün değildir. Çünkü, bölüşüm, üretim sonucu elde edilen toplam gelirin üretime katılan kesimler arasında nasıl dağılacağı yönüyle ekonomik içeriklidir. Gelir bölüşümünün düzenlenmesine yönelik politika tercihlerinin belirlenmesinde etkili olan faktörlerin başında ekonomik faktörler gelmektedir. Büyüyen bir ekonomide yaratılan gelir tümüyle tüketim harcamalarında kullanılmamaktadır. Ulusal gelirin belirli bir bölümü yatırımlarda kullanılmaktadır. Toplam gelirin yatırımlarda kullanılan bölümü arttıkça günün tüketim olanakları azalmaktadır. Bazen ulusal gelirin bir bölümü dış borç ödemeleri için kullanılmaktadır. Yatırımlar için gerekli tasarrufu kim yapacaktır? Ekonomik olarak, dar ve sabit gelirli kesimlerin tasarruf yapamadığı ve elde ettikleri gelirin tamamını tüketime yönelttikleri görüşü piyasa ekonomisinin uygulandığı ülkelerde genel kabul görmektedir. Kuşkusuz böylesi bir yaklaşımın sonucu, sermaye birikiminin kaynağı olarak dar ve sabit gelirli geniş halk kesimlerinin görülmesi olmaktadır. IMF kökenli programların öncelikle çalışan kesimlerin gelir artışını sınırlamak istemeleri bu çerçevede değerlendirilmelidir.

Fiyat Gelişmeleri

2000 yılı enflasyonu; tüketici fiyatlarıyla on iki aylık yüzde 39.0 ve yıllık ortalama yüzde 54.9; toptan eşya fiyatlarıyla on iki aylık yüzde 32.7 ve yıllık 51.4 olarak gerçekleşmiştir. Geçmiş yıllar dikkate alındığında, enflasyonda düşüş eğiliminin olması olumlu gelişme olmaktadır.

IMF ile yapılan stand-by anlaşması sonrası uygulanan ekonomik programın genel stratejisi içinde enflasyonla mücadele öncelikli hedef olmuş ve 2000 yıl sonu itibarıyla tüketici fiyatlarındaki artış yüzde 25 ve toptan eşya fiyatlarındaki artış yüzde 20 olarak öngörülmüştür. Hedeflenen enflasyon tüketici fiyatlarında 14 puan ve toptan eşya fiyatlarında 12.7 puan aşılmasına karşın geline nokta olumludur. Düşük enflasyonlu ekonomilerin bir yılda yaşadığı fiyat artışından daha fazlasının Türkiye'de bir ayda yaşandığı da dikkate alınır, enflasyonun kabul edilebilir düzeylere indirilmesi ve bunda başarı sağlanması uygulanan ekonomik politikanın başarısı olacaktır.

Kuşkusuz enflasyonla mücadelede başarı tüm sabit ve dar gelirli yurttaşları sevindirmektedir. Ancak enflasyon çalışanlar bakımından dikkate alınması gereken tek gösterge değildir. Bu kesim açısından önemli olan, gelirlerinin -en az- gerçekleşen enflasyon oranı kadar artması ve sağlanan refah artışından pay alınmasıdır. Aslında bu yaklaşım bile birtakım

eksiklikler içermektedir. Çünkü varolan olumsuz geçim koşullarında ücret gelirlerinin enflasyon kadar artırılması bir bakıma yoksulluğun sürdürülmesi ile eş anlamlı olmaktadır.

Çalışanlar açısından hedeflenen enflasyonun düzeyi, uygulanan gelirler politikasının çerçevesini çizmesi bakımından önem taşımaktadır. Siyasal iktidar IMF ile varılan anlaşma çerçevesinde çalışanların ücret artışlarını hedeflenen enflasyon oranı ile sınırlı tutmaktadır.

Tablo: 1980-2000 Döneminde Fiyat Artışları

Yıllar	Tüketici Fiyatları Endeksi (Yüzde Değişme)		Toptan Eşya Fiyatları Endeksi (Yüzde Değişme)	
	Son 12 Aylık	Yıllık Ortalama	Son 12 Aylık	Yıllık Ortalama
1980	93,7	115,6	94,7	107,6
1981	27,1	33,9	25,6	37,6
1982	26,3	21,9	25,4	29,2
1983	37,1	31,4	40,1	30,4
1984	49,7	48,4	53,5	50,4
1985	44,2	45,0	38,2	43,2
1986	30,7	34,6	24,5	29,6
1987	55,1	38,9	51,6	32,5
1988	75,2	73,7	67,9	70,5
1989	64,3	63,3	62,3	64,0
1990	60,4	60,3	48,6	52,3
1991	71,1	66,0	59,2	55,3
1992	66,0	70,1	61,4	62,1
1993	71,1	66,1	60,3	58,4
1994	125,5	106,3	149,6	120,7
1995	76,0	89,1	65,6	86,0
1996	79,8	80,4	84,9	75,9
1997	99,1	85,7	91,0	81,8
1998	69,7	84,6	54,3	71,8
1999	68,8	64,9	62,9	53,1
2000	39,0	54,9	32,7	51,4

Kaynak: DİE

(1) TÜFE'de 1981 öncesi dönem için Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı (1963=100), 1982-1987 dönemi için (1978-1979=100), 1987-1994 dönemi için (1987=100), 1995-2000 dönemi için (1994=100) temel yıllık endeks esas alınmıştır.

(2) TEFE'de 1981 öncesi dönem için Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı (1963=100), 1982-1987 dönemi için (1981=100), 1987-1994 dönemi için (1987=100), 1995-2000 dönemi için (1994=100) temel yıllık endeks esas alınmıştır.

Bu arada gözden kaçmaması gereken bir nokta; enflasyonla mücadelede ölçüt olarak kullanılan oranın "on iki aylık" artış olmasıdır. Enflasyon eğiliminin izlenmesi açısından önemli gösterge olan bu oranın yanı sıra "yıllık ortalama" enflasyondaki değişimin de izlenmesi gerekmektedir. Özellikle çalışanların belli bir dönemdeki ücret gelirlerinin enflasyon karşısındaki değişimin izlenmesinde "yıllık ortalama enflasyon" dikkate alınmalıdır.

2000 yılında hedeflenen enflasyonda sapma olmasına karşın 2001 ve 2002 yılları için öngörülen enflasyon hedefinde bir değişikliğe gidilmemiştir. Buna göre sözkonusu yıllar için sırasıyla, yıl sonu on iki aylık artışlar itibariyle tüketici fiyatlarında yüzde 12 ve yüzde 7; toptan eşya fiyatlarında yüzde 10 ve yüzde 5 olarak kararlaştırılan oranlar korunmuştur.

2000 yılında toptan eşya fiyatlarında on iki aylık artış oranı kamu kesiminde yüzde 24,7 ve özel kesimde yüzde 35,7; yıllık ortalama artış oranı ise kamuda yüzde 69,4 ve özel kesimde yüzde 45,8 olarak gerçekleşmiştir.

Çalışanları doğrudan ilgilendiren tüketici fiyatlarındaki genel artış oranı Aralık 2000 itibariyle son on iki ayda yüzde 39,0 olarak gerçekleşirken, ana harcama gruplarında aynı dönem itibariyle gıda, içki ve tütün harcamalarında yüzde 33,0, konut harcamalarında yüzde 46,3 (kira artışı yasayla yüzde 25 olarak sınırlandırılmasına karşın kiradaki artış yüzde 49,1), sağlık harcamaları yüzde 51,0 oranıyla dikkati çeken artışlar olmuştur. Aynı dönemde ulaştırma harcamalarındaki artış yüzde 27,7 ve eğitim harcamalarındaki artış yüzde 27,5 olarak gerçekleşmiştir.

Gıda Harcaması

TÜRK-İŞ Araştırma Merkezi tarafından Aralık 1987'den bu yana her ay düzenli olarak yapılan "gıda harcaması" çalışması Aralık 2000 ayında 13'üncü yılını tamamlamıştır. Anılan çalışma, "Çalışanların kendilerine ve ailelerine saygın bir yaşam düzeyi sağlayacak ücret düzeyi ne olmalıdır" sorusundan hareketle yapılmakta ve ortalama bir işçi ailesinin asgari ihtiyaçları ve bunu karşılamının maliyeti hesaplanmaktadır.

İnsanlık onuru ve çağdaş toplumun gerektirdiği yaşam düzeyini sağlayacak gelirin hesaplanması, hiç kuşku yok ki, yaşam standardı ve tüketim alışkanlıklarına da bağlı olarak kişiden kişiye, hatta ülkeden ülkeye farklılıklar göstermektedir. Ancak ortalama bir ailenin tüketim kalıbı temelinde bir yaklaşımda bulunmak, bu alanda olabilecek tartışmalar zemin oluşturmaları bakımından önem kazanmaktadır.

Yoksulluk, insanların temel ihtiyaçlarını karşılayamama durumu olarak tanımlanmaktadır. Toplumun genel düzeyine göre belirli bir sınırın altında gelir ve harcamaya sahip olan insanlar bu kapsama girmektedir. Yoksulluk sınırı bir anlamda asgari geçim düzeyinin maliyetidir. Bu maliyetin belirlenmesinde, öncelikle kişinin yaşamını sürdürebilmesi için yapması gereken gıda harcaması dikkate alınmaktadır.

Türkiye’de yoksulluk sınırı ve yoksulluğun boyutları ile ilgili resmi bir çalışma yapılmamaktadır. TÜRK-İŞ, Araştırma Merkezi, onüç yıldan bu yana bu alandaki boşluğu doldurmaya çalışmaktadır. Düzenli olarak her ay gıda harcaması tutarını ve buradan hareketle yoksulluk sınırını açıklamaktadır.

Bu tutar ile elde edilen gelir arasındaki fark, çalışanların içinde bulunduğu geçim sıkıntısının boyutlarını ortaya koyan en önemli gösterge olmaktadır.

TÜRK-İŞ Araştırma Merkezi’nce “gıda harcaması” ile ilgili yapılan hesaplamada, farklı yaş ve cinsiyet gruplarına göre bilimsel veriler çerçevesinde oluşturulan beslenme kalıbı esas alınmaktadır. Bir işçinin ailesi ile birlikte, fizyolojik ihtiyaçları ile tutarlı, yeterli ve dengeli beslenmesini sağlamak için gerekli olan kalori sayısı ve bunu karşılayacak besinlerin cins ve miktarı esas alınarak, çalışanların yoğun olarak alışveriş yaptıkları yerlerden fiyatlar derlenmekte ve yapılması gereken asgari düzeydeki gıda harcamasına ulaşılmaktadır.

Tablo: Dört Kişilik Ailenin Gıda Harcaması

(TL/Ay)

	Aralık'1998	Aralık'1999	Kasım'2000	Aralık'2000
Yetişkin İşçi	23.235.000.-	34.054.000.-	46.475.000.-	47.997.000.-
Yetişkin Kadın	19.467.000.-	28.382.000.-	39.096.000.-	40.169.000.-
15-19 Yaş Grubu Çocuk	24949.000.-	35.945.000.-	50.048.000.-	51.391.000.-
4-6 Yaş Grubu Çocuk	16.863.000.-	24.572.000.-	35.237.000.-	35.787.000.-
TOPLAM	84.515.000.-	122.952.000.-	170.856.000.-	175.345.000.-

* Gıda harcaması tutarı bin liraya tamamlandığından toplamda farklılık söz konusu olabilmektedir.

Kaynak: TÜRK-İŞ Araştırma Merkezi

“Gıda Harcaması” çalışmasının Aralık 2000 sonuçlarına göre:

- Ankara’da yaşayan dört kişilik bir ailenin sağlıklı beslenebilmesi için yapması gereken asgari harcama tutarı bir önceki aya göre yüzde 2,6 oranında artış göstererek 175 milyon 345 bin lira olmuştur.
- Gıda harcaması tutarı son bir yıl itibariyle yüzde 42,6 oranında artış göstermiştir. Böylece hükümetin 2000 yılı için öngördüğü yüzde 25’lik enflasyon hedefi çalışanların mutfağında fazlasıyla aşılmıştır. Enflasyonla mücadelenin henüz kararlılıkla yürütülmediği Aralık 1999’da bir önceki yıla göre oniki aylık fiyat artışı yüzde 45,5 olarak hesaplanmıştı.
- Oniki aylık ortalamalara göre, gıda harcaması tutarındaki değişim oranı yüzde 46,8 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo: Gıda Harcamasındaki Değişim

	Aralık 1997	Aralık 1998	Aralık 1999	Aralık 2000
Bir önceki aya göre değişim oranı (%)	5,6	2,6	3,8	2,6
Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı (%)	114,1	66,9	45,5	42,6
Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı (%)	114,1	66,9	45,5	42,6
12 aylık ortalamalara göre değişim oranı (%)	86,3	89,2	53,1	46,8

Gıda harcaması çalışmasına temel alınan beslenme kalıbı içindeki maddelerin fiyatlarında Aralık 2000 itibariyle gözlenen değişim şu şekilde gerçekleşmiştir.

- Süt, yoğurt, peynir gibi temel gıda maddelerinin bulunduğu grupta; süt ve yoğurdun fiyatı bu ay değişmezken, peynir fiyatında yüzde 8,2 oranında artış görüldü. Son oniki ay itibariyle süt yüzde 58,1 ve yoğurt yüzde 66,4 oranında fiyat artışına uğradı.
- Et, tavuk, balık, bakliyat gibi ürünlerin bulunduğu grupta; kıyma ve kuşbaşı etin fiyatında bu ay da düşük oranlı bir ayarlama yapıldı. Bu ürünlerin fiyat artışı yıllık bazda yüzde 43,5 ve yüzde 42,9 oldu. Tavuğun fiyatı geçtiğimiz aya göre yine düştü. Buna bağlı olarak tavuk fiyatındaki yıllık artış yüzde 21,4 oldu. Tezgahlarda en fazla görülen ve tüketimi fazla olan hamsi, istavrit gibi balıkların ortalama kilogram fiyatı değişmezken, yıllık bazda en yüksek artış oranı yüzde 100 ile hamside görüldü. Sakatat ürünlerinin fiyatları bu ay da değişmedi. Zaten bu ürünlerin yıllık artışı da düşük kaldı. Yumurtanın satış fiyatı ise 5 bin lira ucuzladı. Yumurtada yıllık artış yüzde 25 oldu.

Kuru fasulye, nohut, mercimek, barbunya gibi bakliyat maddelerinden; satış fiyatı geçen aya göre değişmezken, yıllık olarak kuru fasulye yüzde 85, nohut yüzde 48,1 ve kırmızı mercimek yüzde 48,1 oranında arttı. Barbunya yüzde 82,6 oranındaki artışla dikkati çeken bir diğer bakliyat oldu.

- Sebze-meyve ortalama kilogram fiyatı bu ay yüzde 6,1 oranında artışla 340 bin lira oldu. Bu gruptaki yer alan ürünler mevsim koşullarına olan duyarlılık nedeniyle yıl içinde değişken bir fiyat yapısı gösterdi.
- Ekmek, makarna, pirinç, un gibi ürünlerin bulunduğu grupta; geçtiğimiz ayın sonunda ekmeğe yapılan yüzde 11,1’lik zammın yansması bu ay mutfığa tam olarak yansdı.

Ekmekteki yıllık artış yüzde 42,9 oldu. Bu grupta yer alan maddelerden bulgurun fiyatı artarken diğer ürünlerde fiyat değişikliği tespit edilmedi. Son oniki ay itibariyle artış oranlarına bakıldığında; yüzde 46,4 ile pirinç ve yüzde 34,6 ile un dikkati çekti.

- Son grup içinde yer alan tereyağı, margarin, zeytin yağı, ayçiçek yağı, zeytin, baharat, çay, ıhlamur, bal, kuruyemiş, salçada bu ay fiyat artışı tespit edilmedi. Ancak şeker, pekmez, reçel, ceviz, fındık gibi ürünlerin fiyatı arttı.

Fiyat artışlarına yıllık bazda bakıldığında dikkat çeken ürünler ve fiyat artışı ise şöyle gerçekleşti: tereyağı yüzde 35; margarin yüzde 42,2; zeytinyağı yüzde 25,6; zeytin yüzde 57,3; reçel yüzde 64,4; salça yüzde 46,3. Çay fiyatı ise, Aralık 1999 ayında yapılan yüksek oranlı zammın ardından bu yıl artış bir yana, bazı ürün çeşitlerinin fiyatlarında gerileme görüldü.

Aralık ayı itibariyle fiyat derlenen süpermarketlerde, ramazan ve yeni yıl nedeniyle bir çok gıda maddesinde promosyon nedeniyle fiyat indirimine gidildiği gözlenmiş ve bu durum Aralık ayında gerçekleşen fiyat artışının düşük olmasında önemli bir unsur olmuştur.

Kuşkusuz gıda yanısıra kira, ulaşım, yakacak, giyim, eğitim, kültür gibi temel gereksinimler için de harcama yapılması zorunluluğu bulunmaktadır. Devlet İstatistik Enstitüsü'nün yaptığı hanehalkı tüketim harcamaları anketinin sonuçlarına göre, hanelerin toplam harcamaları içinde gıda harcamalarının payı yüzde 32,9 oranındadır (gıda,içki, tütün harcamalarının payı yüzde 35,6). Buradan hareketle dört kişilik ailenin gıda ve gıda dışındaki zorunlu giderleri için yapması gereken aylık harcama tutarı ortaya çıkmaktadır. Bir anlamda *yoksulluk sınırı* olarak da nitelendirilen bu tutar *Aralık 2000 ayında 532 milyon 964 bin lira* olarak hesaplanmaktadır.

Yoksulluk sınırı olarak tanımlanan bu tutar ile ülkede geçerli olan net asgari ücretin yıllar itibariyle gösterdiği gelişimin yer aldığı aşağıdaki tablo, bir bakıma çalışanların yıllardır içinde bulundukları geçim koşullarını ortaya koymaktadır.

Tablo: Yoksulluk Sınırı ve Asgari Ücret

yıllar	ortalama net asgari ücret		ortalama yoksulluk sınırı	
	(TL/ay)	(\$/Ay)	(TL/ay)	(\$/Ay)
1988	66.235.-	44.-	529.505.-	348.-
1989	107.245.-	48.-	868.155.-	391.-
1990	194.591.-	72.-	1.493.571.-	551.-
1991	364.978.-	87.-	2.487.340.-	593.-
1992	676.881.-	98.-	4.337.970.-	642.-
1993	1.189.769.-	107.-	7.127.027.-	643.-
1994	2.062.100.-	69.-	15.176.924.-	507.-
1995	3.738.664.-	81.-	31.004.307.-	673.-
1996	7.966.467.-	97.-	57.432.878.-	700.-
1997	16.222.516.-	106.-	106.995.693.-	699.-
1998	28.473.718.-	108.-	202.467.325.-	770.-
1999	63.125.955.-	149.-	310.065.350.-	734.-
2000	83.736.900.-	133.-	459.326.000.-	732.-

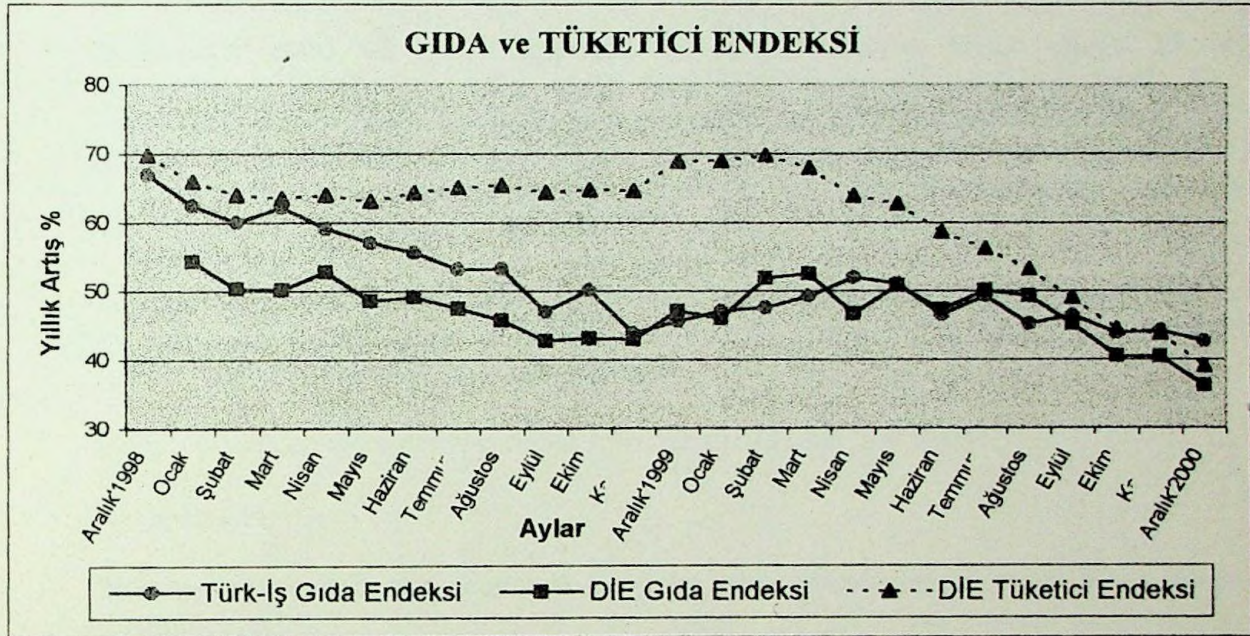
(1) Yoksulluk sınırı, TÜRK-İŞ Gıda Harcaması esas alınarak hesaplanmıştır. 1996 yılından bu yana yeni gıda harcaması serisi kullanılmıştır.

(2) ABD Dolarına çevirirken, Merkez Bankası yıl ortalaması efektif satış kuruna göre hesaplama yapılmıştır..

(3) Ortalama net asgari ücret, yürürlük tarihi esas alınarak ağırlıklı olarak hesaplanmıştır.

Konfederasyonumuz Araştırma Merkezi'nin her ay düzenli olarak yaptığı gıda harcaması tutarındaki değişim, bir bakıma DİE'nin açıkladığı tüketici fiyatlarındaki değişimin yönünü ortaya koyan öncü gösterge niteliğindedir. Ancak bu çalışma, hiç kuşku yok ki, tüketici fiyatları endeksi olarak değerlendirilemez.

Aşağıdaki grafikte, DİE "tüketici fiyatları"ndaki artış yanısıra, tüketici fiyatları içinde önemli alt harcama grubu olan "gıda harcamaları"ndaki değişim, TÜRK-İŞ ile DİE'nin verileri esas alınarak verilmektedir.

Asgari Ücret

Siyasal iktidarın dar ve sabit gelirli kesimlere yaklaşımı asgari ücret belirlenmesi çalışmalarında bir kez daha açığa çıkmıştır. Bilindiği üzere, Hükümet "asgari ücret artışlarının hedeflenen enflasyon oranı ile aynı doğrultuda olmasını sağlamak için" IMF'e taahhütte bulunmuş ve bu sözünü, asgari ücret tespit komisyonunda görev yapan işveren kesiminin desteğini alıp oy çokluğu sağlayarak yerine getirmiştir.

Hatırlanacağı üzere, 2000 yılının ilk altı aylık dönemi itibariyle asgari ücret; 16 yaşından büyük işçiler için yüzde 17,3 oranındaki artışla brüt 109.800.000.-TL/ay (net 80.550.900.-TL/ay) ve ikinci altı aylık dönem için, yüzde 8,2 oranında bir artışla brüt 118.800.000.-TL/ay (net 86,922,900.- TL/ay) olmuştur.

2000 yılında asgari ücretteki toplam artış oranı (altışar aylık yüzde 17,3 ve yüzde 8,2'in kümülatif artışı) yüzde 26,9 olmuştur. Oysa 2000 yılının ilk dokuz ayı itibariyle tüketici fiyatlarındaki artış da aynı oranda, yani yüzde 26,9 olarak gerçekleşmiş ve 2000 yılı için hedeflenen yüzde 25 enflasyonu aşmıştır. Nitekim 2000 yılı sonunda tüketici fiyatlarındaki artış yüzde 39.0 olarak gerçekleşmiş ve asgari ücret enflasyon karşısında gerilemiştir.

2000 yılında geçerli olacak asgari ücretin belirlenmesinde hükümet-işveren tarafından izlenen politika 2001 yılında da sürdürülmüştür. Gerçi asgari ücret belirleme çalışmalarıyla ilgili

yapılan ilk toplantıda, işçi kesimi temsilcisi olası gelişmelere işaret etmiş ve açılış konuşmasında şu tespitlerde bulunmuştur:

“Sayın Bakanın çağrısıyla, 2001 yılında geçerli olacak asgari ücreti belirlemek üzere toplandık.

Ancak Komisyonun yapacağı çalışmalardan umutlu olmadığımızı hemen belirtmek istiyorum. Hatırlanacağı üzere, işçi kesimi olarak, geçen yıl belirlenen asgari ücreti yetersiz bulmuş ve nedenlerini oy gerekçemizde açıklamıştık. Aradan geçen süre, asgari ücret konusunda savunduğumuz görüşlerin haklılığını ortaya koymuştur.

Hükümetin 2000 yılı için öngördüğü yıl sonu enflasyon hedefi yüzde 25 olarak açıklanmıştı. Buradan hareketle, asgari ücret 2000 yılının ilk yarısı için yüzde 17,3 ve ikinci yarısı için yüzde 8,2 olmak üzere kümülatif yüzde 26,9 oranında arttırılmıştır. Daha yılın ilk dokuz ayı itibariyle gerçekleşen enflasyon siyasal iktidar tarafından yıl sonu için öngörülen enflasyon oranını aşmıştır. Ücretlerin enflasyon altında kaldığı, asgari ücret örneğinde bir kez daha açığa çıkmıştır.

İşçi kesimi olarak, “asgari ücret, işçiye ve ailesine yeterli bir yaşama düzeyi sağlayacak bir ücret olmalıdır” görüşünü savunduk. Ancak görüşlerimiz, Komisyonun hükümet-işveren temsilcileri tarafından benimsenmedi.

Bugün ele geçen aylık net asgari ücret 86 milyon 922 bin 900 liradır.

Sayın Bakan,

Hükümetiniz, uyguladığı ekonomik program çerçevesinde bu tutarı ne kadar arttırmayı düşünmektedir?

“Asgari ücretin ne miktarda tespit edileceği Komisyon olarak görevinizdir” şeklindeki bir yaklaşımı da doğru bulmadığımızı hemen belirtmek isterim. Çünkü, geçtiğimiz yıl asgari ücretin IMF’e verilen niyet mektubu doğrultusunda tespit edildiği bilinmektedir.

Bu yıl da değişen bir şey olmayacağı düşüncesini taşımaktayız.

Böyle bir durumda, tespit edilen asgari ücret tutarıyla işçinin gıda, konut, giyim, sağlık, ulaşım ve kültür gibi zorunlu ihtiyaçlarının nasıl karşılanacağını da kamuoyuna açıklanması gerekmektedir.

Halen geçerli tespit yöntemine göre, gıda için yapılan harcamanın toplam harcamalar içindeki payı yüzde 36,4’tür. Diğer bir ifadeyle, bugün geçerli olan asgari ücretin yüzde 36,4’ünü oluşturan 31 milyon 640 bin liranın gıda harcamaları için ayrılması gerekmektedir. Bu tutar ile sağlıklı ve dengeli beslenebilmek mümkün müdür?..

Yeni tespit edilecek asgari ücret ile bu tutar iki katına çıkarılsa bile fazla bir şey değişmeyecektir. TÜRK-İŞ Araştırma Merkezi’nin tespitlerine göre, dört kişilik bir ailenin, sadece dengeli ve sağlıklı beslenebilmesi için bugün yapması gereken asgari gıda harcaması tutarı 160 milyon lirayı aşmaktadır.

Asgari ücret bugün “sefalet ücreti” bile değildir. Çalışanların temel gereksinimi olan gıda harcamasını bile karşılamaktan uzak olan bir asgari ücret, ancak “açlık ücreti” olacaktır.

Bu durumda işverenlerin “asgari ücretle çalışacak adam bulamıyoruz” diye yakınması da fazla anlam ifade etmeyecektir.

Ülkenin içinde bulunduğu ekonomik ve sosyal şartlar gerekçe yapılarak asgari ücretle çalışanlardan fedakarlık beklenmemelidir.

Asgari ücret almakta olan bir işçinin eline geçen saat ücreti 305 bin liradır. Buna göre, asgari ücret alan bir işçinin bir kilo et alabilmesi için bir günlük çalışması bile yetmemektedir. Bugün bir asgari ücretli, bir kilo peynir için yaklaşık 7 saat, bir kilo pirinç için 3 saat 11 dakika, bir kilo şeker için 1 saat 29 dakika çalışmak zorunda kalmaktadır.

Asgari ücret tespit edilirken işçiye haksızlık yapıldığını ve belirlenen tutarın bile ödenmediğini, net olarak tespit edilen tutarın brüt olarak değerlendirildiğini ve çeşitli kesintiler yapıldığını sürekli olarak söyledik.

Bu yanlış uygulama halen devam etmektedir. Bir taraftan “bilimsel ve objektif” yöntemler kullanılarak hesaplama yapıldığı ileri sürülmekte, böylece, işçinin geçimi için en alt düzeyde gerekli tutarın ortaya çıkarıldığı belirtilmektedir. Ancak öte yandan, bu tutarın yaklaşık dörtte birinden fazlası vergi, sosyal güvenlik primi gibi kesintilere gitmektedir.

Hesaplanan tutarın net olarak işinin eline geçmesini sağlayacak düzenleme halen yapılmamıştır. Asgari ücret düzeyinde gelir elde eden bir işçi bile 2000 yılında gelir vergisi olarak 139 milyon lira ödemektedir.

İnsan unsurunu temel alan, gerçekçi, bilimsel ve objektif bir asgari ücret ancak işçi kesimi olarak ortaya koyduğumuz ve savunduğumuz ilkeler çerçevesinde belirlenir.

Rekabeti düşük ücretlerde aramanın da bir sınırı vardır. Küreselleşmenin gereği denilerek iş yasalarında değişiklik arayanlar, diğer bir ifadeyle esneklik adı altında ücretleri daha da düşürmek isteyenler bulunmaktadır. Ülkenin içinde bulunduğu ekonomik şartların arkasına hiç kimse sığınmamalıdır. Fedakarlık, asgari ücretli ile dar ve sabit gelirli kesimlerden beklenmemelidir. İnsanların tahammül derecesi göz önünde bulundurulmalıdır. “

Ancak Hükümetin IMF’e verdiği 18 Aralık 2000 tarihli mektupta da yer aldığı üzere, “Asgari ücret artışları, Hükümet, sendika ve işveren temsilcilerinden müteşekkil Asgari Ücret Tespit Komisyonu tarafından belirlenmektedir. 2000 yılında olduğu gibi, hükümet 2001 yılı için asgari ücret artışlarının hedeflenen enflasyon ile uyumlu olmasını sağlamak konusunda gayret gösterecektir” biçiminde uygulanacak politika açıklanmış ve Hükümetin gayretine işveren kesimi hemen uyum ve destek göstermiştir.

Böylece, 16 yaşından büyük işçiler için asgari ücret, 2001 yılının ilk altı aylık dönemi için yüzde 17,8 oranındaki artışla brüt 139.950.000.-TL/ay, ikinci altı aylık dönem içinse yüzde 5.0 oranında bir artışla brüt 146.947.500.-TL/ay olarak belirlenmiştir.

Belirlenen bu asgari ücret brüttür. Belirlenen bu tutardan sosyal sigorta işçi primi, gelir vergisi, işsizlik sigortası gibi kesintiler için yaklaşık yüzde 27 oranında kesinti yapılmaktadır.

Tablo: Asgari Ücret ve Yapılan Kesintiler

	Temmuz'2000	Ocak'2001	Temmuz'2001
Brüt Aylık Asgari Ücret	118.800.000	139.950.000	146.947.500
SSK Primi	16.632.000	19.593.000	20.572.650
Gelir Vergisi	12.156.300	14.348.700	15.230.385
Damga Vergisi	712.800	839.700	881.685
İşsizlik sigortası	2.376.000	2.799.000	2.938.950
Kesintiler Toplamı	31.877.100	37.580.400	39.623.670
Kesinti Oranı	26,8%	26,9%	27,0%
Net Aylık Asgari Ücret	86.922.900	102.369.600	107.323.830

Kaynak: TÜRK-İŞ Araştırma Merkezi

Asgari ücretin belirlenmesinde gerekli olan oy çoğunluğu hükümet-işveren kesimi tarafından sağlanıp IMF'e verilen taahhütler böylece yerine getirilmiştir. Asgari ücretin "sefalet ücreti" düzeyinde belirlenmesinin gerekçesinin "ülkemizin içinde bulunduğu ekonomik durum" olarak açıklanması karşısında, Komisyonunda görev yapan işçi kesimi karar muhalif kalmış ve toplantıyı terketmiştir.

İşçi kesiminin asgari ücret kararına karşı oy vermesinin gerekçesi şu şekilde olmuştur:

"Asgari ücret, işçi ve ailesinin günün ekonomik ve sosyal koşullarına göre insanca yaşamasını mümkün kılacak, insanlık onuruyla bağdaşacak bir ücrettir. Bu yönüyle asgari ücret, bir üretim faktörü olarak emeğin bedeli olmanın ötesinde, insanın yaşaması, varlığını sürdürmesi için gerekli gelirdir. Asgari ücretin sosyal yönü, bu gelir düzeyinde çalışmak zorunda olan büyük bir çoğunluğun tek gelir kaynağı olması bakımından önemlidir.

Asgari ücret, çalışanların düşük ücretlere karşı korunmasını sağlayan en etkin sosyal politika araçlarından birisidir. Çünkü işçi, emeğinden başka bir gelir elde etme imkanına sahip değildir. Bu nedenle, çoğu zaman kendisine önerilen düşük ücreti kabul etmek zorunda kalmaktadır. Özellikle pazarlık gücü zayıf olan sendikasız işçilerin korunması ve ücret düzeyinin, insan onuruna yaraşır bir yaşama düzeyini sağlayacak tutarda belirlenmesini sağlamak bu açıdan önemli olmaktadır. Bu yaklaşım, "sosyal devlet" olmanın bir gereğidir ve "asgari ücret felsefesinin" doğal yansımasıdır.

Asgari ücrete ilişkin uluslararası düzenlemelerde "çalışanları düşük ücretlere karşı koruma" amacı ön plandadır. Ülkemizde de asgari ücreti yasal yoldan belirlemenin temelinde bu amaç bulunmaktadır.

Nitekim Asgari Ücret Yönetmeliği asgari ücreti, "işçilere normal bir çalışma günü karşılığı olarak ödenen ve işçinin normal gıda, konut, giyim, sağlık, ulaşım ve kültür gibi zorunlu ihtiyaçlarını günün fiyatları üzerinden asgari düzeyde karşılamaya yetecek ücret" olarak tanımlamakta ve belirlenen tutarın altında ödeme yapılamayacağı hükmüne bağlanmaktadır.

Ancak, Komisyonu'nun hükümet-işveren kesimini oluşturan oy çoğunluğu; bu konudaki mevzuatı, geçmişten bu yana oluşan hesaplama yöntemlerini, toplantılara başladığı günden bu yana yapılan çalışmaları bir tarafa bırakarak, Komisyonunun karar verme iradesini ortadan kaldıracak bir tutumla belirleme yapma yolunu tercih etmiştir.

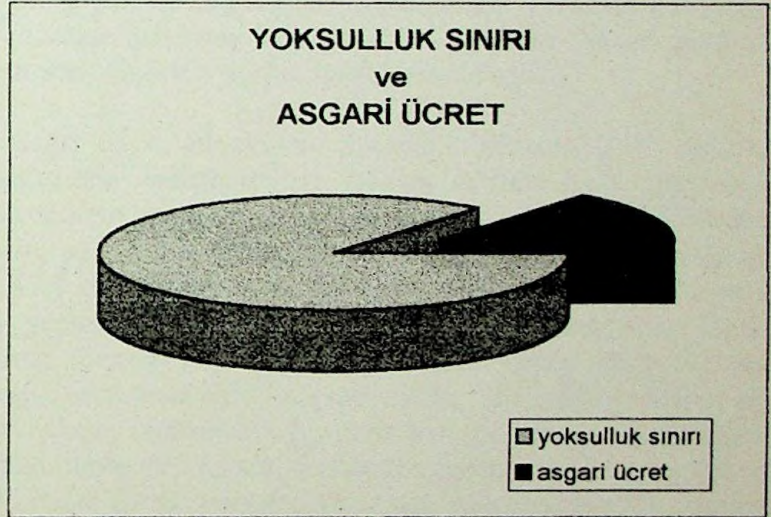
Belirlenen ve ilan edilen asgari ücret;

- pazarlık konusu edilmiştir.
- işçinin geçimini sağlamaktan uzak, sefalet ücreti düzeyindedir.
- bilimsel, objektif ve güvenilir verilerle tespit yerine, dayatmalar sonucudur.
- çalışanların ekonomik ve sosyal şartlarını daha da kötüleştirmektedir.
- gelir dağılımını daha da bozmakta ve yoksulluğu arttırmaktadır.

Asgari ücret tespit edilirken şimdiye kadar uygulanan yöntem; çalışanların fizyolojik ihtiyaçları ile tutarlı ve dengeli beslenme için gerekli besin maddelerinin tespiti ve bunun için yapılması gereken toplam harcama tutarının Devlet İstatistik Enstitüsü (DİE) tarafından hesaplanmasıdır. DİE bu hesaplamayı yapmış ve bu tutarın 2000 Aralık ayı itibarıyla net 153.436.336. TL/ay olması gerektiğini ortaya koymuştur.

Ancak siyasal iktidar, Uluslararası Para Fonu (IMF) ile yapılan stand-by anlaşması çerçevesinde uyguladığı ekonomik istikrar programını gerekçe göstererek, 2001 yılında geçerli olacak asgari ücret tutarlarını daha düşük belirleme yolunu siyasal tercihi olarak ortaya koymuştur.

Hükümet ve işverenin oy çoğunluğuyla belirlenen asgari ücretten yaklaşık yüzde 27 oranında gelir vergisi, sosyal sigorta primi vb. kesintiler yapılmaktadır. Bu kesintiler de dikkate alındığında, çalışanların karşı karşıya bırakıldıkları ekonomik ve sosyal yaşama koşulları tüm olumsuzluğuyla çarpıcı olarak ortaya çıkmaktadır. Hükümet, gelirlerini

arttırmak için çoğu vergiyi yüzde 200'e varan oranlarda artırırken, asgari ücret artışını yıllık yüzde 23,7 ile sınırlı tutmuştur. 2001 yılında geçerli olacak asgari ücret düzeyi, SSK primine esas taban gelir olan 150.000.000.-TL'nin bile altında kalmaktadır. Ayrıca, memur maaşlarına 1 Ocak 2001 tarihinden geçerli olmak üzere yapılan zamdan sonra, en düşük memur maaşının 15'inci derecenin 1'ci kademesi itibarıyla net 155.188.00.-TL, bunun brütünün de 195.438.000.-TL olduğu dikkate alındığında, bu durumun asgari ücretin belirlenmesi çalışmalarında dikkate alınmaması da ciddi bir çelişki olmaktadır.

Ülke ekonomisinin geldiği olumsuzluklarda çalışanların herhangi bir sorumluluğu bulunmamaktadır. Aksine, uygulamalardan en fazla zararı, giderek ağırlaşan geçim koşulları karşısında dar ve sabit gelirli geniş halk kesimleri görmektedir.

İşçi kesimi olarak, savunduğumuz görüşlerin Komisyon çalışmalarında dikkate alınmaması ve asgari ücretin hükümet tarafından tek taraflı olarak tespit ve ilanına yönelik dayatmalarına karşı olduğumuz için alınan karara muhalifiz."

Ücretler

Türkiye’de uygulanan/uygulanmak istenen ücret politikalarının temel doğrultusu IMF ile yapılan stand-by anlaşması ile çizilmiştir. IMF’e siyasal iktidar tarafından verilen 9 Aralık 1999, 10 Mart 2000, 22 Haziran 2000 ve 18 Aralık 2000 tarihli mektuplar, ekonomik istikrar programı çerçevesinde yürütülecek gelir politikasının ana hatlarını ortaya koymuştur. Buna göre, ücret artışları ekonomik programın hedeflediği enflasyon oranı dikkate alınarak yapılacaktır.

Uluslararası sermaye kuruluşları açısından ücret-maaş ödemeleri esas itibariyle bir maliyet unsurudur. Bu bakımdan mümkün olabildiğince, oluşacak sosyal tepkileri de gözardı edecek yaklaşımlarla düşük ücret politikası uygulanmasını savunmakta ve gelişmekte olan ülkelere bu yönde telkinlerde bulunmaktadırlar. Ücretlerin düşük tutulması bir bakıma önerdikleri ekonomik program uygulamasının ön koşulu niteliğindedir. İzlenecek düşük ücret politikası ile ekonomiyi uluslararası rekabete açmak, yabancı ülkenin ülkeye gelmesini sağlamak, üretim maliyetlerini azaltarak kar oranlarını yükseltmek ve böylece yatırımları hızlandırmak, bütçedeki personel harcamalarını azaltarak faiz ödemelerine daha fazla pay ayırabilmek gibi amaçlar gözetilmektedir.

Türkiye’nin yakın geçmişinde de çoğu kez uygulama imkanı bulan yaklaşım çalışanlara tekrar dayatılmak istenmektedir. Ekonomide yaşanan kriz gerekçe yapılarak başta çalışanlar olmak üzere tüm dar ve sabit gelirli kesimlerin gelirleri geriletilmek istenmektedir.

Nitekim memur maaşları ile asgari ücret, emeklilere yapılan ödemeler 2000 ve 2001 yıllarında uygulanan program doğrultusunda belirlenmiştir. Asgari ücretle ilgili gelişmelere yukarıda değinilmiştir. Aynı doğrultuda memur maaşları da, 2000 yılında hedeflenen TÜFE artış oranı dikkate alınarak ilk altı ay için yüzde 15 oranında arttırılmış, TÜFE artış oranının beklenenin üzerinde ilk altı ay yüzde 17.8 olarak gerçekleşmesi nedeniyle 2 puan iyileştirme ile birlikte yüzde 3.6 oranında ek artış yapılmıştır. Temmuz ayında memur maaşlarına yapılan yüzde 10 artışla 2000 yılında ortalama memur maaşı nominal olarak yüzde 36.8 oranında artmıştır. Ancak 2000 yılında gerçekleşen enflasyon daha yüksek çıkmış ve memur maaşları reel olarak yüzde 13.2 oranında gerilemiştir. Buna rağmen 2001 yılında aynı politika sürdürülmüş ve ilk altı ay için maaşlara yüzde 10 oranında artış yapılmıştır. Bu arada geçen yılda meydana gelen reel kaybı kısmen gidermek için Aralık ayının ortasından geçerli olmak üzere yüzde 5.2 oranında ek ödeme yapılması kararı alınmıştır.

Ocak 2001 itibariyle hizmetlinin eline ayda net 155 milyon 340 bin lira geçmektedir. 9/1 derecesindeki memurun maaşı 163 milyon 380 bin lira, üniversite mezunu şube müdürünün maaşı 330 milyon 540 bin lira ve bir genel müdür maaşı 949 milyon 510 bin lira olmaktadır.

Kamu kesiminde toplu sözleşme yürürlük tarihleri genelde tekli yıllarda olduğundan 2000 yılında belediye sözleşmeleri haricinde sözleşme imzalanmamış, 1999 yılında bağtlanan kamu kesimi sözleşmelerinin ikinci yıl zamları ise, altışar aylık dönemler halinde gerçekleşen enflasyon+refah payı ilavesiyle yapılmıştır. Özel kesimde ise çimento, metal gibi sektörlerde gerçekleşen enflasyon oranı dikkate alınarak sözleşmeler bağtlanmış, tekstil sektöründe ise uyuşmazlığa gidilerek grev kararı alınmıştır.

Kamu kesimindeki çıplak ücret düzeyi esas alınarak yapılan hesaplamada Ocak 1995’den sonra ücretlerin reel olarak gerilediği ve bu kaybın ancak 1999 yılında yapılan toplu iş sözleşmesi ile giderildiği ve ancak son iki yıl itibariyle ücretlerde reel artış sağlandığı görülmektedir.

Tablo: Kamu Kesiminde Ücret-Fiyat Gelişimi

(altışar aylık dönemler itibarıyla)

	Ortalama Brüt Ücret (TL/AY)	Ücret Endeksi	Ücret Artış Yüzdesi	Geçinme Endeksi	Fiyat Artış Yüzdesi	Reel Ücret Endeksi
Ocak 1995	21.912.000.-	100,0	16	100,0	40	100.0
Temmuz 1995	25.418.000.-	116,0	16	131,6	31.6	88.1
Ocak 1996	29.993.000.-	136,9	18	176,0	33.8	77.8
Temmuz 1996	35.992.000.-	164,3	20	240,6	36.7	68.3
Ocak 1997	64.210.000.-	293,1	78.4	316,5	31.5	92.6
Temmuz 1997	66.071.000.-	301,5	2.9	428,4	35.4	70.4
Ocak 1998	97.109.000.-	443,2		630,1		70.4
Temmuz 1998	125.853.000.-	574,4		816,4		70.4
Ocak 1999	228.200.000.-	1.041,4	39.1	1.069,1	31.0	97.4
Temmuz 1999	297.573.000.-	1.358,0	31.7	1.342,3	25.4	101.2
Ocak 2000	420.471.000.-	1.918,9	41.3	1.806,6	34,6	106.2
Temmuz 2000	520.123.000.-	2.373,7	23.7	2.129,1	17,8	111.5

Kaynak: TÜRK-İŞ Araştırma Merkezi

(*) Temmuz 1997'den itibaren Aralık 1998'e kadar aylık eşel-mobil uygulanmıştır.

(**) 1999 yılından geçerli olmak üzere, ortalama ücret 164 milyon TL varsayılarak, ilk altı ay için %30+15 milyon TL ücret zammı uygulanmıştır. İyileştirme yapılmış ise dikkate alınmamıştır. Sözleşme döneminde işten ayrılan işçiler nedeniyle ücretlerde meydana gelebilecek değişim göz ardı edilmiştir.

(1) TÜRK-İŞ Araştırma Merkezi tarafından, sendikalarından derlenen veriler ile toplu iş sözleşmesiyle sağlanan ücret zam oranları ve Kamu İşveren Sendikaları'nın ücret serileri dikkate alınarak düzenlenmiştir.

(2) DİE Tüketici Fiyatları Endeksi (1987=100) bazına göre düzenlenmiştir. 1996 yılı ve sonrası (1994=100) temel yılına göre.

Düşük ücret uygulanması politikası, ekonomik gerileme ve durgunluk dönemlerinde ve özellikle işsizliğin yaygın olduğu zamanlarda sıklıkla gündeme getirilmektedir. Böylesi dönemlerde, çalışanlar arasında işçi-memur ayırımının ön plana çıkarılması artık gelenekselleşen yaklaşım biçimlerinden olmaktadır. Çıkarları aynı olan çalışanlar arasında yapay ayrımlar yaratılarak ücret-maaş kıyaslaması yapılmakta, bunun yanı sıra milyonlarca işsiz ön plana çıkartılarak memurlarla birlikte işsizler, işçilerle karşı karşıya bırakılmaya çalışılmaktadır. Bu yolla sendikaları etkisizleştirme, güçsüzleştirme için politikalar geliştirilmekte ve kamuoyu sendikalara karşı kışkırtılmak istenmektedir.

Nitekim bunun işaretlerinden biri Hazine Müsteşarlığı tarafından hazırlanan bir çalışmada da yansımaları bulmuş ve kamu sektöründeki memur maaşları ile işçi ücretleri kıyaslanmıştır.

Tablo: Kamu Sektöründe İşçi Ücretleri

İŞÇİ				
	YILLIK \$	AYLIK \$	YILLIK (TL)	AYLIK (TL)
1995	11.695	975	534.525.004	44.543.750
1996	10.027	836	813.562.203	67.796.850
1997	11.919	993	1.804.876.530	150.406.377
1998	12.384	1.032	3.220.329.911	268.360.826
1999	16.197	1.350	6.763.557.027	563.629.752
2000	19.727	1.644	11.304.162.810	942.013.568
2001	20.519	1.710	14.650.566.000	1.220.880.500

Tablo: Kamu Sektöründe Memur Maaşları

MEMUR				
	YILLIK \$	AYLIK	YILLIK (TL)	AYLIK (TL)
1995	6.644	554	303.666.877	25.305.573
1996	7.502	625	608.690.899	50.724.242
1997	8.484	707	1.284.719.564	107.059.964
1998	9.048	754	2.352.837.939	196.069.828
1999	9.635	803	4.023.391.490	335.282.624
2000	9.145	762	5.240.359.350	436.696.613
2001	9.587	799	6.845.118.000	570.426.500

Not: Yukarıda yer alan iki tablo, Hazine Müsteşarlığı tarafından hazırlanan "Kamu sektöründe memur ve işçi maaşları (yıllık,dolar)" başlıklı grafikteki veriler esas alınarak tarafımızdan düzenlenmiş ve TL'ye dönüşüm ABD Doları kuru üzerinden yapılmıştır.

Aslında ücret gelirleri arasında bir kıyaslama yapılması gerekiyorsa, bu işçi-memur gibi çalışma şartları farklı kesimler arasında değil, sendikal örgütlenmenin yapılabildiği işyerleri itibariyle yapılmalıdır. Nitekim "Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu" çalışmasının sonuçlarına göre, bu kuruluşlarda, kamu-özel ayırımında çalışan başına yapılan işgücü maliyeti tutarı farklılık göstermemektedir.

Tablo: Çalışan Başına İşgücü Maliyeti
(TL/AY)

Yıllar	(1) Kamu	(2) Özel	İşgücü Maliyeti Kıyaslaması (1/2)
1982	65.067.-	63.708.-	1.02
1983	79.475.-	77.850.-	1.02
1984	120.683.-	105.425.-	1.14
1985	130.783.-	149.042.-	0.88
1986	174.942.-	201.825.-	0.87
1987	274.350.-	299.183.-	0.92
1988	420.855.-	531.027.-	0.79
1989	1.048.129.-	1.046.989.-	1.00
1990	2.055.432.-	2.103.925.-	0.98
1991	4.738.792.-	4.429.075.-	1.07
1992	8.350.200.-	7.510.900.-	1.11
1993	15.166.167.-	12.675.417.-	1.20
1994	25.161.250.-	20.009.500.-	1.26
1995	41.670.233.-	37.514.392.-	1.11
1996	66.378.904.-	67.665.277.-	0.98
1997	142.498.580.-	128.365.534.-	1.11
1998	246.337.045.-	248.747.827.-	0.99
1999	494.438.359.-	434.353.181.-	1.14

Kaynak: İstanbul Sanayi Odası

Aynı veriler satış hasılatı içinde işgücü maliyetinin aldığı payın kamu-özel kesimdeki işyerleri bakımından farklı olduğunu ortaya koymaktadır. Aslında bu durum, kişi başına yapılan işgücü maliyetinin birbirine denk olduğu kuruluşlardaki farklılığın ücretler dışında, örneğin teknoloji yapısı, pazarlama, fiyatlandırma, yönetim gibi unsurlarda aranması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Tablo: Satış Hasılatı İçinde İşgücü Maliyetinin Payı

(yüzde)

Yıllar	Toplam	Kamu	Özel
1982	11.3	13.0	9.8
1983	10.2	11.7	8.9
1984	7.8	8.1	7.5
1985	6.9	7.1	6.8
1986	7.0	7.7	6.3
1987	7.1	8.3	6.2
1988	7.2	7.7	6.7
1989	9.3	11.5	7.6
1990	11.2	13.7	9.3
1991	14.4	19.1	10.9
1992	13.3	19.0	9.5
1993	12.3	18.5	8.7
1994	9.1	12.9	6.5
1995	7.5	9.9	6.3
1996	6.7	7.5	6.4
1997	7.1	8.6	6.5
1998	8.5	9.9	7.8
1999	11.7	16.8	9.9

Kaynak: İstanbul Sanayi Odası

Bu noktada, bir tartışma üzerinde yeniden durmak gerekmektedir. Ücretlerin yüksek ya da düşük olmasının kriteri nedir, ölçü olarak neye bakılacaktır?

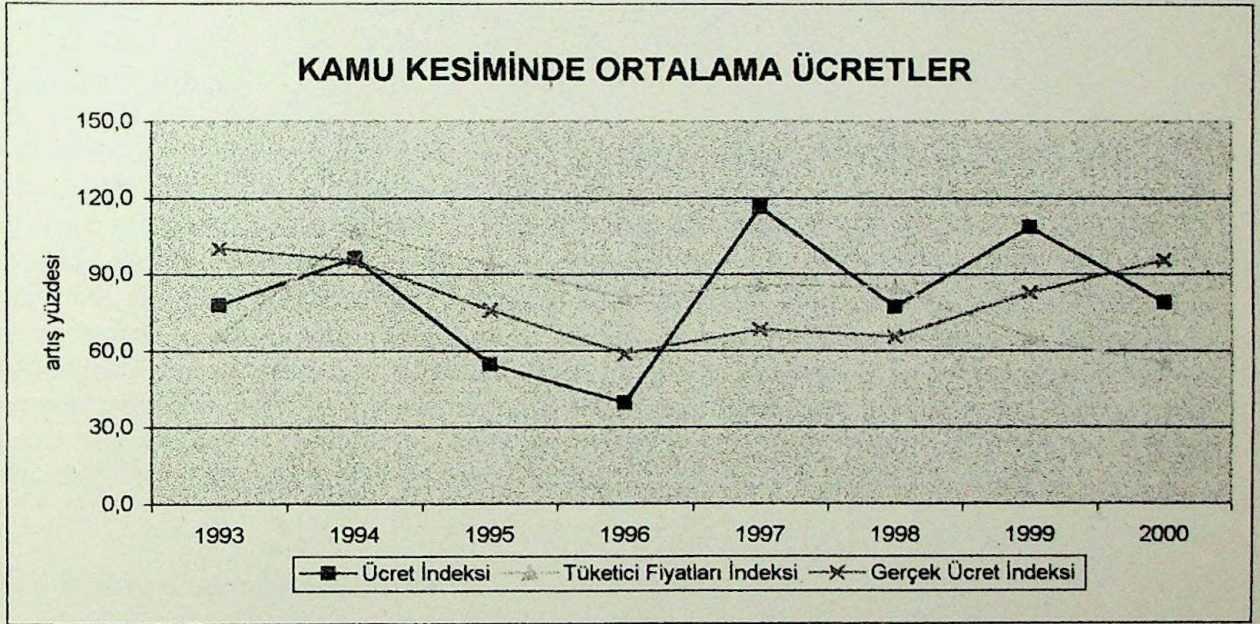
Çalışanlar, ülke içinde yaratılan gelirden pay almayı ve refahı paylaşmayı istemektedir. İşçilerin ailesi ile birlikte, temel ihtiyaçlarını karşılayabilmesini sağlayacak ve refahtan pay almasını mümkün kılacak ücretin hesabı nasıl yapılacaktır? İşçinin yaşam standardını sürdürmesi ya da iyileştirmesi için gerekli olan tutar ne kadardır? Kuşkusuz bu konuda temel alınacak göstergelerden en önemlisi TÜRK-İŞ tarafından yapılan "yoksulluk sınırı" tutarı olmaktadır. Yoksulluk sınırı olarak tanımlanan tutar ile elde edilen ücret düzeyinin yıllar itibariyle gösterdiği gelişim, bir bakıma çalışanların içinde bulundukları geçim koşullarını da ortaya koymaktadır.

Kamu kesimindeki çıplak brüt ücretlerin reel düzeydeki gelişimine 1993-2000 dönemi itibariyle bakıldığında; kamu kesiminde istihdam edilen işçilerin reel ücret düzeylerinin tepe noktası olan 1993'ü izleyen yılda ekonomide yaşanan kriz sonrası ücretlerin reel olarak gerilediği, daha sonra yapılan toplu iş sözleşmeleriyle, özellikle 1999 yılında bağtlanan sözleşme ile ücretlerde önemli ölçüde reel artış sağlanmasına rağmen, 1993 yılına göre kaybın giderilmesi noktasına ulaşamadığı görülmektedir.

Tablo: Kamu Kesiminde Ortalama Ücretler

	Ortalama Çıplak Brüt Ücret (TL/Ay)	Ücret İndeksi	Tüketici Fiyatları İndeksi	Gerçek Ücret İndeksi
1993	7.802.500.-	77,7	66,1	100
1994	15.308.000.-	96,2	106,3	95,1
1995	23.665.000.-	54,6	93,6	75,9
1996	32.962.500.-	39,3	80,4	58,6
1997	71.272.000.-	116,2	85,7	68,3
1998	126.125.500.-	77,0	84,6	65,4
1999	262.886.500.-	108,4	64,9	82,7
2000	470.297.000.-	78,9	54,9	95,5

Kaynak: TÜRK-İŞ Araştırma Merkezi

T.C.
BAŞBAKANLIK
HAZİNE MÜSTEŞARLIĞI

18.12.2000

Sn.Horst Köhler
Başkan
Uluslararası Para Fonu
Washington. D.C. 20431
A.B.D.

Sayın Bay Köhler,

1. Fon ile 3 yıllık bir stand-by düzenlemesi yapılması konusunda talebimizi bildirdiğimiz 9 Aralık 1999 tarihli Niyet Mektubumuzda ve ilk iki gözden geçirmenin tamamlanmasını talep eden 10 Mart ve 22 Haziran 2000 tarihli ek mektuplarımızda iddialı bir şekilde hazırlanan enflasyonla mücadele ve mali uyum programımızın temel unsurlarını açıklayarak 2000-02 yıllarında ekonomi politikalarının izleyeceği yönü çizmiştik. Bu mektupta ikinci gözden geçirmeden sonraki ekonomik gelişmeler konusunda güncel bilgiler verilerek, bu gelişmeler ışığında 2001-2002 yılları için uygulanacak politikaların amaçları değerlendirilip, bu amaçların gerçekleştirilebilmesini teminen alınması gereken tedbirleri ortaya koymaktadır. Bu mektupla programın üçüncü ve dördüncü gözden geçirmelerinin tamamlanmasını ve Ek Rezerv Olanığı altında 5.784 milyar SDR'lık Fon kaynaklarından yararlanmayı da talep etmekteyiz.

Son Makroekonomik Gelişmeler

2. Programımız kapsamında yer alan ana hedeflerin gerçekleştirilmesi konusunda istikrarlı ilerlemeler kaydedilmiştir. 2000 yılı Aralık ayı itibariyle 12 aylık TÜFE enflasyon oranının yaklaşık %38 olacağını beklemekteyiz. Bu oran, program kapsamında hedeflenen %25'in üzerinde olup, hedeflenenin üzerinde gerçekleşmesinin sebebi kısmen uluslararası enerji fiyatlarındaki büyük ve beklenmedik artıştır. Ancak, bu 1999 yıl sonu enflasyon oranının yarısı olup, 1980'li yılların ortalarından bu yana gerçekleşen en düşük enflasyon oranıdır.

3. Güçlü mali performans sürdürülmüş ve sırasıyla konsolide kamu sektörü faiz dışı fazlası ve genel dengesine yönelik olarak, (Konsolide kamu sektörü, konsolide merkezi bütçe, seçilmiş bütçe dışı fonlar, mali olmayan sekiz kamu iktisadi teşebbüsü ve üç sosyal güvenlik kuruluşunu kapsamaktadır) programın Haziran ayı sonu ve Eylül ayı sonu kamu maliyesi performans kriterleri ve endikatif tabanlar büyük bir payla gerçekleştirilmiştir (Ek A). Bütün bir yıl için konsolide kamu sektörü faiz dışı fazlasının, program hedeflerini GSMH'nın % 1'i kadar aşmasını beklemekteyiz. Faiz oranlarındaki düşüş ve özelleştirme gelirlerinden beklenen yüklü gelir ile birlikte faiz dışı fazladaki bu gelişme, kamu borcu/GSMH oranında bu yıl %3 puanlık bir düşüş

kaydedilmesini sağlayacaktır (Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu tarafından devralınan bankaların yeniden sermayelendirilmesi (rekapitalizasyonu) amacıyla ihraç edilen tahviller hariç).

4. Ancak, özelleştirmeden elde edilen toplam gelir, GSM lisansı ile Türk Telekom'un bir bölümünün satışının sonuçlandırılmasında yaşanan gecikmeler dolayısıyla orijinal program hedefinden düşük olacaktır. Şu anda, özelleştirme gelirinin, orijinal olarak 7.5 milyar ABD Doları olarak belirlenen ilk hedefe karşın, 2000 yılında 3.5 milyar ABD Doları'na ulaşacağını öngörmekteyiz. Bu gecikmeyi telafi edecek önlemler halihazırda alınmış veya alınmak üzere olup (aşağıya bakınız), özelleştirme gelirleri dahil konsolide kamu sektörü faiz dışı fazlasına ilişkin 2000 yılı Aralık ayı sonu performans kriterinde değişiklik yapılmasını talep etmekteyiz. (Ek B)

5. Ekonomik faaliyetlerde, 1998-99 yıllarında yaşanan derin resesyon akabinde, bu yıl -tüketim harcamaları, yatırım ve ihracat kaynaklı- güçlü bir toparlanma yaşanmıştır. Bu toparlanma kısmen deprem sonrasında yaşanan bir hızlanmayı temsil etmekte, ancak daha da önemlisi, yurtiçi harcamaların artmasına sebep olan yılın ilk yarısında faiz oranlarındaki büyük düşüşün etkisini ve ekonominin geleceğine olan güvenin yenilenmesini de yansıtmaktadır. Bu gelişmeler ışığında, 2000 yılındaki reel GSMH büyüme oranının, %5- 5½ arasında olan program hedefini aşabilir.

6. Yurtiçi talepteki güçlü toparlanma, uluslararası petrol fiyatlarındaki yükselişle birlikte, ithalatın hızlı bir şekilde artmasına yol açmıştır. İhracat hacmindeki artışın hızlanmasına ve rekor seviyeye ulaşması beklenen turizm gelirlerine rağmen, cari açığın 1999 yılındaki GSMH'nın yaklaşık %1'i olan seviyesinden, 2000 yılında, GSMH'nın %5'ine çıkması beklenmektedir. Söz konusu artışın en az %2'si beklenmedik dış şoklardan (petrol fiyatlarındaki artış, doların değer kazanması neticesinde Avrupa piyasalarında rekabet gücümüzün olumsuz etkilenmesi ve uluslararası faiz oranlarındaki yükseliş) kaynaklanmaktadır. Makroekonomik politikalarımıza olan güvenin artması sonucunda bu açık yılın büyük bir bölümünde kolaylıkla finanse edilmiştir. Kasım ayının ortasına kadar uluslararası tahvil ihraçları, (2000 yılı için planlanan 6 milyar dolarlık düzeyine karşın) 7.5 milyar ABD Doları'na ulaşmış ve program çapraz kurları üzerinden değerlendirilen brüt uluslararası rezervler 3½ milyar ABD Dolar tutarında yükselmiştir. Net Uluslararası Rezervler (NUR) ve dış borçlara ilişkin Haziran sonu ve Eylül sonu performans kriterleri tutturulmuştur (EK A). Para ve döviz kuru politikaları Kasım ayı ortasına kadar titizlikle sürdürülmüştür. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'nın Net İç Varlıklar (NİV) seviyesi (1999 yılı sonundan itibaren uygulanmaya başlanan sterilizasyon yapılmaması kuralına uygun olarak) belirlenen dar bant içinde tutulmuş, NİV'a ilişkin olarak belirlenen Haziran sonu ve Eylül sonu performans kriterleri gerçekleştirilmiştir (EK A).

7. Kasım ayının son 10 günü ve Aralık ayı başlarında Türk mali piyasalarında çalkantıların yüksek olduğu bir dönem yaşanmıştır. Daha sonra TMSF tarafından devralınan orta ölçekli bir bankanın finansal sorunları ve bu bankanın elinde tuttuğu geniş devlet tahvilleri stoğunu ikinci piyasada satması, başlıca piyasa yapımcılarının devlet kağıtları üzerindeki oranları açıklamalarını askıya almalarına yol açmıştır. Bu durum, faiz oranlarının %100-200'e yükselmesine rağmen büyük çaplı bir sermaye çıkışını başlatmıştır. Aynı zamanda, Merkez Bankası aşırı yüksek faiz oranlarının bankacılık sistemi üzerindeki etkisinden endişe ederek, Net İç Varlıklar arzını program koridorunun çok üstünde arttırmıştır. Bu olaylar, uluslararası piyasaların gelişmekte olan ekonomilere olan olumsuz bakış açısı doğrultusunda döviz rezervlerinde 6 milyar ABD Dolarlık bir kayba yol açmıştır. 30 Kasım'da Merkez Bankası piyasaya likidite sağlamayı durdurduğunu açıklayarak, bu yolla rezerv kaybını durdurmuştur. Ancak, faiz oranları %1000'in üzerine fırlamıştır. Finansal piyasalar üzerindeki baskılar ancak politikaların güçlendirildiğine yönelik bir açıklama ve Ek Rezerv Olanağı'ndan faydalanma talebinin açıklanması ile yumuşatılmıştır.

Politika Hedefleri ve 2001-2002 Yılları İçin Genel Makroekonomik Yönetim Stratejisi

8. Mali piyasalardaki son çalkantıya rağmen, 2000 yılında ulaşılan sonuçlar genel olarak olumlu olup, programın temel makroekonomik hedeflerini -enflasyonun 2002 sonu itibariyle tek haneli oranlara indirilmesi, kamu finansmanının güçlü yapısının tesisi ve bu yolla büyümenin sürdürülebilir bir seyre oturtulması- gerçekleştirmeye konusundaki kararlılığımızı güçlendirmiştir. Bilhassa, 2000 yılı için tahmin edilen cari açığın genişlemesi sonrası iç ekonomik şartlardaki iyileşmenin sağlıklı bir dış pozisyon ile tutarlı olmasını sağlamak gereklidir. Daha açık olarak, 2001 yılı politikalarımız, aşırı iç talep baskılarından kaynaklanabilecek risklerin önüne geçmek, enflasyon performansında daha fazla sapma ihtimalini asgariye indirmek (böylelikle dış rekabet gücünü korumak) ve cari açık düzeyini daha sürdürülebilir bir düzeye indirmek amacıyla şekillenecektir. Bu amaçla, 2001 yılı makroekonomik çerçevemiz, kamu maliyesi politikası da dahil olmak üzere, orijinal program hedeflerine göre önemli ölçüde güçlendirilmiştir. Ayrıca, bankacılık sisteminin şoklara olan hassasiyetinin azaltılması ve yeniden yapılandırılmasının hızlandırılması amacıyla bankacılık alanında kritik tedbirler alınmaktadır. Son olarak, potansiyel olarak büyük miktarda döviz girişi için bir kaynak teşkil eden özelleştirme konusu da dahil olmak üzere, yeni yapısal reform girişimleri başlatılacaktır.

9. 2001-02 yılı programı aşağıdaki hedeflerin gerçekleştirilmesi üzerine odaklanmaktadır:

- 2001 yılında (Aralık/Aralık) %12 düzeyinde TÜFE enflasyon oranı. TÜFE enflasyonunun 2002 sonu itibariyle tek haneli oranlar olması hedeflenmektedir.
- 2001 yılında %4-4½ civarında bir reel GSMH büyüme oranı - ki bu oran, 2000 yılında gerçekleşmesi muhtemel büyüme oranına göre bir yavaşlamayı göstermektedir. 2002 yılında ve daha sonraki yıllarda büyüme oranının, uygulamaya konulan yapısal reformlar neticesinde oluşacak arz artışı ve artan makroekonomik istikrar neticesinde %5-6 oranına yükselmesi beklenmektedir.
- GSMH'nin %3 ½'sini aşmayan bir cari açık seviyesi, bu seviye kolaylıkla finanse edilebilecek olup, 2000 yılı beklenen sonucunun oldukça altındadır. 2002 yılında dış cari açık seviyesinin GSMH'nin %3'ünün altında olması beklenmektedir.

10. Yukarıdaki makroekonomik hedeflerin birbiriyle tutarlı olduğunu düşünmekte olup, 2001 yılı politikalarımızın ana hedefi, enflasyon hedefine ulaşılmasını temin etmek ve dış pozisyonda beklenen düzelmenin gerçekleşmesini sağlamak olacaktır. Türk ekonomisinin orta vadedeki büyüme beklentilerini azamiye çıkarmak için gerekli şart, istikrarlı bir makroekonomik çerçevenin yakalanması ve bunun sürdürülmesidir.

Maliye Politikası

11. Kamu sektörünün (ki bu kapsama konsolide merkezi bütçe, bütçedışı fonlar, mahalli idareler, KİT'ler, sosyal güvenlik kuruluşları, Merkez Bankası ve işsizlik sigortası fonu dahil edilmektedir) faiz dışı fazlası, sadece 2000 yılı için öngörülen gerçekleşme rakamlarına kıyasla değil aynı zamanda orijinal program hedeflerine göre de güçlendirilecektir. Söz konusu güçlendirme genel makroekonomik risklerin azaltılmasında ve 2000 sonunda halen 1990'lardaki ortalama seviyesinin üzerinde olacak olan kamu borcunun GSMH'ye oranının daha hızlı bir şekilde düşürülmesinde bir araç olacaktır.

12. Amacımız, kamu sektörü faiz dışı fazlasını GSMH'nın %2'si kadar artırarak, 2000 yılı için öngörülen GSMH'nın %3.0'dan, 2001 yılında (GSMH'nın %3.75'i olan orijinal hedefe karşı) GSMH'nın %5.0'ına çıkarmaktır. Kamu sektörü borçlanma gereğinin 2000 yılında GSMH'nın %18½'lik seviyesinden, 2001 yılında GSMH'nın %10'na düşmesi öngörülmektedir. Kamu sektörü operasyonel açığının (kamu sektörü borcunun reel değerinde enflasyon sebebiyle meydana gelen azalma dikkate alınarak hesaplanan açık) 2000 yılındaki GSMH'nın %5.5'i seviyesinden, 2001 yılında GSMH'nın %3'ü seviyesine düşmesi beklenmektedir (1998-99'da devralınan TMSF bankalarının yeniden sermayelendirilmesi için çıkarılan kağıtların GSMH'nın %0.3'ü oranındaki faiz ödemeleri hariç). Bankaların yeniden sermayelendirilmesi için çıkarılan kağıtlar hariç tutulduğunda, kamu sektörü borcunun GSMH'nın %4½'si oranında düşmesi öngörülmektedir. 2002 yılında, kamu sektörü faiz dışı fazlasını 2001 yılı seviyesi civarında tutmayı amaçlamaktayız. Bunun, operasyonel açığı 2001 yılı seviyesi civarında tutmak için yeterli olacağı beklenmektedir.

13. Kamu sektörü hesaplarında hedeflenen iyileşmeler, sadece konsolide bütçe seviyesinde değil, aynı zamanda, kamu sektörünün konsolide bütçe dışında kalan kısımları düzeyinde de koordineli bir çalışma yapılmasını gerektirecektir. Konsolide bütçeye ilişkin olarak, 2001 yılında özelleştirme gelirleri, faiz gelirleri ve Merkez Bankası kar transferleri haricindeki faiz dışı fazlanın en azından 8,735 trilyon TL olmasını beklemekteyiz (2000 yılında GSMH'nın %4.9'u olan seviyesine kıyasla GSMH'nın %5.7'si). Bu, Kamu Ortaklığı Fonu'nun bütçeye dahil edilmesine ilişkin ayarlama yapıldıktan sonra, 2000 yılına göre GSMH'nın % 1'i oranında bir iyileşmeyi temsil etmektedir.

14. Eylül 2000 tarihinde uygulamaya konan ve yıllık bazda GSMH'nın %1/4'ü kadar tasarruf sağlaması beklenen önlemlere ilaveten 2001 yılı Bütçesi'nin kabulü öncesinde, 2000 yılı Bütçesinde uygulamaya alınan geçici önlemlerin kaldırılmasının etkilerinin kısmen bertaraf edilmesi amacıyla, bazı önlemler alınmaktadır. Daha detaylı olarak aşağıdaki önlemler uygulanmaktadır;

- Dolaysız vergilerle ilgili olarak, peşin kurumlar vergisi oranını %20'den %25'e çıkararak, gelir ve kurumlar vergisinin üçer aylık dönemlerle peşin ödenmesi sistemi 2001'e uzatılacak; mevduat, repo ve yatırım ödenekleri üzerindeki stopaj oranları artırılacak; gelir vergisi dilimlerinin hedeflenen enflasyona endekslenmesi sürdürülecek; peşin gelir vergisi yeniden uygulanacaktır (hayat standartları temeline dayanarak). Deprem bölgelerindeki vergi ertelenmesinin son bulmasını da dikkate alarak, bu tedbirlerin GSMH'nın %1.2'si kadar bir gelir getirmesi beklenmektedir.
- Dolaylı vergilere gelince, özel iletişim ve özel işlem vergilerinin süresi, özel işlem vergisinin oranı iki katına çıkartılarak, 2001-2002 yıllarını da kapsayacak şekilde uzatılacaktır; telefon hizmetleri ve doğal gazdaki KDV oranları artırılacak; motorlu taşıtlar üzerindeki vergi oranları ve düzeyleri artırılacak, diğer harçlarla beraber LPG kullanan araçlar üzerindeki vergiler artırılacaktır. Bu tedbirlerin GSMH'nın %1.2'si kadar gelir getirmesi beklenmektedir. Buna ilaveten, akaryakıt tüketim vergisi aylık artış oranı en az hedeflenen TÜFE enflasyonuna eşit olacak şekilde belirlenecektir.
- Vergi dışı gelirlerde ise, eğitime katkı payı 2001-2002'ye uzatılacak; İstanbul Menkul Kıymetler Borsası ve diğer kurullardan alınan katkı payları yenilenecek ve yurtiçi ve ithalat kredileri üzerindeki harçlar da artırılacaktır (Kaynak Kullanımını Destekleme Fonu). Bu tedbirlerin GSMH'nın %0.7'si kadar gelir getirmesi beklenmektedir.

15. Harcama tarafında ise 2001 yılı programı, konsolide bütçe faiz dışı harcamasının reel artışını (vergi iadeleri ve deprem harcamaları hariç ve Kamu Ortaklığı Fonu'nun bütçeye dahil edilmesinin hesaba katılmasından sonra) GSMH reel büyümesinin önemli oranda altında tutmayı hedeflemektedir. Bu amaçla aşağıdaki politikalar uygulanacaktır:

- Memur maaşları Aralık ayında 2000 yılında hedeflenen enflasyonun üzerine çıkan enflasyon farkını telafi etmek için artırılabacaktır. 2001 yılının ilk yarısı için ise maaşlar Ocak ayında %10 artırılabacaktır. Ancak, TÜFE enflasyonunun %10'u aşması halinde memur maaşlarında TÜFE enflasyon oranı ile %10 arasındaki farka eşit ilave bir artış yapılacaktır. Aynı politika (maaş artışlarının enflasyon hedefi ile uyumlu olması ve enflasyonun hedeflenen oranı aşması halinde bunun sonradan yapılacak ayarlama ile telafi edilmesi) 2001 yılının ikinci yarısında da uygulanacaktır. Ayrıca 2001 yılında yeni memur alımları bir önceki yıl emekli olan kişi sayısının %80'i ile sınırlı olacaktır (eğitim, sağlık ve güvenlik sektörleri hariç).
- 2000 yılında olduğu gibi Ocak 2001'de Maliye Bakanlığı tüm faiz dışı harcamaların (personel, sosyal güvenlik fonlarına transferler ve vergi iadeleri hariç) bütçe ödeneklerini %2 oranında azaltan bir tebliğ yayınlayacaktır (GSMH'nin %0.1'si oranında tasarruf sağlanması beklenmektedir).
- Son olarak, GSMH'nin %0.3'ü oranındaki bir tasarruf, bütçe uygulaması süresince bütçe kanunun 53. maddesi kapsamındaki diğer cari harcamaların kısılması ile sağlanacaktır.

16. Kamu sektörünün konsolide bütçe dışında kalan bölümü konusunda;

- İşsizlik Sigortası Fonu'nun faiz dışı fazlasının, 2000 yılındaki GSMH'nin % 0.2'sinden, 2001 yılında GSMH'nin % 0.5'ine çıkmasını beklemekteyiz. Bu artış, 2000 yılının ikinci yarısında uygulanan işsizlik sigortası primlerinin tüm yıl içindeki etkisini yansıtmaktadır.
- Bütçe dışı fonların faiz dışı dengesinin, 2000 yılında öngörülen GSMH'nin % -0.5'inden, 2001 yılında GSMH'nin % -0.2'sine artmasını beklemekteyiz. Bu gelişme, temel olarak, Kamu Ortaklığı Fonu'nun konsolide bütçeye dahil edilmesini yansıtmaktadır.
- Kamu İktisadi Teşebbüslerinin (KİT) faiz dışı dengesi, 2000 yılında GSMH'nin % -1.5'i olup, bu oranın 2001 yılında GSMH'nin % -0.9 olmasını beklemekteyiz. İhtiyatlı ücret politikalarına ek olarak bu iyileşme şu tedbirleri yansıtmaktadır: (i) şeker pancarı kotalarının 12.5 milyon tondan 11.5 milyon tona düşürülmesi ve şeker pancarı destekleme fiyatının azami %12 oranında artırılması (ii) hububat destekleme alımlarının hacminin daha da azaltılması ve TMO tahıl stoklarının daha da düşürülmesi (iii) Aralık 2000 itibarıyla TEAŞ tarafından satılan ortalama elektrik fiyatları kwh başına 4.5 Sent olması ve TEDAŞ ile ilgili olan (TEDAŞ'ın TEAŞ'tan aldığı elektriğin artan maliyetini karşılamasını sağlayacak) fiyat artışlarının yapılacak olması ve (iv) 2001 Ocak ayı sonuna kadar LPG üzerindeki sübvansiyonun kaldırılması. Ek olarak, 2000 yılında Hazine'nin portföyündeki KİTlerde emekli olan personelin azami %15'ine kadar yeni personel alımı politikası sürdürülecektir. KİTler arasında transfer edilen personel bu sınıra dahil edilecektir. Bu limit dahilinde yeni istihdama izin verme konusunda sadece Hazine yetkili olacaktır.

17. 14. paragrafta yer verilen önlemlerin hayata geçirilmesi ve daha önce ifade edilen mali hedefler doğrultusunda hazırlanan 2001 Yılı Bütçesi'nin Meclis Bütçe ve Plan Komisyonu'nda kabulü, (ve elektrik tüketimi üzerinden sabit ücret alınmasını sağlayan hükümler dahil) IMF İcra Direktörleri Kurulu'na Stand-by anlaşması kapsamındaki üçüncü ve dördüncü gözden geçirmelerin tamamlanması talebimizin sunulması ve Ek Rezerv Olanakları'ndan yararlanılması için ön koşul teşkil edecektir (bundan böyle "ön koşullar olarak tabir edilecektir").

18. 2001 yılı mali hedeflerinin gerçekleştirilmesi bir dizi performans kriterleri ve endikatif hedefler aracılığıyla izlenecektir.

- Özelleştirme gelirleri hariç, konsolide kamu sektörü faiz dışı fazlasına ait üçer aylık performans kriteri. 2001 sonu için taban 8,110 trilyon TL olacaktır (GSMH'nın % 5.2'si); 2001 yılı ilk üç aylık döneminde aylık endikatif tavanlar olacaktır (EK B).
- Üçer aylık endikatif hedeflerle birlikte, özelleştirme gelirleri dahil konsolide kamu sektörünün faiz dışı fazlasına ilişkin yıl sonu performans kriteri (EK B).
- Konsolide merkezi hükümetin faiz dışı harcamaları (vergi iadeleri hariç) üzerinde üçer aylık performans kriteri (Ek C).
- Sadece temel dengedeki değil faiz ödemelerindeki gelişmeleri de izlemek amacıyla, özelleştirme gelirleri hariç tutulmak üzere, konsolide kamu sektörünün genel açığına ait üçer aylık endikatif tavanlar (Ek D).

19. Program hedeflerine ulaşmak için yukarıda belirtilen mali tedbirlerin yeterli olacağını düşünüyoruz. Ancak, başta enflasyon ve dış cari hesaplar olmak üzere, ana makroekonomik hedeflere ulaşılması için gerekli olması halinde, ek mali tedbirlerde yürürlüğe koyabiliriz.

Kamu Borç Yönetimi

20. 2000 yılında, kamu borç yönetiminde iç kamu borçlarının ortalama vadesi genel olarak muhafaza edilirken (Ekim 2000'de 15 ay kadar idi), borçlanma maliyetlerinin düşürülmesinde başarı kaydedilmiştir. 1999'un ikinci yarısında yeni bir enstrüman olarak kullanılmaya başlanılan değişken faizli tahvillerin piyasası hızla gelişmiştir (Değişken faizli tahviller, 2000 yılında ihalelerle sağlanan iç borç tutarının % 21'i kadardır). Brüt dış borcun kamunun toplam borcu içindeki yerinin 1999 ve 2000 yılları arasında genel olarak değişmeden kalacağı tahmin edilmektedir (yaklaşık %40). Gerekli olması halinde ilave finansman sağlanabilmesini teminen 0.5 milyar ABD Doları olan 2000 Aralık sonu kısa vadeli borç limitinin 1.1 milyar ABD Doları olarak revize edilmesini talep ediyoruz.

21. 2001 yılında, enflasyonun düştüğü bir ortamda, mevcut faiz oranlarına bağlanılmasından kaçınılması ihtiyacı ile, iç borcun vadesinin uzatılması ihtiyacının dengelenmesi politikasını sürdüreceğiz. 2000 yılında, asıl vurgu vadelerin kısalmasından kaçınılması iken, 2001 yılında, kısmen Değişken Faizli Tahvillerin piyasasının daha da gelişimi sayesinde, iç borcun ortalama vadesinin makul şekilde uzatılması hedeflenecektir. Aynı zamanda, toplam borç içerisinde kamu sektörü dış borcunun payının genel olarak sabit kalmasına çalışılacaktır. Bu politika, Ek G ve H'de konsolide kamu sektörünün dış borçlanmasına ve garantilerine ilişkin olarak yer alan üst sınırlarda yansıtılmaktadır. 2000 Aralık sonu için kısa vadeli borç limiti, 2001 yılının son çeyreğinde programın ilk yılında mutabık kalınan (0.5 milyar ABD Dolarlık) seviyesine çevrilene kadar, 2001 yılının üçüncü çeyreğinin sonuna taşınacaktır.

Gelirler Politikası

22. Kamu sektöründe yukarıda memurlar için ifade edilen maaş politikasına ek olarak, kamu işçilerinin toplu ücret sözleşmeleri önümüzdeki aylarda tekrar müzakereye açılacaktır. Bu görüşmelerde, programın genel makroekonomik hedefleri ile birlikte KİT'lerin mali durumunun güçlendirilmesi ihtiyacı da göz önünde bulundurulacaktır.

23. Asgari ücret artışları, Hükümet, sendika ve işveren temsilcilerinden müteşekkil Asgari Ücret Komisyonu tarafından belirlenmektedir. 2000 yılında da olduğu gibi, Hükümet 2001 yılı için asgari ücret artışlarının hedeflenen enflasyon ile uyumlu olmasını sağlamak konusunda gayret gösterecektir.

24. Enflasyonun düşmesini kolaylaştırmak amacıyla, hükümet, gerek sosyal ortaklar arasındaki görüşmelerde, gerekse özel sektörle temaslarında, ücret anlaşmalarının ve özel sektör fiyatlandırma kararlarının enflasyon hedefine uygun olmasını sağlamak için daha aktif bir rol oynayacaktır.

Para ve döviz kuru politikası

25. 2000 yılının sonlarında yaşanan mali kriz akabinde, para politikasının amacı, toplam para tabanı arzında aşırı bir artış olmadan döviz rezervlerinin arttırılmasını kolaylaştırmayı teminen, NİV seviyesini 2000 Kasım ayı ortasındaki seviyesine doğru kademeli olarak yaklaştırmak olmuştur. Daha net bir ifadeyle, NİV, 11 Aralık 2001 tarihinde 1,840 trilyon TL seviyesine indirilmiştir. NİV 11 Ocak 2001'de 1,460 trilyon TL'nin üstüne çıkmayacaktır. Buna koşut olarak, NİV'e ilişkin 2000 Aralık sonu performans kriterinin - ki bu kriter 11 Aralık-11 Ocak tarihleri arasındaki ortalama NİV stoğu olarak hesaplanmaktadır (2000 yılının sonunda dini bayramlar sebebiyle para tabanı talebinde görülen dalgalanmaları dikkate almak suretiyle 1,650 trilyon TL olarak revize edilmesini talep ediyoruz (EK E). Aynı zamanda, yeni program çapraz kurları kullanılarak hesaplanan Net Uluslararası Rezerv (NUR) tabanının 2000 Aralık sonu için 10.4 milyar ABD Doları olarak revize edilmesini talep ediyoruz (EK F). Bu yeni hedef TCMB'nin kriz sonrasındaki daha düşük seviyedeki rezerv pozisyonunu dikkate almaktadır. 2001 için NUR tabanı Haziran ayına kadar 12 milyar ABD Dolarına çıkacak şekilde belirlenmiştir.

26. Para tabanına olan talebin ve net uluslararası rezervlerin 11 Aralık 2000 ve 11 Ocak 2001 tarihleri arasında dini bayramlar ve yıl sonunda hesapların kapatılması nedeniyle büyük mevsimsel dalgalanmalar göstermesi beklenmektedir. Bu dönemde, NİV ve NUR hareketleri Fon uzmanları ile istişare edilerek yakından izlenecektir ve para politikası, bu hareketlerde mevsimsel dalgalanmaları aşan bir seyir tespit edilmesi halinde, derhal sıkılaştırılacaktır.

27. 2001'in ilk yarısında, önceden ilan edilmiş bantsız döviz kuru yolu para politikasının ana özelliği olmaya devam edecektir. Daha önce ilan edildiği üzere, 2000 yılının son çeyreğinde aylık %1 olan devalüasyon oranı, 2001 yılının ilk çeyreğinde ayda %0.9 oranına ve 2001 yılının ikinci çeyreğinde de ayda %0.85 oranına düşürülecektir. NİV hususunda ise, kriz sırasında yaratılan NİV fazlasının kademeli olarak azaltılması politikasını sürdüreceğiz. Bu politika, Ocak, Şubat, Mart ve Haziran 2001 sonu için NİV tavanları (performans kriteri) (EK E) belirlenirken dikkate alınmış olup, bu tavanlar ayrıca 12 Ocak tarihi itibarıyla geçerli olacak munzam karşılık oranlarındaki düşüşü de yansıtmaktadır. Dolayısıyla, 2001 Haziran sonuna kadar kriz sırasında yaratılan NİV fazlasının yaklaşık %50'si (munzam karşılık oranlarındaki değişiklik için düzeltilmiş) ortadan kaldırılacaktır. Performans kriterlerine uygunluğun tespiti amacıyla yalnızca yukarıda ifade edilen tarihler önem taşımaktadır; bununla birlikte, NİV'in bu tarihler arasında, NİV tavanlarının (dini bayramlardan etkilenen Mart ayının ikinci ve üçüncü haftasındaki rakamlar hariç tutularak) doğrusal enterpolasyonunu sistematik olarak veya büyük miktarlarda aşması beklenmemektedir. Sermaye girişleri halihazırda tahmin edilen tutarlardan daha güçlü olursa, sermaye girişlerinin programın enflasyon hedeflerinin tutturulması ile bağdaşmayan bir faiz oranı seviyesine gelmesine ve para arzında aşırı artış olmasına engel olmak amacıyla, döviz kuru taahhüdümüz imkan verdiği ölçüde, NİV yukarıda ifade edilen tutarın altında tutulacaktır. Yukarıdaki iki paragrafta yer verilen NİV tavanlarının uygunluğu, dış hesaplardaki ve enflasyondaki gelişmeler ışığında önümüzdeki program gözden geçirmeleri sırasında tekrar değerlendirilecektir.

28. 9 Aralık 1999 tarihli Niyet Mektubumuzda öngörüldüğü üzere, 1 Temmuz 2001'den itibaren fiyat istikrarının doğrudan izlenebilmesine daha fazla odaklanılmasına imkan veren bir parasal

çerçeveye aşamalı olarak geçilmesini teminen merkezi döviz kuru yolununun etrafında kademeli olarak genişleyen bir bant uygulamasına geçilecek ve NİV politikasının daha esnek olmasına izin verilecektir. Bu geçiş, enflasyonla mücadelenin ilk aşamasında uygun olmasına rağmen, uzun vadede gereksiz katılıklara yol açabilecek bir parasal çerçeveye sıkışıp kalınmasının önlenmesi için gerekli bulunmaktadır.

29. Daha net bir ifadeyle, 1 Temmuz 2001'den itibaren:

- Döviz kuru, merkez noktası etrafında giderek genişleyen simetrik bir bant içinde hareket edecektir. Bandın merkez noktası kuru 1999 yılı sonu itibariyle uygulamaya konulan esaslar çerçevesinde önceden duyurulmaya devam edecektir. Bandın merkez noktasının değer kaybı oranı, 2001 yılının üçüncü ve dördüncü çeyreğinde aylık bazda %0.85 olacaktır. Döviz kuru bandı içerisinde, döviz kuru döviz interbank piyasasında oluşacaktır ve Merkez Bankası sadece Hazine'nin bir ajanı olarak döviz alacak veya satacaktır.
- Merkez nokta etrafındaki bant bir uçtan bir uca ölçüldüğünde, günde, yıllık bazda %15 oranına denk gelecek şekilde genişleyecektir. Bandın toplam genişliği, böylelikle, 2001 Aralık sonu itibariyle %7½, 2002 Haziran sonu itibariyle %15 ve 2002 Aralık sonu itibariyle de %22½ olacaktır.
- Döviz kurunun bant içinde serbestçe hareket etmesine imkan vermek amacıyla NİV'in kullanımındaki esnekliğinin artırılması ve enflasyon hedefinin tutturulması amacına giderek daha fazla odaklanması gerekli olacaktır (bkz bir sonraki paragraf). Bu amaca hizmet etmek üzere, 2001 yılının ikinci yarısı için belirlenen NİV tavanlarındaki artış (Ek E), 2001 yılının ikinci yarısında TL para tabanı talebinde beklenen artışa eşit olarak belirlenmiştir (enflasyon ve reel GSMH büyüme oranları ile tutarlı olarak). Enflasyonla mücadele sürecinde para talebini ve yılın ilk yarısındaki sermaye akışlarının boyutlarını tahmin etmekteki güçlükler nedeniyle, NİV tavanları şu anda endikatif hedef olarak belirlenmiştir (2001 yılının ikinci yarısına ilişkin diğer program parametreleri ile birlikte; bkz ekler). Söz konusu hedeflerin gelecekteki gözden geçirmelerde performans kriterine dönüştürülmesi beklenmektedir.

30. Para politikasının idaresinde, 2001 yılının ikinci yarısından itibaren kademeli olarak kullanılacak artan esneklik, Merkez Bankası'nca ana hedef olan enflasyonla mücadele sürecinin devamını sağlamak amacıyla kullanılacaktır. Dolayısıyla, döviz kuru merkezli bir parasal çerçeveden yavaş yavaş, başka birçok ülkede başarıyla uygulamaya alınmış olan resmi enflasyon hedefleme merkezli bir çerçeveye geçeceğiz. Bu geçişi desteklemek amacıyla gerekli bir adım olan yeni bir Merkez Bankası Kanunu 2001 Nisan sonuna kadar (8. Gözden geçirmenin tamamlanması için ön koşul) çıkarılacaktır. Kanun, fiyat istikrarını Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'nın temel politika hedefi yapmak amacıyla, bu amacın gerçekleştirilmesi esnasında kullanacağı işlevsel bağımsızlığın geliştirilmesini, para politikası kararlarında hesap verilebilirlik/açıklanabilirlik seviyesinin artırılmasını ve para politikasının belirlenmesinde şeffaflığın sağlanmasını temin edecektir. Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne muhtemel katılımı gözönünde bulundurulduğunda, tüm bunlar, Maastricht Anlaşması ile uyumlu bir Merkez Bankası mevzuatı oluşturulması açısından da gerekli olacaktır. Para politikasının şeffaflığı ve hesap verilebilirliği hususlarında, Merkez Bankası halihazırda enflasyon gelişmelerini izleyen üçer aylık enflasyon raporları yayımlamaya başlamıştır. Aynı zamanda, Merkez Bankası'nın enflasyon hedeflemesinin gerektirdiği analitik ve istatistiksel yeterliliğinin artırılması için gerekli düzenlemelerin yapılmasına başlanılmıştır.

31. Mevduat munzam karşılıklarının bankalar üzerine getirdiği yükün azaltılması için, 12 Ocak 2001'den itibaren, TL mevduata ilişkin munzam karşılık oranı %6'dan %4'e düşürülecektir. Disponibilite ve mevduat munzam karşılıklarında 2001 yılı süresince başka değişiklik

yapılmayacaktır. Mevduat munzam karşılıklarındaki bu azalışın getirdiği likidite etkileri, 2001 yılı için NİV tavanı oluşturulurken dikkate alınmıştır.

32. Yukarıda bahsedilen parasal çerçeve, enflasyonla mücadele amacımızla tutarlı olduğu gibi uluslararası net rezervlerimizin rahat bir düzeyde ve Ek F'de belirtilen tabanların (performans kriterleri ve endikatif hedefler) üzerinde tutulması hedefiyle de uyumludur.

Yapısal Hususlar

33. Yapısal reformlar ekonomik gündemimizin temel bileşeni olmaya devam etmektedir. Bu alandaki faaliyetler Dünya Bankası ile yakın işbirliği içinde formüle edilmiş olup, Banka tarafından sağlanacak kredilerle desteklenecektir.

Özelleştirme

34. Özelleştirme programımız, ekonomik etkinliğin artırılması ve kamu sektörünün iç ve dış borçlanma gereğinin azaltılması ihtiyaçları doğrultusunda yönlendirilmeye devam etmektedir. 2000 yılında sağlanan toplam 3.5 milyar ABD Doları tutarındaki özelleştirme gelirin 2.7 milyar ABD Doları Özelleştirme İdaresi'nin portföyündeki kuruluşların satışından, 0.3 milyar ABD Doları enerji santrallerinin işletim hakkı devrinden, 0.5 milyar ABD Doları GSM lisans satışının ilk taksidinden sağlanmıştır. 2000 yılında tamamlanan özelleştirme işlemlerinden 2001 için 2.1 milyar ABD Doları tutarındaki özelleştirme geliri (ki bunun 2 milyar ABD Doları GSM lisans satışından sağlanmıştır) şimdiden temin edilmiş bulunmaktadır. Dolayısıyla orjinal hedefin altına düşülmüş olunmasına rağmen, 2000 yılında tamamlanan özelleştirme işlemlerinden 5.6 milyar ABD Doları sağlanmıştır ve bu tutar özelleştirme programının başladığı 1986 yılından beri toplanılan özelleştirme geliri kadardır.

35. 2001 yılında özelleştirme sürecini hızlandırmak için, Hükümet kuvvetli yönetim hakkı devriyle beraber Türk Telekom hisselerinin %33.5'ini stratejik yatırımcılara satış ihalesini yapacaktır. Bu amaçla;

- Hükümet, 14 Aralık 2000'te ihale duyurusunu Resmi Gazete'de yayınlamış ve ihale komisyonu, ihale şartnamesini aynı tarihte onaylamıştır (ön koşul).
- 14 Ocak 2001'e kadar güçlü yönetim hakkı devrini içeren ihale şartnamesi ve konuya ilişkin bilgi veren bir metin (information memorandum) kamuoyuna açıklanacaktır (5inci gözden geçirmenin tamamlanması için bir koşul).
- İhale komisyonu nihai ihale belgelerini - yetkilendirme anlaşması ve tarife düzenlemeleri dahil- yayınlayacak ve 30 Mart 2001'e kadar tekliflerin verilmesini talep edecektir (yapısal performans kriteri); ve
- Mayıs 2001 sonuna kadar ihale komisyonu kazanan teklifi seçecektir.

Türk Havayolları(THY)'nin %51 hissesinin satışı için ihale duyurusu, satış 2001 Mart sonuna kadar sonuçlandırılmak (yapısal benchmark) üzere 14 Aralık 2000 tarihinde yapılmıştır (ön koşul).

36. Elektrik sektöründe rekabete dayalı bir piyasa için uygun düzenleyici çerçevenin oluşturulması ve bu sektördeki devlet varlıklarının doğrudan satış yoluyla elden çıkarılması, ekonomik etkinliğin artmasını ve yabancı doğrudan yatırımları çekmeyi hedefleyen reform stratejimizin temel unsurlarıdır. Bu amaçla;

- 14 Aralık 2000 tarihine kadar ve Dünya Bankası Ekonomik Reform Kredisi'ne uygun olarak bir elektrik piyasası kanunu Parlamento'ya sunulacaktır (ön koşul). Bu kanun (i) tarife politikası üzerinde tam yetkiye sahip bağımsız bir düzenleyici kurum oluşturmaktadır, (ii) devlete ait enerji üretim santralleri ve dağıtım şirketlerinin doğrudan satışına yönelik bir çerçeveyi belirlemektedir, (iii) devlete ait enerji üretim ve dağıtım şirketleri için işletme haklarının devrine ilişkin finansman işlemlerinin tamamlanması amacıyla son tarih olarak 31 Mart 2001'i belirlemektedir. Bu kanunun 2001 Ocak ayı sonuna kadar hayata geçirilmesi yapısal performans kriteridir.
- 2001 Ocak ayı sonuna kadar kamu iktisadi teşebbüslerine ilişkin kanun (233 sayılı Kanun), TEAŞ'ın birbirinden farklı elektrik üretim, dağıtım ve satış şirketleri olarak yeniden yapılandırılmasına müsaade edecek şekilde değiştirilecektir.
- TEAŞ'ın yeniden yapılandırılmasına ilişkin bir kararname 2001 Ocak ayının sonuna kadar çıkarılacaktır.
- 2001-02 döneminde ortaya çıkacak potansiyel elektrik arzı eksikliğinin karşılanmasına yardımcı olması amacıyla, 2002 yılına kadar bitirilmesi koşuluyla, Hazine garantisi almaya uygun 29 Yap-İşlet-Devret projesi listesi- toplam yaklaşık 1.5 gwh kapasiteye sahip- 31 Aralık 2000 tarihine kadar ilan edilecektir. Elektrik arzındaki iyileşme dikkate alındığında bunlardan başka Yap-İşlet-Devret projesi hazine garantisi alamayacaktır. İ
- İşletme haklarının devri için son tarih olan 31 Mart 2001 tarihinden sonra devlet idaresinde kalan elektrik dağıtım şirketlerinin satışına ilişkin ön-yeterlilik ihalesi 15 Nisan 2001'e kadar başlatılacaktır.

37. 2001 yılında daha fazla ilerleme kaydedilmesi için 20 Aralık 2000 tarihine kadar Özelleştirme İdaresi'ne ilave şirketler devredeceğiz (biraz gecikmeli de olsa programın yapısal kriterleri arasında yer alan tedbirler gerçekleştirilmiş olacaktır). Bu şirketlerin arasında tarım şirketlerinin (aşağıya bkz.) yanısıra MKEK (Makina ve Kimya)'in ve ETİ Holding'in bazı fabrikaları yer almaktadır.

38. Toplam olarak ve 2000 yılında gerçekleştirilen işlemlerden 2001 yılında sağlanması beklenen gelirler de dahil olmak üzere, 2001 yılında toplam özelleştirme gelirlerinin 6-7 milyar ABD Doları (GSMH'nın %3-3½'si) seviyesine ulaşmasını beklemekteyiz. Özelleştirme İdaresi'ne işletme maliyetleri ve KİT'lere transferler için kullanılacak 1.1 milyar ABD Doları hariç, tüm bu özelleştirme gelirleri ve bunlara başka herhangi bir kaynaktan eklenebilecek meblağlar, borç azaltılmasında kullanılmak üzere Hazine'ye aktarılacaktır.

Sosyal Güvenlik Reformu

39. 1999 yılında kabul edilen kapsamlı sosyal güvenlik reformunun üzerine inşa ederek, Hükümet sosyal güvenlik fonlarının yönetiminin geliştirilmesini ve gönüllü özel emeklilik sisteminin uygulanmasını amaçlayan ikinci bir reform paketi düzenlemiştir. Eylül ayında dört kanun hükmünde kararname yürürlüğe girmiştir ancak, (geçici olarak yürürlükte olsalar bile) en son Anayasa Mahkemesi kararına dayanarak bunların kanun haline gelebilmesi için Meclis'e sunulmaları gerekmektedir. Bu kanunlar, SSK (başlıca kamu sosyal güvenlik fonu), Bağ-Kur (serbest meslek sahipleri ve çiftçiler için emeklilik fonu) ve İS-KUR'un (İşsizlik sigortasının idaresinden sorumlu kurum) faaliyetlerini gözetime tabi tutacak bir sosyal güvenlik kurumunun tesis edilmesi ve sosyal güvenlik kuruluşlarının idari yeniden yapılandırılmasını amaçlamaktadır. Meclis'e sunulmuş olan diğer düzenleme ise SSK ve Bağ-Kur'daki (sağlık primleri ve Bağ-Kur'daki ortak ödemelerin artırılması gibi) bazı katsayıların ayarlanması ve gönüllü özel emeklilik sisteminin uygulamaya konmasını öngörmektedir.

Kamu Maliyesi Yönetimi ve Şeffaflık

40. Kamu maliyesi yönetimini ve şeffaflığı iyileştirmeye devam etmeye kararlıyız. Standart ve Kodların Uygulamasının Raporu-Kamu Maliyesi Şeffaflığı Modül'ü Temmuz ayında yayımlanmıştır. Yılın ilk yarısında 25 bütçe içi ve 2 bütçe dışı fonu kapattıktan sonra, diğer 21 bütçe içi fonu ve 4 bütçedışı fonu 2000 Ekim ayı içinde kapatmayı amaçlamıştık (yapısal benchmark). Ancak, Anayasa Mahkemesi'nin kararı nedeniyle gerekli kanun hükmünde kararname Bakanlar Kurulunca kabul edilememiştir. Bunlar kanun olarak Parlamentoya sunulacak ve 2001 yılı Şubat ayı ortasına kadar yürürlüğe girecektir (yapısal benchmark). Kalan 15 bütçe fonunun (Dünya Bankası'ndan alınan kredileri kanallandırmak için ihtiyaç duyulan, Destekleme Fiyat İstikrar Fonu, DFİF, hariç) ve bir bütçe dışı fonun kapatılmasına ilişkin gerekli kanun 9 Aralık tarihli Niyet Mektubunda belirtildiği üzere 2001 yılı Haziran ayı sonuna kadar yürürlüğe konulacaktır (yapısal benchmark). Sonuç olarak (DFİF haricinde) tüm bütçe fonları 2002 bütçesinde kaldırılacak, ve bütçe dışı fonların sayısı 6 ile sınırlandırılacaktır. Bütçe içi veya dışında yeni fon yaratılmayacaktır.

41. Kamu maliyesi şeffaflığı alanında ise, kamu sektörü için açık borçlanma kuralları ve limitleri ortaya koyan ve Hazine'nin devirli kredi -on-lending- ve borç garantilerini de bütçe kapsamına alan kamu finansmanı ve borç yönetimi kanunu 2001 yılı Haziran ayı sonuna kadar Meclis'e sunmaya niyetliyiz (yapısal benchmark). Kamunun ihtiyati yükümlülüklerine (contingent liabilities) ilişkin olarak ise, devlet garantilerinin vade yapısını ve diğer ihtiyati yükümlülüklerin koşullarını açıklayarak şeffaflığı artırmaya devam ettik. 2001 yılında, Hazine hesaplarına ilişkin aylık raporlara IMF'in Kamu Finansmanı İstatistikleri standartları doğrultusunda "borç verme eksi geri ödeme" kalemi eklenecek ve böylelikle bütçe dengesi kapsamı garantili borca ilişkin net Hazine ödemesini içerecek şekilde genişletilecektir. 1999 Aralık'taki Niyet Mektubu'nda bahsedildiği üzere, 2001 Bütçe Kanunu, 2001'de verilecek yeni garantiler için açık limitler koymaktadır. (böylelikle bir yapısal kriter gerçekleştirilmiştir.)

42. Harcama yönetimini iyileştirmek için 2001 ortasına kadar devlet birimlerindeki harcama ve maliyetlerin daha iyi takip edilmesini sağlayacak bilgisayarlı muhasebe sistemi uygulamasını tamamlayacağız. Ayrıca, 2002 yılı bütçesi kapsamında pilot uygulama için (Dünya Bankası'nın Kamu Mali Yönetimi Projesi desteği ile gerçekleştirilecek) 2001 Haziran ayına kadar uluslararası standartlara uygun yeni bir bütçe sınıflandırması tamamlanacaktır. 2001 yılında ayrıca, 2002 bütçesi ile pilot uygulamayı başlatmak amacıyla tahakkuk bazlı muhasebe sistemine geçilmesine ilişkin gerekli çalışmaları başlatmak niyetindeyiz.

Vergi İdaresi:

43. 2000 ve 2001'de, vergi sisteminin etkinliğini ve adaletini sağlamanın gerekli koşulu olan, tüm mükelleflerin vergi mevzuatına tam olarak uymalarını artırmak amacıyla vergi idaresinin kuvvetlendirilmesi çalışmalarına devam edeceğiz. Bu amaçla, planlandığı üzere tüm önemli vergi dairelerinde (vergi gelirlerinin %90'ından fazlasını tahsil eden) bilgisayar ortamına geçilmesi tamamlanmış olup, 2001'de hemen hemen kalan tüm diğer vergi dairelerinde de bilgisayar ortamına geçilecektir. Vergi mükellefine ait verilerin (üçüncü kişilere ilişkin bilgiler de dahil olmak üzere) işlenmesini ve paylaşılmasını, üç veri işleme merkezini birleştirip, yeniden organize ederek iyileştireceğiz ve vergi mükelleflerine vergi kimlik numarası verilmesi uygulamasını zamanla daha da geniş bir tabana yayacağız. Vergi numaralarına ilişkin spesifik adımlar Ocak ayı gözden geçirmesi sırasında belirlenecektir. Bu iyileştirmelere dayanarak, vergi mükelleflerinin denetim ve tasdik kapsam ve boyutunu genişleterek, vergi kanunlarının ve düzenlemelerinin uygulanmasını kuvvetlendireceğiz. Bu tedbirler, vergi tahsilatını artıracak ve herhangi bir vergi affı olmadan gecikmiş vergi borçlarının azalmasına yol açacaktır.

44. Tüm dolaylı destek politikalarından 2002 sonuna kadar kademeli olarak vazgeçilmesi ve doğrudan gelir desteği (DDG) sisteminin uygulanmasına geçilmesini amaçlayan tarım politikalarının reformunda, program dahilinde şimdiye kadar önemli ilerlemeler kaydedilmiştir. Bu, tarım politikalarının ekonomik olarak daha etkin hale getirilmesini sağlayacak, bütçeye maliyeti üzerinde daha sıkı bir kontrole ve kaynakların en fakir çiftçilere daha iyi yönlendirilmesine izin verecektir. Tütün destekleme fiyatları 2000 yılında hedeflenen enflasyonla aynı doğrultuda artırılmıştır. Buğday destekleme fiyatı ile dünya fiyatı arasındaki fark %35'e düşürülmüştür. Kasım'da açıklanan şeker pancarı destekleme fiyatları %25 artırılmıştır. Tarım Satış Kooperatifleri Birlikleri (TSKB) Kanunu'nun onaylanmasından sonra, yeniden yapılandırılmalarına hazırlık amacıyla finansal durumlarının incelenmesinde ilerleme kaydedilmiştir. 2000/01 ürün sezonu için iş planları bütün TSKB için onaylanmış ve 2000 bütçe tahsisatları doğrultusunda kalınmıştır. Son olarak, kredi sübvansiyonları tamamen kaldırılmıştır.

45. İleriye baktığımızda, 2001 yılında buğday destek alım fiyatları hedeflenen enflasyon seviyesini aşmayacak bir oranda artırılacak ve dünya fiyatları ile arasındaki fark en fazla %20 olacaktır. 2001 bütçesinde ödenek ayrılmış bulunan doğrudan gelir desteği, ulusal düzeye yaygınlaştırılacaktır. Ödemeler yılda iki taksitle yapılacaktır. 2001 Temmuz ayına kadar çiftçi kayıtlarının büyük ölçüde tamamlanması beklenmekte olup, kayıtlı çiftçiler için ilk taksit ödemesi 2001'in ikinci yarısında yapılacaktır. Bu reformun Dünya Bankası tarafından Tarım Reformu Yatırım Projesi (ARIP) ile desteklenmesini bekliyoruz.

46. Dolaylı destek politikalarının kaldırılması devletin tarımsal ürünlerin üretim ve pazarlanmasındaki payının daha azaltılmasına neden olacaktır. Bu da, bu alanda çalışan KİT'lerin hızla özelleştirilmesini sağlayacaktır. Bu kapsamda, TŞFAŞ'nin (Şeker pancarı alım ve işlenmesi ile ilgili KİT) en az altı şeker fabrikasının özelleştirilmelerinin 2001 sonuna kadar tamamlanması amacıyla 20 Aralık 2000'e kadar Özelleştirme İdaresinin portföyüne transfer edilecektir (ön koşul). Geriye kalan şeker fabrikaları, 2002 sonuna kadar özelleştirilmeleri tamamlanmak amacıyla 2001 yılı içinde Özelleştirme İdaresi portföyüne transfer edilecektir. Şeker piyasasının reformunu sağlayacak olan Şeker Kanunu 15 Şubat 2001'e kadar Parlamento'ya sunulacak ve 15 Mart 2001'e kadar onaylanacaktır. TEKEL'in yeniden yapılandırılması ve tütün sektörünün reformu konusunda;

- TEKEL'i yeniden yapılandıran bir kararname ve TEKEL'in tüm tütün işleme birimlerini Özelleştirme İdaresi portföyüne devrine izin veren Özelleştirme Yüksek Kurulu kararı Ocak 2001 sonuna kadar çıkarılacaktır.
- 2000 yılı başlarında Parlamento'ya sunulan Alkollü İçkiler Kanunu Ocak 2001 sonuna kadar çıkarılacaktır.
- Tütün için destekleme alım politikalarını ortadan kaldıran, tütün alımlarında ihale mekanizmasını oluşturacak Tütün Kanunu 2001 Ocak ayı sonuna kadar çıkarılacaktır.

Bankacılık

47. Hükümet bankacılık sektörünü, sektördeki disiplini kuvvetlendirmek ve bankalara olan güveni devam ettirmek amaçlı iki yönlü bir strateji ile güçlendirmek kararlılığındadır. Bu stratejinin kilometre taşları bağımsız Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'nun kurulması ve Sn. Başbakan'ın, (ikinci bir açıklamaya kadar) Hükümetin mevduat kabul eden yerel bankalardaki mevduat sahiplerini ve bu bankaların diğer kreditorlerini tamamen garanti altına aldığını açıklamasıdır. İzleyen paragrafta: (i) BDDK'nın başladığından bu yana yaptığı faaliyetler, (ii) mevduat sahipleri ve kreditorlere ilişkin garantinin uygulanmasında atılan

adımlar, (iii) TMSF tarafından halihazırda devralınmış bankaların çözüme kavuşturulması ve varlıklarının değerlerinin bir kısmının tahsiline ilişkin strateji, (iv) bankacılık sisteminin geri kalanının sıhhatinin korunması için strateji (v) kamu bankalarına yönelik tedbirlere ilişkin bilgi (vi) bankacılık gözetimine ilişkin diğer hususlar, üzerinde odaklanmaktadır.

48. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) Haziran 1999'da kabul edilen Bankalar Kanunu ile kendisine verilen tüm sorumlulukları hukuken üstlenmiş ve bir yapısal performans kriterini yerine getirerek 2000 yılının Ağustos ayı sonu itibariyle tamamen faaliyete geçmiştir. Hazine ve Merkez Bankası'ndaki bankacılık gözetim bölümleri kapatılmış, bu birimlerin personeli şimdi BDDK içinde BDDK tarafından yönetilen bir tüzel kişilik haline getirilen Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu personeli ile birlikte BDDK'ya transfer edilmiştir. Gereken ek personelin büyük bir kısmı halihazırda işe alınmıştır. TMSF tarafından devralınan bankaların alacaklarının tahsiliyle görevli bir Varlık Yönetim Birimi (VYB) de kurulmuş olup kendisine devredilen varlıkların etkin yönetimini sağlamak için personel alınmaktadır.

49. BDDK tüm bankaların durumlarını bilançolarının ve gelir tablolarının uzaktan incelenmesi ve bankalarda yerinde denetimler yapılması yoluyla dikkatli bir biçimde izlemektedir. Kredi sınıflandırması ve karşılık ayrılması kuralları önemli oranda güçlendirilmiştir. BDDK, bankacılık sektörünün düzenli bir biçimde güçlendirilmesini sağlamak ve banka başarısızlıklarının devlete ve TMSF'na olan maliyetini asgariye indirmek amacıyla, ve kanunun gerektirdiği gibi, ödeme kabiliyetini (solvabilitesini) yitiren herhangi bir bankaya anında müdahale etmeye kararlıdır. Bunlara uygun olarak, Türkiye'de bir ofisi bulunan yabancı bir banka şubesinin ruhsatı Eylül ayında iptal edilmiş olup, şube şu an tasfiye edilmektedir. Solvabilitesini yitirmiş iki banka daha 27 Ekim tarihi itibariyle ve bir banka da 6 Aralık tarihinde TMSF tarafından devralınarak, halen TMSF kontrolü altındaki 8 bankaya katılmıştır. Bu üç banka faaliyetlerine devam etmektedirler ve TMSF tarafından risk ağırlıklı varlıkların en az % 8'ine kadar tam anlamıyla yeniden sermayelendirilecektir. Ayrıca, 6 Aralık tarihinde solvabilitesini yitirmiş bir yatırım bankasının lisansı iptal edilmiş olup, söz konusu banka tasfiye edilecektir.

50. Hükümet, 6 Aralık 2000 tarihinde, tüm mevduatların ve diğer kreditorlerin geçici olarak tam güvenceye alındığını ilan etmiştir (banka sahiplerinin mevduatları, suç teşkil eden fiillerle ilgili mevduatlar, bağlı krediler ve ortakların özsermayeleri hariç). Söz konusu garanti, Bankacılık Kanunu'na göre TMSF tarafından yönetilecek olup, mevduat toplayan tüm yerel bankaları kapsamaktadır (yerel bankaların BDDK'ya konsolide hesaplarını sunmak zorunda olduğu yabancı ülkelerdeki şubeleri dahil). Garanti, solvabilitesini yitirmiş (insolvent) veya diğer türlü taahhütlerini yerine getiremeyen bankalara BDDK'nın müdahalesi ile işlerlik kazanacaktır. Buna benzer şekilde, geçtiğimiz yıllar içinde sekiz bankaya müdahale edilmiş ve böylece hem mevduat sahiplerinin, hem de diğer kreditorlerin varlıklarına sürekli şekilde ulaşabilmeleri sağlanmıştır. Garanti için varolan hukuki çerçeveyi anlatmak üzere teknik çalışmalar yapılmaktadır. Bu çalışmalar sonucu mevduat sahiplerini ve diğer kreditorleritam güvence altına alan garantinin kapsamı ve içeriği hakkında kamuya bilgi veren bir açıklama yapılacak (yasal yönlerine ve işleyişine ilişkin hususlar da dahil olmak üzere) ve yine bu çalışmalar sonucu garantinin işleyişinin finansmanını idare edecek yöntemlere ilişkin Hazine ile TMSF arasında bir protokol yapılacaktır. Bu açıklama 15 Ocak 2001'e kadar yapılacaktır (5inci gözden geçirmenin tamamlanması için koşul).

51. TMSF'nin mali ihtiyaçları, Hazine'nin TMSF'na açacağı krediler ile karşılanmaya devam edilecektir. TMSF'na açılan kredilerin faiz oranları, faiz ödeme ve anapara geri ödeme planı, Fon'un, yeterli likit rezerv biriktirme ihtiyacı dahil, finansal ihtiyaçları ile uyumlu olacaktır. TMSF'nin mevduat sahiplerine ve kreditorlere herhangi bir rahatsızlık vermeden müdahale edilen bankaların asgari maliyetle çözüme kavuşturulmasını (tasfiye etmek veya yeniden sermayelendirip satmak) sağlamak için, Hazine'den ihtiyaç oldukça borçlanma yetkisi vardır.

52. BDDK kontrolü altındaki 10 bankanın çözüme kavuşturulması konusuna ilişkin olarak 16 Kasım'da stratejisini ilan etmiştir. BDDK stratejisini belirlerken Temmuz ayında Merkez Bankası'na bu konuda tavsiyede bulunmak üzere tutulan müşavirlerin önerileri de Kurumun bilgisine sunulmuştur. Ekim ayından önce TMSF'nde bulunan sekiz banka için sözkonusu strateji şu adımlardan oluşmaktadır:

- TMSF, sahibi olduğu bankaları tam anlamıyla yeniden sermayelendirmek için gerekli, döviz ve TL cinsinden devlet kağıtlarını Hazine'den borç olarak almıştır. Bu amaçla, iki yıl ödemesiz ve geri kalanı sonraki 10 yılda geri ödenecek 6.1 milyar ABD Dolarlık bir kredi 16 Kasım'da sonuçlandırılmıştır.
- Bankalar 7 Aralık'ta devlet tahvillerinin transferi suretiyle risk-ağırlıklı varlıklarının en az %8'i kadar yeniden sermayelendirilmiştir. Zararları bu şekilde yaratılan sermaye karşılığında silinecektir.
- Banka sahipliği için daha katı uygunluk kriterleri içeren yeni düzenleme BDDK tarafından çıkarılmıştır. Yeni düzenleme, 5 Kasım tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanmış olup, TMSF'nin elinde bulunan bankaların potansiyel alıcılarının seçilmesini sağlayacaktır.

53. Bu adımları müteakiben, TMSF daha önceden duyurmuş olduğu, kontrolünde bulunan tüm bankaların satışına ilişkin takvimi izleyecektir.

- Potansiyel yatırımcıların, bankalar satışa sunulduğunda teklif vermeye ehil olabilmek için BDDK'den tüm koşulların yerine getirildiğine dair teyit almaları gerekmektedir. Yatırımcıların bankalarla ilgilendiklerini gösteren mektuplar TMSF tarafından 15 Aralık'a kadar alınmalıdır. BDDK da potansiyel yatırımcılara onayını 22 Aralık 2000 tarihine kadar bildirecektir.
- BDDK tarafınca onaylanan her bir potansiyel alıcıya sözkonusu bankalar hakkında temel bilgiler verilecek olup, bunlardan 15 Ocak 2001 tarihine kadar hangi banka ya da banka kombinasyonunu satın almak üzere ilgilenebileceklerini bildirmeleri istenecektir.
- TMSF ön yeterliliği geçmiş potansiyel yatırımcılardan gelecek bilgiler ışığında, sıkı kriterlere bağlı olarak hangi bankaları satışa sunacağını veya diğer durumda çözüme kavuşturacağını 20 Ocak tarihine kadar belirleyecektir (beşinci gözden geçirme için ön koşul). Her durumda, mevduat sahipleri ve kreditorler tam anlamıyla güvence altına alınacaktır. Satışa sunulacak bankalara ilişkin bilgi, 24 Nisan 2001'e kadar tekliflerin verilmesi talebiyle birlikte 20 Şubat 2001'e kadar sağlanacaktır (6. gözden geçirme için ön koşul). Bu dönem boyunca alıcılara bankalar hakkında ayrıntılı bilgiye erişim hakkı verilecektir ("due diligence").
- Her paket(ler) için alıcı(lar) 7 Mayıs 2001'den geç olmamak kaydıyla seçilecektir.

54. TMSF tarafından Ekim 2000'de devralınan iki bankanın finansal yeniden yapılandırılması gerçekleştirilecek ve Ocak 2001 sonuna kadar çözümlerine ilişkin detaylı planlar kamuya açıklanacaktır. TMSF'nun sahibi olduğu diğer sekiz bankadakine benzer bir yol izlenecek ancak her aşamada iki aya kadar bir gecikme olabilecektir. 2000 Aralık ayında devralınan bankanın çözümüne ilişkin zaman çizelgesi Ocak 2001 gözden geçirmesi sırasında ele alınacaktır.

55. Yukarıda ifade edilen stratejinin bir parçası olarak, çözüme kavuşturulacak bankaların takipteki alacakları Varlık Yönetim Birimi'ne devredilecektir. Açıklık politikasına uygun olarak ve tahsil miktarlarını azamiye çıkarmak için TMSF, VYB'nin faaliyetine ilişkin olarak kabul edilen prosedürleri kamuya açıklayacaktır. Açıklama, (i) varlık transferi prosedürleri, (ii) kredilerin geri dönüşünü azamiye çıkaran prosedürler, (iii) VYB'nin performansının izlenmesi ve

değerlendirilmesi yöntem ve dayanakları dahil VYB'nin faaliyet prensipleri hakkında bilgi ihtiva edecektir. Bu açıklama VYB'ne kötü varlıkların devrinden önce yapılacaktır.

56. Bankacılık Kanunu'nun öngördüğü üzere, gelecekte müdahale edilebilecek herhangi bir bankanın çözüme kavuşturulması da yukarıdaki paragraflarda tanımlanan prosedüre benzer prosedürleri takip ederek yapılacaktır.

57. Kamu bankalarına ilişkin olarak, Halk Bank'ın ve Ziraat Bankası görev zararları stoğu, bu bankalara ilişkin yeniden yapılandırma planlarında kaydedilen ilerlemeye uygun olarak piyasa faizi taşıyan devlet kağıtlarına dönüştürülecektir. Görev zarar stoğu üzerine 2001'de tahakkuk edecek faiz, Ziraat Bankası için aylık ağırlıklı ortalama Hazine bonosu ve iskontolu tahvil faizi çarpı 1.33 ve Halk Bankası için ise çarpı 1.60 olacaktır. Kamu bankalarının özelleştirilme stratejisi 2000 yılı Kasım ayı içinde kabul edilen kanun temel alınarak ilerletilecektir.

58. Bankacılık camiası ile iç risk yönetim sistemleri ve sermaye yeterlilik koşullarının piyasa riskini yansıtacak şekilde ayarlamasına ilişkin yeni düzenlemeler taslağı üzerinde olan istişare devam etmekte olup, bu istişare sözkonusu düzenlemelerin en başta planlandığı gibi Ağustos ayı sonunda kabul edilmelerini geciktirmiştir. Düzenlemeler, Ocak 2001 sonuna kadar kabul edilecek (benchmark) ve 1 Ocak 2002'den itibaren geçerli olacaktır.

59. Haziran 1999'da onaylanan Bankalar Kanunu'nun gerektirdiği gibi BDDK, 2001 Ocak ayı sonuna kadar hissedarlara dolaylı kredi verilmesini yeniden tanımlayan bir düzenleme çıkaracaktır (bağlı kredilendirme).

60. Kredi karşılıklarının vergiden düşürülebilmesi konusunda, banka denetim düzenlemeleri gereği bankaların ayırmak zorunda oldukları karşılıkların tümüyle vergiden düşürülmesine izin veren bir vergi düzenlemesi kabul edilecektir. Aynı zamanda, genel karşılıkların vergiden düşürülmesi uygulamadan kaldırılacaktır. Bu düzenleme 2001 Mart ayı sonuna kadar kabul edilecek ve 1 Nisan 2001'den itibaren uygulanmak üzere geçerli olacaktır (yapısal benchmark).

İstatistiksel Hususlar

61. Ekonomik politika için istatistik veri tabanını iyileştirme son yıllarda süre gelen bir çabadır. Bu amaçla, Merkez Bankası banka kredi oranları hususunda yakın zamanda yeni raporlama zorunlulukları getirmiştir. Önümüzdeki dönemde, son yıllarda bu alanda karşılaşılan güçlükler dikkate alındığında (özellikle dış hizmet hesaplarında), ödemeler dengesi istatistiklerinin derlenmesindeki kurumsal kapasitenin kuvvetlendirilmesi gerekmektedir. Bu amaçla, Merkez Bankası Kanunu'nda yapılacak değişiklik Merkez Bankası'na açıkça ödemeler dengesi istatistiklerini derleme görevini verecek ve banka dışı kurumlardan da bu amaçla gerekli bilgiyi (bankalar dahil) talep etme yetkisi olacaktır. Merkez Bankası, dış hizmetler gelirlerinin ölçülmesini iyileştirme yönündeki çabalarını devam ettirmek niyetindedir.

* * *

62. Bu mektupta söz edilen politika ve önlemlerin programın amaçlarının gerçekleştirilmesinde yeterli olacağına inanılmaktadır, fakat gerekli olduğu takdirde programı istenen seyrinde devam ettirmek üzere Fon'la düzenli istişareler sürdürülerek ilave önlemler alınmasına da hazır bulunmaktadır. Düzenleme kapsamında yapılacak kullanımlar, 2001 yılının ilk çeyreğinde aylık gözden geçirmelerle ondan sonra da programın sonuna kadar üçer aylık gözden geçirmelere tabi olacaktır.

En iyi dileklerimizle,

Recep ÖNAL
Ekonomiden Sorumlu Devlet Bakanı

Gazi ERÇEL
Merkez Bankası Başkanı

Ek-A

Ek-B..J

II- İŞÇİ HAK VE ÖZGÜRLÜKLERİNİ KORUMA ÇALIŞMALARI

11 Nisan 2000 tarihinde toplanan TÜRK-İŞ Olağan Başkanlar Kurulu Toplantısı sonrası gelişen gündem gereğince, 20 Haziran ve 18 Eylül 2000 tarihlerinde TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu olağanüstü toplanmıştır.

Çalışma hayatını düzenleyen yasalarda ve SSK Kuruluş Kanunu'nda öngörülen değişiklikler, özelleştirme uygulamaları ile zorunlu tasarruf fonundaki birikimlerin hak sahiplerine ödenmesi önündeki engeller görüşülmüştür.

11 Nisan 2000 tarihinden itibaren işçi hak ve özgürlüklerinin korunması yönünde yapılan faaliyetler ve çalışmalar bilgilerinize sunulmaktadır.

TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu Toplantısı (11 Nisan 2000)

TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu 11 Nisan 2000 tarihinde Ankara'da toplanmıştır. TÜRK-İŞ Genel Başkanı, toplantıyı açış konuşmasında Hükümetin uygulamalarını eleştirmiş, 9 Aralık 1999 tarihinde IMF'ye verilen niyet mektubunda yer alan taahhütlerin ülke ve halk açısından büyük sıkıntılar yarattığını vurgulamıştır. Genel Başkan açış konuşmasında yurt ve işçi sorunlarını ayrıntılı olarak değerlendirdiği ve Hükümete uyarılarda bulunduğu konuşmasında şu görüşleri savunmuştur.

"Başkanlar Kurulumuzun bu toplantısı, ülkemiz ve halkımız için önemli günlerde yapılmaktadır.

Cumhurbaşkanımız Sayın Süleyman Demirel'in Anayasamızda öngörülen görev süresi dolmuştur. Sayın Cumhurbaşkanımız, bugüne kadar ülkemize büyük hizmetlerde bulunmuş, devlet adamlığı kimliği ile yalnızca halkımızın değil, birçok diğer ülkenin de saygısını kazanmıştır. Bugüne kadarki hizmetleri nedeniyle kendisine TÜRK-İŞ'in teşekkürlerini iletiyor, bundan sonraki yaşamında başarılarının devamını ve sağlıklılar diliyoruz. Meclisimizin, demokratik kuralları işleterek ve ülkemizin çıkarlarını her şeyin üstünde tutarak yeni Cumhurbaşkanımızı seçeceğine inanıyoruz.

Ülkemizin ve halkımızın büyük sorunlarının çözüm beklediği günümüzde, ülkemizin kişisel hesaplarla ve partililik oyunları ile kaybedecek zamanı yoktur. Türkiye'nin büyük potansiyelini hayata geçirebilmenin yolu, siyasi istikrardan geçmektedir.

Hükümet, bu hassas dönemde TÜRK-İŞ'in gösterdiği sorumlu tavrı da gözönünde bulundurarak, ülkemizin ve halkımızın sorunlarının çözümü için somut adımlar atmalıdır. Kişisel hırsları ve parti çıkarlarını ön planda tutan anlayışlar ve davranışlar, herkese büyük zararlar vermektedir.

Hükümetin bugün uyguladığı politika, 9 Aralık 1999 tarihinde IMF'ye verilen niyet mektubunda yer alan taahhütlerdir. Bu taahhütler ülkemiz ve

halkımız açısından büyük sakıncalar içermektedir. İşsizlik artmaktadır. Enflasyon sorunu çözülmemiştir. Tarım ve hayvancılıkta uygulanan yanlış politikalara bağlı olarak, göç hızlanarak sürmekte, yoksulluk ve gelir dağılımı adaletsizliği daha da artmakta, birçok toplumsal sorun daha da yoğunlaşmaktadır. Uygulanan yanlış politikalar sonucunda, kişi başına milli gelir 3200 dolardan 2878 dolar düzeyine inmiştir. Kayıtdışı sektör büyümekte, kayıt dışı istihdam daha da yaygınlaşmaktadır. Büyük bir sorumluluk örneği vererek, sorunların çözümü için her türlü çabayı destekleyen TÜRK-İŞ'in talepleri dikkate alınmamaktadır. Türkiye'de demokrasinin ve laik ve demokratik sosyal hukuk devletinin temel dayanağı olan sendikacılık hareketi zayıflatılmak istenmektedir.

Hükümet, Türkiye'nin sorunlarını IMF'nin ve sermayenin taleplerini yerine getirerek çözeceğini sanmaktadır. Hükümet yanılmaktadır. Uygulanan ekonomik politikanın başarısızlığı, bunun kanıtıdır. Türkiye'de demokrasi vardır. Talepleri yerine getirilmeyen ve sorunları her geçen gün daha da artan halkımızın iyiniyeti ve hoşgörüsü bu kadar istismar edilmemelidir. Birçok milletvekili, ülkesinin ve halkının çıkarlarını ve taleplerini değil, parti genel başkanlarının talimatlarını dikkate almaktadır. Bu nedenle, Siyasi Partiler Yasası ve Seçim Yasası'nın değiştirilmesi, ülkemizde siyasi istikrarın sağlanmasının, demokrasinin güçlendirilmesinin ve ekonomik sorunlarımızın çözüme kavuşturulmasının önde gelen önşartıdır.

Türkiye'de bugün en önemli sorunlar arasında enflasyon yer almaktadır. Enflasyonla mücadelede başarı, öncelikle işçilerimizi, memurlarımızı, emeklilerimizi, işsizlerimizi, dar ve sabit gelirli vatandaşlarımızı sevindirecektir. TÜRK-İŞ bu konuda elinden gelen çabayı göstermiştir ve göstermektedir. TÜRK-İŞ, hükümetin, enflasyonla mücadelede, gelir dağılımı adaletsizliğini ve yoksulluğu azaltıcı her türlü adımını desteklemiştir ve destekleyecektir. Şurası çok açıktır ki, Türkiye'de enflasyonun nedeni ve sorumlusu işçiler değildir. IMF temsilcisiyle TÜRK-İŞ'te yapılan görüşmede, bu tezimiz, IMF tarafından bile kabul edilmiştir. Hükümet, enflasyonla mücadelede yanlış bir çizgi belirlememeli, işçi ücretlerinin ve memur aylıklarının kısıtlanmasını temel alan bir politika benimsememelidir. TÜRK-İŞ böyle bir anlayışı kesinlikle reddetmektedir.

Türkiye'de enflasyonun sorumlusu

- öncelikle vergi vermeyenler, kamu açıklarını yaratanlar, sonra da kamu borçlanmasından enflasyonun çok üstünde faizlerle gelir elde edenlerdir;
- hazine bonusu ve devlet tahvillerinden katrilyonlar kazananlardır;
- üretenin ve çalışanın değil, paranın para kazandığı bir ülke yaratanlardır;
- bütçenin yüzde 43'ünü, vergi gelirlerinin yüzde 88'ini faiz adı altında alanlardır;
- kamu harcamalarındaki usulsüzlükler, yolsuzluklar, israftır;
- karını artırmak için üretilen ürünlere aşırı zam yapan işverenlerdir.

TÜRK-İŞ, enflasyonun nedenlerini doğru tespit eden ve bunlarla kararlı bir biçimde mücadele etmeyi amaçlayan her türlü programın destekçisi olmuştur ve olacaktır. Milyonlarca işçi ve memur yoksulluk sınırının altında bir

gelir temin ederken, enflasyonun sorumlusu olarak çalışanları göstermek büyük bir haksızlıktır.

Bugüne kadarki özelleştirme uygulamaları ile kamu kurum ve kuruluşlarının malları bir avuç kişi ve şirkete yağmalanmış, sosyal devlet anlayışı çöğnenmiş, onbinlerce işçimiz işsiz kalmış, işyerleri kapanmış, üretim ve üretkenlik gerilemiş, kaptı kaçtı politikaları uygulanmıştır. Bu uygulamalardan bazı hükümet üyeleri bile rahatsızdır. Sorumsuzca ve ülke çıkarı gözetilmeden özelleştirilen yerlerin paraları bile tahsil edilememiştir. Bu anlayış ve uygulama değiştirilmelidir. Kamu kesiminin sorunları, taraflarla biraraya gelinerek çözüme kavuşturulmalıdır. Hükümetler bugüne kadarki tavırlarıyla, kamu kesimini gözden çıkarmışa benzemektedir. Türkiye'nin ekonomisinin ve ulusal savunmasının temelini oluşturan kamu kesimi korunmalıdır; çağımızda daha da güçlendirilmelidir. Kamu kesimine yıllardır yeni yatırım yapılmamakta, yeni işçi alınmamaktadır. Öncelikle mevsimlik ve muvakkat işçiler kadroya geçirilerek, kamu kesimindeki istihdam artırılmalıdır.

Ayrıca, sendikalaşmanın önündeki engeller kaldırılmalıdır. Bugün hala binlerce işçi, Anayasada yer alan sendikalaşma hakkını kullandıkları için işlerinden olmaktadır. Köy-Tür işyerlerinde çalışan ve Tekgıda-İş Sendikamıza üye oldukları için acımasızca işten çıkarılan işçiler, bunun en açık örneğidir. Birçok sendikamız da her gün aynı sorunu yaşamaktadır. TÜRK-İŞ bu konuda son derece duyarlıdır. Anayasal haklarını kullananları işten atanlara karşı, tüketmeme hakkı da dahil olmak üzere, gereken cevap verilecektir.

Ayrıca, iş güvencesinin Türkiye tarafından onaylanmış 158 sayılı ILO Sözleşmesi doğrultusunda düzenlenmesi gereği her geçen gün daha da önem kazanmaktadır. Türkiye, geçen yılki ILO Konferansı sırasında eleştirilmemişti. Bu yılki ILO Konferansı haziran ayında toplanacaktır. Hükümetin, bu toplantı öncesinde, iş güvencesine ve çalışma mevzuatının onaylanmış ILO Sözleşmelerine uyumlu hale getirilmesine ilişkin yükümlülüklerini yerine getireceğini umut ediyoruz. Bu yıl ILO gündeminde tarım işçileri de yer almaktadır. Tarım işçilerinin İş Yasası kapsamına alınması da önemli bir adım olacak ve TÜRK-İŞ tarafından takdirle karşılanacaktır.

Öncelikli sorunlardan biri de, başta belediye işçileri ve özelleştirilen işyerlerinin işçileri olmak üzere, onbinlerce işçinin alacaklarının ödenmemesidir. Bu sorunun da çözüme kavuşturulmasını diliyoruz. TÜRK-İŞ sorun yaratmamaktadır. TÜRK-İŞ'in bu sorumlu davranışı siyasiler tarafından istismar edilmemelidir. Aksi taktirde, demokratik tepkimizi ve mücadelemizi bir kez daha ortaya koymamız kaçınılmaz olacaktır. »

Başkanlar Kurulu Bildirisi (11 Nisan 2000)

TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu çalışmalarını sonuç bildirgesi ile kamuoyuna açıklamıştır.

Bildiri şöyledir:

„Ülkemizin ve halkımızın sorunları sürmekte; bu sorunlar, uygulanan IMF, Dünya Bankası ve sermaye yanlısı politikalar nedeniyle daha da ağırlaşmaktadır. İşten çıkarmalar ve sendikasıylaştırma yaygınlaşmaktadır. Yasalar ve toplu iş sözleşmeleriyle elde edilmiş kazanımlarımız, kaçak çalıştırma ve esnek çalışma uygulamalarıyla ortadan kaldırılmak istenmektedir. Zorunlu tasarruf ve konut edindirme fonlarındaki paramız, kıdem tazminatı, ikramiyelerimiz ve diğer bazı haklarımız tehdit altındadır. Bazı işyerlerinde yürürlükteki toplu iş sözleşmelerinin hükümleri açıkça ihlal edilmekte, işçi alacakları ödenmemekte, özgür toplu pazarlık düzenine müdahaleler yapılmaktadır. Yağma ve talan biçiminde sürdürülen özelleştirme, demokratik sosyal devlete zarar vermekte, ulusal ekonomimizi ve savunmamızı zayıflatmakta, üretimi geriletmekte, işsizliği artırmaktadır. Sosyal güvenliğe ilişkin sorunlar her geçen gün daha da ağırlaşmaktadır. Giderek büyüyen şirketler, devletin ve halkımızın demokratik denetiminin dışına çıkmaktadır. Hükümetler vaatlerini yerine getirmemekte, çalışma mevzuatımızın onaylanmış ILO Sözleşmeleri ile uyumlu hale getirilmesi konusunda gerekli adımlar atılmamaktadır.

TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu, ülkemizde işçi sınıfı ve sendikacılık hareketinin birinci hedefi olarak, Türkiye tarafından onaylanmış 158 sayılı ILO Sözleşmesi uyarınca iş güvencesinin sağlanmasını belirlemiştir.

TÜRK-İŞ, yukarıda belirtilen sorunların çözümü, iş güvencesinin sağlanması, zorunlu tasarruftaki paraların ödenmesi ve örgütlenmenin önündeki engellerin kaldırılması için çeşitli kereler gerekli girişimlerde bulunmuş, olumlu sonuç alınamamıştır. Bu şartlarda meşru ve demokratik gücümüzün hayata geçirilmesi kaçınılmaz olmaktadır. Hükümet bu sorunlara çözüm bulmadığı takdirde, üretimden gelen gücümüz kullanılacaktır. Gerçekleştirilecek meşru ve demokratik eylemlerin ilk adımı olarak, TÜRK-İŞ'e bağlı sendikaların şubelerinin yöneticileri, TÜRK-İŞ Bölge Temsilciliklerinin bulunduğu 9 bölgede toplanarak, Ankara'ya yürüyeceklerdir. Yürüyüşçüler 26 Nisan 2000 Çarşamba günü Ankara'da olacak ve Sendikalarımızın tüm Genel Merkez Yöneticileriyle birlikte bir kapalı salon toplantısına katılacaklardır.

İşçi sınıfının uluslararası birlik, dayanışma ve mücadele günü olan 1 Mayıs, Türkiye'de bu yıl, özelleştirmeye karşı demokratik sosyal devlete sahip çıkılması ve iş güvencesi için mücadele edilmesi anlayışıyla kutlanacaktır.

Başkanlar Kurulumuz, başta Petrol-İş ve Selüloz-İş olmak üzere, tüm Sendikalarımızın meşru ve demokratik eylemlerini desteklemekte, özelleştirilen şirketlerden Tüpraş'taki gibi pay alma girişimlerini ilke olarak reddetmektedir. »

İş Güvencesi Yasa Taslağı

TÜRK-İŞ Hukukçular Kurulu'nun hazırladığı İş Güvencesi Yasa Taslağı Başbakan Bülent Ecevit, Başbakan Yardımcısı ve Devlet Bakanı Devlet Bahçeli, FP Genel Başkanı Recai Kutan, DYP Genel Başkanı Tansu Çiller ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Yaşar Okuyan'a sunulmuştur.

TÜRK-İŞ Genel Başkanı görüşmelerde, iş güvencesi sağlanmasının TÜRK-İŞ için "olmazsa olmaz" bir koşul olduğunu ifade etmiştir. Uluslararası Çalışma Örgütü'nün iş güvencesi ile ilgili 158 sayılı sözleşmesinin Türkiye tarafından 1994 yılında imzalandığını, uyum yasalarının çıkarılmamış olması nedeniyle Türk işçisinin iş güvencesinden yoksun olduğunu belirten TÜRK-İŞ Genel Başkanı, hazırlanan alternatif taslağın dikkate alınmasını istemiştir.

Başbakan Bülent Ecevit ile Başbakan Yardımcısı ve Devlet Bakanı Bahçeli taslağı incelettireceğini ifade etmiş, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Yaşar Okuyan, iş güvencesi konusunda işçi ve işverenlerin konsensüs sağlamasının önemine işaret etmiştir. FP ve DYP Genel Başkanları ise, TÜRK-İŞ talebinin haklılığını dile getirerek, bu talebin gerçekleşmesi yönünde takipçi olacaklarına ilişkin söz vermiştir.

Özelleştirmeye Karşı Demokratik Sosyal Devleti Koruma ve İş Güvencesi Yürüyüşü (26 Nisan 2000)

TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu'nun 11 Nisan 2000 tarihli Toplantısında aldığı karar gereğince, TÜRK-İŞ'e bağlı sendikaların şube başkan ve yöneticilerinin TÜRK-İŞ Bölge Temsilciliği'nin bulunduğu dokuz bölgeden başlattıkları yürüyüş 26 Nisan 2000 tarihinde Ankara'da tamamlanmıştır. Çalışanların sorunlarının çözülmesi için yürüyen temsilciler ve işçiler Selim Sırrı Tercan Spor Salonu'nda toplanmıştır.

TÜRK-İŞ Genel Başkanı, coşkulu topluluğa hitaben yaptığı konuşmada işçi sınıfının meşru ve demokratik mücadelesini verdiğine, Hükümeti ve IMF'yi uyarmak için en kapsamlı yürüyüşün yapıldığına dikkat çekerek şunları söylemiştir.

" Sorunların parlamenter sistem içinde çözüleceğine olan inancım tamdır. Parlamenter sistem, ancak Türkiye Cumhuriyeti'nin bütünlüğünün ve bağımsızlığının korunmasıyla, ulusal egemenlikle, laik ve demokratik cumhuriyetle sağlanabilir. Bu çerçevede Türkiye'nin daha güçlü sendikalara ihtiyacı olmasına rağmen, hükümetler sendikaların yok olması için ne gerekiyorsa onu yapmaktadırlar. Bunun en açık örneğinin özelleştirme ve taşeronlaşma uygulamalarıdır. 1983 yılından beri özelleştirme uygulamaları ile hiçbir sorun çözülmemiş, aksine yeni sorunlar yaratılmıştır.

Hükümetler kamu kurum ve kuruluşlarının ve KİT'lerin sorunlarını masa başında görüşerek çözüm arama önerilerine kulak tıkamış, zarar eden KİT'lerin satılacağına söylenmesine rağmen, kâr eden KİT'ler satışa çıkarılmıştır. Yapılan özelleştirmelerin sonuçlarını, "işsizlik, işyeri kapatmaları, sendikasılaştırma, kaçak işçilik, vergi kaçakçılığı, yolsuzluk, yağma, talan, işçilerin ezilmesi, tarım ve hayvancılığın çökertilmesi, göçün hızlandırılması" olarak görülmüştür. Biz bu nedenle özelleştirme istemiyoruz. Ülkemiz için, halkımız için özelleştirmeye karşı çıkıyoruz. İstenildiği kadar başarılı olunmamış olması bu mücadelenin yanlışlığını göstermez. Biz özelleştirmeye karşı demokratik sosyal devleti tüm gücümüzle savunmaya devam edeceğiz.

İşsizlik ve enflasyon önlenememiş, gelir dağılımındaki adaletsizli giderilememiş, taşeronlaşma kaçak işçi yarasını daha da derinleştirmiş ve iş güvencesi hâlâ sağlanamamıştır. Zorunlu tasarruf fonundaki paralar yasa dışı bir biçimde kullanılmaktadır. Çalışma hayatını düzenleyen yasalar, ILO normlarına uygun hale getirilememiştir.

Geçmişte TÜRK-İŞ'e meydan okuyan çok iktidarlar gelmiştir ve gitmiştir. Onların akibetini bizler de biliyoruz, hükümetler de biliyor. Hükümeti bir kez daha uyarıyoruz. IMF'nin değil, bizim sesimize kulak verin. Bir avuç azınlığın sorunlarına çözüm bulmayı bırakın, bizim sorunlarımıza çözüm arayın. Adil olun. Hiç olmazsa sosyal güvenlik yasasında yaptığınız değişiklikle yüz binlerce insanın hakkını çiğnerken, kıyak emeklilik gibi uygulamalardan kaçının. Zorunlu tasarruf fonundaki paramızı 'para yok' diye ödemiyorsanız, bari batırılan bankaları kurtarmak için trilyonlar harcamayın. Yoksa inandırıcılığınız kalmaz"

Toplantıda konuşan PETROL-İŞ Sendikası Genel Başkanı Mustafa ÖZTAŞKIN, özelleştirmenin felsefesinin insanlarda zihinsel bir değişim yaratmak olduğunu belirtmiş ve bu değişimin, tüm insani değerlerin bir kenara itilip sadece "parayı düşünmeyi" gerektirdiğini ifade ederek şunları söylemiştir.

"Türkiye'de bugüne kadar yapılan özelleştirmelerin tümü şaibelidir. Bizim görevimiz özelleştirmelerin durdurulmasıdır. Henüz hiçbir şey bitmiş değildir. Daha yolun başındayız. Yapacak çok işimiz var. Biraz inanç, biraz cesaret, biraz kararlılık bize yeter. Bu yürüyüş ve toplantımız bir başlangıç. Peşpeşe alacağımız eylem kararlarıyla artık oturmak yok, konuşmak yok, eylem var."

TEKSİF Sendikası Genel Başkanı Zeki POLAT, bundan böyle işçi sınıfının kurallarına göre hareket etmenin gereğine işaret ettiği konuşmasında şu önerilerde bulunmuştur.

"İşçi sınıfına karşı sürdürülen mücadelenin koşullarını dikkatle değerlendirmek ve diğer kesimlerle elele vermek gerekir. Yüzümüze gülüp, bir takım kararları ortaklaşa alıyormuşuz izlenimini verip, bizi sürekli olarak sırtımızdan bıçaklayan, kullanmaya çalışan işveren kesimi ile bu sözde dostluk gösterileri kesilmelidir. Yurt düzeyine yaygın, dikkatli bir planlama ile bize karşı sınıfsal mücadelelerini sürdürenlere yasa hükümlerini mümkün olduğunca gözeterek en sert şekilde, daha doğrusu anlayacakları şekilde mukabele edilmelidir."

DERİ-İŞ Sendikası Genel Başkanı Yener KAYA," talepler elde edilinceye kadar mücadeleye devam edileceğini, bu mücadelede TÜRK-İŞ'e büyük görevler düştüğünü belirterek, Hükümetin ve IMF'nin saldırılarına karşı tüm sendikalarımızın ve tüm demokratik kitle örgütlerimizin birliği sağlanarak daha kararlı ve daha tutarlı bir mücadele çizgisi hayata geçirilmelidir" görüşünü savunmuştur.

DOK GEMİ-İŞ Genel Başkanı Nazım TUR, "bugün çekilen ızdırabın temel nedeninin, kalkındırıyorum diye para verenlerin Türk siyasi iradesine yaptığı baskı olduğunu, tersanelerin kapatılmasının ancak işgalci güçlerin yapacağı bir iş olarak gördüklerini ve eğer Türkiye'de Atatürk ilkelerinden sapma varsa, tersaneleri kapatanlar Atatürk düşmanıdır" şeklinde görüşlerini açıklamıştır.

BELEDİYE-İŞ Sendikası Genel Başkanı Nihat YURDAKUL, "Türkiye'de çoğunluğun cehennem azabı çektiğini, azınlığın cennette sefa sürdüğünü" ifade etmiştir. İş güvencesinin sağlanması için yola çıkmak gerektiğine işaret eden Belediye-İş Genel Başkanı, belediye işçilerinin her türlü eyleme hazır olduklarını söylemiştir.

TÜRK HARB-İŞ Genel Başkanı Orhan ATAY ise, "sadece buraya gelmeye değil, meydanlarda ölmeye var mısınız? diye sorarak, eğer ölmeye hazırsanız sermaye, IMF, Hükümet bizi tanıyacak. Ölmeye hazırsak, o zaman zaten birçok şeyi hallettik demektir. Geldiler, haklarını aradılar, öldüler dedirtmek için var mısınız?" diye konuşmuştur.

Konuşmaların ardından, TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu, Başkanlar Kurulu ve sendikacılar yürüyerek Anıtkabir'e gitmiş ve uyarı eylemi bu şekilde uyarı eylemi sona ermiştir.

TÜRK-İŞ'e bağlı sendikaların Şube Başkanları ve yöneticileri 27 Nisan günü TBMM'de bölge milletvekillerini ziyaret ederek TÜRK-İŞ'in taleplerini iletilmişlerdir.

Talepler Bildirgesi

TÜRK-İŞ'in tüm illerdeki şube yöneticileri olarak Ankara'ya yürüyoruz. Taleplerimiz yerine gelmez, sorunlarımıza çözüm bulunmazsa, Ankara'ya yüzbinlerce işçiyle, memurla, emekliyle, işsizle yürüyeceğiz.

Ne istiyoruz? Niçin yürüyoruz?

Öncelikle iş güvencesi istiyoruz; özelleştirmelerin durdurulmasını, kamu kesiminin sorunlarına çalışanlarla görüşülerek çözüm bulunmasını istiyoruz. Ama istediklerimiz bu iki temel güncel talebimizle sınırlı değildir. Ülkemizin ve halkımızın temel sorunlarının çözüme kavuşturulmasını, IMF ve Dünya Bankası karşısında ülkemizin bağımsızlığının, ulusumuzun egemenliğinin ve onurunun korunmasını istiyoruz.

- + Hayatın ucuzlamasını;
- + Giderek artan gelir dağılımı adaletsizliğinin giderilmesini;
- + Yoksullukla sosyal devlet anlayışı içinde mücadele edilmesini;
- + Özelleştirmelerin durdurulmasını;
- + Zorunlu Tasarruf Fonu'ndaki ana para ve nemalarımızın derhal, bir defada ödenmesini;
- + Türkiye'nin daha da demokratikleştirilmesini;

- + Çalışma mevzuatımızın onaylanmış ILO Sözleşmeleri ile uyumlu hale getirilmesini;
- + Kamu çalışanlarına grevli toplu sözleşmeli sendikalaşma hakkının tanınmasını;
- + Örgütlenmenin önündeki engellerin ve grev hakkımız üzerindeki kısıtlamaların kaldırılmasını;
- + ILO'nun 158 sayılı sözleşmesinin yükümlülüklerinin yerine getirilerek iş güvencesi yasasının derhal çıkarılmasını;
- + Memur ve emekli aylıklarının insan onuruna yaraşır bir düzeye çıkarılmasını ve bu nedenle ek maaş artışı verilmesini;
- + Muvakkat ve geçici işçilerin kadroya geçirilmesini, kamu kesimindeki
- + istihdamın artırılmasını;
- + Sosyal Sigortalar Kurumu'nun sağlıklı bir yapıya kavuşturulmasını, yapılan yasa değişikliğinin yarattığı sorunlar başta olmak üzere sosyal güvenlik alanındaki tüm sorunların çözülmesini;
- + Toplu sözleşme görüşmelerinde, hedeflenen enflasyonla sınırlı bir ücret zammı verme ve esneklik adı altında haklarımızı yok etme girişimlerine son verilmesini;
- + Başta belediye işçileri olmak üzere, tüm işçilerimizin alacaklarının ödenmesini;
- + Tarım ve orman işçilerinin İş Yasası kapsamına alınmasını istiyoruz.

Toplu sözleşmelerdeki kazanımlarımıza, kıdem tazminatımıza, ikramiyelerimize göz dikenler, karşılarında hepimizin ortak gücünü bulacaktır.

Ödediğimiz vergilerin yüzde 88'i bir avuç zengine faiz olarak ödeniyor. Bütçemizin yüzde 45'i faize gidiyor. Herkesten geliri ve serveti ile orantılı bir vergi alınmasını, asgari ücret kadar gelirin vergi dışı bırakılmasını; devletimizin borçlarının faizinin düşürülmesini ve borç ödeme programının ülkemiz ve halkımız lehine değiştirilmesini istiyoruz.

IMF ve Dünya Bankası'nın ülkemizdeki yandaşları dışındaki tüm halk kesimlerinin sorunları ortak, bu sorunların çözüm yolu birdir. Yürüyüşümüz, ülkemiz içindir, halkımız içindir.

Bizler, Türkiye Cumhuriyeti'nin üniter devlet yapısının bütünlüğünü ve bağımsızlığı, laik ve demokratik sosyal hukuk devletini, Atatürk'ün temsil ettiği çağdaşlaşma ve aydınlanma ülküsünü, insan haklarını, parlamenter demokratik düzeni savunuyoruz.

Hükümeti ve siyasi partilerimizi uyarıyoruz. IMF'nin, Dünya Bankası'nın ve onların ülkemizdeki bir avuç uzantılarının talimatlarına uymayın. Halkımızın sesine kulak verin.

Özelleştirmeye Karşı Demokratik Sosyal Devleti Koruma ve İş Güvencesi Toplantısı

Sonuç Bildirgesi

TÜRK-İŞ'e bağlı Sendikaların Genel Merkez Yöneticileri, tüm Şubelerin Yöneticileri ve Ankara işyerlerinin temsilci ve baştemsilcileri ile üyelerimiz 26 Nisan 2000 günü Ankara'da Selim Sırrı Tercan Kapalı Spor Salonu'nda toplanarak aşağıdaki kararları almışlardır.

"Hükümetin, IMF ve Dünya Bankası'nın talepleri doğrultusunda uyguladığı politikalar ile birçok işverenin işçi hakları ve sendikal hak ve özgürlükler konusundaki tavrı, ülkemizin, halkımızın ve işçi sınıfımızın sorunlarını her geçen gün daha da artırmaktadır. Bu gidişe "DUR" demenin zamanı gelmiştir.

2000 yılında temel taleplerimiz şunlardır:

İş güvencesi sağlanmalı; işsizlik sigortasının eksiklikleri giderilmeli; kaçak işçilik önlenmeli; örgütlenmenin önündeki engeller kaldırılmalıdır. 12 Eylül'ün kalıntıları temizlenmeli; demokratikleşme sağlanmalı; çalışma mevzuatımız onaylanmış ILO Sözleşmeleri ile uyumlu hale getirilmeli; Avrupa Birliği ülkelerinin sosyal mevzuatı ile uyum sağlanmalıdır.

İşsizlik ve enflasyon önlenmeli; gelir dağılımı adaletsizliği giderilmeli; yağma ve talan biçimindeki özelleştirme durdurularak kamu kesiminin sorunları sosyal taraflarla görüşmeler yoluyla çözüme kavuşturulmalı; sosyal devlet anlayışı hayata geçirilmeli; zorunlu tasarruf fonundaki paramız bir defada toptan ödenmeli; herkesten geliri ve serveti ile orantılı bir vergi alınmalı; tarım ve hayvancılığa verilecek destekle göç önlenmelidir.

Taşeronlaşma önlenmeli; kamu kesiminde istihdam artırılmalı; muvakkat ve geçici işçiler kadroya geçirilmeli; işçi alacakları ödenmeli; tarım ve orman işçileri İş Yasası kapsamına alınmalıdır.

Sosyal Sigortalar Kurumu'nun sunduğu hizmet geliştirilmelidir. SSK hastanelerinin özelleştirilmesi, toplu sözleşmelerdeki kazanımlarımızın, kıdem tazminatımızın ve ikramiyelerimizin gaspedilmesi girişimlerinin gündeme getirilmesi ve IMF'nin talimatları doğrultusunda hedeflenen enflasyonla sınırlı ücret zammında dayatılması durumunda, haklarımızı kararlı bir biçimde savunacağız.

Yıllardır gündeme getirdiğimiz ve hükümetlerin sermaye yanlısı politikaları nedeniyle bir türlü gerçekleşmeyen taleplerimizin öncelikle ve ivedilikle yerine getirilmemesi ve bu doğrultuda somut ve inandırıcı adımlar atılmaması ve haklarımıza yönelik tehditlerin uygulamaya sokulmaya çalışılması durumunda, üretimden gelen gücümüz ve tüketici olarak gücümüz, ülke çapında, tüm işkollarında ve en yaygın katılımı kullanılacaktır.

Ülkemizin dört bir yanından gelerek Ankara'da toplanan bizler, TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu'nun bu konuda alacağı kararlara tam olarak uymaya namusumuz üzerine söz veriyoruz.

Meşru ve demokratik mücadelemiz, ülkemiz, halkımız ve işçi sınıfımız içindir. Haklıyız, güçlüyüz, kazanacağız."

1 Mayıs 2000

İşçi sınıfının uluslararası birlik, dayanışma ve mücadele günü olan 1 Mayıs, coşkulu mitinglerle kutlanmıştır.

Emek Platformu Başkanlar Kurulu'nun aldığı karar gereği, TÜRK-İŞ, DİSK, HAK-İŞ ve KESK tarafından organize edilen kutlamalar iş günü olmasına karşın büyük bir katılım ve coşku içinde gerçekleşmiştir.

TÜRK-İŞ Genel Başkanı, TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu ve Başkanlar Kurulu, İstanbul Abide-i Hürriyet Meydanı'ndaki 1 Mayıs mitingine katılmıştır.

1 Mayıs, diğer illerde düzenlenen mitinglerle kutlanmıştır.

TÜRK-İŞ'in 1 Mayıs Bildirisi

İşçi sınıfının uluslararası birlik, dayanışma ve mücadele günü olan 1 Mayıs, ülkemizdeki ve dünyadaki tüm işçilere, memurlara, emeklilere, işsizlere, bir bütün olarak işçi sınıfımıza ve halkımıza kutlu olsun.

Ülkemiz, halkımız ve işçi sınıfımız, 2000 yılında ulusötesi sermayenin, Uluslararası Para Fonu'nun, Dünya Bankası'nın, Dünya Ticaret Örgütü'nün sürekli ve sistemli bir saldırısıyla karşı karşıyadır. Ulusötesi sermaye, hakimiyetini dünya çapında daha da artırmaya çalışmaktadır. Ulus devlet ve işçi sınıfı, ulusötesi sermayenin şirket birleşmeleriyle daha da artan gücünün önündeki en büyük engeldir. Ulusötesi sermaye günümüzde gelişmekte olan ülkelerde ulus devleti parçalama, ulusal egemenliği ortadan kaldırma, kendi hakimiyetini ve kurallarını geçerli kılma çabası içindedir. Ulusötesi sermayenin bu saldırısı, diğer taraftan, işçi sınıfının uluslararası birliğinin, dayanışmasının ve mücadelesinin önemini daha da artırmaktadır. Bağımsızlığın ve ulusal egemenliğin olmadığı yerde demokrasi, işçi hakları ve sendikal hak ve özgürlükler olamaz. Ulusötesi sermaye, emperyalizme karşı dünyada ilk başarılı başkaldırı olan Ulusal Kurtuluş Savaşımızı, Lozan Antlaşmasını ve Türk aydınlanmasını hiçbir zaman içine sindirememiştir. Ülkemize, halkımıza ve işçi sınıfımıza yönelik saldırısının temelinde, sömürüyü artırma çabalarının yanı sıra, dünyada ezilmiş ulusların bağımsızlık mücadelesine ulusumuzun önderlik etmesi yatmaktadır. Ulusötesi sermaye, kamu kurum ve kuruluşlarının özelleştirilmesini, uluslararası tahkimi, sosyal güvenlik sisteminin çökertilmesini, kamu kesiminde istihdamın azaltılmasını, devletimizin görevlerinin yalnızca güvenlik ve yargıyla sınırlandırılmasını, ücretlerin düşürülmesini, kazanılmış haklarımızın esneklik adı altında gaspedilmesini, tarım ve hayvancılığın çökertilmesini istemektedir. Bunların ortak amacı, ülkemizin bağımsızlığının ve bütünlüğünün zayıflatılması, ulusal

egemenliğin ve demokrasinin çiğnenmesi, ülkemizin sömürgeleştirilmesi, halkımızın köleleştirilmesidir.

Buna izin vermedik, vermeyeceğiz.

Türk ulusu 1919 yılında Birinci Dünya Savaşı'nın galiplerine karşı bağımsızlık bayrağını yükseltmişti. Bugün de Türkiye Cumhuriyeti'nin üniter devlet yapısının bütünlüğü ve bağımsızlığı, laik ve demokratik sosyal hukuk devleti, Atatürk'ün önderlik ettiği aydınlanma ve çağdaşlaşma ülkümüz, insan hakları ve parlamenter demokrasi için aynı coşkuyla ve kararlılıkla, başta işçi sınıfımız olmak üzere, bağımsızlık bayrağımızı yükseltiyoruz. Özelleştirmeye karşı demokratik sosyal devleti koruma ve iş güvencesi sağlama mücadelemiz, bu onurlu mücadelenin bir parçasıdır.

Bu mücadelemiz, ulusötesi sermayenin sömürüsüne karşı dünyanın tüm diğer ülkelerinde ekmek, barış ve özgürlük için mücadele eden işçilerin mücadelesinin ayrılmaz bir parçasıdır.

Biz işçi sınıfıyız. İşçiyiz, memuruz, sözleşmeli personeliz. Emekliyiz, işsiziz. Kadın veya erkeğiz. Çocuğuz. Kamu kesiminde veya özel sektörde çalışıyoruz. Kadroluyuz veya mevsimliğiz, geçiciyiz. Yaşlarımız farklıdır. Mesleklerimiz farklıdır. Farklı işkollarında, farklı büyüklükteki işyerlerinde çalışıyoruz. Bir kısmımız enerji üretiriz, bir kısmımız ekmek, bir kısmımız kumaş. Bir bölümümüz kömür çıkarır veya inşaat yapar, bir bölümümüz çeşitli hizmetleri sunar. Bazılarımızın işvereni yabancı, bazılarımızın yerlidir. Edirne'deyiz, Yüksekova'dayız. Sinop'tayız, Antalya, Iskenderun, Sivas'tayız, İzmir'deyiz. Ama hepimizin sorunları benzer, sorunlarımızın çözüm yolu birdir.

Biz işçi sınıfıyız. Ülkemizin yarısını biz oluştururuz. Dünyayı her gün yeniden yaratan güçlerin başında biz geliriz. Dünyada ve ülkemizde, refahın, huzurun, mutluluğun temeli olan adaletli gelir ve servet dağılımını, demokrasiyi, hak ve özgürlükleri sağlayan, koruyan ve geliştiren güç biziz.

2000 yılında temel taleplerimiz özelleştirmenin durdurulması ve iş güvencesinin sağlanmasıdır. Ayrıca, demokratikleşmeyi, işsizliğin ve enflasyonun önlenmesini, kaçak işçiliğin engellenmesini, örgütlenmenin önündeki engellerin kaldırılmasını, gelir dağılımı adaletsizliğinin giderilmesini, zorunlu tasarruf fonundaki paramızın bir defada toptan ödenmesini, herkesten geliri ve serveti ile orantılı vergi alınmasını, taşeronlaşmanın önlenmesini, muvakkat ve mevsimlik işçilerin kadroya geçirilmesini, işçi alacaklarının ödenmesini, tarım ve orman işçilerinin İş Yasası kapsamına alınmasını, SSK'nın sosyal devlet anlayışı çerçevesinde güçlendirilmesini istiyoruz. Ülkemizin bütünlüğüne ve bağımsızlığına ve haklarımıza yönelik saldırılar karşısında, üretimden gelen gücümüzü, tüketici olarak gücümüzü ve siyasi alandaki gücümüzü en etkili bir biçimde kullanacağımıza namus ve şeref sözü veriyoruz.

Yeni bin yıl bizim binyılımız olacaktır. 2000 yılının 1 Mayıs'ını bu inançla ve umutla kutluyoruz.

Emek Platformu Bölge Toplantıları

İzmir, Adana, Bursa, Trabzon ve Erzurum'da gerçekleştirilen toplantılara Platformu oluşturan kuruluşların yöneticileri ile yerel düzeydeki temsilcileri katılmıştır.

Emek Platformu Başkanlar Kurulu'nun aldığı karar uyarınca beş ilde "Emek Platformu Bölge Toplantısı" yapılmıştır. Emek Platformu'nu oluşturan kuruluşların yerel düzeydeki iş ve güç birliğinin geliştirilmesi ve halkın sorunlarının dile getirildiği geniş çaplı bir miting düzenlenmesi amacını taşıyan bu toplantıların ilki 31 Mart 2000 tarihinde İzmir'de, ikincisi 16 Nisan 2000 tarihinde Adana'da yapılmıştır.

TÜRK-İŞ Genel Sekreteri, İzmir ve Adana bölge toplantılarında yaptığı konuşmada, bugün Türkiye'nin Meclis ve Hükümet tarafından değil, IMF tarafından yönetildiğini belirtmiştir. IMF masa şefinin Türkiye'de başbakana, bakanlara, müsteşarlara talimat verdiğine işaret eden TÜRK-İŞ Genel sekreteri, "IMF dayatmalarına karşı çıkıyoruz. IMF'ye karşı demokrasiyi ve ulusal bağımsızlığımızı savunuyoruz" görüşüne yer verdiği konuşmasında şunları söylemiştir.

"Emperyalizm 'küreselleşme' adı ile hoş gösterilmeye çalışılıyor. 'Özelleştirme engel olunamaz bir dalgadır' deniliyor. 'IMF'ye karşı çıkanlar başarısızlığa mahkumdur' havası yayılıyor. 1919 yılında İzmir işgal edildiğinde de benzer bir teslimiyeti yaymaya çalışanlar ve teslimiyeti kabul edenler vardı. Ama Mustafa Kemaller, Hasan Tahsinler, Türk Halkı, emperyalizmin gizli destekçilerinin oyununu boşa çıkardı. Emek Platformu Hasan Tahsin'in attığı ilk kurşunun izleyicisidir. Emek Platformu, halkımızın umududur"

TÜRK-İŞ Genel Mali Sekreteri Mustafa Kumlu, Bursa Bölge toplantısında yaptığı konuşmada, Emek Platformu'nun oluşturmadaki amacın güçleri birleştirmek ve sorunları hep bir ağızdan gür bir sesle dile getirmek olduğunu vurgulamış ve şu görüşleri ifade etmiştir.

"Bugün bölge toplantıları yapıyor, sorunlarımızı anlatıyoruz. Duyarsızlık devam ederse Türkiye'nin dört bir yanından Ankara'ya akacağız ve bu kez yüz binlerle değil, milyonlarla taleplerimizi haykıracağız .

Bölge toplantılarının, gelecek günlerde yapılacak olan kapsamlı eylemlerin alt yapısını oluşturmada önemli katkıları olacaktır. Bizim temel sorunlarımız ve taleplerimiz karşısında gereken duyarlılığı göstermeyen ve sözlerini yerine getirmeyen hükümetlerin halka teşhiri kaçınılmazdır. Türkiye'de bir seçimin biter bitmez bir diğeri için kronometre başladığını ki seçim arasında hükümetlerin yaptıkları emekçi kesimin hafızasına yerleşir ve bizden oy istemeye geldiklerinde söyleyecek sözümüz olur. Halkın sorunlarına sırt çevirenlere cevap bugün meydanlarda verildiği kadar, yarın sandıkta da verilecektir" .

Emek Platformu Trabzon ve Erzurum Bölge Toplantısı'nda konuşan TÜRK-İŞ İl Temsilcileri, özelleştirmenin amacının ulusal devleti zayıflatmak, ulusötesi sermayenin hakimiyetini sağlamak olduğunu belirtmiştir.

Emek Platformu Başkanlar Kurulu Bildirisi (17 Mayıs 2000)

Emek Platformu Başkanlar Kurulu çalışanların ülke sorunlarına ilişkin görüşlerini almak ve geleceğe yönelik faaliyet programını oluşturmak amacıyla bir dizi bölge toplantısı gerçekleştirmiştir.

31 Mart 2000 tarihinde İzmir'de başlayan toplantılar, 16 Nisan 2000, Adana; 29 Nisan 2000, Bursa; 13 Mayıs 2000, Trabzon; 14 Mayıs 2000 Erzurum toplantılarıyla tamamlanmıştır.

Emek Platformu'nu oluşturan 15 örgütün bu bölgelerdeki 1500'ü aşkın şube yöneticisinin katıldığı toplantılar büyük bir coşku ile gerçekleştirilmiş, çalışanların günlük hayatta karşılaştıkları sıkıntılar dile getirilmiştir. Farklı örgütlerin üyesi olan, siyasi anlayışları birbirinden farklı olan katılımcıların aynı sorunlardan rahatsızlık duydukları açıkça görülmüştür.

Bölge toplantılarında dile getirilen sıkıntıların başında hükümetin enflasyonu düşürme dına IMF ve Dünya Bankası talimatlarını uygulaması gelmektedir. Enflasyonun emekçilerin aldığı ücretten kaynaklanmadığı bilinmesine rağmen ücretleri dondurma anlamına gelen artışların zorlanması, bu amaçla toplu sözleşme düzenine müdahale edilerek grev ertelemesine gidilmesi, kamu çalışanlarının ve emeklilerin sefalet ücretine mahkum edilmesi tüm toplantılarda eleştirilmiş ve kabul edilemez bulunmuştur.

Hükümetin IMF ve Dünya Bankası reçeteleri uyarınca yaptığı özelleştirmelerin sosyal devlet kavramını yok ettiği, çalışanların hak kayıplarına neden olduğu ve kamu mallarının yağmalanması sonucunu doğurduğu tüm toplantıların ortak değerlendirmesi olmuştur.

Çalışanların örgütlenmesinin önündeki engellerin hâlâ kaldırılmadığını, anayasal bir hak olan sendikalaşma girişimlerinin işverenler tarafından anti demokratik baskılarla engellendiğini belirten emekçiler; işveren örgütlerinin sendikalara yönelik suçlamaları karşısında ortak tutum alınması gerektiğini vurgulamışlardır. Bu çerçevede özellikle iş güvencesinin bir an önce yasalaşması talebi öne çıkarılmıştır.

Vergi toplamak yerine borç almayı tercih eden hükümetlerin, bu borçları faizleriyle ödemekte bir an bile tereddüt etmemelerine rağmen çalışanların zorunlu tasarruflarına ilişkin bir politika belirlememiş olmaları şiddetle kınanmıştır. Tüm bölgelerde bu tasarrufların nemalarıyla birlikte derhal ödenmesi istenmiştir.

Tüm çalışanlar Hükümetin bu tutumu karşısında Emek Platformu'nun harekete geçmesini talep etmiştir. Emek Platformu Başkanlar Kurulu olarak üyelerimizin bu talebinin yakıcılığı açıkça görülmüştür.

Toplantılar döneminde ülkenin 40'dan fazla yerinde gerçekleştirilen 1 Mayıs etkinlikleri de emekçilerin tepkilerini ortaya çıkarmıştır. İş günü olmasına rağmen 1 milyona yakın emekçinin katıldığı etkinlikler Hükümete bir uyarı olmalıdır.

Emek Platformu olarak bu etkinliklerin görkemli ve olaysız bir şekilde gerçekleşmesine katkıda bulunan sendikalar, meslek birlikleri, demokratik kitle örgütleri ve partilere ve katılımcılara bir kez daha teşekkür ederiz.

Emek Platformu olarak Hükümeti son bir kez daha uyarmayı görev kabul etmekteyiz. Grev erteleyerek, zorunlu tasarruflara el koyarak, ücretleri dondurarak bu ülkeyi esenliğe çıkarmak mümkün değildir. Yıllardır istikrar programlarının yükü altında ezilen, her an işten atılma tehdidiyle karşı karşıya olan emekçilerin daha fazla dayanmaya tahammülü kalmamıştır. Hükümetin işçiden alabileceği bir şey kalmamıştır. Artık yüzünü sermayeye dönmelidir.

İşveren temsilcileri sendikaları eleştirmeyi bir yana bırakmalı, kendi aralarındaki kayıt dışı ekonomi patronlarıyla ilgilenmelidir. Vergi vermeyen, sigortasız ve sendikasız işçi çalıştıran, çocuk emeği kullanan kayıt dışı ekonomi patronları ekonomiye fayda yerine zarar vermekte; kalıcı tahribata neden olmaktadır.

Hükümet kayıt dışı ekonominin üzerine gitmeli, toplu sözleşme düzenine ve grevlere müdahaleden vazgeçmelidir. Emek Platformu grev ertelemelerine kesinlikle karşıdır ve grev kararı almış olan sendikaların mücadelesini desteklemektedir.

Kamu çalışanlarına insanca yaşamalarına yeterli bir ücret vermeli, insanca bir ek zammı hemen gerçekleştirmelidir. Kamu çalışanlarının toplu sözleşme ve grev haklarının önündeki engelleri kaldırmalı, sendikal hakları ILO Sözleşmelerine ve yetkili organ kararlarına uygun şekilde düzenlemelidir.

Zorunlu tasarruflarımız Haziran ayı içerisinde ödenmelidir. Yıllardır düşük faizlerle sözde nemalandırılan tasarrufların değeri hızla düşmektedir. Emekçilerin alacakları daha fazla değer kaybetmeden ödenmelidir. Hükümet devletin güvenilirliği adına rantiyelere faiz ödemekte gösterdiği duyarlılığı çalışanlara olan borçları konusunda da göstermelidir.

SSK'nın yeniden yapılandırılmasına ilişkin çalışmalar özerk ve demokratik bir işleyiş sağlamaktan uzaktır. Bu doğrultudaki taleplerimiz ve önerilerimiz dikkate alınmalıdır. SSK hastanelerinin Bağ-Kur'lulara da hizmet vermesi mevcut koşullarda tam bir aldatmacadır. Sağlık hizmetlerinin daha kötü hale gelmesinden başka sonuç doğurmayacaktır.

İçinde yaşadığımız kent olan İstanbul bütün bu sorunları derinden yaşamaktadır. Deprem riski İstanbul'un sorunlarını derinleştirmektedir. Hükümet İstanbul ve benzeri bölgeler için fon kaynaklarını tahsis etmeli, planlı bir kalkınma stratejisi uygulamalıdır.

Emek Platformu olarak zorunlu tasarruf, çalışma yaşamındaki sorunlar ve diğer konulardaki taleplerimizi Başbakan'a iletecek ve hükümetin hızla çözüm getirmesini isteyeceğiz.

Emek Platformu bu taleplerini elde etmekte karardır. Bu bağlamda İstanbul, Diyarbakır, Kayseri, Zonguldak, Ankara ve Trakya bölgesinde toplantılara devam edilecektir. Taleplerimiz doğrultusunda yerel mitingler yapılacak ve hükümetin tavrına bakılarak bu etkinlik merkezi düzeye çıkarılacaktır.

Emek Platformu Cumhurbaşkanı'nın hukuk devleti ve demokratikleşme konusundaki açıklamalarına önem vermekte, bunları değerli bulmaktadır. Bu konulardaki düşüncelerimizi ve çalışma yaşamına ilişkin sorunlarımızı aktarmak üzere sayın Cumhurbaşkanı ziyaret edilecektir.

Bu toplumun büyük bir bölümünü oluşturan emekçilerin örgütleri olarak sesimizi Hükümete duyurmakta kararlız. Bu kararlılığı sınamaya kalkmanın yanlış bir tercih olacağının bilinmesi gerekir. Bunu düşünenler ülkenin dört bir yanında örgütlenmiş olan Emek Platformlarının gücünü göreceklerdir.

Sivil İnisiyatif Bildirisi (7 Nisan 2000)

Sivil İnisiyatif TOBB, TÜRK-İŞ, TİSK, TESK, TZOB ve HAK-İŞ Başkanlarının katılımıyla 7 Nisan 2000 tarihinde toplanmış ve daha önce kararlaştırılan toplantı gündeminde yer alan maddeleri ve ülkenin diğer sorunlarını görüşmüştür.

Görüşme sonucunda aşağıdaki hususların kamuoyuna duyurulmasına karar verilmiştir.

"Küreselleşme eğiliminin hızla arttığı dünya ekonomisi ile giderek bütünleşen ve halen önemli ekonomik ve sosyal sorunları bulunan ülkemizin; her bakımdan gelişmesi, güçlenmesi ve ülkenin sahip olduğu imkan ve potansiyelin en etkin biçimde kullanılarak uluslararası camiada layık olduğu yeri almasında sivil inisiyatif, ekonomik ve siyasi istikrarın en önemli unsurlardan birisi olduğu inancındadır. Sorunların aşılması için toplumun çeşitli kesimlerinin bir araya gelerek sosyal diyalog ve uzlaşma anlayışı içinde birlikte çalışma yapmaları kaçınılmaz bir gerekliliktir. Sivil inisiyatif bu gereklilikten doğan bir gelişim olarak ortaya çıkmış ve toplumun beklentilerinin yerine getirilmesinin takipçisi olarak çalışmalarını sürdürmektedir.

Bilindiği üzere ülkemizde uzun yıllardır yaşanan ve kronik hale gelmiş olan enflasyonun kontrol altına alınması için çaba harcanmaktadır. Enflasyon, ekonomimizde kaynak ve gelir dağılımını bozarak ekonomik ve sosyal hayatta önemli ölçüde tahribat yapmaktadır. Enflasyonun kontrol altına alınması toplumun tüm kesimlerine yarar sağlayacaktır. Sivil inisiyatif, enflasyon beklentisini kırmak için Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği'nin Türkiye İhracatçılar Meclisi ile birlikte toplumun bütününe yönelik olarak başlattığı kapsamlı kampanyayı desteklemektedir. Bu çerçevede sivil inisiyatif, enflasyonun düşürülmesi yönündeki çabalarda, kamu ve özel sektördeki

haksız fiyat artışlarının izlenmesi, denetlenmesi ve teşhir edilmesinde her türlü katkıyı verecektir.

Enflasyonla mücadele programının gerçek anlamda devam etmesi üretken ekonomiyi ve gelir dağılımını iyileştirici yapısal reformları da gerektirmektedir. Enflasyonla mücadelede siyasi iradenin de aynı kararlılık ve yaklaşımı göstermesi zorunlu görülmektedir.

Sivil inisiyatif, kayıt dışı sektörün enflasyonu beslediği gerçeğini vurgulamıştır. Giderek yaygınlaşan kaçak işçi istihdamı ise haksız rekabete, devletimizin vergi kaybına, Sosyal Sigortalar Kurumu'nun prim kaybına ve yasalarda yer alan işçi hak ve özgürlüklerinin kullanılabilmesine engel olmaktadır. Bu nedenle, sivil inisiyatif kayıt dışı çalışma ve çalıştırmaya karşı etkin bir mücadele kararı almıştır. Hükümetin sivil inisiyatifin bu girişimine destek vermesi gerekli görülmektedir.

Haziran 2000 tarihi itibarıyla, uygulaması sona erecek olan ve Anayasa ile güvence altına alınan mülkiyet hakkı durumundaki zorunlu tasarruf fonunun ana para ve nemalarının hak sahiplerine dönecek şekilde tasfiye edilmesi için hükümetin gerekli düzenlemeleri sosyal tarafların katılımıyla yasa haline getirmesi zorunlu görülmektedir.

Çalışan ve çalıştıran açısından kabul edilemeyecek düzeyde ve hükümetin öngördüğü ekonomik hedeflere aykırı bir düzenleme olan SSK primine esas tavan ve taban miktarlarının ivedilikle günün koşullarına uygun olarak yeniden düzenlenmesi gerekmektedir.

Kayıt dışı ekonomiye davet anlamı taşıyan bu oranların Nisan ayı içinde TBMM'den hızla geçirilememesi çalışma hayatında önemli sorunlara yol açacaktır. Bu bakımdan, hükümetin konuyu öncelikle yasallaştırması zorunlu görülmektedir. Sivil inisiyatif, gündeminde yer alan, ulusal, istihdam politikalarının oluşturulması, elektronik ticaret konusunda yasal ve fiziki altyapının oluşturulması ve sivil inisiyatifin çalışma usul ve esaslarının belirlenmesi ile özelleştirme konularındaki çalışmalara önümüzdeki dönemde devam edilmesi kararını almıştır."

Halka Arz Bir Aldatmacadır

TÜPRAŞ'ın özelleştirilmesi dolayısıyla basında PETROL-İŞ'e ve tüm sendikal harekete karşı geliştirilen kampanya TÜRK-İŞ'in tepkisini çekmiştir.

Bu konuda yapılan açıklamada şu görüşlere yer verilmiştir:

"TÜPRAŞ'ın özelleştirilmesi ve özelleştirilme yöntemi çeşitli çevrelerce alkışlanmakta, hatta daha ileri gidilerek demokrasinin göstergesi sayılabilmektedir. Bu girişim mülkiyetin tabana yayılması olarak tarif edilebilmekte ve sendikalarımızın bu sürece karşı koyma nedenlerinin anlamsızlığı yönünde yoğun bir ideolojik propaganda yapılmaktadır. 21.03.2000 tarihli Sabah Gazetesi'nde manşeten verilen "Bu Ne Kafa" adlı haber ile bunu destekleyen köşe yazısı ve karikatür sendikal çevrelere yönelik

saldırının dozunun giderek arttığının göstergesi olmuştur. Hatta, söz konusu köşe yazısında bu özelleştirme girişiminin 'sendikaların grev tehdidi ile sağladığı 'hariç' türü menfaatlerin kaynağını kurutacak' bir olgu olarak nitelendirilerek çarpıtılması ibretle izlenmiştir.

Çalışanların demokratik kitle örgütü olan sendikalara karşı açılan bu cephe, TÜPRAŞ'ın özelleştirilmesine ilişkin önyargılı bir tutumun ötesinde genel olarak örgütlenme hakkına ve demokrasinin temel kurumlarına bir saldırının açık bir habercisi gibidir. Ulusal ekonominin en temel ve stratejik sanayi işletmesinin halka arz adıyla büyük sermaye gruplarına devri, bazı medya kuruluşlarının ilgisini çekmiş, dev bir reklam kampanyasına dönüştürülmüştür.

Özelleştirme sermayenin tabana yayılmasının bir aracı olamaz. Kaldı ki sermayeyi tabana yayma mevcut gelir bölüşüm politikaları ile asla gerçeklik kazanamayacak içi boşaltılmış bir hedeftir. TÜPRAŞ işçisi bu yalan yoluyla sanki sendikasıyla arasında bir çıkar çatışması varmış gibi bir pozisyona düşürülmektedir. Siyasal sorumluların asıl amacı, spekülasyonlarla sarsılan bir borsaya yeni kurbanlar eklemek yerine en geniş kesimlerin refahının nasıl artırılacağı konusunda fikir üretmek olmalıdır.

KİT'ler bugüne kadar yanlış politikalarla yıpratıldı ve açıkları kapatma aracı olarak görüldü. Yatırım kararları engellendi, kaynakları sömürüldü, yüksek maliyetlerle iç ve dış borçlanmaya itildi. En üzücüsü de bütçenin yatırım ödenekleri ve KİT'lere transferleri azalırken bunların yerini kamu yararına harcamalar değil faiz ödemeleri aldı. İzlenen yanlış ekonomi politikaları sonucunda yaşanan darboğazların nedeni KİT'lerde arandı. Doğrusu KİT'ler tüm bu olumsuz müdahalelere rağmen görevlerini yapmaya devam etmiş ve etmektedirler.

Halkın kendi öz kaynaklarının yağma ve talan biçiminde sorumsuzca satılması sürecine işçiler sendikalarıyla elele vererek gereken tepkilerini göstermektedirler ve göstereceklerdir.

Bugün küreselleşme ve neo-liberal politikalar sonucunda yaşanan toplumsal ve ekonomik krizler ve dünyada yoksulluğun ve eşitsizliğin yaygınlaşmasına götüren süreçler artık dünya ekonomik zirvelerinde bile dile getiriliyor iken bunları görmezden gelen yaklaşımlar asıl geri bir çizgiyi temsil edenlerdir.

Geri kalmış bir düşünce olarak görülen özelleştirme karşıtlığı bu gerçekler ışığında tam aksine çağdaşlık ve ulusal çıkar eksenine oturmaktadır."

ILO 88. Konferansı

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) Uluslararası Çalışma Konferansı'nın 88'nci toplantısı 20 Haziran 2000 tarihinde başlamıştır. Konferansta konuşan TÜRK-İŞ Genel Başkanı, Türkiye örgütlenme ve toplu pazarlık hakkına ilişkin 98 sayılı sözleşmeyi ihlal ettiği gerekçesiyle Standartların İzlenmesi Komitesi

tarafından incelemeye alındığını belirterek, Türkiye’de mevzuat ve uygulamanın sözleşme ile çelişen hükümlerinin düzeltilmesini istemiştir.

TÜRK-İŞ Genel Başkanı, ILO’da 8 Haziran 2000 tarihinde yaptığı konuşmada özetle şunları söylemiştir.

“Günümüzdeki biçimiyle küreselleşmenin çalışanlar açısından yarattığı olumsuzluklar her geçen gün daha da yoğunlaşmaktadır. Bu koşullarda, ILO’nun çalışma yaşamına ilişkin standartlar belirleme görevi daha da önem kazanmaktadır. Sendikal hak ve özgürlükler, ancak ulusal bağımsızlıkla ve ulusal egemenlikle mümkündür.

Türkiye, bölgesindeki tek laik ve en demokratik ülkedir. Bu niteliği her geçen gün daha da güçlenmektedir.

Türkiye 158 sayılı Sözleşmeyi onaylamıştır. Hükümetimin bu konudaki uluslararası yükümlülüklerini yerine getireceğini umut ediyorum. Türkiye 102 sayılı Sözleşmeyi onaylamıştır. Hükümetimin, sosyal devlet anlayışına uygun hareket ederek, sosyal güvenlik sisteminin sorunlarına çözüm bulacağına ve sosyal güvenliğin özelleştirilmesi girişimlerine son vereceğine inanıyorum.

Türkiye 8 temel Sözleşmeden 7’sini onaylamıştır. Hükümetimin, örgütlenme, toplu pazarlık ve grev haklarının tam olarak kullanılmasının önündeki engelleri ve kamu çalışanlarının sendikal hakları konusundaki kısıtlamaları kaldıracağını umut ediyorum.

ILO 88. Konferansı İle İlgili Açıklama

TÜRK-İŞ Genel Başkanı, ILO 88. Toplantısı ile ilgili bir açıklama yapmıştır.

Taleplerimizin sıralandığı açıklamada şu değerlendirmeler yapılmıştır.

Hükümetlerimizin, TÜRK-İŞ’in yıllardır gündeme getirdiği haklı uyarılara uygun hareket etmemesi nedeniyle, ILO’nun bu yılki konferansında Standartların Uygulanması Komitesi’nde (Aplikasyon Komitesi), Türkiye incelemeye alındı.

Türkiye, bu yıl 7 Sözleşmeyi tam olarak uygulamadığı için bu raporda yer almıştır.

Ayrıntılı gelişmelerin değerlendirildiği ILO Konferansı ile ilgili ek bir rapor hazırlanmış ve bilgilerinize sunulmaktadır.

Başkanlar Kurulu Olağanüstü Toplantısı (21 Haziran 2000)

TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu, 21 Haziran 2000 günü Olağanüstü toplanmış ve gündeminde bulunan 2821/2822 sayılı Yasalarda öngörülen değişiklikleri ve zorunlu tasarruf fonundaki birikimlerin ödenmesi konusunu değerlendirmiştir.

Toplantının açılışında konuşan TÜRK-İŞ Genel Başkanı, çalışanların sorunlarının hiç birine çözüm getirilmediğini vurgulamış ve IMF istekleri doğrultusunda hazırlanan programlar ile ülkede yoksulluğun hızla arttığına işaret etmiştir.

TÜRK-İŞ Genel Başkanı, çalışanların sorunları karşısında Hükümetin ilgisiz kaldığına işaret ettiği konuşmasında şu değerlendirmelere yer vermiştir.

"Çalışma mevzuatımızın demokratikleştirilmesi ve onaylanmış ILO Sözleşmeleri ile uyumlu hale getirilmesi doğrultusunda henüz yeterince somut adım atılmamıştır. Başkanlar Kurulumuz bugünkü toplantısında 2821 ve 2822 sayılı Yasalarda yapılması öngörülen değişiklikleri değerlendirecektir. Diğer taraftan, kurulmak istenilen özel istihdam büroları, işçi simsarlığını kurumsallaştırma çabasıdır. İş ve İşçi Bulma Kurumu'nun gerektiği gibi çalışmasına engel olanlar, işsizliğin hızla arttığı ülkemizde özel istihdam bürolarıyla birilerine yeni vurgun kapısı açmak istemektedir. SSK'nın yapısını değiştirecek ve özel sigortacılığı güçlendirecek tasarıları da kaygıyla karşılıyoruz.

SSK'nın yetkisiz genel kurulunun yaklaştığı günlerde, sosyal güvenlik konusunu yeniden değerlendirmek gereklidir. SSK'nın sorunlarının çözümü, SSK'ya yeterli kaynağın aktarılmasından, primlerin zamanında toplanmasından, kaçak işçiliğin önlenmesinden, SSK'nın özerk ve demokratik bir yapıya kavuşturulmasından ve ayrıca SSK'nın personel ve teçhizat ihtiyacının zamanında ve gerektiği gibi karşılanmasından geçmektedir.

SSK'nın sunduğu sağlık hizmetlerine ilişkin şikayetler her geçen gün artmaktadır. Emeklilerin dertleri her gün daha da ağırlaşmaktadır. Dileğimiz, uğraşımız, SSK'nın sorunlarına sosyal devlet anlayışı çerçevesinde çözüm bulunmaya çalışılmasıdır.

İşsizlik sigortası için prim kesintileri 1 Haziran'da başlamıştır. Türkiye'de işsizlik sigortasının kurulması önemli ve olumlu bir adımdır. Ancak, iş güvencesi olmadan yalnızca işsizlik sigortası sorunları çözmeyecek, ardniyetli işverenlere bazı avantajlar sağlayacaktır. Ayrıca, mevcut işsizlik sigortasının, hak kazanma koşulları, ödenek miktarı ve ödeneğin ödenme süreleri açılarından geliştirilmeye ihtiyacı vardır. Diğer taraftan, zorunlu tasarruf fonundaki paranın hak sahiplerine nakden ve defaten ödenmesi temel talebimizdir. Devlet Bakanı Sayın Recep Önal ile 19 Haziran günü yapılan görüşmelerde bazı olumlu yaklaşımlar gözlenmiştir. TÜRK-İŞ bu konuda yıllardır süren büyük haksızlığa artık son verilmesini istemektedir.

Türkiye 2000 yılının ilk 4 ayında 9 katrilyon 472 trilyon lira faiz ödemiştir. 2000 yılı bütçesinde yıllık toplam faiz ödemelerinin 21 katrilyon lira olacağı öngörülmekteydi. İlk dört aylık faiz ödemeleri, beklenenin üstünde olmuştur. Dört aylık anapara ödemesi bunun çok daha üstündedir. Dört ayda yalnızca faizler için 9,5 katrilyon lira bulabilen hükümet, işçinin ve memurun zorunlu tasarruf fonundaki parasını nakden ve defaten ödemelidir.

Bu yola başvurmadiğı taktirde, işçi ve memur bu hakkını alıncaya kadar demokratik mücadelesini sürdürecektir.

Nisan ayı sonu itibariyle, iç borçlarımız 28,5 katrilyon liraya, dış borçlarımız 111,2 milyar dolara çıkmıştır. 1999 yılının ikinci yarısında dış borcumuzdaki artış 7,5 milyar dolardır. Bu, tehlikeli bir gidişi göstermektedir. Zenginden vergi almayan hükümetler, borçlanmaya ve özelleştirmeye ağırlık vermektedir. Herkesten geliri ve serveti ile orantılı bir vergi alınmadan, vergi kaçakları önlenmeden, vergi tahsilatı ciddi yapılmadan, zenginlere tanınan vergi istisna ve muafiyetleri kaldırılmadan, haksız kazancın önüne geçilmeden, vergi gelirleri ciddi biçimde artırılmaz; kamu finansman açıkları sağlıklı bir biçimde kapatılamaz.

2000 yılının ilk dört ayında toplanan vergi 7 katrilyon 928 trilyon lira iken, ödenen faiz 9 katrilyon 472 trilyon liradır. Vergiler faizlere yetmemektedir. Bu gidiş, ekonomik çıkmaz doğrultusundadır. Bu çıkmazı önlemenin yolu, yalnızca özelleştirme değildir. Bugüne kadar yapılan özelleştirmeden elde edilen gelir 5 milyar doların altındadır; bunun tamamına yakını da özelleştirilen şirketlere verilen kredilere, şirketlerin borçlarının ödenmesine, danışmanlık hizmetlerine ve reklama gitmiştir.

2000 yılında 7,6 milyar dolarlık özelleştirme öngörülmektedir. Yağma ve talan biçiminde sürdürülen bu özelleştirme ve işyeri kapatmaları, ulusal egemenliğimize zarar verir, Türk devletini zayıflatır. TÜRK-İŞ, bu nedenle, kamu kesiminin sorunlarının sendikaların da katıldığı bir platformda masaya yatırılmasını ve sorunlara ülke yararına birlikte çözüm aranmasını talep etmektedir.

Diğer bir sorun, kamu kesiminde çeşitli işkollarında çalışan muvakkat işçilerin çalışma süresine ilişkindir. Bu işçilerin bir defaya mahsus olmak üzere kadroya geçirilmeleri, sorunu kökten çözecektir. Sayın Başbakanımız, kendisiyle yaptığımız görüşmede, bu konuya sıcak bakmıştır. Bu sorunun çözüme kavuşturulması için de gereken görüşmeleri sürdürüyoruz.

Cumhurbaşkanlığı seçiminin, bir krize yol açılmadan Sayın Ahmet Necdet Sezer'in seçilmesi ile sonuçlandırılmış olması, bizleri sevindirmiştir. TÜRK-İŞ, laik ve demokratik sosyal hukuk devletinin yılmaz savunucusudur. Ülkemizde hukuk devletinin Sayın Cumhurbaşkanımızla birlikte daha da güçleneceğine inanıyor, kendisine başarılar diliyoruz. TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu bugün Sayın Cumhurbaşkanımızı ziyaret ederek, kendisini kutlayacak ve başarı dileklerini iletecektir. Genel taleplerimiz bilahare sayın Cumhurbaşkanımıza arz edilecektir.

Elbette ki, genel taleplerimizin başında, anti-demokratik yasaların değiştirilmesi, iş güvencesinin sağlanması, kaçak işçiliğin önlenmesi, çalışma mevzuatımızın ILO ilke ve standartları doğrultusunda düzenlenmesi, adil bir vergi düzeninin kurulması, sosyal güvenlik sistemindeki olumsuzlukların düzeltilmesi yer alacaktır. Bu taleplerimiz, hukuk devleti anlayışının da gereğidir."

Başkanlar Kurulu Bildirisi (21 Haziran 2000)

TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu, ülkemizin, halkımızın ve işçi sınıfımızın sorunlarının, uygulanan IMF ve Dünya Bankası programlarıyla her geçen gün daha da arttığını tespit ederek; ulusal çıkarlarımız doğrultusunda tarım ve hayvancılığımızı korumak için eyleme geçen köylülerimizi desteklemektedir.

Anayasa ve yasalardaki haklarını kullanarak sendikalara üye olan binlerce işçi işten atılmaktadır. Özelleştirme talanı sonucunda onbinlerce işçi işsiz kalmıştır. Taşeron mafyası, asgari ücretle yüzbinlerce işçi çalıştırmakta, kaçak işçilik yaygınlaştırılmaktadır. İşçi haklarının uygulanabilmesi ve sendikal hakların kullanılabilmesi için, iş güvencesi, 158 sayılı ILO Sözleşmesine uygun biçimde sağlanmalı ve kaçak işçilikle etkili bir biçimde mücadele edilmelidir.

Başkanlar Kurulumuz, 2821 sayılı Sendikalar Yasasında ve 2822 sayılı Toplu İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt Yasasında Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından hazırlanan değişiklik tasarı taslaklarını değerlendirmiştir. Bu yasalar, onaylanmış ILO Sözleşmeleri ile bir bütün olarak uyumlu hale getirilmeli; ancak korsan ve sarı sendikacılığın hortlamasına ve sendikacılık hareketinin bölünmesine ve zayıflatılmasına yol açabilecek düzenleme ve uygulamalardan özenle kaçınılmalıdır.

İşçilerin ve memurların zorunlu tasarruf fonundaki parasının tümü, nakden ve defaten ödenmelidir. Bu paranın talebimiz doğrultusunda ödenmemesi durumunda, demokratik tepkimiz giderek yaygınlaştırılarak sürdürülecektir.

Başkanlar Kurulumuz, SSK'nın sunduğu hizmetten yararlananların karşılaştığı sorunların giderek arttığını saptayarak, sağlık hizmetlerinin daha verimli bir biçimde sunulmasını sağlayacak girişimlerde bulunulmasını, SSK'nın özelleştirilmesine yol açacak uygulamalardan kaçınılmasını istemektedir.

Başkanlar Kurulumuz, Sağlık-İş Sendikamızın örgütlü bulunduğu Malatya İsmet İnönü Üniversitesi Turgut Özal Tıp Merkezi'nde bağittirmiş olduğu toplu iş sözleşmesinin uygulanmamasını, işçilerin işten çıkarılmasını ve yasa çiğnenerek yeniden işkolu tespiti istenmesini protesto etmektedir.

Başkanlar Kurulumuz, Deri-İş Sendikamıza üye oldukları için Kayseri'deki Asil Deri işyerinde işten çıkarılan 240 işçinin, İzmir Savranoğlu Deri'de işten çıkarılan 17 işçinin ve Çorlu'da Baykallar Reis Deri işyerinde işten çıkarılan 105 işçinin işlerine iadelerini, bu işyerlerinde yasaların öngördüğü biçimde toplu iş sözleşmesi yapılmasını talep etmektedir.

Başkanlar Kurulumuz, Ağaç-İş Sendikamızın Kütahya Simav'da Setaş Orman Mahsulleri A.Ş. işyerinde 25 Mayıs 2000 gününden beri 229 işçiyle sürdürdüğü grevi desteklemekte ve tüm sendikalarımızın bu greve somut maddi ve manevi destekte bulunmasını istemektedir.

Başkanlar Kurulumuz, Türk Harb-İş Sendikamızın yabancı işyerlerindeki uyuşmazlığının ve diğer işyerlerindeki uyuşmazlıkların Sendikalarımızın istekleri doğrultusunda çözüme kavuşturulmasını talep etmektedir.

Muvakkat işçiler kadroya geçirilmelidir. İşçi-memur ayrımı konusundaki yanlış uygulamalara ve kargaşaya son verilerek, 1987 sayılı Yasa ve 28 Kasım 1976 günlü Resmi Gazete'de yayınlanmış Komisyon Raporu doğrultusunda işlem yapılmalıdır. RTÜK Yasasının, gazete, radyo ve televizyon sahiplerinin kamu ihalelerine girmesini yasaklayan 29. maddesi aynen korunmalıdır.

Başkanlar Kurulumuz, çalışanların hak ve özgürlüklerinin korunması ve geliştirilmesi amacıyla gerçekleştirilen tüm meşru ve demokratik eylemleri ve grevleri desteklemektedir.

SSK 45. Genel Kurulu

SSK 44. Genel Kurulu, 20/30 Haziran 2000 tarihlerinde yapılmıştır. Genel Kurul'da konuşan sosyal kesim temsilcileri, SSK'nın özerk bir statüde yönetilemediğine işaret etmiş ve Yönetim Kurulu'ndaki siyasal atamaların bugünkü noktaya gelmede en önemli etken olduğunu belirtmişlerdir.

Genel Kurulunda konuşan TÜRK-İŞ Genel Sekreteri, SSK'nın bu duruma getirilmede birinci derecede sorumlu olanların Yönetimde de çoğunlukta bulunduklarına işaret etmiş ve özerkliğe aykırı bu durum değişmediği sürece Kurumun sahiplerinin görüş ve önerilerinin dikkate alınmasının zorluğuna dikkat çekerek kapsamlı bir konuşma yapmıştır.

Yetkisiz bir Genel Kurul'da konuştuğunu belirten TÜRK-İŞ Genel sekreteri, SSK'nın bugün yaşadığı sorunların, "sosyal devleti çökertmeye yönelik uluslar arası bir oyunun, siyasilerin kısa vadeli sığ ve anlamsız politikalarının, kuruma yapılan aşırı siyasal müdahalenin, işçi ve işveren kesiminin bazı eksikliklerinin" ürünü olduğuna işaret etmiş ve şu görüşleri savunmuştur.

"Biz SSK'ya yeterince sahip çıkmadık.

SSK'nın sorunları için kalıcı ve köklü çözümler üretmedik.

Biz sorunları daha çok, bir hastanenin yönetiminin değişmesi, bir hekimin veya bir hemşirenin atanması, bir hastanın hastaneye yatırılması veya eczane sorununun çözülmesi olarak düşündük.

SSK Yönetim Kurullarında görev alan arkadaşlarımızın bakışı da genellikle bunlarla sınırlı kaldı.

Biz TÜRK-İŞ olarak, SSK konusunda artık daha kalıcı politikalar üreteceğiz. SSK'nın siyasilerin arka bahçesi olmaması için çaba her türlü

mücadeleyi vereceğiz ve bunda da kararlıyız. Yani önce kendimizi ve politikamızı değiştireceğiz.

Bu konuda işverenlerimizle de bir çok ortak noktamız olduğuna da inanıyoruz.

Çünkü onlar da, ödedikleri primler karşılığında, çalıştırdıkları işçilerin çağdaş sosyal güvenlik haklarından yararlanmalarını istiyorlar.

Çünkü işverenlerimiz de gayet iyi biliyorlar ki, sosyal politikaların odağında insan vardır ve emek en yüce değerdir. Bu yüce değerın korunması ve kollanması gerekmektedir.

SSK Yönetim Kurulundaki işçi ve işveren temsilcilerinin gerek kendi aralarında, gerek temsil ettikleri gruplarla daha yakın bir işbirliği içinde olmaları ve oluşturulacak büroların teknik desteğiyle güçlendirilmeleri, sorunların bir bölümünün çözümüne katkıda bulunacaktır.

SSK'nın sorunlarının çözümü için bazı önemli adımların atılması gerekmektedir. Bugün Türkiye'de sigortasız çalışan işçi sayısı Devletin resmi rakamlarına göre 4.5 milyonu aşmıştır.

Kaçak işçilerin asgari ücretten sigortalanmalarının sağlanması dahi, Kuruma trilyonlarca liralık finansman olanağı sağlayacaktır.

506 sayılı Yasanın 4447 sayılı Yasayla değiştirilen 8 ve 9. maddeleri bu alanda Kuruma yeni olanaklar tanımaktadır. Biz TÜRK-İŞ olarak 4447 sayılı Yasanın gerek İşsizlik Sigortası ve gerekse kaçak işçilikle mücadele konusunda yapılan düzenlemelerini, ciddi bazı eksikliklerine karşın olumlu bir adım olarak görüyoruz.

Bakanlığın, SSK'nın, Sendikaların ve haksız rekabete ortam hazırladığı için işverenlerin birinci hedefi kaçak işçilikle mücadele olmalıdır. Biz TÜRK-İŞ olarak bu konuda her kesime destek vermeye hazır olduğumuzu beyan etmek isterim.

Bizim TÜRK-İŞ olarak ikinci hedefimiz de, SSK'nın özerk ve demokratik bir yapıya kavuşturulmasıdır.

Çünkü biz çok iyi biliyoruz ki, SSK'yı ufak hesaplara dayalı siyasal müdahalelerden arındırmanın tek yolu özerkliğidir, demokratik yapı ve işleyiştir. Üçüncü temel hedefimiz ise, Devletin SSK'nın finansmanına prim ödeyerek katkıda bulunmasını sağlamaktır. TÜRK-İŞ olarak bu konuda kararlıyız. Tıpkı İşsizlik Sigortasında olduğu gibi, Devlet SSK için de benzer katkıda bulunmalıdır.

Bu üç temel hedef dışında,

- SSK'nın personel açığının giderilmesi
- Bina ve teknolojik donanımların sağlanması
- SSK'nın sağlık personelinin tamgün çalışması

- SSK ilaç fabrikasının Kurumun ihtiyaçlarını karşılayacak konuma getirilmesi
- Sigorta primlerinin toplanmasında İdarenin daha da etkin kılınması gibi hedefleri de destekleyecek ve takip edeceğiz.

Bu önlemler alındığında, SSK gerçek anlamda sosyal işlevini yerine getirecektir. Çünkü SSK, bugün sosyal devletin en büyük sosyal kurumu ve ana dayağıdır.

4447 sayılı Yasa ile yapılan düzenlemeler, genelde havada kalmıştır. Yasadaki mevcut bir iki olumlu düzenleme ise sorunları çözmeye yetmemektedir.

17 Ağustos depremi sonrasında biz halkımızın yaralarını sarmaya çalışırken, 23-25 Ağustos günleri, bu tasarının Meclis'te görüşülerek yasalaştırılmasını unutmuş değiliz.

Bunun hesabı bir gün bir biçimde sorulacaktır.

Biz TÜRK-İŞ olarak, mezarda emekliliği getirenleri unutmadık ve unutmayacağız da.

Diğer taraftan, az önce de ifade ettiğim gibi, 4447 sayılı Yasayla getirilen İşsizlik Sigortası uygulaması olumlu bir adımdır.

Ancak bu Yasa, işsize ekonomik güvence sağlamaktan çok Devlete fon yaratmaya yönelik olarak çıkarılmıştır.

Bizim ödeyeceğimiz İşsizlik Sigortası primleri de görünen odur ki, tıpkı SSK ve Bağ-Kur primleri gibi kullanılacak ve çar-çur edilecektir.

Bakınız bugüne kadar henüz bu fonun yönetimi atanmamıştır. Bu fonda biriken kaynakların nasıl kullanılacağı belli olmamıştır. Biz TÜRK-İŞ olarak bunları yakından izliyoruz. Sanmasınlar ki TÜRK-İŞ gözü kapalı siyasilere onay vermektedir.

Pek çok işçi arkadaşımız işsizlik sigortasının kapsamı dışında bırakılmıştır. Bu açıdan Yasa ciddi eksiklikler içermektedir.

İşsizlik ödeneğine hak kazanma koşulları, hak düşürücü nedenler, işsizlik ödeneğinin miktarı ve ödeme süresi gibi konular tümüyle, işsiz sigortalının aleyhine oluşturulmuştur.

Bir çok ülkede işgücü piyasasına yeni katılan gençlerin veya askerden dönenlerin belirli bir süre içinde iş bulamaması durumunda işsizlik ödeneği alması mümkündür. Türkiye'de böyle bir uygulama yoktur.

Ayrıca, Avrupa Birliği ülkelerinde işsizlik ödeneğinin sona ermesinin ardından daha düşük miktarda bir devlet yardımı devreye girmektedir.

Türkiye'de böyle bir yardımın olmaması önemli bir eksikliktir.

Biraz da gündemdeki yeni tehlikelere değinmek istiyorum.

Bakanlık, 4792 sayılı Sosyal Sigortalar Kurumu Yasasını değiştirmek istemektedir.

Bu konudaki görüşmelerimiz açıktır. TÜRK-İŞ bu taslak konusundaki görüşlerini yetkililere sunmuştur.

Taslaktaki birçok düzenleme bizim düşündüğümüz ve önerdiğimizle çelişmektedir. Biz özerk ve demokratik bir SSK isterken, Bakanlık tam bunun aksine SSK'yı daha bağımlı hale getirmektedir.

SSK'nın sağlık hizmetlerine özelleştirmeci ve ticarileştirmeci mantıkla yaklaşmaktadır.

SSK hastanelerini, işletme haline getirme çabalarının ardında, özelleştirme düşüncesi yatmaktadır. Vali ve Belediye Başkanlarına teslim edilen bir SSK Hastanesinden işçiler yararlanabilir mi? Elbetteki hayır. Hazırlanan tasarı bu şekliyle yasalaşırsa, SSK Hastaneleri merkezdeki politikacılarımız yetmiyormuş gibi, artık taşradaki yerel politikacılara da hizmet edecek demektir.

1986 yılından beri SSK sağlık tesislerini özel sektöre devretmeye çalışanlar, karşılaştıkları kitlesel tepki karşısında, bugün daha ince taktikler izlemektedir. Ama TÜRK-İŞ bu taktiklere izin vermeyecektir.

Biz TÜRK-İŞ olarak şu gerçeği çok iyi biliyoruz. Siyasiler geliyor ve SSK hastanelerini kötülüyorlar. Yani yönetme erkini ellerinde bulunduranlar kötülüyorlar. Bazen bu eleştiriler bizim de hoşumuza gidiyor. Ama siyasilerin şikayete hakları yoktur. Çünkü biz onları sorunları çözsünler diye Meclis'e gönderdik.

Ama sorunların ağırlığı altında bunalıp, sürekli şikayette bulunanların, bulundukları koltukları terk etmeleri gerektiği de açıktır. Biz açıkça şunu söylüyoruz. TÜRK-İŞ olarak hazırladığımız tasarıyı yasalaştırın, görün bakalım sorunlar nasıl çözülüyor.

Çünkü sorunları yaşayanlar bizleriz. Kuyruklarda yaşayan bizleriz. Dolayısıyla sorunlarımıza sağlıklı çözümler üretecek olan da bizleriz.

Biz siyasilere şunu söylüyoruz. Lütfen gölge etmeyiniz. Yıllar yılı sıfır faizlerle kullandığınız paralarımızın hakkını ve SSK'yı bize teslim ediniz. Göreceksiniz biz bu Kurumu, çağdaş bir Kurum haline getireceğiz.

TÜRK-İŞ, sosyal sigortacılığı yüz yıl geriye götürerek, bireysel emeklilik sistemlerini yerleştirme girişimlerine de karşındır.

Şili'de diktatör Pinochet zamanında 1981 ve 1982 yıllarında kabul edilen kanunlarla askerler ve polisler dışındaki tüm ücretliler özel emeklilik sandıklarına bağlanmıştır.

Şili sistemi, sosyal güvenlik anlayışının yüz yıl geriye götürülmesi demektir.

Tarihi gelişimi tersine çevirmeye çalışan bu girişimi kabul etmiyoruz.

Talebimiz, SSK'nın eksikliklerinin giderilerek, sosyal devlet anlayışı çerçevesinde faaliyet göstermesidir.

Bugün SSK'yı tamamlayacağı iddiasıyla gündeme getirilen özel emeklilik fonları, yarın 1980'lerin banker furyası ve çöküntüsü benzeri gelişmelere yol açacaktır. Bunu hep beraber göreceğiz.

Biz işçiye insanca yaşayabileceği bir ücret veremezken, şimdi işçi için tamamlayıcı sigorta getiriyoruz. Söyler misiniz bu işçi günlük geçimini zar-zor sağlarken hangi tamamlayıcı sigortaya, nasıl baş vuracaktır?

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından hazırlanan Sosyal Güvenlik Kurumu Kanunu taslağı da, gerektiği gibi incelenmeden gündeme getirilmiş bir girişimdir. Bu Tasarı, SSK'yı bağımlı hale getirmenin bir uzantısıdır. TÜRK-İŞ olarak biz bunun farkındayız.

Sosyal güvenlik kuruluşlarının sorunlarına çözüm bulunmadan bunları tek çatı altında birleştirme çabası sorunları daha da artıracaktır. Kaldı ki, sayın Bakan aynı partiden kendi Bakan arkadaşını dahi ikna edememiştir. Emekli Sandığı ile ilgili girişimler sonuçsuz kalmıştır. Ama gerek SSK ve gerekse Bağ-Kur hazırlanan tasarılarla özerklikleri tümüyle ellerinden alınan, her türlü politik müdahalelere açık bir yapıya kavuşturulmaktadır.

Burada belirtilmesi gereken diğer bir nokta da, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın bu tasarıları, işçi ve işveren örgütlerinin temsilcileriyle görüşmeden hazırlamasıdır.

Herhalde 4447 sayılı Yasada olduğu gibi, bir oldu-bittiye getirilmek istenmektedir.

Böyle bir anlayışın, güvenin sarsılmasına ve ilişkilerin gerginleşmesine yol açtığı unutulmamalıdır.

Hükümetin çizgisi, sağlık hizmetlerinin özelleştirilmesidir.

IMF ve Dünya Bankası'nın dayatmalarıyla gündeme gelen bu tür uygulamalar, Türkiye'de sağlık hizmetlerinde büyük çöküntülere ve israfa yol açacaktır ve açmaktadır.

SSK'nın sağlık hizmetlerini geliştirmek mümkündür.

SSK'nın sigorta sistemini düzeltmek mümkündür.

Bunun yolu, daha önce belirttiğim düzenlemelerden geçmektedir.

Bu genel kurulda SSK'yı yıkmak değil, kurtarma konusuna ağırlık verileceğine inanıyorum.

Bu inançla, TÜRK-İŞ adına hepinize saygılarımı sunuyor, Genel Kurulumuzun ülkemize ve halkımıza hayırlı olmasını diliyorum."

Sivil İnisiyatif Toplantısı (13 Temmuz 2000)

Sivil İnisiyatif Başkanlar Kurulu, "Ekonomik ve Sosyal Konsey'in 27 Haziran 2000 tarihli toplantısının değerlendirilmesi ve Ekonomik ve Sosyal Konsey Yasa Tasarısı, Ekonomik Politikalar ve Sonuçları, Zorunlu Tasarruf Fonu, Kayıt Dışı Ekonomi ile Mücadele" konulu gündemi ile 13 Temmuz 2000 tarihinde toplanmıştır.

TÜRK-İŞ Genel Başkanı, toplantının açılışında yaptığı konuşmada, işçilerin sorunlarının arttığını, kaçak işçiliğin yaygınlaştığını, memurların aldıkları aylıklarla geçinebilmesinin mümkün olmadığını, emeklilerin, dul ve yetimlerin aylıkla karşı karşıya olduğunu belirtmiştir.

Hükümetin başarılı olduğu tek alanın iç ve dış borçların zamanında ödenmesi olduğunu kaydeden TÜRK-İŞ Genel Başkanı, kamu maliyesinin durumunun kaygı verici olduğunu, özelleştirmelerin işsizliği daha da artırdığını, gelir dağılımı adaletsizliğinin her geçen gün derinleştiğini ifade etmiş ve şunları söylemiştir.

"Sivil inisiyatifi oluşturan kuruluşların amacı, Türkiye Cumhuriyeti'nin üniter devlet yapısının bütünlüğünün ve bağımsızlığının, parlamenter demokratik düzenin, laik ve demokratik sosyal hukuk devletinin, Atatürk ilkelerinin, toplumsal barışın, dostluğun, kardeşliğin korunması ve daha da güçlendirilmesidir. Ülke sorunlarına çözüm aranması ve bulunmasıdır. İnsanın insanca yaşayabileceği bir sistem temelinde huzur ve istikrarın pekiştirilmesidir"

TÜRK-İŞ "Zorunlu Tasarruf Fonu'ndaki Paralar Ödenmelidir"

TÜRK-İŞ Genel Başkanı, Of-Shorzedelere 20 milyar liraya kadar ödeme yapma kararı alan hükümetin, çalışanların zorunlu tasarruf fonunda biriken paralarının hemen ödemesi gerektiğini belirtmiş, zorunlu tasarruf fonunda biriken 5 katrilyonu aşkın paranın ödenmemesi halinde etkin eylemlerin gündeme geleceğini bildirmiştir.

TÜRK-İŞ Genel başkanı, konuya ilişkin yaptığı açıklamada şu değerlendirmelerde bulunmuştur.

"Tasarrufu teşvik fonu uygulamasıyla ilgili Yasaya yürürlüğe girdiği ilk günden bu yana karşı çıktık. Konunun 2 milyon civarında memur ve

sözleşmeli personeli, kamu kesiminden yaklaşık 600 bin işçiyi, özel sektörde 10 ve daha fazla sayıda işçi çalıştıran işyerlerindeki 2,5 milyon civarındaki işçiyi doğrudan ilgilendirmektedir. Bugün ülkemizde çalışanları birleştiren birçok temel nokta vardır. Bunların başında da zorunlu tasarruf fonunda biriken paramızın en kısa sürede bizlere ödenmesi gelmektedir.

Hükümetin 5 katrilyonu aşan bu paranın ödenmesi için kaynak yetersizliğinden söz etmektedir. Sermayeden alınan borçların geri ödenmesinde hiçbir aksama olmamaktadır.

Devletin vatandaşlarına eşit davranmak zorundadır. Sermayeye olan borçlar ödenebildiğine, of-shorzedelerin kayıpları karşılanabildiğine göre, tasarrufu teşvik fonunda biriken paralar da hak sahiplerine ödenmelidir". Bu paraların en kısa zamanda ödenmemesi halinde etkin eylemler gündeme gelecektir.

TÜRK-İŞ'ten Prim Tavan Artışına Tepki

TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu, sigorta prim kazancı tavanının 600 milyon liraya yükseltilmesini öngören Bakanlar Kurulu Kararı'nın iptalini istemiştir.

TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu tarafından yapılan açıklamada konuya ilişkin şöyle denilmiştir:

"Bilindiği gibi 4447 sayılı Yasa ile sigorta prim tabanı 192 milyon 450 bin TL., tavanı ise 577 milyon 350 bin TL. olarak belirlenmiş, işçi ve işveren kesimlerinin tepkilerini dikkate alan Hükümet Mayıs ayı sonunda yaptığı yeni bir düzenleme ile 4447 sayılı Yasada değişiklik yaparak Nisan 2000 / Nisan 2001 dönemlerinde sigorta prim tabanının 150 milyon TL., tavanının ise 450 milyon TL.'de sabitlenmesine karar vermiştir.

Durum bu çerçevede iken, 13 Temmuz 2000 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan Bakanlar Kurulu Kararı ile sigorta prim kazanç tavanının, tabanın dört katı, yani 600 milyon TL. olarak yeniden belirlenmesi bu konuda sergilenen yanlış uygulamaların son örneğidir. Uygulama kayıt dışı çalışmayı teşvik edici niteliğinin yanı sıra net ücretteki azalmayı da beraberinde getirecek ve iş gücü maliyetlerini artıracaktır. Vergi toplamadaki başarısızlığı mart ayında verilen gelir vergisi beyannameleriyle de ortaya çıkan hükümet, bütçe açıklarının telafisini yine çalışanların ekmeğine el atmakta bulmuş, yapılan prim artışı ile işçisini sigortalı çalıştıran işvereni de cezalandırmıştır.

2000 yılı için gelirler yüzde 25 ile sınırlanmışken, sigorta giderlerinin yüzde 229.5 oranında artırılmasının hiçbir gerekçesinin olamayacağı açıktır. TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu olarak Hükümetten bu yanlış uygulamadan vazgeçmesini, ilgili Kanun Hükmünde Kararname'nin iptal edilmesini istiyoruz."

TÜRK-İŞ / Hükümet Görüşmesi

Ekonomik ve Sosyal Konsey'in toplandığı 27 Haziran 2000 tarihinden bu yana TÜRK-İŞ iki kez Başbakan Bülent Ecevit ve Başbakan Yardımcısı Hüsamettin Özkan, iki kez Başbakan Yardımcısı Devlet Bahçeli, bir kez Başbakan Yardımcısı Mesut Yılmaz, iki kez de Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Yaşar Okuyan'ı ziyaret etmiştir. Ayrıca Sivil İnisiyatif Başkanlar Kurulu olarak Başbakan Yardımcısı Hüsamettin Özkan ile bir toplantı yapılmıştır.

TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu, 31 Temmuz 2000 tarihinde Başbakan Bülent Ecevit'i ziyaret ederek "Talepler Bildirisi"ni sunmuştur. Ecevit, bu görüşmede de işçi ve işverenlerin ortak hazırlayacağı bir gündemle Ekonomik ve Sosyal Konsey'i toplantıya çağırabileceğini belirtmiştir.

Başbakan'ın bu yaklaşımı üzerine, TÜRK-İŞ ve TİSK uzmanları ile hukukçuları ortak bir çalışma içine girerek iki kuruluşun üzerinde uzlaşabileceği konuları belirlemiştir. Sosyal Sigortalar Kurumu'nun yeniden yapılandırılması, Zorunlu Tasarruf Fonu'nun tasfiyesi, özelleştirme uygulamaları ve Ulusal Meslek Standartları Kurumu'nun oluşturulması konularını içeren ortak çalışma TÜRK-İŞ Genel Başkanı ve TİSK Genel Başkanı tarafından 22 Ağustos 2000 tarihinde Başbakan Bülent Ecevit'e sunulmuştur. Başbakan, görüşmede, yapılan ortak çalışmanın dikkate alınacağını, sivil toplum örgütlerinin, Kanun Hükmünde Kararnameler çerçevesinde yapılacak düzenlemelerde değerlendirilebileceğini bildirmiştir. TÜRK-İŞ Genel Başkanı yaptığı konuşmada, kesimlerin taleplerinin aşağı yukarı belli olduğunu, yapılacak Sivil İnisiyatif toplantısına Hükümetten de bir yetkilinin katılması halinde daha somut sonuçların elde edilebileceğini söylemiştir. Bu yaklaşımı üzerine Başbakan Sivil İnisiyatif toplantısına katılmak üzere, Başbakan Yardımcısı Hüsamettin Özkan'ı görevlendirmiştir. Ecevit bu toplantıda, SSK'nın yeniden yapılandırılmasına ilişkin Kanun Hükmünde Kararname'nin Ekonomik ve Sosyal Konsey toplantısında değerlendirilmeden Cumhurbaşkanlığı'na sevk edilmeyeceği konusunda söz vermiştir.

Söz konusu yaklaşım üzerine TÜRK-İŞ Genel Başkanı, dönem sözcülüğünü yaptığı Sivil İnisiyatif'i 8 Eylül 2000 tarihinde toplantıya çağırıştır. Sivil inisiyatif toplantısının genel gündemi şöyle belirlenmiştir:

"İşçiler, İşverenler, Küçük Esnaf ve Sanatkarlar ve Çiftçilerin Genel Sorunları; Yabancı Kaçak İşçilikle, Kayıt-Dışı Sektörle ve Kayıt-Dışı İstihdamla Mücadele; İşsizlikle Mücadele ve İstihdamın Artırılmasının Teşvik Edilmesi; Sosyal Güvenliğe İlişkin Sorunlar; Özelleştirme; Zorunlu Tasarruf Fonunun Tasfiyesi; İş Güvencesi; Çalışma Hayatının Demokratikleştirilmesi, Örgütlenmenin Önündeki Engellerin Kaldırılması, Sendikalaşmanın Teşvik Edilmesi; Özelleştirme Yapılan İşletmelerde İstihdamın Devamı Konusunda Memurlara Tanınan Hakların İşçilere de Tanınması; İşçi-Memur Ayırımı; Sosyal Sigortalar Kurumu Yasası'nda (4792) Yapılması Öngörülen Değişiklikler, Sosyal Sigorta Primine Tabi Kazancın Üst Sınırı; Muvakkat İşçilerin Kadroya Geçirilmesi"

Başbakanlık'ta 8 Eylül 2000 tarihinde yapılan toplantıya, Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Hüsamettin Özkan da katılmıştır. Özkan, toplantı için görevlendirilmesinin amacını, "Kesimlerin taleplerini dinlemek ve dile getirilen talepleri Bakanlar Kurulu'na götürmek" olarak açıklamış ve üzerinde uzlaşma sağlanan konuların yapılacak yasal düzenlemelerde dikkate alınacağını belirtmiştir.

Toplantıda kesimler kendi taleplerini dile getirmiştir. TÜRK-İŞ Genel Başkanı, işçi kesiminin taleplerini sıralarken, TİSK ile üzerinde anlaşma sağlanmış bulunan SSK'nın yeniden yapılanmasına ilişkin yasa taslağını bu çerçevede düzenlenmesini söylemiştir. Başbakan Yardımcısı, "Üzerinde uzlaşma sağlanan taleplerin Başbakan'ın bilgisine sunacağım" söylemiştir. Toplantı, kesimlerin taleplerinin sıralandığı ve bu konuların en kısa zamanda yeniden görüşüleceğini bildiren bir "Başbakanlık Açıklaması" ile sona ermiştir.

TÜRK-İŞ'ten Başbakana Talepler Bildirgesi

1. Kamu kesiminde işin niteliği gereği tüm yıl çalışması gerekirken kadro ve ödenek yetersizliği gerekçesiyle muvakkat, geçici veya mevsimlik statüde istihdam edilen işçilerin onaylanmış süreleri dolmak üzeredir. Bu işçilerin, sizin yaptığınız açıklamalar doğrultusunda 12 ay çalıştırılmalarının sağlanması ve kadroya geçirilmesi son derece önemlidir.

2. Halen kamu kurum ve kuruluşlarında mevsimlik veya geçici işçi olarak çalıştırılanların Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Daimi Katrolarına İlk Defa İşçi Olarak Alınacaklar Hakkında Uygulanacak Sınav Yönetmeliğinin kapsamında değerlendirilmeleri, bugüne kadarki uygulamalara aykırıdır ve yürürlükteki toplu iş sözleşmesinin ihlalidir. Halen çalışmakta olan mevsimlik veya geçici işçilerin Yönetmelik kapsamından çıkarılması ve yürürlükteki toplu iş sözleşmesi hükümleri doğrultusunda uygulama yapılması, sorunu çözecektir.

3. SSK'nın sorunlarının sosyal devlet anlayışı temelinde çözüme kavuşturulması, Devletimizi daha da güçlendirecektir. SSK'nın yeniden yapılandırılmasına yönelik çalışmalarda TÜRK-İŞ'in görüşleri alınmamıştır. Ayrıca, yürürlükteki kanun hükmündeki kararnamenin verdiği yetki aşarak 506 sayılı Sosyal Sigortalar Yasası'nın bazı maddelerinin değiştirilmek istenmesi ilerde başka sorunlar yaratacaktır. 506 sayılı Yasanın 32. maddesinde 4447 sayılı Yasa ile yapılan değişiklikle sigortalıların hastalık sigortasından yararlanması konusunda getirilen kısıtlama bir yasa değişikliğiyle kaldırılmalıdır.

4. Türkiye'de günümüzde 4,5 milyon dolayında işçi kaçak olarak çalıştırılmaktadır. Prime esas kazancın tavanının ayda 600 milyon liraya yükseltilmesi kaçak işçiliği daha da yaygınlaştıracaktır.

5. Zorunlu tasarruf fonundaki paramız yıllardır devlet tahvili ve hazine bonusu faizlerinin ve enflasyonun altında oranlarda nemalandırılmıştır. Hükümetimiz, bu konudaki taleplerimize gereken ilgiyi göstermemiştir. Bu

paranın nakden ve defaten ödenmesi, bugüne kadarki haksızlıklara yeni adaletsizliklerin eklenmesini önleyecektir.

6. Türkiye tarafından onaylanarak iç mevzuatımıza dahil edilen 158 sayılı ILO Sözleşmesine uygun bir iş güvencesinin sağlanması, büyük haksızlıkları önleyeceği gibi, hukuk devleti anlayışının da gereğidir. Başbakan Yardımcısı Sayın Mesut Yılmaz da bu konuya sıcak baktığını ifade etmiştir.

7. Bugüne kadarki özelleştirme uygulamaları ile temel hukuk kuralları çiğnenerek kamu malları yağmalanmış, işsizlik artırılmış, Türkiye Cumhuriyeti Devleti zayıflatılmış, ulusötesi şirketlerin ülkemizde artan gücü ulusal bağımsızlığımızı ve ulusal egemenliğimizi tehdit eder noktaya gelmiştir. TÜRK-İŞ, kamu kesiminin sorunlarını, hükümetimizle birlikte en ayrıntılı biçimde görüşmeye ve ülkemizin ve halkımızın çıkarları doğrultusunda ortak çözümler aramaya hazırdır. Ayrıca, özelleştirilen işyerlerinden çıkarılan işçilerin, memurlar gibi, başka kamu kurum ve kuruluşlarında görevlendirilmeleri de sorunları azaltacaktır.

8. Uluslararası Para Fonu (IMF) ve Dünya Bankası tarafından getirilen öneriler doğrultusunda uygulanan politikalar nedeniyle tarım ve hayvancılığımız büyük bir çöküş yaşamaktadır. Bu çöküş, köylerden şehirlere doğru hızlı bir göçe, işsizliğe, yoksullaşmaya, gelir dağılımındaki adaletsizliklerin daha da artmasına neden olmaktadır. Tarım ve hayvancılıkta ulusal çıkarlarımıza uygun politikaların izlenmesi, gelecekte ortaya çıkacak birçok sorunu bugünden önleyecektir.

9. Kamu çalışanlarına ve emeklilerimize günün koşullarında insanca yaşamalarına uygun bir aylığın verilmesi ve sendikal hakların tanınması, ülkemizdeki demokratikleşme sürecini daha da hızlandıracaktır. İşçi-memur ayrımının Anayasamızda yer alan ilkelere ve uluslararası standartlara göre yeniden düzenlenmesi, büyük haksızlıkları ve yanlışlıkları önleyecektir.

10. Çalışma mevzuatımızın Anayasamızın 90. maddesi uyarınca onaylanmış ILO Sözleşmeleri ile uyumlu hale getirilmesi, tarım ve orman işçilerinin İş Yasası kapsamına alınması, 11 Temmuz 1992 gün ve 3824 sayılı Yasa ile Bakanlar Kurulu'na verilen yetkinin kullanılarak özel indirim tutarının asgari ücret düzeyine çıkarılması ve toplu sözleşme görüşmelerinin işçi haklarına saygı temelinde sonuçlandırılması, çalışanların birçok sorununun çözümünü sağlayacaktır.

Bu değerlendirmelere ve sözlere karşın SSK'nın yeniden düzenlenmesini de içeren dört Kanun Hükmünde Kararname, Cumhurbaşkanlığı'na gönderilmesi tepki ile karşılanmıştır.

TÜRK-İŞ'in Cumhurbaşkanına Başvurusu

TÜRK-İŞ Genel Başkanı Bayram Meral, Cumhurbaşkanı Necdet Sezer'i telefonla aramış, SSK'nın yeniden düzenlenmesine ilişkin kararnamenin işçi ve işveren kesimlerinin görüşlerini yansıtmadığını bildirmiştir. Sezer'in yaklaşımı, "Bizzat inceliyorum. Gerekirse sizi

çağıracağım" şeklinde olmuştur. TÜRK-İŞ, 15 Eylül 2000 tarihinde Cumhurbaşkanı Necdet Sezer'e bir mektup yazarak, kararnamenin Hükümet'e iadesini istemiştir. Sezer'e TİSK ve TÜRK-İŞ'in üzerinde uzlaşma sağladığı SSK'nın yeniden yapılanmasıyla ilgili tasarı taslağı da gönderilmiştir.

SSK'nın yeniden yapılanmasını da içeren Kanun Hükmünde Kararnamenin Cumhurbaşkanlığı'na sevki üzerine TÜRK-İŞ bir yazı ile Cumhurbaşkanına görüşlerini ve endişelerini bildirmiştir.

"Sayın Cumhurbaşkanı,

Sayın Başbakan Bülent Ecevit, Sayın Başbakan Yardımcılarımız ve Sayın Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Yaşar Okuyan ile yaptığımız çeşitli görüşmelerde çalışma hayatını düzenleyen yasalarda yapılmak istenen değişiklikler konusunda işçi ve işveren kesimlerinin üzerinde uzlaşma sağlayacağı metnin esas alınacağı bize ifade edilmiştir.

Hükümet'in bu yaklaşımı dikkate alan TÜRK-İŞ ve TİSK, en çok üyeyi bünyesinde barındıran işçi ve işveren konfederasyonları olarak ortak bir çalışma içerisine girmiş, 4792 sayılı Sosyal Sigortalar Kurumu Kuruluş Kanunu'nda yapılması istenen değişiklik dahil üzerinde uzlaşma sağladığı dört düzenlemeyi başta Başbakan Bülent Ecevit olmak üzere Hükümet ortaklarına ve ilgili bakanlara sunmuştur.

Sayın Hüsamettin Özkan ile 8 Eylül 2000 tarihinde TÜRK-İŞ, TİSK, HAK-İŞ, TZOB, TOBB ve TESK Genel Başkanlarından oluşan Sivil İnisiyatif Başkanlar Kurulu olarak yapılan toplantıda da aynı talep yinelenmiş, 4792 sayılı Sosyal Sigortalar Kurumu Kuruluş Kanunu'nda yapılacak değişiklikler konusunda TÜRK-İŞ ve TİSK'in anlaştığı ifade edilmiş, yapılmak istenen değişiklikte TÜRK-İŞ ve TİSK'in görüşlerinin dikkate alınması istenmiştir.

Hal böyleyken, huzurunuzda Kanun Hükmünde Kararname biçiminde getirilen ve 4792 sayılı Sosyal Sigortalar Kurumu Kuruluş Kanunu'nda değişiklik yapılmasını da içeren metinde sosyal tarafların ittifak sağladığı görüşlerin hiç birine itibar edilmediği ve yer verilmediği öğrenilmiştir.

Çalışma barışının korunması, Sosyal Sigortalar Kurumu'nun siyasi etkilerden arındırılıp özerkliğe kavuşturulabilmesi için üzerinde TİSK ve TÜRK-İŞ olarak görüş birliği sağladığımız düzenlemelerin dikkate alınması Kurum'un geleceği açısından ciddi bir önem arz etmektedir. Kanun Hükmünde Kararname'nin tarafınızdan onaylanması halinde, finansmanı işçiler ve işverenler tarafından sağlanan Sosyal Sigortalar Kurumu'nda bugüne kadar varolan işleyişin dışına çok fazla çıkılamayacağı, aksine yeni bazı hükümlerle Kurum'un daha da siyasileşeceği açıktır. Kurum'un geleceği açısından huzurunuzdaki Kanun Hükmündeki Kararname'nin bizlerin görüşleri de dikkate alınarak yeniden düzenlenmesi için Hükümet'e iadesini emir ve müsadelerinize arz ederiz,"

TÜRK-İŞ ile TİSK'in Uzlaştığı Konular

TÜRK-İŞ ve TİSK'in ortak görüş ve önerilerinin ana başlıkları ve özet olarak içerikleri şöyle şekillenmiştir.

1. SSK Kuruluş Kanunu Tasarı Taslağı

Taslakta, SSK Başkanlık olarak yeniden yapılandırılmıştır. Başkan'ın SSK Genel Kurul'u tarafından seçilmesi öngörülmüş ve Başkan Yardımcısı, Genel Müdürler, Genel Müdür Yardımcıları, Teftiş Kurulu Başkanları, Şube ve Sigorta Müdürleri, Başhekimler ve Hastane Müdürleri'nin atama, göreve son verme ve terfi işlemlerinin Başkanın önerisi üzerine Yönetim Kurulu tarafından yapılacağı hükme bağlanmıştır. Kurum'un Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın "ilgili kuruluşu" olması öngörülmüş ve bu şekilde özerkliğe kavuşturulması hedeflenmiştir. SSK Başkanlığı, Sigorta Hizmetleri Genel Müdürlüğü ve Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü olarak ikiye ayrılmıştır. Genel Kurul'un yetkileri artırılmış ve Yönetim Kurulu'nda sosyal tarafların ağırlıklı olarak temsili sağlanmıştır.

2. Meslek Standartları Kurumu Kanunu Tasarı Taslağı

Taslak, istihdam ve eğitim projesi kapsamında başlatılan meslek standartı geliştirme, sınav ve belgelendirme sistemi kurma çalışmalarının kalıcı olması, eğitim ve istihdam sistemi üzerinde amaçlanan olumlu etkileri yaratabilmesi için bir sistem oluşturmayı öngörüyor. Bu sistemin eğitim ve istihdam kesimleri ile ilgili kamu ve özel sektör kuruluşlarının birlikte çalışmasına imkan veren üçlü yapıya haiz özerk bir kurum olması önerilirken, bu kurumun Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın "ilgili kuruluşu" olması öngörülüyor.

3. Zorunlu Tasarruf Fonunun Tasfiyesi

Fonun tasfiyesinde öncelikle hak sahiplerine nakden ve defaten ödeme talebine yer verilmiştir. Bunun mümkün olmadığı hallerde, "Hak sahiplerine Fon'da biriken paranın karşılığı olarak 1 Haziran 2000'den geçerli olmak üzere 1-2 yıl vadeli dolara endeksli ve dolar faizli devlet tahvili verilmesi" veya "Hak sahiplerine Fon'da biriken paraların 1 Haziran 2000'den geçerli olmak üzere her yıl 12 aylık devlet borçlanma faiz oranlarının ortalaması üzerinden nemalandırılmak kaydıyla en geç 2 yılda geri ödenmesi" önerilmiştir.

4. Özelleştirme Uygulamaları

Öncelikle yapılan özelleştirme uygulamalarının memnuniyet verici olmadığı belirtilmiş ve her iki konfederasyonun da özelleştirmeler konusundaki düşünceleri saklı kalmak kaydıyla bazı önerilerde bulunulmuştur. Özelleştirme uygulamaları nedeniyle ortaya çıkan problemleri en aza indirmek için yapılan öneriler arasında özelleştirme programına alınan, özelleştirilen, faaliyeti durdurulan, küçültülen, kapatılan veya tasfiye edilen kuruluşlarda

alışan 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'na tabi personel, sözleşmeli personel ve kapsam dışı personele tanınan nakil v.b. imkanların işçilere de tanınarak istihdamlarının sağlanması konuları yer almıştır. Ayrıca zelleştirme sonucu işsiz kalacak kişilere ya da bunları alıştıracaklara ilişkin teşvik edici daha aktif düzenlemelere yer verilmesi öngörülmüştür.

Emek Platformu Başkanlar Kurulu Sonuç Bildirisi (15 Eylül 2000)

Emek Platformu Başkanlar Kurulu, Hükümetin, 9 Aralık 1999 ve 22 Haziran 2000 tarihlerinde IMF'ye verdiği niyet mektupları temelinde sürdürdüğü politikaların ülkemizin ve halkımızın ıkarlılarıyla temelden çeliştiğini tespit ettikten sonra, özellikle son günlerde gündeme gelen olumsuz gelişmeleri büyük tepkiyle karşılamaktadır.

Hükümet, 2000 yılının ilk altı ayında 13 katrilyon lira faiz demişken, 6 milyon işçinin ve memurun zorunlu tasarruf fonunda yıllardır düşük oranlarla nemalandırılan parasını hak sahiplerine ödememekte direnmektedir. Batırılan 8 banka nedeniyle 8,3 milyar dolar ödemeyi kabullenen hükümetin milyonlarca işçi ve memurun zorunlu tasarruf fonundaki bu miktara eşit parasını ödememekte direnmesi, halkımızın karşısında, bir avuç yerli ve yabancı sermayedarın yanında tavır alındığının açık göstergesidir.

Hükümet, 12 Eylül hukukunun en anti-demokratik düzenlemelerini sürdürerek, grev ertelemeleri yoluyla grev hakkının kullanılmasını engellemektedir. Sosyal Sigortalar Kurumu'nun okertilmesi amacıyla sağlık hizmetlerinin özelleştirilmesi teşvik edilmekte, özel bireysel emeklilik uygulamasıyla toplumsal dayanışma okertilmek ve oluşturulacak fonlar uluslararası ve yerli tekelci sermayeye sunulmak istenmektedir. Hükümet, işçi ücretleri ve memur ve sözleşmeli personelin aylıkları konusunda IMF talimatları doğrultusunda hareket etmeyi amaçlamaktadır. Emeklilerin düşük aylıkları artırılmakta, mevcut dengesizlikler giderilmemektedir. Çalışma hayatının demokratikleştirilmesi doğrultusunda hiçbir ciddi çalışma yapılmamıştır. Hükümet, demokratik kitle örgütlerinin ülkemizin ve halkımızın çıkarları doğrultusundaki önerilerine kulaklarını tıkamış, zelleştirme uygulamalarını hızlandırmış ve tüm politikalarını, ulusal bağımsızlığımızı ve egemenliğimizi zedeleyecek biçimde, IMF'nin, Dünya Bankası'nın ve Dünya Ticaret rgt'nün istekleri doğrultusunda biçimlendirmiştir. Sosyal güvenlik alanındaki yasa tasarılarının Parlamento'da görüşülmesi gerekirken Bakanlar Kurulunca kanun hükmünde kararname biçiminde kabul edilerek onaylanmak üzere Sayın Cumhurbaşkanı'na gönderilmesi, bu anti-demokratik tavrın son göstergesidir. Özellikle 4792 sayılı Sosyal Sigortalar Kurumu Yasası'nı değiştiren Kanun Hükmünde Kararname, SSK'yı çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına daha da bağımlı hale getirerek, Kurumun sorunlarını daha da artıracaktır. Bu tavrın hukuki bir dayanağı da yoktur. Emek Platformu, Sayın Cumhurbaşkanı'ndan bu kararnameleri onaylamamasını ve Bakanlar Kurulu'na iade etmesini talep etmektedir. 19 Eylül 2000 Salı gününden itibaren bu talebimizi Sayın Cumhurbaşkanı'na ileten faks mesajları tüm ülkede kuruluşlarımızca topluca çekilecektir.

Ülkemizin ve halkımızın sorunlarının çözümü, onmilyonlarca çalışmamızı ve emeklimizi temsil eden demokratik kitle örgütlerimizin taleplerinin dikkate alınmasını gerektirmektedir. Hükümetin özellikle son haftalardaki tutum ve davranışlarını protesto etmek amacıyla, Emek Platformu'nu oluşturan kuruluşlar tam bir birlik ve bütünlük içinde ülke çapında bir dizi etkinlik gerçekleştirecektir.

Başkanlar Kurulu Olağanüstü Toplantısı(18 Eylül 2000)

TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu, Belediye işyerleri ve özel kesim toplu iş sözleşmelerinde karşılaşılan zorlukları, SSK'nın yeniden yapılandırılması ile zorunlu tasarruf konusundaki son durumu görüşmek üzere olağanüstü toplanmıştır.

Toplantının açılış bölümünde konuşan TÜRK-İŞ Genel Başkanı, ekonomik ve sosyal sorunların giderek arttığı ülkede sorunlara katkı sağlamaya çalışmanın her yurtseverin görevi olduğunu, ancak bu katkıyı her fırsatta dar gelirlilerin omuzlarına yüklemenin büyük haksızlık olduğunu belirtmiştir. TÜRK-İŞ Genel Başkanı, özveriye biraz da ülkenin büyük nimetlerinden yararlananların yapması gerektiğine işaret ettiği konuşmasında özetle şunları söylemiştir.

"TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu toplantılarında ülkenin ve sendikaların bir çok sorununu tartışılmış ve bu konularla ilgili olarak Hükümete öneriler götürülmesine rağmen bugüne kadar hiçbir sonuç alınamamıştır. Bu karar doğrultusunda Hükümet ve Hükümet'i oluşturan siyasi partilerin genel başkanlarıyla bir çok kez görüşülmüş "özelleştirme, iş güvencesi, SSK'nın sorunları ve yeniden yapılandırılması, tasarrufu teşvik fonu, geçici işçiler, yürütülen toplu iş sözleşmeleri ve grevler ile işçi alacakları" konusunda Hükümet ilgisiz kalmıştır.

Ekonomik ve Sosyal Konsey, Sivil İnsiyatif ve Emek Platformu toplantılarında, temel sorunlar konusunda üç işçi konfederasyonu arasında görüş birliği sağlanamaması üzerine, TÜRK-İŞ ile TİSK'in ortak yaptığı bir çalışma hükümet yetkililerine sunulmuştur. SSK'nın yeniden yapılandırılması, sosyal sigorta prim tavanının asgari ücretin üç katına indirilmesi, ulusal meslek standartları kanun tasarısı, özelleştirme ve tasarrufu teşvik fonunun tasfiyesi konularındaki TÜRK-İŞ ile TİSK ortak görüşlerini içeren çalışmanın verilen sözlere karşın Hükümet tarafından dikkate alınmamıştır. Temelden karşı çıktığımız SSK'nın yeniden yapılandırılmasını öngören Kanun Hükmünde Kararname'nin Cumhurbaşkanına sunulması üzerine, söz konusu Kanun Hükmünde Kararname'nin iadesi için Cumhurbaşkanı Necdet Sezer ile görüşmeler yaptık.

Hükümete sosyal taraflar olarak sunulan diğer bir konunun da tasarrufu teşvik fonundaki alacaklardır. Batan bankalara, faizcilere para bulunduğunu, ama sıra işçiye memura geldiğinde para bulunamamaktadır. Böyle bir tutum, bizi meydanlara çağırmaktadır. Onun için tedbirli ve hazırlıklı olmamız gerekmektedir.

12 Eylül Hukuku'nun değiştirilmesi için yürütülen çalışmalar sürmektedir. Belediyelerde ve özel sektörde sürdürülen toplu sözleşme görüşmelerinde karşılaşılan zorluklar ve grev ertelemelerinin 2001 yılındaki kamu kesimi toplu sözleşme görüşmelerinin de zorluklar içinde geçeceğinin habercisidir. Bunun için geleceğe hazırlıklı olmamız gerekmektedir.

Zorunlu tasarruf fonundaki paraların ödenme şeklinin kesin bir karara bağlanmaması halinde kısa süre içerisinde işçisiyle, memuruyla geniş kapsamlı demokratik tepki gösterilecektir.

Bütün amacımız ülkemizin ciddi sorunlarını masaya yatırıp masa başında çözmektir. Bu hepimize düşen bir görevdir. Bizim bu görevimizi birilerinin bize hatırlatmaya veya talimat vermeye hakkı ve yetkisi yoktur. Eğer bizler bu sorunları çözmek için birliktelik sağlayamazsak, bu ülkenin nimetlerini birileri kapıp götürmeye devam ederse, bankalarda batırılan paralara göz yumularak bir yerlerden alınan üç beş kuruş borç büyük bir nimet kabul edilirse, sorunlarımız aza inmez, daha da artar. Onun için işçisiyle, işvereniyle, hükümetiyle ülke sorunlarını masaya yatırıp çözmek arzusunda olduğumuzu bir kez daha hatırlatıyorum. 11

Başkanlar Kurulu Bildirisi (18 Eylül 2000)

TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu, Türkiye'nin ve halkımızın sorunlarının çözümlerinin kendimiz tarafından üretileceğini vurgulayarak, IMF, Dünya Bankası, Dünya Ticaret Örgütü ve çeşitli ülkelerin iç işlerimize müdahale girişimlerini protesto etmekte; tüm siyasi partileri ve halkımızı, Türkiye Cumhuriyeti'nin üniter devlet yapısının bütünlüğünü ve bağımsızlığını daha da kararlı bir biçimde savunmaya davet etmektedir.

Başkanlar Kurulumuz, Belediye-İş Sendikası'nın meşru grevlerinin ertelenmesini protesto etmekte, 12 Eylül mevzuatının 17 yıllık sivil yönetim döneminde de sürdürülmesini ve bu anti-demokratik yetkinin 21. yüzyılda kullanılmasını şiddetle kınamaktadır. Bazı belediye başkanlarının bu konudaki olumsuz tavrı, hükümetten güç almaktadır. Yeni grev ertelemeleri en etkili demokratik ve meşru tepkiyle karşılanacaktır.

Türkiye'de Anayasada ve yasalarda yer alan sendikalaşma hakkını kullanabilmenin önündeki en önemli engel, iş güvencesinin bulunmamasıdır. Bakanlar Kurulunca kabul edilerek Meclis'e sunulan iş güvencesi yasa tasarısı, her türlü işten çıkarmalarda geçerli bir neden aranmasını ve geçerli nedenin olup olmadığına mahkemelerin karar vermesini sağlayacak biçimde değiştirilmelidir. Muvakkat işçiler kadroya geçirilmelidir.

SSK'nın sorunları yoğunlaşarak sürmektedir. Bakanlar Kurulu tarafından kabul edilerek kanun hükmünde kararname biçiminde Sayın Cumhurbaşkanlığı'na sunulan 4792 sayılı yasaya ilişkin değişikliği ve diğer yasalar, sosyal güvenlik alanındaki sorunları daha da artıracaktır. Bu kanun hükmünde kararnameler onaylanmamalı, Bakanlar Kurulu'na iade edilmelidir. Sosyal sigorta primine tabi kazancın üst sınırı azaltılmalı, sosyal güvenliğin finansmanına devlet prim ödeyerek katılmalıdır. ▼

TÜRK-İŞ, belediyelerde ve özel sektör işyerlerinde toplu sözleşme görüşmesi sürmekte olan sendikalarımızı tam bir kararlılık içinde desteklemektedir. TÜRK-İŞ, 2001 yılı kamu kesimi toplu sözleşme görüşmelerinde serbest toplu pazarlık hakkına yapılmak istenecek her türlü müdahale girişimine kesinlikle karşı çıkmaktadır. 2001 kamu kesimi toplu sözleşme görüşmeleri, TÜRK-İŞ'in birlik ve bütünlüğü içinde gerçekleştirilecektir. 2000 ve 2001 yılı toplu sözleşme görüşmelerinde, kayıplarımızı telafi edecek bir zam ve diğer haklar mücadelemiz kararlı bir biçimde sürecektir. Mevcut haklarımızı geri götürmeyi ve esnek çalışmayı amaçlayan girişimlere kesinlikle karşı çıkılacaktır.

Sermaye için her türlü imkan sağlanırken, 6 milyon işçi ve memurun zorunlu tasarruf fonundaki parası, TÜRK-İŞ'in talepleri doğrultusunda ödenmelidir. Aksi takdirde, memurlarla birlikte, Türkiye genelinde meşru ve demokratik eylemler gerçekleştirilecektir.

TÜRK-İŞ, ülkemizin ve halkımızın sorunlarının çözümü için olumlu bir yaklaşımla ve iyiniyetle çözüm önerileri geliştirmekte ve diyalog imkanlarını sonuna kadar kullanmaya çalışmaktadır. Ancak, TÜRK-İŞ'in önerileri Hükümet tarafından dikkate alınmayacaksa, TÜRK-İŞ Ekonomik ve Sosyal Konsey toplantılarına katılıp katılmamayı değerlendirecektir.

TÜRK-İŞ, ülkemizin ve halkımızın huzuru, mutluluğu ve çıkarı için, diğer sivil toplum kuruluşları ve demokratik kitle örgütleriyle işbirliği ve dayanışmasını sürdürmektedir. Ancak, bu işbirliği ve dayanışmanın sağlıklı bir biçimde sürdürülebilmesinin ön şartı, karşılıklı iyiniyetin olması, ufak ve kısa vadeli hesapların kenara itilmesi ve TÜRK-İŞ'in iyiniyetinin istismar edilmemesidir. TÜRK-İŞ, IMF'nin istekleri doğrultusunda uygulanan istikrar programlarına karşı, işçi sınıfı ile küçük esnafın, çiftçilerin ve Türkiye'yi seven herkesin birlik ve bütünlüğünün daha da geliştirilmesini istemektedir.

Başkanlar Kurulumuz, özelleştirme konusundaki görüşü saklı kalmak kaydıyla, özelleştirilen işyerlerinde memurlara tanınan istihdam güvencesinin işçilere de tanınmasını talep etmekte, kamu kesiminin sorunlarına işçi-işveren-hükümet temsilcilerinin görüşmeleri yoluyla çözüm aranmasını talep etmektedir.

TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu, halkımızın, Türkiye'de üretilen ürünlerin tüketimini tercih etmesini istemektedir.

TÜRK-İŞ'in ülkemizin ve halkımızın çıkarları doğrultusundaki haklı talepleri Hükümet tarafından yerine getirilmezse, TÜRK-İŞ, ülkemizdeki tüm çalışanlar ve emeklilerle birlikte, üretimden gelen güç de dahil olmak üzere, meşru ve demokratik gücünü tüm ülkede en etkili bir biçimde kullanacaktır. Kuruluşlarımız gerekli hazırlıkları bugünden başlatacaktır.

Hükümete Uyarı Bildirisi (20 Eylül 2000)

20 Eylül 2000 Çarşamba günü saat 10.00'da tüm kamu ve özel işyerlerinde tüm çalışanların katılımıyla toplanılarak Emek Platformu Başkanlar Kurulu tarafından hazırlanan bir uyarı bildirisi okunacaktır.

Hükümet Zorunlu Tasarruf Fonu'nda birikmiş olan parayı ödeme konusundaki duyarsız tavrını sürdürdüğü taktirde tüm hak sahipleri bölgelerindeki en yakın Ziraat Bankası şubelerine toplu olarak başvurarak şahsi hesaplarının dökümünü talep edeceklerdir. Bu eylemin başlatılma tarihi ve ayrıntıları kamuoyuna daha sonra açıklanacaktır.

Tüm bu uyarılarımıza rağmen Hükümetin ülkemiz ve halkımız aleyhindeki politikalarının uygulanmaya devam edilmesi durumunda, Emek Platformu'nu oluşturan kuruluşlarımız, diğer tüm toplum kesimlerinin ve demokratik kitle örgütlerinin de aktif desteğini alarak, geçmişte alınmış olan karar uyarınca, tüm ülke çapında genel ve yaygın eylemler gerçekleştirecektir.

Emek Platformu Başkanlar Kurulu'nun aldığı karar gereği, 20 Eylül 2000 tarihinde saat 10.00'da tüm kamu ve özel işyerlerinde Başkanlar Kurulu tarafından hazırlanan "Hükümete Uyarı" bildirisi okunmuştur.

Emek Platformu Başkanlar Kurulu Bildirisinde Hükümetin ülke ve halk aleyhindeki politikalarının devam etmesi durumunda, ülke çapında genel ve yaygın eylemler gerçekleştirileceği belirtilmiştir.

Emek Platformu'nun 15 Eylül 2000 tarihinde "Tasarrufu Teşvik Fonu'ndaki paralar, ertelenen grevler, Cumhurbaşkanı Necdet Sezer'in onayına sunulan ve SSK'nın yeniden yapılandırılmasını da içeren Kanun Hükmünde Kararname, memurların özlük haklarının yeniden düzenlenmesine ilişkin tasarı ve 2001 yılı bütçesi" gündemiyle yapılan toplantısında sorunlar karşısında hükümetin duyarsızlığını protesto etmek amacıyla bir dizi etkinliği gerçekleştirme kararı alındı.

Dönem sözcüsü KESK'in çağrısı üzerine yapılan toplantıda, platformu oluşturan tüm örgütler, SSK'nın yeniden yapılandırılmasını da içeren Kanun Hükmünde Kararnamelerin alternatif görüşler dikkate alınmaksızın Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer'in onayına sunulmasına tepki gösterilmiş ve çekilen faksta görüşlerimiz şu şekilde ifade edilmiştir.

"Sayın Cumhurbaşkanım, Emek Platformu Başkanlar Kurulu, 15 Eylül 2000 tarihinde yaptığı toplantısında Hükümetin uygulamakta olduğu politikaları protesto etmiş ve onaylanmak üzere Cumhurbaşkanlığı Makamına iletilmiş olan Kanun Hükmünde Kararnamelerin Bakanlar Kurulu'na iadesini talebini ifade etmiştir. Sosyal güvenlik alanındaki yasa tasarılarının Bakanlar Kurulu'nca Kanun Hükmünde Kararname biçiminde kabul edilerek onaylanmak üzere tarafınıza gönderilmesi, son derece anti-demokratik bir uygulamadır. Bu tavrın hukuki bir dayanağı da yoktur. Bu kararnamelerin onaylanmayarak Bakanlar Kurulu'na iade edilmesi, ülkemizde hukuk devleti anlayışının yerleşmesine katkıda bulunacaktır".

Emek Platformu Başkanlar Kurulu'nun aldığı karar gereği 20 Eylül 2000 tarihinde saat 10.00'da platformu oluşturan kuruluşların örgütlü oldukları işyerlerinde bir "uyarı bildirisi" okunmuştur.

Bildiri özetle şöyledir:

"Ülkemizin ve halkımızın sorunlarının çözümü, onmilyonlarca çalışanımızı ve emeklimizi temsil eden demokratik kitle örgütlerimizin taleplerinin dikkate alınmasını gerektirmektedir. Hükümetin özellikle son haftalardaki tutum ve davranışlarını protesto etmek amacıyla, Emek Platformu'nu oluşturan kuruluşlar tam bir birlik ve bütünlük içinde ülke çapında bir dizi etkinlik gerçekleştirmektedir.

Bugün Türkiye'nin tüm bölgelerindeki tüm kamu ve özel işyerlerinde tüm çalışanların katılımıyla toplanılarak Emek Platformu Başkanlar Kurulu tarafından hazırlanan bu uyarı bildirisi okunmaktadır.

Önümüzdeki dönemde Hükümet zorunlu tasarruf fonunda birikmiş olan paramızı ödeme konusundaki duyarsız tavrını sürdürdüğü takdirde, tüm hak sahipleri olarak bölgelerimizdeki en yakın Ziraat Bankası şubelerine toplu olarak başvurarak şahsi hesaplarımızın dökümünü talep edeceğiz.

Tüm bu uyarılarımıza rağmen Hükümetin ülkemiz ve halkımız aleyhindeki politikaları uygulamaya devam etmesi durumunda, Emek Platformu olarak, diğer tüm toplum kesimlerinin ve demokratik kitle örgütlerinin de aktif desteğini alarak, geçmişte alınmış olan karar uyarınca, tüm ülke çapında genel ve yaygın eylemler gerçekleştireceğiz.

Ülkemizin ve halkımızın çıkarları doğrultusundaki meşru ve demokratik mücadelemiz tüm engelleri aşarak başarıya ulaşacaktır."

Çalışma Hayatını Düzenleyen Yasa Değişiklikleri Paneli

TÜRK-İŞ'in düzenlediği "Çalışma Hayatını Düzenleyen Yasa Değişiklikleri Paneli" 13 Ekim 2000 tarihinde Ankara'da yapılmıştır.

Panelin açılışında konuşan TÜRK-İŞ Genel Başkanı, toplantının Türkiye'nin içte ve dışta çok büyük sorunlarla karşı karşıya bulunduğu bir dönemde yapıldığına işaret etmiş ve ulusumuza yönelik gerçek dışı haksızlıklara dikkat çekerek şu değerlendirmelerde bulunmuştur.

"Sözde Soykırım Tasarısı tarihi gerçekler gözardı edilerek müttefik ve sözde dost ABD'nin Temsilciler Meclisi'nde sözde Ermeni Soykırımı Yasa Tasarısı'nı kabul noktasına gelmesi son derece üzücü ve düşündürücüdür. Hükümetler, kimin dost, kimin dost olmadığı konusunda hassas düşünmelidir. Bir diktatörün yanlışlıkları nedeniyle binlerce Iraklının canına kıyanların milyonları açlığa ve yoksulluğa terk edenlerin, binlerce çocuğun ölümüne sebep olanların, Filistin'de ve Filistin kamplarında binlerce insanın

öldürülmesine göz yumanların ve hatta katkı sağlayanların, Azerbaycan'da ve Karabağ'daki Ermeni zulmu karşısında sessiz kalanların, soykırımdan ve insan haklarından bahsetmeye hakları yoktur. Biz, Avrupa Birliği'ne girilmesin demiyoruz. Avrupa Birliği'ne girilmeye çalışılırken, ülkemizin ve halkımızın çıkarları korunsun diyoruz. Avrupa Birliği'ne gireceğiz umuduyla aşırı tavizkar davranmaya hiç gerek yoktur. Avrupa Birliği bizim için çok uzun bir yoldur. Avrupa Birliği'nin taleplerinin hangilerini yerine getirirseniz getirin, bizi almamak için mutlaka bir bahane bulacaklardır. Üyelik için bizden çok sonra başvuran 12 ülke ile görüşmeler başlamıştır veya başlamak üzeredir. Bu ülkeler de Avrupa Birliği'ne alındıktan sonra üyeliğin ne kadar yararı olacaktır, bunu da ayrıca düşünmek gereklidir.

Ülkemizin sorunları artarak sürüyor. 2000 yılının ilk sekiz aylık döneminde 17,5 katrilyon lira vergi toplandı. 17,3 katrilyon faiz ödendi. Türkiye tarihinde ilk defa, toplanan vergiler ödenen faizlere ancak yetiyor. Son 12 ayda gerçekleşen enflasyon hala yüzde 49'dur. Göç ve işsizlik giderek artıyor. Yatırım yok, yeni istihdam alanı yaratılmıyor. 2001 yılı bütçe tasarısında yalnızca 2,8 katrilyon liralık yatırım öngörülüyor. TÜRK-İŞ'in girişimlerine ve desteğine rağmen, tam bir demokratikleşme sağlanamadı. Çalışma hayatımız onaylanmış ILO Sözleşmeleri ile tam olarak uyumlu hale getirilemedi.

İş güvencesi, Türkiye'nin onaylamış bulunduğu 158 Sayılı ILO Sözleşmesi'nden kaynaklanan bir yükümlülüktür. İş Güvencesi, işçinin hiçbir şekilde işten çıkarılmaması demek değildir. İstedığımız iş güvencesi, memurların sahip olduğunun çok gerisinde olan bir haktır. İşyerinde kasıtlı olarak hasar-zarar veren, hırsızlık yapan, işyerinde yüz kızartıcı önemli bir suç işleyen işçi, işten çıkarılabilir. Ancak işçi çıkarılabilmesi için geçerli bir nedenin olması gerekir. İleri sürülen bir nedenin geçerli bir neden olup olmadığına da mahkeme karar vermelidir.

Bu uygulama işyerinde sorun yaratmaz, aksine işyerini daha da güçlendirir. İşçiyi işyerine daha fazla bağlar. İşçinin üretkenliğini, verimliliğini daha da artırır. İş güvencesi felaket değildir. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından hazırlanan iş güvencesi yasa tasarısının bizce düzeltilmesi gereken bölümleri vardır. Umuyorum ki Sayın Bakanımızın da katkılarıyla, Yüce Meclisimizin komisyonlarında ve genel kurulunda bunlar düzeltilecektir.

Bu yasa tasarısı nedeniyle bir bardak suda fırtına koparmanın hiçbir anlamı yoktur. Özellikle de kıdem tazminatını ortadan kaldırmaya yönelik düşüncelerden kesinlikle vazgeçilmelidir. İşverenler, 12 Eylül sonrası yaptıkları yanlışları bugün yapmamalıdır. İşçiler yıllardır fedakarlık yapıyor. İşçilerin ellerinden alınmış olan hakları hala geri verilmedi. Bir de bunların üstüne kıdem tazminatlarımıza ve esneklik adı altında diğer kazanılmış haklarımıza el uzatmaya kalkanlar pişman olurlar. Böyle hayaller kuranların aklını başına toplaması gerekir. İşverenler 12 Eylül döneminde kıdem tazminatının kaldırılmasını talep ettiler. Bunu başaramadılar, ama sınırlama getirdiler. Bugün ise ne yaparlarsa yapsınlar, bu uğraşlarında kesinlikle başarılı olamayacaklar. 12 Eylül döneminde bile cesaret edilemeyen bazı düzenlemeleri yaptırmaya kimsenin gücü yetmez."

Asgari Ücret

Asgari Ücret Tespit Komisyonu, 2001 yılında uygulanacak asgari ücretleri belirlemek üzere 19 Ekim 2000 tarihinde toplanmıştır.

Toplantının açılışında konuşan TÜRK-İŞ Genel Eğitim Sekreteri, Komisyonun yapacağı çalışmalardan umutlu olmadıklarını söylemiş, geçen yıl belirlenen asgari ücretin yetersizliğine de dikkat çekerek özetle şu değerlendirmelerde bulunmuştur.

"Asgari ücret enflasyon karşısında korunmamıştır. Asgari ücretin işçi ve ailesine yetecek bir şekilde belirlenmesi yönündeki bilimsel taleplerimiz dikkate alınmamıştır. Asgari ücretin net yerine brüt ilan edilmesi, önemli bir haksızlıktır."

Asgari Ücret Tespit Komisyonu, Kasım ve Aralık aylarında yaptığı çalışmaları hiçe sayan bir karar alarak farklı bir şekilde yeni asgari ücreti belirlemesi tepki ile karşılanmıştır.

Hükümet, Devlet İstatistik Enstitüsü'nün rakamlarını dikkate alınma ilkesini hiçe sayan bir anlayışla, işveren kesiminin desteğini alarak tek taraflı bir anlayışla yeni asgari ücreti belirlemiştir.

Buna göre; yeni asgari ücret 2001 yılında birinci altı ayda 139.950.000 TL, ikinci altı ayda 146.947.500 TL olarak uygulanacaktır.

1 Aralık 2000 "Üretimden Gelen Güç" Eylemi

EMEK Platformu Başkanlar Kurulu, 30 Ekim 2000 tarihinde yaptığı toplantıda, çalışanların acil sorunlarına çözüm bulunmaması halinde 1 Aralık 2000 tarihinde "üretimden gelen güç" kullanma kararı almıştır.

Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer, 7 Kasım 2000 tarihinde Emek Platformu Başkanlar Kurulunu kabul etmiş ve gündemdeki konular değerlendirilmiştir.

Başkanlar Kurulu, 22 Kasım 2000 tarihinde yaptığı toplantıda, eylemin biçimini tartışmıştır. Toplantı sonrası yapılan açıklamada, taleplere karşı Hükümetin duyarsızlığı dile getirilerek, 1 Aralık 2000 tarihinde Ankara'da çalışanların saat 11.00'de Kızılay Meydanı'nda toplanmaları ve taleplerini içeren dilekçeleri vermek üzere TBMM'ye yürüyecekleri belirtilmiştir. Açıklamada, diğer illerde de şehrin en büyük alanında biraraya gelinerek valiliklere dilekçe verileceği kaydedilmiştir.

1 Aralık 2000 günü "üretimden gücün kullanılması" eylemi Türkiye çapında onbinlerce çalışan ve emekli katılmış ve Hükümetin uygulamaları protesto edilmiştir.

Emek Platformu 1 Aralık Eylem Bildirgesi

"Hükümet, ekonomik ve sosyal haklarımızı gaspetmeye devam ediyor. Günlerdir sürdürdüğümüz demokratik, haklı ve meşru tepkilerimizi görmezden gelmeye devam ediyor. Haksızlık, adaletsizlik, hukuksuzluk ve yolsuzluklar artarak sürüyor.

Vergilerimiz, ülke kaynakları banka batıranlara ve bir avuç tefeciye aktarılıyor. Çete, siyaset ve sermaye arasındaki kirli ilişkiler son dönemde iyice açığa çıkmış durumda. Bu haksızlığa karşı çalışanların ve halkın öfkesi büyüyor, ancak hükümet bu öfkeye kulak asmıyor.

2001 yılı bütçesi IMF talimatları doğrultusunda tam bir rant bütçesi olarak hazırlanıyor. Oysa bütçe, eğitime ve sağlığa ayrılan payın artırıldığı, yatırımlara yönelik, istihdam yaratan sosyal devlet bütçesi olmalıdır. Bütçe, IMF'den yana değil, halktan yana hazırlanmalıdır!

2001 yılı bütçesiyle kamu çalışanlarına yoksulluk ve sefalet anlamına gelen yüzde 10 maaş artışı dayatılırken; kamu kaynakları bankaları hortumlayanlara aktarılıyor. Sıra kamu çalışanlarına, emeklilere, işçilere gelince kaynak yokluğundan sözedenler, banka batıranlara bir gecede kaynak bulabiliyorlar.

Diğer yandan siyasi iktidar, biz çalışanlardan zorunlu tasarruf adıyla yasa zoruyla topladığı birikimlere el koymaya çalışıyor. 12 yıldır birikimlerimiz bir yandan döviz kurlarındaki oynamalarla diğer yandan oldukça komik oranda nemalandırmalarla gerçek değerinin çok altına düşürüldü. Buna rağmen 6 milyon çalışanın birikimleri ödenmiyor. Zorunlu Tasarruf Fonu'ndaki paralar hak sahiplerine derhal, toptan ve nakit olarak ödenmelidir.

Ekonomik ve sosyal haklarımıza göz dikenler, sendikal haklarımızı kullanmamızı engelliyorlar. İş Güvencesi Yasa Tasarısı, hizmet akdinin İş Yasası'nın 13 ve 17. Maddelerine göre feshinde geçerli bir neden aranması ve bu konuda mahkemelerin yetkili kılınması biçiminde değiştirilerek yasalaştırılmalıdır.

Siyasiler, kendi çıkarları için kamu çalışanları üzerinde uyguladıkları baskı, kıyım ve sürgünleri durdurmalı; sendikal faaliyetler nedeniyle işten atılmalarını kolaylaştıracak hiçbir girişimde bulunmamalıdır. Hiçbir objektif kriterle bağlanmayan, yargıyı devre dışı bırakan keyfi ve hukuksuz uygulamalara izin verilmemelidir.

Hükümet, kamu çalışanlarının toplu sözleşme ve grev haklarının önündeki engelleri kaldırmalı, sendikal hakları ILO sözleşmelerine ve yetkili organ kararlarına uygun hale getirecek biçimde düzenlemelidir.

Biz Emek Platformu'nu oluşturan örgütler olarak, yukarıda belirttiğimiz ortak taleplerimizin yerine getirilmemesi ve insan onuruna yaraşır ücretlerin ve çalışma koşullarının sağlanmaması durumunda, üretimden gelen gücümüzü

tüm ülkede ve tüm işkollarında kullanacağımızı daha önce açıklamıştık. Ancak hükümet, bugüne kadar ortak taleplerimiz doğrultusunda hiçbir adım atmadı.

Bu nedenle biz de üretimden gelen gücümüzü, 1 Aralık Cuma günü en etkili ve kitlesel biçimde kullanıp, alanlara çıkacağız.”

Emek Platformu Talepler Bildirgesi

“1. Ülkemizdeki tüm hukuk ve kanun dışı uygulamalar ile yolsuzlukların artık sona ermesini istiyoruz. Özellikle de son dönemde gündemde olan batık bankalar ile ilgili soruşturmanın derinleştirilmesi ve bazı kaynaklarca devletten bu yollarla alınan paraların kamuoyuna şeffaflıkla açıklanmasını talep ediyoruz. Siyasi irade, hukuk devleti ve yargının bağımsızlığını koruma görevinin yerine getirilmesinde hassas davranmalıdır,

2. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nca teklif edilen İş Güvencesi Yasa Tasarısı ile ilgili olarak; İş Kanunu'nun 13. ve 17. Maddelerine göre iş feshinde geçerli bir nedenin aranması ve bu konuda mahkemelerin yetkili kılınması şeklinde değişiklik yapılarak TBMM'ye gönderilmesi ve yasallaşması,

3.Sosyal devlet olmanın gereği olarak 2001 yılı bütçesinden memura insan onuruna yakışır bir ücretin tespiti ile adalete, eğitime, sağlığa ve istihdamı çoğaltıcı yatırıma ayrılan payın artırılması,

4.Zorunlu tasarruf fonunda biriken ana para ve nemalarımızın derhal nakden ve defaten ödenmesi,

5. Kamu çalışanlarına yönelik sendika yasa tasarısının, ülkemiz tarafından onaylanan ILO Sözleşmelerine uygun olarak, evrensel demokratik normlar çerçevesinde grevli ve toplu sözleşmeli hakları içermesi, yasaklardan ve engellerden arındırılması,

6. Özelleştirmenin ve taşeronlaşmanın durdurularak vurgun ve talan ekonomisinin önüne geçilmesi,

7. Yabancı kaçak işçiliğin ve kayıt dışı çalışmanın engellenmesi esneklik girişimlerinin önlenmesi, işçi alacaklarının en kısa sürede ödenmesi,

8. İki milyon olan Bağ-Kur emeklilerinden 708 bin kişisi 51-69 milyon TL. aylık almaktadır. SSK ve memur emeklilerinin de durumu bu rakamlardan çok farklı değildir. Bunların emeklilik aylıklarının günün şartlarına uygun duruma getirilmesi. Emek Platformu bileşenlerini kapsayan 50 milyon insanı temsil eden kuruluşlar olarak, ülkemizde şeffaf devlet olma, demokratik laik hukuk devletini yaşatma yönündeki çaba ve girişimleriniz tarafımızdan takdirle gözlenmektedir.

Ülke gündeminde olan medya, sermaye, siyaset arasındaki menfaat işbirliğinin ve bunların kirli ilişkilerinin meydana çıkarılması için Zatîalinizin koordinatörlüğünde yeni bir kampanya başlatılmalıdır.

1 Aralık Eylemi Değerlendirmesi

Emek Platformu Başkanlar Kurulu 13 Aralık 2000 tarihinde toplanarak 1 Aralık eylemini ve son dönemde Türkiye’de yaşanan sosyal ve ekonomik gelişmeleri tartışmıştır. Toplantı sonrası yayımlanan bildiride, şöyle denilmiştir.

“1 Aralık eyleminde çalışanlar ve emekliler üretimden gelen güçlerini en etkili biçimde kullanmış ve tüm yurttaki taleplerini alanlara çıkararak dile getirmişlerdir. Ancak hükümet bu haklı talepleri duymazlıktan gelmiş ve sayın Başbakan taleplerimize kulak tıkadığı gibi görüşme isteklerimize de yanıt vermemiştir. Hükümet işveren kesimleri ile her türlü görüşmeyi sürdürürken çalışanların taleplerini iletecek bir diyalog çağrısına yanıt vermemektedir. Sayın Başbakan’ın işveren kesimlerinin kaygılarını gidermek konusunda duyarlılık gösterirken aynı duyarlılığın Emek Platformu’nun haklı taleplerine yönelik gösterilmemesini anlamakta güçlük çekiyoruz ve kınıyoruz. Böyle bir tavır çalışanların önümüzdeki dönemde ortaya koyacağı tepkilerinin meşruiyet zeminini oluşturmaktadır.

1 Aralık eylemi sırasında kimi yöneticilerin demokratik tepkilerini sergileyen kamu çalışanları hakkında soruşturma açma ve açığa alma girişimlerini kaygıyla karşılamaktayız.

Ülkemizde son günlerde yaşanan gelişmeler Emek Platformunu endişelendirmektedir. Emek Platformu kimden ve nereden gelirse gelsin, şiddet ve teröre karşıdır. Toplumumuzun her kesimini sağduyuya ve soğuk kanlı davranmaya çağırmaktadır.

Halkımız ülkemizde yaşanan bir takım gelişmeler konusunda açıklama beklemektedir. Kamu bankaları ve batık bankalardaki paraların kimlere aktarıldığı ve bunun sorumluların kimler olduğu kamuoyuna açıklanmalıdır. Yağma ve talan şeklinde süren özelleştirme uygulamaları esnasında hangi kurumların kimlere kaç para satıldığı, kaç kişinin işsiz kaldığı kamuoyuna açıklanmalı, Türk Telekom, TEAŞ ve THY özelleştirilmelerinden derhal vazgeçilmelidir.

Emek Platformu, çalışanlar ve emekliler açlığa mahkum edilirken, siyasilerin kendilerine yeni haklar tanımasını üzüntüyle karşılamaktadır. Bugüne kadar her türlü fedakarlığı yapan çalışanlar bir kez de aynı fedakarlığı rantiyecilerden istemekte ve hükümetten iç borç ödemelerinin ertelenmesini talep etmektedir.

Hükümet taleplerimize karşı duyarsızlığını devam ettirdiği müddetçe Emek Platformu bu duyarlılığı sağlayacak ve 1 Aralığı aşacak yeni kitlesel eylemlerine devam edecektir.”

Yeni Yıl Mesajı

TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu, yeni yıl nedeniyle yayınladığı mesajda, 2000 yılının, ülkemiz, halkımız ve devletimiz açısından sorunlarla dolu bir yıl olduğu görüşü ifade edilmiş ve şu değerlendirmeler yapılmıştır.

“Ekonomik, sosyal ve siyasal alanda yaşadığımız birçok sorun 2000 yılında da çözüme kavuşturulmamış, ağırlaşan ekonomik sorunlar halkımızı gün geçtikçe daha çok ezmiş, işsizlik, gelir dağılımındaki adaletsizlik artarak sürmüş, özelleştirme adı altında ülkemizin hiçbir sorununa katkıda bulunmayan uygulamalarla bağımsızlığımızın temel dayanakları ve alın terimizin ürünü kamu kurum ve kuruluşları yağmalatılmış, bankalar batırılmış, batırılan bankalara kaynak bulunurken işçi ve memurun Tasarrufu Teşvik Fonu'ndaki paraları ödenmemiştir.

TÜRK-İŞ, yaşanan sorunların tümünün halka ve halkın gücüne dayanılarak aşılabacağına inanmaktadır.

Bu ülke bizimidir. Her vatandaşın gücü oranında ülkesine karşı sorumluluğu vardır. Herkesin kazancı oranında vergi vermesi, haksız kazancın, talanın, vurgunun, israfın önüne ulus olarak geçilmesi, siyasilerin ülke çıkarlarını, siyasi çıkarların önünde tutmasının sağlanması halinde ülkemizin sorunları azalacaktır. Halkımız ve işçi sınıfı, 2001 yılına umutla bakmak istemektedir.

TÜRK-İŞ, halkımızın, Türkiye'ye, cumhuriyetin değerlerine ve ülkemizin temel kazanımlarına sahip çıkacağına inanmaktadır. Bu umutla, başta işçi sınıfımız olmak üzere tüm halkımızın kutsal ramazan bayramını ve yeni yılını candan kutlar, 2001 yılında sağlık, mutluluk ve başarılar dileriz.”

III. TÜRK-İŞ ÇALIŞMA BİRİMLERİNİN ETKİNLİKLERİ

1. TOPLU İŞ SÖZLEŞMESİ ÇALIŞMALARI

TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu Toplantısı'nda 2001 yılında yenilenecek kamu kesimi toplu iş sözleşmelerinde ortak hareket edilmesini öngören ilke kararları alınmıştır. Alınan karar gereğince, çoğunluk başvurularının birlikte yapılması sağlanmıştır.

Grev hakkına sahip işyerleri ile ilgili sendikalarımızca hazırlanan çoğunluk başvuruları 7-8 Kasım 2000 tarihinde Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na Konfederasyonumuz tarafından teslim edilmiş, genel evrak sayıları alınmıştır. Prosedür ile ilgili işlemler takip edilmekte ve sendikalarımız bilgilendirilmektedir.

Grev yasağı bulunan kamu işyerleri için ise, 15 Aralık 2000 günü başvuruların yapılması yönünde genelge teşkilatlarımıza gönderilmiştir.

Kamu Kesimi toplu iş sözleşmelerinde yürürlük tarihi dikkate alındığında, en yoğun aylar Ocak ve Mart aylarıdır. Belediye işyerleri hariç, kamu kesiminde 450 bin işçinin toplu iş sözleşmesi yenilenecektir.

Kamu Kesimi Toplu İş Sözleşmeleri İle İlgili Teknik Çalışmalar

TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu, Kamu Kesimim Toplu İş Sözleşmelerinde ortak önerilerin belirlenmesine katkı sağlamak amacıyla teşkilatlarımızın toplu iş sözleşme uzman ve hukukçularının katıldığı bir toplantı düzenlemiştir.

19 Aralık 2000 günü TÜRK-İŞ'te yapılan toplantıda, sendikalarımızın konu ile ilgili görüşleri sözlü ve yazılı olarak alınmıştır.

Toplantının açılışında konuşan TÜRK-İŞ Genel Sekreteri, özellikle idari ve parasal konularda izlenecek yöntemi belirlemek ve ortak madde geliştirmek bakımından toplantının önemine işaret eden kapsamlı bir değerlendirme yapmıştır.

Teşkilatlarımızın yetkili ve uzmanlarının görüşleri doğrultusunda, ön bir çalışma yapılmış ve bu önerilerin Başkanlar Kurulu'nda değerlendirilmesi planlanmıştır.

Sendikalarımızın toplu iş sözleşme uzmanlarımızın getireceği öneri ve görüşler, bundan sonraki çalışmalarımızda dikkate alınacaktır.

Hükümetin 2001 Yılı Hedefleri ve Yönlendirmeleri

Hükümetin 2001 yılı hedefleri, IMF ve Dünya Bankası'nın talepleri doğrultusunda belirlenmiştir. Geniş halk kesimlerinin yoksullaşmasını öngören 2001 yılı hedefleri ile toplu iş sözleşme sisteminin işleyişine müdahalelerin yapılacağının işaretleri Bütçe Kanunu ile verilmiştir.

Hükümet, istikrar programı adı altında toplu pazarlık sistemine müdahale etmektedir.

Kamu işçisinin ücretinin yüksek olduğu yönündeki değerlendirmeler ile ücret artışlarının ve sosyal yardımların önü kesilmek istenmektedir.

TÜRK-İŞ'in öncülüğünde yürütülecek Kamu Kesimi Toplu İş Sözleşmesi Koordinasyon Kurulu ile zorluklar aşılabacak, kazanılmış hakları korunması ve geliştirilmesi birinci önceliğimiz olacaktır.

Kamu işçisinin almakta olduğu ücretler yüksek gösterilerek, ücret artışları konusunda engelleyici yöntemler planlanmaktadır.

2001 yılı hedeflerinin gerçekçi olmadığı dikkate alındığında, en sağlıklı yol olarak toplu iş sözleşmelerinde bir kural olarak benimsenen yaşanan enflasyon artı refah payının ilave edilmesi gerekmektedir. Hedeflenen enflasyon, işçileri koruyacak bir artış olarak değerlendirilemez.

2. SOSYAL GÜVENLİK BÜROSU ÇALIŞMALARI

En kapsamlı çalışmaların yapıldığı ve yasal değişikliklerin öngörüldüğü bir dönem yaşanmıştır.

4447 sayılı Yasayla getirilen değişiklikle ile çalışanların ve emeklilerin kazanılmış hakları korunmamış ve tüm uyarılarımıza karşın Hükümet tek taraflı bir anlayışla sosyal güvenlikte yeni bir sistem getirmiştir.

SSK'nın özerk bir statüde yönetilmesi gerekirken, Hükümet mevcut durumu daha da olumsuzlaştıran ve Yönetimdeki siyasal ağırlığı daha da artıran bir yapılanmaya gitmiştir.

616 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile SSK'nın Başkanlık sistemine geçmesi öngörülmüş, sigorta ve sağlık kolları ayrılarak iki Genel Müdürlük ihtas edilmiştir.

TÜRK-İŞ'in, 616 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin veto edilmesi için sözlü ve yazılı girişimlerine rağmen, Cumhurbaşkanı tarafından onaylanmıştır.

SSK 45. Genel Kurulu

SSK 45. Genel Kurulu, 29/30 Haziran 2000 tarihlerinde toplanmıştır.

Genel Kurul'da sosyal taraf temsilcilerinin yaptıkları konuşmalarda, SSK'nın yönetimine ve Yasal Değişikliklere yönelik tepkiler ifade edilmiştir.

TÜRK-İŞ adına konuşan Genel Sekreter Hüseyin KARAKOÇ, SSK'yı yönetenlerin eleştiri haklarının olmadığına dikkat çekmiş ve özerk bir yapı getirilmediği sürece siyasi etkinin devam edeceğini belirtmiştir.

Yetkisiz bir Genel Kurulda konuştuğunu söyleyen TÜRK-İŞ Genel Sekreteri, SSK'nın sorunları için kalıcı ve köklü çözümler üretmek üzere göreve hazır olduklarını ve yıllar yılı sıfır faizlerle kullanılan paraların hakkının verilmesi ile birlikte SSK'yı özerk bir statüde yönetmeye hazır olduklarını vurgulamıştır.

TÜRK-İŞ tarafından hazırlanan Sosyal Güvenlik haklarının geliştirilmesine yönelik öneriler, işçi delegelerimizin bilgisine sunulmuştur.

Genel Kurulda yapılan seçim sonucu, SSK Yönetim Kurulu işçi temsilcisi olarak DERİ-İŞ Genel Başkanı Yener KAYA getirilmiştir.

SOSYAL GÜVENLİK İLE İLGİLİ ÖNERİLERİMİZ

Sosyal Sigortalar Kurumu tarafından verilmekte olan hizmetler yetersiz kalmakta ve şikayetler giderek artmaktadır.

Sosyal Sigortalar Kurumu'nun sunmakta olduğu hizmetlerin iyileştirilmesine yönelik olarak önerilerimiz iki grupta toplanmıştır.

Sigorta Hizmetleri

* SSK'nın özerk bir yapıda yönetilebilmesi için SSK Genel Kurulu, Kurum Başkanı ile birlikte Genel Müdürleri dahil Yönetim Kurulunu seçimle işbaşına getirmelidir. Kurumun yönetiminde sosyal taraflar çoğunlukta olmalı ve Genel kurulda hesap vermeli. **Bu bakımdan, Hükümetin 4792 sayılı Kanunda değişiklikler öngören Yasa Taslağından vazgeçilmeli ve özerkliği esas alan değişiklikler yapılmalıdır.**

* SSK Yönetim Kurulunun gündeminin belirlenmesinde siyasal iktidarın yönlendirmesine son verilmelidir.

* Sosyal güvenliğe Avrupa Birliği ülkeleri ortalamasında bir devlet katkısı sağlanmalıdır.

* Kurum Hastanelerinin özelleştirilmesine zemin, hazırlayacak sağlık işletmelerine dönüştürülmesinden vazgeçilmelidir.

* Kayıt dışı çalışmayı önlemek amacıyla işverenin sigortalı işçi çalıştırmaya başlamadan önce işyerini ve işe başlatmadan önce de sigortalıyı bildirmesi yükümlülüğü getirilmiştir. Bu denetim sağlanabildiği oranda olumlu bir gelişmedir. Ancak, çalışmaya başlayan sigortalıların kendisinin çalışmaya başladığını bildirmesi yolunda düzenleme yapılmıştır. Ancak, sigortalı işçinin bu bildirimi 30 gün içinde yapmaması veya geciktirmesi durumunda herhangi bir yaptırım öngörülmemiştir. **İş yerinde çalışmaya başlayan işçinin bu bildirimde bulunması nedeniyle işinden olma, işten çıkarılma durumunda korunmasına dair bir düzenleme de getirilmemiştir.**

* SSK'nın kötü yönetiminden kaynaklanan finans açıklarının yükü, prim kazançları yükseltilerek çalışanlara ödetilmektedir.

* Primlerin Ziraat Bankası'nda faiz uygulanmadan toplanmasına son verilmelidir. Primler, finans işletmeciliği kurallarına göre değerlendirilmelidir.

* Prime esas kazançların yüksek oluşu, sigortasız çalışmayı artıran bir özellik taşımaktadır. Bu bakımdan, prime esas kazançlar, ülke gerçeklerine göre yeniden düzenlenmelidir.

* Özellikle özel sektörün prime esas ücreti asgari ücret seviyesinde gösterdikleri gözönünde bulundurularak yoğun denetimler yapılmalı ve prim kaçakları önlenmelidir.

* SSK çalışanları, işçi statüsünde ve SSK'lı olmalıdır.

* Emekliliğe hak kazanma koşulları ağırlaştırılmıştır. Bu bakımdan, emeklilik koşulları ülkenin şartları ve sosyal tarafların görüşleri dikkate alınarak yeniden belirlenmelidir.

* Aylık bağlama oranlarında, eski sisteme göre kayıplar söz konusudur. Aylıkların alt sınırına uygulanan aylık bağlama oranı yüzde 70'den yüzde 35'e düşürülmüştür. Bu düzenlemenin bir an önce adil bir hale getirilmesi zorunluluktur.

* Malüllük sigortasında, aylığa hak kazanma şartlarında bir değişiklik olmazken, aylık bağlama oranı, %70' den %60'a indirilmiş, başka birinin sürekli bakımına muhtaç sigortalılarda da %80 olan aylık bağlama oranını %70'e düşürmüştür. Bu da hak kaybına yol açmaktadır.

* Sınırlı olarak uygulanan itibari sigortalılık süresi tüm ağır ve tehlikeli işlerde çalışan sigortalı işçileri kapsayacak ve prim gün sayısını da artıracak şekilde değiştirilmelidir.

* 31.12.1999 tarihinden önce emekli olanların intibakları yapılarak emekli aylıklarındaki haksızlıklar giderilmelidir.

* Yaşlılık tahsis işlemleri çabuklaştırılmalıdır. Tüm primler bilgisayara işlenmelidir. Büyük şehirlerde bilgisayara işlenmiş primlerde bile ortalama 6 ayda aylık bağlanmaktadır. Aylıkların bağlanmasındaki gecikmelere son verilmelidir.

* Emekli aylıkları insanca yaşayacak düzeye yükseltilmelidir. Emekliler, aylık TÜFE uygulamasından zarar görmektedirler. Bu uygulamadan vazgeçilerek eski sisteme dönülmelidir.

Sağlık Hizmetleri

* 506 sayılı Kanunun 32 nci maddesine bir fıkra eklenerek çalışan sigortalıların sağlık yardımından yararlanabilmesi için sigortalılık niteliğini yitiren, yani çalışmayanların bu tarihten önceki bir yıl içinde en az 120 gün hastalık sigortası primi ödemiş olma koşulu yeterli sayılmalıdır talebimiz K.H.K. ile uygulamaya konulmuştur.

* SSK Sağlık Tesisleri, idari, personel ve techizat bakımından oldukça yetersizdir. SSK poliklinikleri, çoğunlukla amaca hizmet edebilecek planlı, programlı şekilde inşaa edilmemiştir. Birbirini tamamlayan ünitelerin, ulaşım açısından birbirinden uzak olması, hastalar için var olan zorlukları daha da ağırlaştırmıştır.

* Hastalar, mesai saatinden çok önce gelip, fiş almak için uzun süre kuyrukta beklemektedir. Kuyruklara son vermek ve daha rahat ortamda sağlık hizmeti almak için sıra numarasının bilgisayar ortamında verilmesi ve fiziki alanların buna uygun olarak düzenlenmesi gerekir.

* Acil servis hizmetleri yeterli ve vardiyalı sisteme getirilerek, eğitilmiş ve kadrolu personel ataması yapılmalıdır.

* Sevk işlemleri basitleştirilmelidir.

* Aile doktoru sistemi getirilmelidir.

* Muayene ücreti ve ilaç katkı bedeli uygulamasından vazgeçilmelidir.

* Doktorlara yeterli ücret verilerek tam gün çalışmaları sağlanmalıdır.

* İşyeri hekimliği uygulamasına işlerlik kazandırılarak, hekimlerin çalışma saatleri artırılmalıdır.

* Sigorta müdürlüklerinden hizmet alan il merkezlerinden uzak ilçe ve beldelerde çalışan sigortalılar, il merkezlerine gidiş gelişlerinde işyerinden izin almakta zorluklar çekmektedir. Bu nedenle, öncelikle büyük ilçelere sigorta irtibat büroları kurulmalıdır. Beldelere en yakın ilçelerde varolan SSK dispanserlerinin elaman, doktor, tıbbi cihaz ve eczaneden yoksun olması sigortalıları mağdur etmektedir. Birinci aşama sağlık merkezleri olan dispanserler, yeterli sayıda eleman, sağlık personeli ve gerekli tıbbi cihazla takviye edilerek sigortalıların öncelikle bu birimleri kullanmaları teşvik edilmelidir.

* SSK özel sektörden hizmet alınmasını en aza indirmelidir. Her düzeyde personel ihtiyacının karşılanması sonrası, özellikle sağlık personelinin çalıştığı alanlara yeterince tıbbi cihaz temin edilmelidir. Bu sayede özel sektöre ihale edilen işlerin kademeli olarak kurum tarafından yapılması sağlanacak ve kurumun özel sağlık kurumları tarafından soyulması önlenmiş olacaktır.

* Her yıl özel sektöre ödenen trilyonlar mertebesindeki ilaç masrafları yerine SSK ilaç fabrikalarına yatırım yapılarak mümkün olan oranda ilaç ihtiyacı kurumun öz kaynaklarından temin edilmelidir.

* Büyük şehirlerdeki hastanelerin yetersiz kalması sonucu yığılmalar artmakta ve yeni sağlık tesislerinin yapılması kaçınılmaz bir durum almıştır. Kurumun imkanları iyi değerlendirilerek ve işçilerin ve emeklilerin yoğun olduğu bölgelere yatırımlar planlanmalıdır. Sağlık konusu ihmal edilmeyecek bir alandır.

MEVZUAT ÇALIŞMALARI (4447 SAYILI KANUN)

Bazı maddeleri 8.9.1999 tarihinden bazı maddeleri ise 01.01.2000 tarihinden itibaren yürürlüğe giren ve kamuoyuna Sosyal Güvenlik Reform Kanunu olarak lanse edilen 4447 sayılı Kanunun muhalefet partileri tarafından bazı maddelerinin iptal edilmesi için Anayasa Mahkemesine açılan iptal davası yakından takip edilmektedir.

Kanunun bazı maddelerinin iptali için açılan dava ile ilgili olarak Anayasa Mahkemesi Raportör hakimi tarafından düzenlenen raporda;

506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun 32.ci maddesini değiştirerek sigortalının hastalık sigortasından yararlanması için hastalığın anlaşıldığı tarihten önceki 6 aylık sürede 60 günü olmak üzere toplam 120 gün hastalık sigortası primi ödemiş olma koşulunu öngören 3.cü maddesi,

Kanun yürürlüğe girdiği 8.9.1999 tarihindeki sigortalılık süresine göre sigortalıların hangi yaşta emekli olma haklarını elde edeceklerini düzenleyen 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununa geçici 82 madde eklenmesini öngören 17.maddesinin ve aynı düzenleme ile ilgili olarak 2925 sayılı Tarım İşçileri Sosyal Sigortalar Kanununa geçici 2.nci madde eklenmesini öngören 22.ci maddesinin

Anayasaya aykırı olduğu görüşü ileri sürmüştür.

Anayasa Mahkemesinin vereceği karar yakından takip edilmektedir.

İptal edilmesi olasılığı yüksek olan maddelerin yeniden yasallaşması çalışmalarında işçilerimizin beklenir ve kazanılmış Sosyal Sigorta haklarının korunması için gerekli çalışmalar yapılmaktadır.

4447 sayılı kanunun Sosyal Sigortalar Kurumu tarafından özellikle aylıkların bağlanması, yükseltilmesi ile ilgili uygulamalar yakından izlenmektedir.

Emekli aylıklarının, her ay DİE tarafından açıklanan bir önceki ayın Tüketici fiyatlarındaki (TÜFE) artış oranı kadar artırılarak ödenmesi uygulamasına Ocak 2000 ayından itibaren başlanmıştır. Bir yıllık uygulama sonucu 01.01.2000 tarihinde 84.280.000-TL olan en düşük emekli aylığı Ocak 2001 ayında % 41,3 oranında artarak 121.910.036 TL'ye, En yüksek emekli aylığı ise 159.475.000- TL'den aynı oranda artışla 232.657.118 TL'ye yükselmiştir.

Diğer taraftan 4447 sayılı kanun prime esas kazançların alt ve üst sınırlarını da yükselterek prime esas kazancın üst sınırından fazla aylık ücret alan sigortalı işçilerin ödedikleri prim miktarlarını da artırmıştır. Bu durumdaki sigortalı işçilerin aylık ücretlerinde önemli düşüşlere neden olmuştur. Örneğin 600 milyon lira aylık ücret alan bir sigortalı işçinin aylığından aralık 1999 ayında 25.494.000 TL. prim kesilmekte iken Ocak/2000 ayında bu miktar 50.400.000.TL'ye , Nisan/2000 ayında 63.000.000.TL'ye, Ağustos/2000 ayında ise 84.000.000.TL'ye yükselmiş ve 59.000.000.TL daha az aylık alır duruma gelmiştir.

Bu olumsuzluklar yakından izlenmektedir.

İŞSİZLİK SİGORTASI- TASARRUFU TEŞVİK BİRİKİMLERİNİN ÖDENMESİ

01.06.2000 tarihinden itibaren primleri kesilmeye başlayan işsizlik sigortası uygulamaları yakından takip edilmektedir. Özellikle 4751 sayılı kanunun görüşülmesi sırasında verilen önerge ile geçici işçilerin işsizlik sigortası kapsamı dışında bırakılması yakından takip edilmektedir.

Ayrıca işsizlik sigortası kanununun kendi içindeki çelişkilerinin, örneğin sürekli iş göremezlik geliri veya yetim aylığı alıp işsizlik sigortası primi ödeyen ancak işsiz kalmaları halinde işsizlik ödeneğinden yararlanamayacak olan sigortalı işçilerimiz maduriyetlerinin düzeltilmesi ve günün koşullarına uygun işsizlik ödeneği verilmesi için yasal düzenleme yapılması için gereken girişimler devam etmektedir.

616 SAYILI K.H.K

4588 Sayılı Yetki Kanununa dayanılarak yürürlüğe konan ve Sosyal Sigortalar Kurumunun Başkanlık olarak yapılandırılmasını öngören 616 sayılı K.H.K Anayasa Mahkemesi tarafından gerekçeli kararının resmi gazetede yayımlanmasından itibaren bir yıl sonra iptal edilmesini ön görmüştür.

Anayasa Mahkemesinin gerekçeli kararı 10.11.2000 tarihli Resmi gazetede yayımlanmıştır.

616 sayılı K.H.K Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmesine karşın Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından suratle yönetmelikler çıkartılarak uygulamaya konmuştur. Oysa ki Anayasa Mahkemesinin çoğu kararlarında da belirtildiği üzere iptal için verilen süre hukuki boşluk oluşmadan mevcut durumun sürdürülmesi içindir. İptal edilmiş K.H.K uygulanması Anayasanın hiçbir kişi ve kuruluşun hukuk düzeni dışına çıkamayacağı ilkelerine aykırı düşmektedir.

Bu nedenle gerek Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmiş K.H.K'ye dayanılarak, gerekse söz konusu kararnamenin ilgili hükümlerine dahi aykırı olarak düzenlenip yürürlüğe konan,

Sosyal Sigortalar Kurumu Yönetim Kurulu Çalışma Yönetmeliği,
Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığı Sağlık İşleri Genel Müdürlüğü
Sağlık İşletmeleri Yönetmeliği,
Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığı Taşınmaz Mallar Yönetmeliği,

İle ilgili olarak gerekli inceleme yapılmış yürütmelerinin durdurularak iptal edilmeleri için yargıya başvurulması olanağı sağlanmıştır.

Ayrıca iptal edilen K.H.K. 1 ci maddesinde Kurumun Mali ve İdari bakımdan özerk, özel hukuk hükümlerine göre kurulmuş Bakanlığın ilgili kuruluşu olarak tanımlanmışsa da Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca Kurumun ambleminin değiştirilerek sanki Bakanlığa bağlı kuruluşmuş gibi gösteren ve kurum tabelasına Bakanlığın isminin ilavesini öngören uygulamanın iptali içinde dava açılması sağlanmıştır.

K.H.K ile 4447 sayılı kanunla değiştirilen 506 sayılı kanunun 32.ci maddesi de değiştirilerek. Bu kere sigortalıların sağlık yardımlarından yararlanması ilk defa sigortalı olacak ile daha önce sigortalı olanlar için iki şekilde düzenlenmiştir.

Buna göre ilk defa sigortalı olacaklar 4447 sayılı kanunda öngörüldüğü gibi hastalık sigortasından yararlanabilmeleri için hastalığın anlaşıldığı tarihten önceki 6 ay içinde 60 günü olmak üzere toplam 120 gün hastalık sigortası primi ödemiş olması şartı konmuştur. Önceden sigortalı olanlar için ise hastalığın anlaşıldığı tarihten önceki 6 aylık sürede 60 gün prim ödeme koşulu kaldırılarak, hastalığın anlaşıldığı tarihten önceki bir yıl içinde 120 gün hastalık sigortası primi ödeme şartı getirilmiştir.

Yine 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun 60. cı maddesinin (F) bendi değiştirilerek. Askerlik süresini borçlanan sigortalının borç tutarını müracaat tarihinden önceki 3 ay içinde ödemesi ön görülmüş, önceden olduğu gibi ilk defa sigortalı olarak çalışmaya başlamadan önce askerliğini yapmış olan sigortalıların borçlanıp primini ödediği süre kadar sigortalılık süresini geri götürme uygulaması kaldırılmıştır.

Hastalık sigortasından yararlanma koşullarını düzenleyen 32.ci maddede yapılan değişiklik geçici işçilerin sorununu çözmemiş, Askerlik süresini düzenleyen 60.maddenin (F) bendi ise sigortalı aleyhine düzenlenmiştir.

K.H.K. T.B.M.Meclisinde görüşülmesi sırasında gerek kurumun özerek yapısını ihlal eden ve sağlık işletmesi kurulmasını öngören gerekse 506 sayılı Kanunun bazı maddelerini değiştiren hükümlerinin görüşümüz doğrultusunda düzeltilmesi çalışmaları sürdürülmektedir.

SOSYAL GÜVENLİK BÜROSU HİZMETLERİNİN ETKİNLEŞTİRİLMESİ

İşçilerimizin sosyal sigorta haklarının daha etkin korunması sorunlarının en kısa sürede çözüme kavuşturularak, doğru şekilde yönlendirilmeleri için Sosyal Sigortalar Kurumunun Bilgisayar kayıtlarının TÜRK-İŞ tarafından sorgulanmasına olanak sağlayacak bilgisayar bağlantısı kurulmasının alt yapı çalışmaları tamamlanmaktadır.

Sosyal Sigortalar Kurumunun bilgisayarları ile bağlantının kurulmasından sonra işçilerimizin sigortalı tescilleri, sigortalı hizmetleri, emekli dul ve yetimlerimizin aylık miktarları varsa kesintileri TÜRK-İŞ'ten sorgulanarak ilgililerin talepleri derhal karşılanarak sorunlarının kısa sürede çözümlenmesi mümkün olacaktır.

EĞİTİM

21-24 Kasım 2000 tarihleri arasında TEKGIDA-İŞ tarafından düzenlenen Sosyal Güvenlikteki son değişiklikler ve uygulamaları konulu,

14 Aralık 2000 tarihinde TÜRK-İŞ tarafından düzenlenen İş kazası Meslek Hastalığı sigortası konulu,

18-20 Aralık 2000 tarihleri arasında KRİSTAL-İŞ tarafından düzenlenen Sosyal Güvenlik de son değişiklikler ve uygulamaları,

konulu eğitim seminerlerine katılarak Sosyal Sigorta kanununda yapılan son değişiklikler, uygulamaları ve sigortalıları ne yönde etkilediği konularında bilgi verilmiştir.

YAYIN

Gerek 4447 sayılı kanun, gerekse 616 sayılı K.H.K ile Sosyal Sigortalar Kurumunda ve Sosyal Sigortalar Kurumu Teşkilat kanununda yapılan değişiklikler ve bu değişikliklerin hangi sosyal sigorta haklarında olumlu hangi sosyal sigorta haklarında olumsuz değişiklikler yaptığı ve bunların neler olduğu konularında işçilerimizin bilgilendirilmesi için TÜRK-İŞ ve diğer dergilerde yazılar yazılmaktadır.

Özellikle TÜRK-İŞ'e gelen istekler doğrultusunda yazıların konusu seçilerek işçilerimizin hak kaybına uğramaması için bilgilendirilmeleri çalışmaları özenle sürdürülmektedir.

3. EĞİTİM ÇALIŞMALARI

Genel Eğitim Sekreterliğimizce dönem içinde gerçekleştirilen çalışmalar aşağıda yer almaktadır.

A. TÜRK-İŞ 2001 Yılı Eğitim Programı

TÜRK-İŞ 2001 Yılı Eğitim Programının hazırlıkları Genel Eğitim Sekreterliğimizce sürdürülmektedir. Program çerçevesinde, Sendikal Hak ve Özgürlükleri Koruma ve Geliştirme alanındaki çalışmalar başta olmak üzere, çalışma hayatını ilgilendiren güncel konular, Çevre ve İşçi Sağlığı-İş Güvenliği, Kadın İşçiler, Çalışan Çocuklar, Mesleki Eğitim ve diğer konuları kapsayan çalışmaların hazırlıkları devam etmektedir.

B. Türk İş Hukukunda İş Güvencesi Paneli

TÜRK-İŞ, HAK-İŞ, DİSK, ILO Türkiye Temsilciliği ve İş Müfettişleri Derneği tarafından ortaklaşa düzenlenen "Türk İş Hukukunda İş Güvencesi" paneli 25 Mart 2000 günü Ankara'da TÜRK-İŞ Genel Merkezinde yapıldı. Panelin açılış konuşmalarını Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Yaşar OKUYAN, ILO Türkiye Temsilcisi Gülay ASLANTEPE, TÜRK-İŞ Genel Sekreteri Hüseyin KARAKOÇ, HAK-İŞ Genel Başkanı Salim USLU, DİSK Genel Başkanı Vahaddettin KARABAY yaptılar. Oturum başkanlıklarını Prof. Dr. Alpaslan IŞIKLI ve Prof. Dr. Gürhan FİŞEK'in yaptıkları panele Prof. Dr. Hamdi MOLLAMAHMUTOĞLU, Prof. Dr. Kadir ARICI ve Prof. Dr. Fevzi DEMİR katılarak konuyla ilgili birer bildiri sundular.

C. İşçi Sağlığı-İş Güvenliği ve Çevre Sürekli Danışma Kurulu

Çalışanların sağlıklarının korunması, işyerlerinde güvenliğin sağlanması ve çevrenin korunması amacıyla TÜRK-İŞ'in öncülüğünde İşçi Sağlığı-İş Güvenliği ve Çevre Sürekli Danışma Kurulu (İSAGÜÇ-DAK) oluşturulması amacıyla 14 Nisan 2000 tarihinde bir toplantı yapıldı. Açılış konuşmasını TÜRK-İŞ Genel Başkanı Bayram MERAL'in yaptığı toplantı, TÜRK-İŞ Genel Eğitim Sekreteri Salih KILIÇ'ın katılımıyla, Prof. Dr. İsmail Topuzoğlu'nun başkanlığında sürdürüldü ve bundan sonraki çalışmaları organize etmek üzere bir Yürütme Kurulu oluşturuldu. Toplantıya, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Çevre Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, TİSK, TRT, YÖK, TMMOB, TTB, Barolar Birliği, TESK, MESS, MPM, DPT, DİE, Fişek Vakfı, Türkiye Çevre Vakfı temsilcilerinin yanı sıra pek çok bilim adamı katıldılar.

D. Simav Çevre ve İşçi Sağlığı-İş Güvenliği Semineri

Grevde olan Ağaç-İş Sendikası işçileriyle dayanışmak, çalışma hayatını ilgilendiren güncel konularda üyelerin bilgilendirilmesi amacıyla 14 Aralık 2000 tarihinde Simav'da Çevre ve İşçi Sağlığı-İş Güvenliği semineri yapıldı. Açılış konuşmasını TÜRK-İŞ Genel Eğitim Sekreteri Salih KILIÇ'ın yaptığı seminerde, Ağaç-İş Sendikası Genel Başkanı Mürsel TAŞÇI ve TÜRK-İŞ 2. Bölge Temsilcisi Veli EKER birer konuşma yaptılar. Seminerde, Dr. Şule ILICAK "Mesleki Etkilenmeler ve Meslek Hastalıklarından Korunma Yolları", Dr. Celal EMİROĞLU "İşyeri Sağlık

Hiçmetleri", TÜRK-İŞ Sosyal Güvenlik Uzmanı Celal TOZAN " 506 Sayılı SSK Kanunu Açısından Sigortalıların ve İşverenlerin İş Kazaları ve Meslek Hastalıklarındaki Sorumlulukları" başlıklı bildiri sundular.

E. Başın Özgürlüğü Paneli

TÜRK-İŞ ve Türkiye Gazeteciler Sendikası tarafından düzenlenen "Dünya Basın Özgürlüğü Paneli" 3 Mayıs 2000 tarihinde Ankara'da gerçekleştirildi. Panelin açılış konuşmaları TÜRK-İŞ Genel Başkanı Bayram Meral, TGS Genel Başkanı Ziya SONAY, MHP Genel Başkanı ve Başbakan Yardımcısı Devlet BAHÇELİ, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Yaşar OKUYAN, DYP Genel Başkanı Tansu ÇİLLER, FP Genel Başkan Yardımcısı Veysel CANDAN tarafından yapıldı. Açılış konuşmalarının ardından, başkanlığını Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Başkanı Orhan ERİNÇ'in yaptığı ve AA Genel Müdürü Mehmet GÜLER, ÇGD Genel Başkanı İsmet DEMİRDÖVEN, Gazeteciler Cemiyeti Başkanı Nazmi BİLGİN, Gazete Sahipleri Birliği Başkanı Nezih DEMİRKENT'in konuşmacı olarak katıldıkları "Avrupa Birliği Üyeliği Sürecinde Türkiye'de Basın Özgürlüğü ve Gazetecilerin Çalışma Koşulları" onulu panel yapıldı.

F. Çalışma Hayatını Düzenleyen Yasa Değişiklikleri Paneli

"Çalışma Hayatını Düzenleyen Yasa Değişiklikleri Paneli" 13 Ekim 2000 tarihinde Ankara'da gerçekleştirildi. Panelin açılış konuşmasını TÜRK-İŞ Genel Başkanı Bayram MERAL yaptı. Panelin açılışında Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Yaşar OKUYAN, DYP Genel Başkanı Tansu ÇİLLER, FP Genel Başkanı Recai KUTAN, ANAP milletvekili Emre KOCAOĞLU birer konuşma yaptılar. Panelde iki oturum halinde yasa değişiklikleri tartışıldı. Oturum başkanlığını Prof. Dr. Emre KONGAR'ın yaptığı "İş Güvencesi Yasa Tasarısı" başlıklı 1. oturumun konuşmacıları Prof. Dr. Fevzi DEMİR, Prof. Dr. Savaş TAŞKENT ve Prof. Dr. Tankut CENTEL'di. Oturum başkanlığını Prof. Dr. Sarper SÜZEK'in yaptığı " 2821-2822 Sayılı Yasalardaki Değişiklik Tasarısı" başlıklı 2. oturumun konuşmacıları ise, Prof. Dr. Devrim ULUCAN, Prof. Dr. Öner EYRENCİ ve TÜRK-İŞ Hukuk Danışmanı Avukat Hüseyin EKMEKÇİOĞLU'ydu.

G. Ulusal Çocuk Yürüyüşü

23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı'nın 80. yıldönümünde Çocuk İşçiliğine Karşı Ulusal Yürüyüş yapıldı. 17-24 Nisan 2000 tarihlerinde 11 ilde yapılan Ulusal Yürüyüş TÜRK-İŞ'in öncülüğünde, HAK-İŞ ve DİSK tarafından düzenlendi, çeşitli kurum ve kuruluşlar tarafından desteklendi. İki kol halinde düzenlenen Ulusal Yürüyüş'ün Kuzey Kolu Çerkezköy'den başlayıp, İstanbul, Sakarya, Yalova ve Bursa üzerinden İzmir'e geldi. Gaziantep'ten başlayan Güney Kolu ise, Adana, Karaman ve Denizli'den sonra Kuzey Kolu'yla İzmir'de buluştu. Çeşitli etkinliklere ve ziyaretlere katılan her iki koldaki çalışan çocuklar ve görevliler 24 Nisan günü Ankara'ya geldiler. Aynı gün TÜRK-İŞ Genel Merkezini ziyaret eden çalışan çocuklar TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu üyeleri tarafından karşılandılar. TÜRK-İŞ Genel Başkanı Bayram MERAL çalışan çocukların karşılanması sırasında bir konuşma yaparak, TÜRK-İŞ'in çocukların çalıştırılmasına karşı mücadeleyi sürdürmekte kararlı olduğunu ifade etti. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Yaşar OKUYAN'ı ziyaret edip sorunlarını dile getiren çalışan çocuklar daha sonra Anıtkabir'e çelenk koydular.

H. Yeni Dönem TÜRK-İŞ Çalışan Çocuklar Projesi

TÜRK-İŞ, çalışan çocukların sanayiden sokağa yöneldikleri gerçeğinden hareketle, sokaklarda çalışan ya da yaşayan çocukların Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Genel Müdürlüğüne bağlı Bölge Yatılı Okullarına yerleştirmeye yönelik yeni dönem projesini Uluslararası Çalışma Örgütü Türkiye Temsilciliği ile birlikte hazırlamaktadır. Proje Adana, Bursa, Diyarbakır ve Trakya bölgesinde uygulanacak olup, İstanbul'da da sokakta çalışan çocuklara yönelik ayrı bir projenin çalışması sürdürülmektedir.

I. Mesleki Ve Teknik Eğitim Çalışmaları

TÜRK-İŞ kuruluşundan beri mesleki ve teknik eğitime önem verilmesini ilkeleri arasına almış, uygulamanın hayata geçirilmesini ısrarla savunmuştur.

İLKE 22 – TEKNİK VE MESLEKİ EĞİTİM

TÜRK-İŞ, eğitimde adalet ve fırsat eşitliğinin sağlanmasını, köy çocuklarına parasız mesleki eğitim imkanının tanınmasını; üstün yetenekli, dar ve sabit gelirli aile çocuklarına yüksek öğrenim sonuna kadar devletin yardım ve destekte bulunmasını, işçilerin mesleki ve yeni teknolojiye uymalarını sağlayıcı teorik, pratik ve işbaşı eğitimlerinin uygulanmasını ilke sayar ve bu yönde çaba harcamayı görev bilir”.

TÜRK-İŞ, 1977 tarihinde çıkarılan 2089 sayılı Çırak, Kalfa ve Ustalık Kanunu'nun yürürlükte olduğu yıllarda mesleki eğitime şimdiki düzeyde katkıda bulunamamış, 1986 yılında çıkarılan 3308 sayılı Çıraklık ve Mesleki Eğitimi Kanununun ilgili maddesi gereği hem İl Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kurullarında, hem de Milli Eğitim Bakanının Başkanlığında yapılan Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kurulunda temsilci bulundurmaktadır. Bütün toplantılara kurul üyesi sıfatıyla kararların oylamasına katılmaktadır. Ayrıca Mesleki Teknik Eğitim konusunda diğer kurum ve kuruluşlarla birlikte hareket etmektedir.

3308 sayılı Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kanunu çerçevesinde mesleki eğitimle ilgili aşağıda belirtilen kurum, kuruluş ve kurullarda temsilci bulundurmaktadır.

- 1- ÇIRAKLIK VE MESLEKİ EĞİTİM KURULU
- 2- İL ÇIRAKLIK VE MESLEKİ EĞİTİM KURULU

- 3- METARGEM (Mesleki ve Teknik Eğitim Araştırma ve Geliştirme)
- 4- TAMEM (TÜRK-ALMAN MESLEKİ EĞİTİM MERKEZİ)
(MEM, Mesleki Eğitim Merkezi 1998 Yılından Sonra)
- 5- MEKSA (Mesleki Eğitim ve Küçük Sanayi Destekleme Vakfı)
- 6- ULUSAL ÇALIŞMA KONSEYİ (Türkiye İş Kurumu)
- 7- MEDAK (Meslek Danışma Komisyonu) (Türkiye İş Kurumu)
- 8- EDE (Endüstriye Dayalı Eğitim) (YÖK)

Son Başkanlar Kurulunun yapıldığı 11 Nisan 2000 tarihinden 2000 yılı sonuna kadar, TÜRK-İŞ Eğitim Birimi Mesleki ve Teknik Eğitimle ilgili aşağıda açıklanan çalışmaları yapmıştır.

1- ÇIRAKLIK VE MESLEKİ EĞİTİM KURULU

3308 sayılı Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kanununun 4.maddesine göre Çıraklık, Kalfalık ve Ustalık Eğitimi ile okullarda ve işletmelerde yapılan mesleki eğitimin planlaması, geliştirilmesi ve değerlendirilmesi konularında tavsiye kararları almak ve görüş bildirmek için bu yıl içerisinde 15 Haziran 2000 tarihinde Milli Eğitim Bakanının başkanlığında toplanmıştır.

Milli Eğitim Bakanlığına bağlı 4 Genel Müdürlük ve MATERGEM tarafından hazırlanan raporlar okunup, İl Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kurullarından gelen talepler görüşülmüş ve 20 Mesleki dalı çıraklık eğitim ve kapsamına alınmıştır. Toplantıya TÜRK-İŞ Genel Eğitim Sekreteri Salih KILIÇ ve Eğitim Uzmanı Necati BALTA katılmıştır.

2- İL ÇIRAKLIK VE MESLEKİ EĞİTİM KURULU

2000 yılı içerisinde iki defa toplanmış, çeşitli kurum ve kuruluşlardan gelen talepleri görüşmüş yaklaşık 20 adet meslek dalının Çıraklık Eğitimi Kapsamına alınması için merkez çıraklık kuruluna ve ilgili Genel Müdürlüğe talepte bulunmuştur. Ankara ilinde yapılan toplantıya kurul üyesi olarak TÜRK-İŞ bir temsilci ile katılmış, diğer illerde yapılan toplantıya TÜRK-İŞ İl Temsilcileri katılmışlardır.

3- METARGEM (Mesleki ve Teknik Eğitim Araştırma ve Geliştirme Merkezi)

3308 sayılı Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kanununun 42 maddesi gereği kurulan bu kurum bu yıl içerisinde bir defa toplanmış ve yapılan çalışma kurul üyelerine detaylı bir şekilde bir yetkili tarafından sunulmuştur.

4- TAMEM (Türk-Alman Mesleki Eğitim Merkezi)

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Almanya Federal Cumhuriyet Hükümeti arasında, imzalan 10.04.1988 tarih ve 19781 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "İKİLİ MESLEK EĞİTİMİNİN TEŞVİKİ" konulu proje antlaşmasına göre Ankara Dikmen Endüstri Meslek Lisesi bünyesinde faaliyet gösteren bu merkezde, üç meslek dalında yapılan mesleki eğitim sonucundan kalfa düzeyinde meslek elemanı yetişmektedir.

2000 yılı Ocak ayında ara sınavlar, Haziran ayında işe kalfalık bitirme sınavları yapılmıştır. Sınavlarda komisyon üyesi olarak TÜRK-İŞ Genel Merkezinden bir uzman TÜRK-İŞ'e bağlı iki sendikadan birer meslek elemanı katılmaktadır.

Bu Mesleki Eğitim Merkezinin çalışmaları, Temmuz-1998 tarihinden sonra Ankara Sanayi Odası tarafından yürütülmektedir ve adı Mesleki Eğitim Merkezi (MEM) olarak değiştirilmiştir.

5- ULUSAL ÇALIŞMA KONSEYİ

04 Mayıs 1993 gün ve 21571 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 06 Nisan 1994 gün ve 93/4299 sayılı Bakanlar Kurulu kararı eski ikraz anlaşmasının (İstihdam ve Eğitim Projesi) çizelge 5B/1-b maddesine göre oluşturulan Ulusal Çalışma Konseyi Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü'nün Başkanlığında, Milli Eğitim Bakanlığı, Turizm Bakanlığı, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu, Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu, Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Konfederasyonundan birer üye olmak üzere yedi üyeden teşekkül eder.

Görevi, istihdam ve Eğitim Projesi kapsamında Türkiye İş Kurumu tarafından yürütülecek istihdam amaçlı işgücü yetiştirme kurslarının planlanması uygulaması ve sonuçlarının izlenmesi için alınacak kararları almak üzere, bu yıl ortalarında bir defa toplanmış, illerden gelen talepler doğrultusunda istihdam garantili meslek eğitimi, kendi işini kuracaklara yönelik meslek eğitimi ve özürhüleri mesleki eğitimini sağlayacak kursların düzenlenmesi kararı alınmıştır.

6- MEDAK (Meslek Danışma Komisyonu)

Türkiye İş Kurumunun Dünya Bankası desteğinde yürüttüğü İstihdam ve Eğitim Projesinin 3. Bölümü İSTİHDAM ve DANIŞMANLIK HİZMETLERİNİN GELİŞTİRİLMESİ BAŞLIĞINI taşımaktadır.

Bu proje içerisinde meslek danışma komisyonu kurulmuştur. Meslek Danışma Komisyonunun amacı meslek bilgi dosyalarını hazırlamaktır.

Gerek Ortaöğretim Kurumlarında okuyan öğrenciler, gerek çıraklık eğitimine devam edecek veya devam eden gençlerin seçeceği meslekler hakkında bilgi edinmelerini sağlamak için bu dosyalar Türkiye İş Kurumunun bütün şubelerinde hizmete sunulmaktadır.

2000 yılı içerisinde 3 defa toplanan bu komisyonda 60 mesleğin bilgi dosyası hazırlanmış komisyon tarafından imzalanarak, Türkiye İş Kurumu'nun ilgili birimi arşivine verildi

7-MEKSA (Mesleki Eğitim ve Küçük Sanayi Destekleme Vakfı)

Mesleki Eğitimin Türkiye'de daha etkin bir biçimde yönlendirilmesine ve yaygınlaştırılmasına katkıda bulunmak ve küçük sanayi işletmelerinin teknolojik yapı ve üretimlerinin yurt ekonomisine yararlı ve çağdaş düzeye gelmesine gerekli desteği sağlamak amacıyla kurulmuş bir vakıftır. Bu vakıf, Vakıf Senetinde gerekli değişikliği yaparak, Yönetim Kuruluna TÜRK-İŞ'i de almıştır.

Bu yıl içerisinde birçok kez toplanarak hizmet sektöründe geçerli bazı mesleklerle ilgili kurslar düzenlenmesi için plan ve programlar uygulama koymuştur.

Meslek eğitimi geliştirmek ve yaygınlaştırmak amacıyla Avrupa Birliği'nden kredi almak için (MEDA Projesi) yoğun çaba harcamıştır.

Bu vakfın oluşturduğu Sosyal Ortaklar Biriminde TÜRK-İŞ'den bir temsilci bulunmaktadır.

1.8 Mart Dünya Kadınlar Günü

TÜRK-İŞ, 8 Mart Dünya Kadınlar Günü'nde deprem bölgesi olan İzmit ve çevresinde çalışan kadınların deprem sonrası ortaya çıkan sağlık problemlerine ışık tutmak amacıyla bir eğitim semineri düzenlemiştir. Seminere çok sayıda mahalli sendika başkan ve yöneticileriyle basın mensupları katılmışlardır. Seminerin açılış bölümünden önce Cumhuriyetimizin kurucusu büyük insan, büyük lider ve silah arkadaşları, tezgahları başında hayatlarını kaybeden tüm işçi şehitlerimiz ve depremde kaybettiğimiz tüm insanlarımız için saygı duruşunu takiben İl Temsilcisi ve Selüloz-İş Sendikası Genel Başkanı Ergin ALŞAN, Bölge Temsilcisi Faruk BÜYÜKKUCAK ve Genel Eğitim Sekreteri Salih KILIÇ konuşma yapmışlardır. Bu konuşmaların ardından Uzman Psikolog Dilek ARI deprem ve depremin kadın ve çocuklar üzerindeki psikolojik etkilerine değindi. Ardından Prof. Dr. Yıldız TÜMERDEM depremin kadın sağlığı açısından ne gibi olumsuz etkiler yarattığı konusunda katılımcıları bilgilendirdi. Son olarak ise beslenme üzerine Prof. Dr. Yasemin BEYHAN ne tür gıdaların alınması gerektiğini belirttiler ve bu temel gıdaların temin edilmesi en kolay olanları sıraladı. Aktif katılımı ile devam eden seminerin sonunda katılımcılara sertifikaları ve TÜRK-İŞ tarafından hazırlanan hediye paketleri dağıtıldı.

J.Yayın Çalışmaları

Genel Eğitim Sekreterliğimiz, 2001 yılı eğitim çalışmalarında yararlanmak üzere, ILO'nun 182 Sayılı "En Kötü Biçimlerdeki Çocuk İşçiliğinin Yasaklanması ve Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Acil Eylem Sözleşmesi"ni konu edinen kitapçık yayına hazırlanmış ve aynı konuyu işleyen afişler hazırlanmıştır. "Çalışma Hayatını Düzenleyen Yasa Değişiklikleri" konulu panele sunulan bildirilerin ve işçilere yönelik iş kazalarında ve meslek hastalıklarında ilkyardım bilgilerinin yer aldığı kitapların yayın hazırlıkları sürdürülmektedir.

Ayrıca, eğitim faaliyetlerinde yararlanmak üzere aşağıdaki eğitim kitapçıkları yayımlanmıştır:

- Avrupa Birliği, Türkiye ve İşçiler
- Kaçak İşçilik
- İşyeri Sendika Temsilcisinin Hakları ve Görevleri

- Taşeronluk
- İşçi-Memur Ayrımı
- Dünya Bankası Nedir?
- Özelleştirme ve Kadın İşçiler
- Yerli Maldan Sendikalı Mala: İşçi Tüketici Bilinci
- Dünyada Sosyal Güvenlik
- Esneklik
- Eve-İş-Verme
- Özelleştirme Ne İçin?
- Çocuklar İçin Sağlık
- Dünyada ve Türkiye'de İşsizlik Sigortası
- Türkiye'de İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği
- Tüketici Olarak Gücümüz
- 12 Eylül:Kayıplarımız, Alacaklarımız

K.Toplantılara Uzman Desteği

Genel Eğitim Sekreterliğimiz bünyesindeki uzmanlar, çeşitli kurum ve kuruluşlar tarafından düzenlenen toplantılara TÜRK-İŞ'i temsilen katılmaktadırlar.

4 – TEŞKİLATLANMA ÇALIŞMALARI

Konfederasyonumuzun 18. Genel Kurulunda alınan örgütlenme çalışmalarının mümkün olduğu kadar yaygınlaştırılması ve üyelere benimsetilerek konfederasyon, üye sendikalarımız ve şubelerimiz ile birlikte çalışılması ilkesi geçtiğimiz dönem içinde yürüttüğümüz faaliyetlere ışık tutmuştur.

Türk-İş Genel Teşkilatlanma Sekreterliği, öncelikle bölge temsilciliklerimizin çalışma sorunlarının ele alınması amacıyla bölge temsilcilerimiz ile bir toplantı yapılarak eksiklerin gözden geçirilmesini kararlaştırılmıştır.

Bu toplantıda bölge temsilciliklerimizin çalışma alanlarında yapılması gereken değişiklikler üzerinde durulmuştur. Antalya ve Karaman ilinin, Adana Bölge temsilciliğine coğrafi şartlar açısından uzak olması nedeniyle, Eskişehir Bölge Temsilciliğine bağlanması ile kararlaştırılmıştır. Konu Türk-İş Yönetim Kurulu toplantısında ele alınacaktır. Bölge temsilciliklerimizin fiziki ihtiyaçları konusu üzerinde de durulmuş ve imkanlar ölçüsünde bu ihtiyaçların giderilmesine çalışılmıştır. Boşalan il temsilciliklerine atamalar yapılmıştır. Bölge temsilciliklerimiz tarafından gönderilen üç'er aylık çalışma raporları değerlendirilerek gerekli bilgiler değerlendirilmiştir.

Türk-İş' e bağlı bölge temsilcilikleri ile bölge temsilciliklerimizin çalışma alanı içinde bulunan şube başkanları ile güncel işçi sorunları ve hali hazırda yürütülen grevlerle ilgili görüşmeler yapılmıştır. Eskişehir, İzmir, Bursa ve İstanbul'da şube başkanları ile toplantılar düzenlenmiştir. Ağaç-İş Sendikamız tarafından örgütlenme çalışmalarının sürdürüldüğü Kütahya İli Simav İlçesinde kurulu bulunan Setaş A.Ş işyerindeki grevin sürmesi nedeniyle, Türk-İş Genel Teşkilatlandırma Sekreterliği, Ağaç-İş Sendikası yönetimi ile görüşmelerde bulunmuş, Türk-İş Eskişehir Bölge Temsilciliği talimatlandırılarak sürekli bilgi akışı sağlanmıştır.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, İş ve İşçi Bulma Kurumu'nun adı değiştirilerek Türkiye İş Kurumu haline getirilmiştir. Türkiye İş Kurumu illerde valilikler öncülüğünde kurulacak olan İl İstihdam Kurullarına Türk-İş' ten temsilciler istemiştir. Türk-İş İl ve Bölge temsilcilikleri çoğunlukta olmak üzere il istihdam kurullarında görev alacak temsilcilerimizin adları ilgili kuruma ve görevlendirilen şahıslara bildirilmiştir.

Türk-İş Genel Teşkilatlandırma Sekreterliği, Ankara İl temsilciliği ve şubelerden gelen talepler doğrultusunda, Ankara Şube Başkanlarını birkaç kez toplantıya davet ederek, çalışma hayatının güncel sorunları üzerinde görüşmelerde bulunmuştur.

Türk-İş Disiplin Kurulu kararı gereğince altı ay süreyle üyelikten geçici olarak ihraç edilen Türk Koop-İş Sendikası ve Tezkoop-İş Sendikası yönetimi ile sürekli görüşmeler yapılmış, sendikanın olağanüstü genel kurulu sonrasında oluşan yeni yönetimin olumlu tutumu ve Tezkoop-İş Sendikasının da Disiplin Kurulu'nun almış olduğu bu kararın kaldırılması konusunda olumlu görüş belirtmesi üzerine, Disiplin Kurulumuz yeniden toplanarak ilgili kararın kaldırılmasını kararlaştırmıştır. Türk-İş Genel Teşkilatlandırma Sekreterliği Türk-İş Disiplin Kurulu'nun toplantıya çağırılması ve alınan kararın teşkilatımıza duyurulması ile ilgili işlemleri yürütmüştür.

Emek Platformu Başkanlar Kurulu'nun almış olduğu karar gereğince 1 Aralık 2000 tarihinde, Emek Platformu üyesi tüm çalışanlarının katılacağı etkinlikler nedeniyle Emek Platformu Teknik Komitesinde görev alınmıştır. 1 Aralık'ta yapılacak olan etkinlikler nedeniyle, teşkilata ve bölge temsilciliklerimize yönetim kurulumuz talimatları iletilmiştir. Bildiri ve afiş çalışmaları yapılmış, 1 Aralık 2000 tarihinde Ankara'da Kızılay'da yapılacak olan basın açıklaması etkinliği ile ilgili teknik hazırlıklar yapılmıştır. Bu amaçla, teknik komiteye iştirak edilerek, ses tesisatı, flama gibi hazırlıklar gerçekleştirilmiştir. Türk-İş'e bağlı sendikaların Ankara Şube Başkanları, Türk-İş Ankara İl Temsilcisi Necdet Gördü tarafından toplantıya çağırılarak, bu etkinliğe en yüksek oranlarda katılım sağlanmıştır.

Geçtiğimiz dönem içinde, Ankara dışından konfederasyonumuzu ziyaret ederek, sorunlarını aktarmak isteyen şube başkanları ve üyelerimiz ile görüşmeler yapılmıştır.

Tüketicinin korunması çalışmaları

Tüketicinin Korunması ve Bilinçli Tüketim adlı yayınlarımızdan sonra, konfederasyonumuzun başlatmış olduğu yerli malı kullanma kampanyası gereğince, **"İş güvencesi ile İşimi, Yerli Malı Kullanımı ile İşyerimi Korumak İstiyorum"** adlı yeni bir broşürle konfederasyonumuzun yerli malı kullanma konusundaki görüşleri kamuoyuna aktarılmıştır. Konunun bazı bakanlıklar ve sanayi odaları tarafından ele alınması üzerine, broşürde yer alan görüşlerimiz genişletilerek **"Yerli Malı ve İşçi Tüketici Bilinci"** adlı yeni bir yayın hazırlanmıştır. Ülkemizde yerli malı kullanımını yaygınlaştırmak amacıyla Sanayi ve Ticaret Bakanlığı ile İstanbul Sanayi Odası tarafından düzenlenen panele konuşmacı olarak Genel Başkanımız iştirak etmiştir. Türk-İş, özellikle bizim ülkemize yatırım yapılarak üretilen, bizim ülkemizde istihdam yaratan ve vergisini ödeyen tüm firmaların ürünlerinin yerli malı olarak kabul edilmesi görüşünü benimsemektedir. Yerli Malı kullanımı ile ilgili olarak, Bölge temsilciliklerimiz öncülüğünde kurulan tüketici derneklerimiz de çalışmalarını sürdürmektedirler. Tüketici Derneklerimiz faaliyette bulundukları illerde, Tüketici Hakem Heyetlerine aktif olarak katılımı sürdürmektedirler.

Konfederasyonumuzun, özellikle yabancı sigara firmaları tarafından yürütülmekte olan 4207 sayılı Tütün ve Tütün Mamulleri Yasası'nın 3.maddesine aykırı bir biçimde yapılan sigarada reklam yasağının delinmesi girişimlerini önlemek konusunda yaptığı çalışmalara devam edilmiştir. Bu amaçla **"Neden Yabancı Sigara İçiyoruz"** adlı bir yayın çıkartılmıştır. Konfederasyonumuz, Sigara ve Sağlık Ulusal Komitesi'nde de temsil edilmekte ve bu kuruluştaki temsilcimiz genel sekreterlik görevine seçilmiştir. Konuyla ilgili olarak yürütülen çalışmalarımız ve yazışmalarımız sonucunda, Başbakanlık, İçişleri Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı gibi bakanlıklar sigarada reklam yasağının uygulanması ve ciddiyetle kontrol edilmesi konusunda bağlı birimlerine genelgeler yayınlamışlardır.

Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Tüketicinin ve Rekabetin Korunması Genel Müdürlüğü tarafından 4077 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da yapılması planlanan değişikliklerle ilgili olarak konfederasyonumuza gönderilen tasarı taslağı incelenerek görüşlerimiz bildirilmiştir.

Tüketici Hakları Derneği ve Petrol-İş Sendikası Aliğa Şube Başkanlığı ve Tes-İş Sendikası işyeri temsilciliği tarafından ortaklaşa düzenlenen özelleştirme ve tüketici sorunları adlı panele Türk-İş adına katılarak gerekli açıklamalar yapılmıştır.

Ankara Ticaret Borsası ve Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi tarafından düzenlenen ülkemizdeki Kaçak Et konusundaki olumsuzlukların tartışıldığı panelde iştirak edilmiştir. Kaçak etler konusundaki Liman-İş Sendikamız tarafından daha önce konuyla ilgili basına yapılan açıklamalar tekrarlanarak, kaçak etlerin denetim eksikliği bulunan gümrük kapılarından girdiği ifade edilerek tedbirler alınması istenmiştir. Ayrıca Türkiye’de IMF politikaları doğrultusunda tarıma ve hayvancılığa verilen önemin azaltılmasına yönelik politikaların Türkiye’yi sonuçta kanguru etlerinin bile satıldığı bir ülke durumuna getirdiği kırsal alandan kentlere göçün ve bunun sonucunda da işsizliğin arttığı ifade edilmiştir.

Bitki ve hayvanların genetik yapıları ile oynanarak daha dayanıklı olduğu iddia edilen yeni türler yetiştirilmesi konusunda bu türlerin insan gıdasına geçen türleri konusunda da çalışmalar sürdürülmektedir. Gen yapısı değiştirilmiş ürünleri tüketen insanların birkaç yıl içinde karşılaşacakları sağlık risklerinin araştırılması ve gen yapısı değiştirilmiş ürünlerin tüketiciye sunulmasında ambalaj üzerinde bilgi verilmesi gerektiği konuyla ilgili olarak düzenlenen çeşitli toplantılarda dile getirilmiştir.

Çevrenin Korunması çalışmaları

Çevre Bakanlığı tarafından düzenlenen 4.Çevre Şurasına Türk-İş adına katılan uzmanlar çevre ve istihdam ilişkileri ile endüstriyel çevre kirliliğinin çalışanlar üzerinde ki etkileri ve Avrupa Birliği çevre mevzuatı uyum konularında görüşler iletmışlerdir.

Çevrenin Korunmasında Sendikaların Rolü adlı yayından sonra, konfederasyonumuz üyelerinin ve ailelerinin bilgilendirmesi amacıyla, Çevrenin Korunmasında Tüketicilerin Rolü konulu yeni bir yayının daha hazırlık çalışmalarına başlanmıştır.

5. HUKUK MERKEZİ ÇALIŞMALARI (29.03.2000 – 31.12.2000 arası)

A) BÜRO ÇALIŞMALARI :

- 1) Türk-İş Hukuk Bürosu olarak, çalışma hayatını ilgilendiren mevzuat ve Yargıtay Kararları Hukuk Bülteni adı altında düzenli olarak derlenmekte, gündemi oluşturan yada genel anlamı ile çalışma hayatını ilgilendiren konulara ilişkin hukuki yorumlar da zaman zaman bülten bünyesinde yer almaktadır. Hukuk Bültenimizin baskılarının yeterli olmaması ve ihtiyacın artması nedeniyle baskı sayısı bir miktar arttırılarak daha fazla üyemize ulaşması sağlanmıştır. Bültenimizin en son olarak 52. Sayısı (Ekim - Kasım 2000) derlenmiş ve Türk-İş Dergisi ile beraber üyelerimize gönderilmiştir.
- 2) TÜRK-İŞ Ana Tüzüğüne uygun olarak yönetmeliklerimizin güncelleştirilmesi çalışmalarına başlanmış, eski yönetmelikler teker teker elden geçirilerek gerekli düzenleme ve yenileme çalışmalarına başlanmıştır. Çalışmalar halen devam etmektedir.
- 3) Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığında sürdürülen teknik çalışma grubu çalışmalarına iştirak edilmiş, hem gündeme gelmesini istediğimiz yasa değişiklikleri hem de 158 sayılı İLO sözleşmesi ile iç mevzuatımızın uyumlu hale getirilmesi konusunda görüşlerimiz belirtilmiştir.
- 4) Yaz döneminde Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından hazırlanan İş Güvencesi Yasa Tasarısı hukuk büromuzca incelenmiş, daha önce hukuk büromuzca hazırlanan İş Güvencesi Yasa Tasarımız ile karşılaştırılarak, konfederasyonumuz görüşlerine uymayan bölümler üzerinde görüşlerimiz bildirilmiştir. Ancak bazı olumsuzlukları ve yetersiz olmasına rağmen hazırlanan iş güvencesi yasa tasarısının bu alanda bir ilk olarak olumlu bir adım olduğu hususu da vurgulanmıştır.
- 5) Yine yaz döneminde eğitim amaçlı olarak konfederasyonumuz tarafından hazırlatılan "eğitim video kasetleri" için hukuk büromuzda iş güvencesine ilişkin bir çalışma yaparak bu önemli çalışmaya destek vermiştir. Ayrıca yine eğitim yayınlarımız arasında hukuk büromuzun 4. kitabı olan "İş Güvencesi" hakkında bir kitap hazırlamış ve bu kitabımız Eğitim Yayınları No:46 olarak bastırılarak üyelerimize ulaştırılmıştır.
- 6) 16.09.2000 tarihinde çeşitli üniversitelerin öğretim üyeleri ile bir çalışma grubu oluşturulmuş ve yapılan çalışmalar neticesinde sendikal örgütlenmenin önündeki tikanıklıkları gidermek üzere 2822 Sayılı Toplu İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi hakkında bir kanun tasarısı hazırlanmıştır. Bu tasarı ile kurulu bulunduğu işkolunda çalışan işçilerin en az yüzde 10'unu temsil eden sendikalardan en çok üyeye sahip olan sendikaya, işkolunda toplu iş sözleşmesi bulunmayan işletme, işyeri veya işyerlerinde üyesi olup olmadığına bakılmaksızın toplu iş sözleşmesi yapma yetkisi tanınmıştır. Bu tasarının gerekçesi olarak temelde kayıt dışı ekonominin giderek ön plana çıkması ile sendikal örgütlenmenin zayıflaması, kayıt içinde kalan işverenlerin, kayıt dışındakiler nedeniyle haksız rekabete uğraması düşüncesinden hareketle güçlü sendikacılık ile teknik anlamda örgütlenmenin önündeki tikanıkların

giderilmesi amaçlanmıştır. Bu tasarı hazırlanırken 2822 Sayılı Toplu İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt Kanununun temel ilkeleri ve sistematik bütünlüğü bozulmamış sadece toplu iş sözleşmesi yapılamayan işyerlerinde belirli koşulları sağlamış olan sendikalara sözleşme yapma olanağı tanınmıştır.

- 7) 13.10.2000 tarihinde Konfederasyonumuzca "Çalışma Hayatını Düzenleyen Yasa değişiklikleri Paneli" düzenlenmiş, bu panele çeşitli üniversitelerden öğretim üyeleri ile hukuk büromuzdan hukuk müşavirimiz panelist olarak katılmışlardır. Panel konusu ayrıntılı olarak gerek siyasi platformlarda ve gerekse basın yayın organları aracılığıyla kamuoyuna duyurulmuştur. Panelde özellikle "İş Güvencesi" ve "Eylül 2000" tarihinde hazırlamış olduğumuz 2822 Sayılı Toplu İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi hakkında kanun tasarımız tartışılmış, sendikal örgütlenmenin önündeki engeller dile getirilmiştir.
- 8) 2001 yılı Toplu İş Sözleşmelerinin idari maddelerinde yeknesaklık sağlamak ve olabildiğince uyumlu hale getirmek amacıyla, Konfederasyonumuza bağlı sendikalarımızın uzman ve hukukçuları ile 19/12 /2000 tarihinde Genel Merkez binasında toplantı yapılmış ve bu toplantıda ortak görüşler kaleme alınarak örgüte duyurulmuştur.
- 9) Özelleştirme uygulamaları nedeniyle mağduriyete uğradığından bahisle Konfederasyonumuza başvuruda bulunan üyelerimizin konuya ilişkin çeşitli sorunları hakkında hukuki açıklamalarda bulunulmuştur
- 10) Çalışma hayatına ve İş Hukukuna ilişkin çeşitli sorunların tartışıldığı toplantı ve seminerlere katılmıştır.
- 11) Anayasa Mahkemesi tarafından Konfederasyona gönderilen yayınlar incelenmiş, gerekli yazışmalar yapılmıştır.
- 12) Bağlı sendikalar, işçiler ve üçüncü şahıslardan gelen çeşitli soru ve sorunlara ilişkin araştırma yapılarak yazılı ve şifahi olarak gerekli yanıtlar verilmiş, bazı konular ve sorunlar içinde gerek üyelerimize ve gerekse bağlı sendikalarımıza hukuki destek sağlanmıştır.

B) TARAFI OLDUĞUMUZ DAVALAR :

- 1) Konfederasyonumuz önceki Genel Sekreteri merhum Şemsi DENİZER'i öldürmek suçundan sanık Cengiz BALIK'ın Burdur Ağır Ceza Mahkemesinde yapılan yargılaması sanık Cengiz BALIK'ın mahkumiyeti ile sonuçlanmıştır. Cengiz BALIK bu suçundan dolayı 30 yıl ağır hapis cezasına çarptırılmış, ancak daha sonra takdiren indirim yapılarak 25 yıl ağır hapis cezası ile cezalandırılmıştır.
- 2) Cemil AKYÜZ ve arkadaşları tarafından Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü aleyhine İstanbul Kartal 1. İş Mahkemesinde açılan alacak davaları Konfederasyonumuza ihbar edilmiş ve dahili dava edilmemiz istenilmiştir. Hukuk Büromuz tarafından davaya cevap verilmiş ve Konfederasyonumuzun bu dava ile

ilgisi olmadığı açıklanmıştır. Yapılan yargılama neticesinde de konfederasyonumuzun bu alacak konusuyla ilgisi bulunmadığı ortaya çıkmıştır.

- 3) Türk Koop-İş Sendikası tarafından, TÜRK-İŞ Disiplin Kurulu tarafından verilen bir yıl süre ile geçici ihraç cezasına ilişkin Disiplin Kurulu Kararının iptali için Ankara 10. İş Mahkemesi nezdinde bir dava açılmıştır. Bu davaya ilişkin olarak Hukuk Büromuz tarafından Disiplin Yönetmeliğimiz mahkemeye ibraz edilmiş ve disiplin kurulumuzun kararının haklılığı savunulmuştur. Yargılamanın ilerleyen celselerinde Türk Koop-İş Sendikası duruşmaları takip etmemiş ve dava tarafımızdan da takip edilmeyerek müracaata bırakılarak sonlandırılmıştır.
- 4) Eskişehir Asliye Hukuk Mahkemesinde, bölge temsilciliğimizin bulunduğu binanın 17 Ağustos 1999 Depreminden etkilenerek yanındaki binaya hasar verdiğinden bahisle Neriman VAN isimli bir kişi tarafından, bina sakinlerine ve temsilciliğimiz bulunduğu için Konfederasyonumuz aleyhine bir tazminat davası açılmıştır. Davaya hukuk büromuzca cevap verilmiş ve olayın bir tabii afet olduğu, bu tabii afet dolayısı ile tüm halkımız gibi, bizimde zarar gördüğümüz, binamızın sağlam olması nedeniyle hafif zararlar kurtulduğumuz ancak davacı tarafın kendi binalarının çürük olması nedeniyle oluşan zararda bizim kabahatimizin olmadığı izah edilmiştir. Yargılama halen devam etmektedir.
- 5) Konfederasyonumuz üyesi Kristal-İş Sendikası aleyhine Mersin İş mahkemesi nezdinde iki ayrı ve Lüleburgaz İş Mahkemesinde de üç ayrı tazminat davası açılmıştır.

Bu davalar mahiyetleri itibari ile tüm teşkilatımızı ilgilendiren davalar olup, 13 Ağustos 1999 tarihli eylemlere ilişkin olarak açılmışlardır. Bilineceği üzere 30 Temmuz 1999 tarihinde toplanan Türk-İş Başkanlar Kurulu ; hükümetçe, tüm çalışanların kaderi ile ilgili önemli yasaların çıkarılmaya hazırlanıldığını, hükümetin Sosyal Güvenlik Yasasında değişiklik yapmak istediğini ancak bu değişikliklerin işçi kesiminin hak ve çıkarlarını gözetmeksizin yapılmak istendiğini belirterek, bu dönemde hükümetin konfederasyonumuzun konuya ilişkin olumlu önerilerini dinlenmediğini artık yapılacak tek şeyin işçi arkadaşlarımızın düşünce ve kanaatlerini toplu olarak açıklama hak ve hürriyetlerini kullanması olduğunu bununda Anayasal bir hak olduğunu dile getirmiş idi.

Bunun neticesinde ulusal düzeyde örgütlü bulunan üyemiz sendikalarda ülkemizin her tarafında üyelerine bu haklarını kullanarak bir baskı oluşturmalarını sağlamıştır. Bağlı sendikalarımızdan Kristal-İş Sendikamızda örgütlü bulunduğu işyerlerinde bu haklı mesajı vermiş ancak işveren tarafı olan Anadolu Cam ve Paşabahçe Cam Şirketleri daha önce benzeri görülmemiş bir uygulama yaparak hem eylemde bulunan işçileri cezalandırmış hem de olağanüstü zararlara uğradığından bahisle Kristal-İş Sendikamız aleyhine fahiş miktarlarda tazminat davaları açmıştır.

Kristal-İş Sendikamızda bu davalar dolayısı ile sorumluluğun sadece kendilerine izafe edilemeyeceğini, Başkanlar Kurulumuz kararları doğrultusunda hareket ettiğini belirterek davanın Türk-İş aleyhine de yönlendirilmesi gerektiğinden bahisle davayı Konfederasyonumuza ihbar etmiştir. Bu ihbar üzerine Hukuk Büromuz, davanın görüldüğü Mersin ve Lüleburgaz İş Mahkemelerine hitaben bir

cevap hazırlayarak göndermiş, yerinde duruşmalara katılarak savunma yapmıştır. Bu davalar halen devam etmektedir.

- 6) Konfederasyonumuz Genel Başkanı Bayram MERAL aleyhine hakaret içerikli yayınlar yapan Özgür Bakış Gazetesi, Akit Gazetesi, Hürriyet Gazetesi ve Diyarbakır Söz Gazetesi aleyhine davalar açılmıştır. Açılan bu davalardan Hürriyet Gazetesi, Özgür Bakış Gazetesi ve Akit Gazetesi aleyhlerine açılan davalar sona ermiş olup şu an temyiz incelemesindedir. Diyarbakır Söz Gazetesi, aleyhine açılan dava ise halen devam etmektedir.

6- BASIN VE HALKLA İLİŞKİLER BÜROSU ÇALIŞMALARI

TÜRK-İŞ Basın ve Halkla İlişkiler Merkezi, Konfederasyonumuzun çalışmalarının ve etkinliklerinin basına ve kamuoyuna doğru ve etkin bir biçimde yansıtılması çalışmalarını sürdürmüştür.

Şubat 2000 tarihinden bu yana Merkezimiz, iki ayda bir yayımlanan TÜRK-İŞ Dergisi'nin yanı sıra 15 günde bir yayımlanan TÜRK-İŞ Gazetesi'ni çıkarmaya başlamıştır. Dergimizin en son 341'nci sayısı; TÜRK-İŞ Gazetesi'nin ise 10'uncu sayısı yayımlanmıştır. Üç bin adet basılan TÜRK-İŞ Dergisi içeriği ve makaleleri ile özellikle araştırmacılar tarafından sürekli bir biçimde aranan bir başvuru dergisi olma niteliğini sürdürmektedir. 25 bin adet basılan TÜRK-İŞ Gazetesi ise, daha çok güncel konuları içermekte ve derginin ulaşmadığı üyeleri de güncel gelişmeler ve TÜRK-İŞ'in çalışmaları konusunda haberdar etmeyi amaçlamaktadır.

Merkezimiz bu dönemde kamuoyunu bilgilendirmek ve yerel televizyonlarda gösterilmek üzere bir dizi video kaset yapımına başlamıştır. "İş Güvencesi", "Özelleştirme", Sosyal Güvenlik" ve "İMF Nedir?" konulu kasetlerden ilk ikisi tüm sendikalarımıza, diğerleri isteyenlere gönderilmiştir. Kasetler Bölge Temsilciliklerimiz aracılığı ile yirmiyi aşkın yerel televizyonda yayımlanmıştır ve yayımlanmasına devam edilmektedir.

Konfederasyonumuz ve çalışmaları bu dönemde de yazılı ve görsel basının ilgi odağı olmuş, hemen her çalışmamız basın organlarında geniş yer bulmuştur. Yöneticilerimiz bu dönemde de çeşitli radyo ve televizyon programlarına katılmışlar, ülkemizin genel sorunları ve çalışma yaşamına ilişkin sorunları kamuoyuna aktarmışlardır.

Merkezimiz, günlük, haftalık ve aylık çıkan her türlü yayını takip etmekte ve arşivlemektedir. Basında çıkan ve gerek konfederasyonumuz gerekse işçi sınıfı ve sendikacılık hareketini yıpratmaya yönelik her türlü haberin üzerine titizlikle gidilmektedir.

TÜRK-İŞ Basın ve Halkla İlişkiler Merkezi, TÜRK-İŞ'in ve işçi sınıfı ve sendikacılık hareketinin çalışmalarını kamuoyuna en doğru ve etkili bir biçimde aktarılması, toplumumuzun temel sorunlarımız hakkında yeterince bilgilendirilmesi ve kamuoyu oluşturulması konularındaki görevlerini yerine getirme uğraşısını önümüzdeki dönemde de sürdürecektir.

7- DIŞ İLİŞKİLER MERKEZİ ÇALIŞMALARI

Konfederasyonumuz son Başkanlar kurulu toplantısından sonra faaliyetlerine çok yoğun bir şekilde devam etmiştir. Bu faaliyetler ICFTU-ETUC-APRO-ILO ve dost sendika örgütleri düzeyinde sürmüştür.

ICFTU Genel Kurulu

Durban, Güney Afrika'da 3-7 Nisan 2000 tarihleri arasında yapılan ICFTU 17. Dünya Kongresine TÜRK-İŞ'i temsilen Genel Sekreter Hüseyin KARAKOÇ, Genel Eğitim Sekreteri Salih KILIÇ ve Genel Başkanlık Danışmanı Yıldırım KOÇ katılmışlardır. Genel Kurulda tartışılan konular şöyle idi.

- Küreselleşme çağında demokrasinin yaygınlaştırılması ve derinleştirilmesi,
- Küresel ekonomide iş olanakları ve adalet,
- İnsan hakları ve çalışma dünyası,
- İşyerinde ayrımcılığa son verilmesi,
- Uluslararası dayanışmanın örgütlenmesi,
- 21.Yüzyılda sendikalar

Genel Sekreter Hüseyin KARAKOÇ genel kurulda bir konuşma yaparak, dünyada ve özellikle gelişmekte olan ülkelerde emeği ile geçinen insanların sayısında bir artış olduğunu, kırsal bölgelerden kentlere göçün artmasından işsizlik oranlarının arttığını belirtmiştir. Ayrıca imalat sanayiinin gelişmekte olan ülkelere kaymasından dolayı, bu ülkelerdeki işçi sayısının gelişmiş ülkelerinkinden daha fazla olduğunu söylemiştir. Ancak dünyanın bu bölgesindeki sendikalar, ICFTU'nun sendikal hak ihlallerine ilişkin raporlarında da gösterdiği gibi, ciddi sorunlarla karşı karşıyadırlar. Ulusötesi sermaye üretimi dünya ölçeğinde örgütlenerek ulus devletleri sistemli bir biçimde zayıflatmakta, ulusal egemenliği ve demokrasiyi zayıflatmakta, sömürülen ve yoksullaştırılan ülkeleri bir birine kırdırmaktadır.

Bu sorunlarla baş edebilmek için, Türkiye'deki işçi sınıfı Emek Platformu oluşturmuştur. Genel Sekreter, bugün karşı karşıya bulunduğumuz tüm zorluklara rağmen; engelleri aşma ve eşitlikçi bir toplum ile herkes için barış, refah ve sosyal adalete dayalı bir dünya inşa etme potansiyelinin işçi sınıfında bulunduğundan emin olduğunu belirtmiştir.

Bill JORDAN yeniden Genel Sekreterlik görevine seçilirken Zambia Sendikalar Birliği Genel Başkanı Fackson SHAMENDA Genel Başkanlığına getirilmiştir. TÜRK-İŞ Genel Başkanı Bayram MERAL yönetim kurulu üyeliğine, Hak-İş Genel Başkanı Salim USLU birinci yedek ve DİSK Genel Başkanı Vahdettin KARABAY da ikinci yedek üyeliğe seçilmiştir.

Avrupa temel Haklar Bildirgesi Toplantısı

Avrupa Birliği'nin 3-4 Haziran 1999 günleri Köln'de toplanan Devlet ve Hükümet Başkanları zirvesinde Avrupa Birliği Temel Haklar Bildirgesi hazırlanması kararlaştırıldı. Bu konuda bir taslak hazırlanmak üzere 15 üye devletin devlet ve hükümet başkanlarının birer temsilcisi, Avrupa Komisyonunun bir temsilcisi, Avrupa Parlamentosu'ndan 6 üye ve Ulusal Parlamentolarında ikişer üyeden oluşan bir komite görevlendirdi.

ETUC, bu bildirgenin yeni haklar içermesini ve Avrupa Birliği Antlaşmasının bir parçası haline getirilerek bağlayıcı bir nitelik kazanmasını talep etti. Bu amaçla Avrupa'daki sosyal nitelikli ve sivil toplum örgütleri ile bir ortak komite oluşturuldu ve Avrupa Birliği ülkelerinde ulusal düzeyde toplantılar düzenledi.

Avrupa Birliği ülkelerinde düzenlenen Konferanslardan sonra 31 Ağustos – 1 Eylül 2000 tarihlerinde Brüksel'de bir genel değerlendirme toplantısı yapıldı.

ETUC ve Avrupa Sivil Toplum Örgütleri Platformu tarafından birlikte düzenlenen bu toplantıya TÜRK-İŞ'i temsilen Genel Sekreter Hüseyin KARAKOÇ ve Genel Başkanlık Danışmanı Yıldırım KOÇ katılmışlardır. Avrupa Birliği tarafından hazırlanan taslak bu toplantıda sert biçimde eleştirildi. AB ülkelerindeki sendikaların ve sivil toplum örgütlerinin temsilcileri, kendi ülkelerinde bu konuda yaptıkları çalışmalar konusunda bilgi verdiler. Taslağın yeni bir hak getirmediği, bazı konularda geriye gidişin söz konusu olduğu ve bu biçimiyle AB Antlaşmasına konmasının yarardan çok zarar getireceği belirtildi. ETUC 7-9 Aralık 2000 tarihlerinde Nice'te yapılacak zirve sırasında bu kent'te düzenlenen büyük gösteriler, söz konusu taslağın, yetersizlikleri, hakları kısıtlayıcı mantığı ve ifadelerindeki belirsizlikler nedeniyle reddedilmesi kararı alındı. Bu toplantının sonrasındaki aylarda yapılan girişimler sonucunda bazı yetersizlikler giderildi. Söz konusu belge AB Devlet ve Hükümet Başkanlarının toplantısında kabul edildi, fakat antlaşmaya dahil edilmedi.

LO – İsveç Kongresi

TÜRK-İŞ'i bu kongrede Genel Sekreter Hüseyin KARAKOÇ ve Genel Başkanlık Danışmanı Yıldırım KOÇ temsil etmişlerdir. Lo – İsveç'in 24.Genel Kurulu Stockholm'de yapılmıştır. TÜRK-İŞ heyeti Genel Kurul çalışmalarını izlemekle birlikte Kista'deki Ericsson Fabrikasını ziyaret ederek, işyerindeki sendika temsilcileriyle yapılan bir toplantıya katılmışlardır. Genel Sekreter KARAKOÇ bu toplantı sırasında LO yöneticileri ve diğer merkezlerin temsilcileri ile görüşmeler yapmıştır.

ICFTU-APRO Endüstriyel İlişkiler ve Artan Küreselleşme Konferansı

29 Ağustos – 2 Eylül 2000 tarihleri arasında Filipinlerde ICFTU – APRO tarafından, "Endüstriyel İlişkiler ve Artan Küreselleşme" konusunda bir konferans düzenlenmiştir. TÜRK-İŞ'i temsilen Kadın İşçiler Bürosu Uzmanı Şule ÖZKUZUKIRAN, konferansa Türkiye'deki gelişmeler hakkında "Yeni Global Yaklaşım" başlıklı bir rapor sunmuştur. Konferansta farklı ülke temsilcilerinden oluşan çalışma grupları oluşturulmuş ve çalışmalar yapılmıştır. Konferans sırasında

Filipinler Çalışma Bakanlığı ziyaret edilmiş ve burada üst düzey bir yetkiliden bilgiler alınmıştır.

AB Genişleme Sürecinde Sendikaların Rolü Toplantısı

TÜRK-İŞ Genel Başkanı Bayram MERAL ve Genel Başkanlık Danışmanı Yıldırım KOÇ 3-5 Ekim 2000 tarihleri arasında ETUC tarafından Hannover, Almanya'da düzenlenen AB genişlemesinde sendikaların rolü toplantısına TÜRK-İŞ'i Temsilen katılmışlardır.

Toplantıda, hızlı teknolojik gelişmenin sermayenin uluslararası niteliğinin daha da artması ve yeni ekonomik ve sosyal şartların çalışma yaşamı üzerindeki etkileri değerlendirildi. Ayrıca, Avrupa Birliği'nin genişlemesi konusunda TÜRK-İŞ adına yapılan konuşmada, Türkiye'nin 1959 yılında başvurduğu A.E.T. ile 1963'te ortaklık anlaşması imzaladığını, aradan geçen 37 yıllık dönemin Türkiye'de büyük bir hayal kırıklığı yarattığını belirtilmiştir. AB'nin Türk işçilerine serbest dolaşım hakkı vermediğini ve mali yükümlülüklerini yerine getirmedeği belirtilmiştir. Ayrıca Gümrük Birliği'nin dış ticaret dengesinin AB lehine işlediği vurgulanmıştır.

Mesleki Eğitim İle İlgili ILO Konferansı

ILO, mesleki eğitim ile ilgili 23-27 Ekim 2000 tarihleri arasında KİEV, Ukrayna'da bir konferans düzenlemiştir. TÜRK-İŞ'i temsilen Genel Eğitim Sekreteri Sahih KILIÇ ve Dış İlişkiler Uzmanı Nevres YÜCEL katılmışlardır. Toplantıya Orta ve Doğu Avrupa Ülkeleri Malta ve Türkiye'den 60 kişi katılmıştır. Açılış konuşması Ukrayna Çalışma Bakanı tarafından yapılmıştır. Bakan, ülkesinin içinde bulunduğu geçiş dönemini, globalleşme ve özelleştirmenin yaygınlaştırdığı bu süreç içinde artan işsizlik ortamında işsizlere yapılan esnek model mesleki eğitimin önemini ve işleyişini anlatmıştır. Çeşitli ülke temsilcileri, mesleki eğitim konusunda ülkelerinin deneyimleri hakkında bilgiler vermişlerdir. TÜRK-İŞ adına konuşma yapan Genel Eğitim Sekreteri Salih KILIÇ, Türkiye'deki mesleki eğitimin Osmanlı dönemindeki Ahilik sistemi ile başladığını, daha sonra Cumhuriyet döneminde yeni teknolojik ve ekonomik değişimlerle kamu işletmelerinde ve işyerindeki mesleki eğitim faaliyetlerini anlatmıştır. Daha sonra içinde bulunduğumuz döneme kadar mesleki eğitim ile ilgili yasa ve yapılan çalışmalar hakkında konferansa bilgi vermiştir.

Konferans sırasında Ukrayna İşçi Sendikaları Konfederasyonu ziyaret edilmiş ve Genel Başkanından sendikaların çalışmaları hakkında bilgi alınmıştır.

Birleşmiş Milletler Özel Oturumu

Birleşmiş Milletler, 1995 yılında Danimarka'da yapılan sosyal gelişme Dünya Zirve toplantısını takiben, 26-30 Haziran 2000 tarihleri arasında Cenevre'de bir özel oturum düzenlenmiştir. TÜRK-İŞ bu toplantıda TÜRK-İŞ Genel Eğitim Sekreteri Salih KILIÇ ve Dış İlişkiler Uzmanı Nevres YÜCEL tarafından temsil edilmiştir. Bu özel oturumun amacı ekonomik gelişme ile birlikte sosyal gelişmeyi sağlamak ve yoksulluğu dünyadan kaldırmaktır. Danimarka'da yapılan Dünya Zirvesine katılan

117 devlet ve hükümet başkanları bu amaçlara ulaşmak için on taahhütte bulunmuşlardı. Bu taahhütler şöyledir :

- 1- Her ülkenin kendisi tarafından belirlenecek olan bir zaman aralığı hedefi içerisinde mutlak yoksulluğu ortadan kaldırmak,
- 2- Temel bir politika hedefi olarak tam istihdamı desteklemek,
- 3- Tüm insan haklarının geliştirilmesi ve korunması ilkesine dayalı sosyal entegrasyonu güçlendirmek ,
- 4- Kadın ve erkek arasında eşitlik ve adaleti sağlamak,
- 5- Afrika ve en az gelişmiş ülkelerde kalkınma çabalarına ivme kazandırmak,
- 6- Yapısal uyum programlarında sosyal kalkınma hedeflerine de yer verilmesini temin etmek,
- 7- Sosyal kalkınmaya ayrılan kaynakları arttırmak,
- 8- İnsanların sosyal bakımdan kalkınması hedefinin gerçekleştirilmesine yardımcı olacak bir ekonomik, siyasi, kültürel ve yasal ortam oluşturmak,
- 9- Eğitim ve temel sağlık hizmetlerinden herkesin tam ve eşit biçimde yararlanmasını sağlamak,
- 10- Birleşmiş Milletler yoluyla sosyal kalkınma alanında işbirliği sağlamak,

Özel oturumunda katılan delegenin çoğu özellikle; gelişmekte olan ülkelerin delegeleri, Danimarka'da yapılan Zirve'den buyana yoksulluğu ve eşitsizliği ortadan kaldırmak için verilen çabalar yetersiz kaldığını vurgulamıştır ve bu çabaların daha da hızlandırılması gerektiği sonuca varılmıştır.

ETUC Yönetim Kurulu Toplantısı

ETUC İcra Kurulu 25-26 Ekim 2000 tarihleri arasında Brüksel'de yapılmıştır. Yönetim Kurulu Üyesi Bayram MERAL'in rahatsızlığı nedeniyle TÜRK-İŞ'i temsilen Genel Başkanlık Danışmanı Yıldırım KOÇ toplantıya katılmıştır.

Gündemdeki üyelik konuları ile sendikalarda olan değişikliklerden doğan yönetim kuruluna giren yeni sendikacıların yanında Genel Sekreter Emilio GABAGLIO'nun AB dönem başkanlığını sunduğu belgenin raporu görüşüldü. Daha sonra AB Temel Haklar Bildirgesi Taslağı görüşüldü ve bu taslağın yetersiz olduğu belirtildi. ETUC Yönetim Kurulunun gündeminin büyük bir bölümü AB Komisyonu ve Avrupa Birliği Konseyinde ele alınan taslaklar üzerinde yoğunlaştı.

Gündemde yer almamasına rağmen, verilen bir önerge üzerine, Sırbistan'daki gelişmeler değerlendirildi ve bu konuda bir karar kabul edildi.

6. AB – Akdeniz Ekonomik ve Sosyal Konsey Toplantısı

6. AB – Akdeniz Ekonomik ve Sosyal Konseyi Toplantısı 2-3 Kasım 2000 tarihleri arasında Napoli’de yapıldı. Toplantıya TÜRK-İŞ’i temsilen Genel Eğitim Sekreteri Salih KILIÇ ve Dış İlişkiler Uzmanı Hülya UZUNER katılmışlardır. Toplantının Gündemini AB ve Sosyal Konseyin Avrupa-Akdeniz Ortaklığı, Tarımda Mesleki Eğitim, Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler ve Esnaf İşletmelerinin Yeni Politikaları, Avrupa – Akdeniz İzleme Komitesi’nin WEBCES ve TRESMED projelerinin raporları oluşturmuştur. Açılış konuşmasından sonra konuşan katılımcılar, Avrupa-Akdeniz ülkelerinin Küresel İşbirliğinin yapılması, serbest ticaret bölgelerinin geliştirilmesi, ortak stratejilerin belirlenerek ve projelerin hazırlanarak Avrupa-Akdeniz ülkelerinde ortak çalışmalarla tarımın güçlendirilmesi konularını ele almışlardır.

Türkiye adına konuşan KİK Eş Başkanı Hüsamettin KAVI, şu ana kadar yapılan çalışmaların değerlendirilmesini Avrupa-Akdeniz ortaklığının son durumunun ne olduğuna bakılmasını, ayrıca ekonomik ve mali ortaklığın da değerlendirilmesini talep etmiştir. Türkiye’de bir çok göçmen işçinin bulunduğu ve illegal olarak çalıştığını belirtmiştir. Toplantıda, Tüm Avrupa ve Akdeniz ülkelerinde ekonomik ve sosyal komitelerinin oluşturulması ve ekonomik ve sosyal konularda uluslar arası işbirliği ve dayanışmanın geliştirilmesi istenmiştir.

ICFTU-APRO 17.Bölgesel Konferansı

ICFTU-APRO 6-10 Kasım 2000 tarihleri arasında 17.Bölgesel Konferansı ve 72.İcra Kurulu toplantısını Singapurda düzenlemiştir. TÜRK-İŞ’i temsilen Genel Mali Sekreter Mustafa KUMLU, Yol-İş Erzurum 2 Nolu Şube Başkanı Şinasi TÜYSÜZ, Yol-İş Diyarbakır 2 Nolu Şube Başkanı Fesih Ay ve TÜRK-İŞ Kadın İşçiler Bürosu uzmanı Şule ÖZKUZUKIRAN toplantıya katılmışlardır. 6-7 Kasım tarihleri arasında kadın delegeler için “Küresel sosyal ortaklık kurmak 21.yüzyıl için sendika hedefleri kadının statüsü” konulu konferans düzenlenmiştir. 8-10 Kasım tarihlerinde Bölge konferansı ve İcra Kurulu toplantıları yapılmıştır. Toplantılar sonucunda titizlikle üzerinde durulması gereken 10 hedef belirlenmiştir.

- 1- Barış güvenlik ve silahsızlanma
- 2- İş ortamı ve çevrenin korunması
- 3- Politik, Ekonomik ve Sosyal Demokrasi
- 4- Sendikal hareketin geleceği
- 5- Uluslararası çalışma standartları açısından gereken yasal çerçeve
- 6- Sosyal Güvenlik açısından işçi hakları
- 7- Endüstriyel ilişkiler
- 8- Eşitlik
- 9- Yeni bir küresel finansal mimari yaratmak
- 10-Değişen ekonomik ortamda sendikal yaklaşım

Daha sonra seçimler yapıldı, Genel Sekreterlik görevine Noriyuki Suzuki, Başkanlık görevine Avustralyalı Bayan Sharan BURROW seçilmiştir.

AB-TÜRKİYE-KİK ve AB Genişleme Konferansı

Avrupa Birliği-Türkiye Ekonomik ve Sosyal Karma İstişare Komitesi ile AB Genişleme Konferansı 15-16 Kasım 2000 tarihleri arasında Brüksel'de yapılmıştır. TÜRK-İŞ'i temsilen Genel Sekreter Hüseyin KARAKOÇ ve TÜRK-İŞ Dış İlişkiler Uzmanı Nevres YÜCEL katılmışlardır. Toplantı 15 Kasım Çarşamba günü sabah saat 10.00'de ücretliler kesiminin bir araya gelmesiyle başlamıştır. Komite başkanı çalışmalar hakkında bilgi verdikten sonra, bazı aday ülkelerin işçi kesimi üyeleri ülkelerinde elde ettikleri sonuçları ve karşılaştıkları sorunları dile getirmişlerdir.

Öğleden sonraki toplantı, aday ülkelerin ESK üyesi bütün kesimlerin katılımı ile yapılmıştır. Bu toplantı aday ülkelerin içinde bulundukları geçiş dönemindeki faaliyetler ve sorunları hakkındaki tartışmalarla geçmiştir.

16 Kasım Perşembe günü saat 9.00'de ESK-TAİEX Konferansı başlamıştır. AB Genişlemeden sorumlu sekreter Gunther VERHUEGEN bir konuşma yaparak sorulan sorulara cevap vermiştir. Konuşmasında aday ülkelerin AB kriterlerini uygulama hakkında atılan adımları, gerçekleştirenleri ve eksiklikleri dile getirmiştir. Türkiye'nin bir çok olumlu adımlar attığını ifade edip, ancak demokratikleşme ve insan hakları konularında eksikliklerin bulunduğunu belirtmiştir. Bu konularda Hükümetin manevralar yaptığını söylemiş ve Hükümetin daha kararlı bir şekilde kriterleri uygulaması gerektiğini bildirmiştir. Daha sonra işverenler kesiminden bay Bruno VEVER, Genişleme prespektifinde ekonomik kriterler ve müktesabat konulu raporunu sunmuştur. İşçi kesiminden Bayan Eva BELABED, Genişlemenin sosyal etkileri konusunda raporunu sunup, raporlar hakkında tartışmalar yapılmıştır.

TÜRK-İŞ Genel Sekreteri Hüseyin KARAKOÇ, işçi kesimi adına görüş belirtip Bay VERHUEGEN'e bir soru yöneltmiştir. Görüş ve sonu özetle şöyle idi: Sayın Komiser, biz AB'ni bir siyasi proje olarak görünüp işçi grubu olarak destek verdik. Kuşkusuz, bu destek içinde bazı beklenti ve umutları barındırmaktadır. Bunların başında da sözü çok edilen Avrupa Sosyal Modeli gelmektedir. AB'nin Avrupa'nın doğusuna ve Güney Doğusuna genişlemesi AB'ye geniş ekonomik ve stratejik olanak sağlarken bu bölgelerdeki çalışanlara da bir ümit oluşturmaktadır. Nice'te toplanacak olan zirvede beklentilerimize uygun gelişmelerin gerçekleşmesini bekliyoruz. Bu görüşleri belirttikten sonra soruma geçiyorum. Avrupa Birliği bütçesinde yapısal fonlardan genişleme süreci içindeki ülkelere fon ayrılacak mıdır? Eğer ayrılacak ise bu ne zaman ve ne kadar süre için olacaktır. VERHUEGEN'in yanıtı şöyle olmuştur; Sayın KARAKOÇ'un belirttiği görüşlere katılıyor ve destekliyorum. Türkiye Helsinki Kriterleri konusunda önemli adımlar atmıştır. AB, Türkiye'ye yardım edecektir. AB, Türkiye'den pek çok isteklerde bulunmuştur, ama kendisi Türkiye'ye pek fazla yardım yapmamıştır. Türkiye'nin AB'ne üye olması fikri reformları, demokratikleşmeyi ve diğer olumlu adımların atılmasını kolaylaştıracaktır. Türkiye pek çok olumlu adımlar atmasına rağmen, AB içinde bazı çevreler Türkiye'ye karşı olumsuz bir tavır içindedir. Bu çevreleri ikna etmek gerektiğini belirtmiştir.

ICFTU İcra Kurulu Toplantısı ve Tüm Polonya İşçi Sendikaları Konfederasyonu Ziyareti

22-24 Kasım 2000 tarihleri arasında Brüksel'de yapılan ICFTU İcra Kurulu toplantısına TÜRK-İŞ'i temsilen Genel Başkan Bayram MERAL ve Başkanlık Danışmanı Yıldırım KOÇ katılmışlardır. ICFTU İcra Kurulunun en önemli gündem maddesi, Rusya, Gürcistan ve Azerbaycan Sendika Merkezlerinin ICFTU üyeliğine kabulüydü. ICFTU Günümüzde 140 milyon dolayında üyesi olan ICFTU toplantısında alınan karar ile üyeliğe kabul edilen üç Rus örgütü 30 milyonun üzerinde üye getirmektedir. Toplantıda Gürcistan Sendikalar Birliği ve Azerbaycan Sendikalar Konfederasyonu da üyeliğe kabul edildi. ICFTU İcra Kurulu toplantısında, Türkiye'den Türkiye Kamu-Sen ve Memur-Sen'in üyelik için başvurularının bulunduğu belirtildi ve bu konudaki kararın 2001 yılı sonunda verilmesi kararlaştırıldı.

İcra Kurulu toplantısında önemli konulardan biri, ICFTU'nun ETUC ile ilişkileriydi. ETUC Genel Sekreteri GABAGLIO ilk kez ICFTU İcra Kurulu toplantısına katıldı. ICFTU eski başkanı C.Leroy TROTMAN ve FNV-Hollanda temsilcisi Tom ETTY yaptıkları konuşmalarda ETUC'u sert bir dille eleştirdiler. ICFTU ile ETUC arasında yaşanan soğukluk ilk kez bu denli açık bir biçimde dile getirildi. ETUC'un faaliyetlerinde harcadığı kaynağın %85-90'ının AB'nden alınması ETUC'un bağımsızlığı konusunda ciddi kaygılar yaratıyor ve ETUC'un izlediği politikaların işçilerin çıkarlarından çok Avrupa Komisyonu'nun çizgisinde olduğu biçiminde iddialara yol açıyordu. İcra Kurulu, Tüm Çin Sendikalar Konfederasyonu (ACFTU) ile ilişkilerin de kontrollü bir şekilde sürdürülmesi ve geliştirilmesi kararını aldı.

TÜRK-İŞ Genel Başkanı Bayram MERAL, Fransız sendikacılarla görüşmeler yaptı ve Paris'teki Türk işçilerle Türk işçilerinin sorunlarını değerlendirdi. Fransız sendikacılarla yapılan görüşmelerde Türkiye'de yatırım yapan Fransız sermayeli şirketlerde çalışan işçilerin örgütlenmesinde Fransız sendikalarıyla işbirliği yapılması konusu ele alındı.

Polonya'da Tüm Polonya Sendikalar İttifakı (OPZZ) ile 28 Kasım – 1 Aralık 2000 tarihlerinde yapılan görüşmelerde, Tezkoop-İş Genel Başkanı Sadık ÖZBEN de katıldı. Polonya'nın başkenti Varşova'da Tüm Polonya Sendikalar İttifakı yöneticilerini, Ticaret ve Büro İşçileri Federasyonu Genel Başkanı ve Yöneticileri Krakov'da ise bu kentin de içinde yer aldığı Malopolska Bölgesi İşçi Sendikaları Birliği Başkanı ve Yöneticileri ile toplantılar yapıldı. Bu toplantılarda özellikle AB ile ilişkilerinin Türkiye ve Polonya üzerindeki etkileri IMF ve Dünya Bankası'nın uygulattığı politikalar ve yarattığı sorunlar, ulus ötesi şirketlerin gelişmekte olan ülkelerde uyguladıkları politikalar, çeşitli ülkelerdeki işçilerin ve sendikaların çokuluslu şirketlere karşı işbirliği ve güçbirliğini geliştirmeleri ve TÜRK-İŞ ile OPZZ arasındaki ilişkilerin geliştirilmesi yolları ve biçimleri değerlendirildi. Genel Başkan Bayram MERAL, Varşova'daki Türk Büyükelçiliğini 28 Kasım günü ziyaret ederek Büyükelçi Ateş BALKAN ile görüştü ve 1 Aralık Cuma günü birlikte yemek yedi.

Uluslararası çalışma Örgütü 6.Avrupa Bölge Toplantısı

Uluslar arası Çalışma Örgütü ILO 6. Avrupa Bölge toplantısı 12-15 Aralık 2000 tarihleri arasında Cenevre'de yapıldı. Bu toplantıya Türkiye İşçi Delegatesi olarak Genel Sekreter Hüseyin KARAKOÇ katıldı. TÜRK-İŞ Genel Başkanlık danışmanı Yıldırım KOÇ da bu toplantıda danışman olarak katılmıştır. Türkiye hükümet delegeleri, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Müsteşarı Fikri ŞAHİN ve Genel Müdür Can Ünver, Türkiye İşveren Delegatesi ise TİSK Genel Sekreteri Bülent BİRLER idi. Avrupa Bölge Toplantısına Avrupa ve Orta Asya'daki 50 ülkenin 43'ünün temsilcileri katıldı. Toplantıda 213 Hükümet, 106 işveren ve 101 işçi delegatesi ve danışmanı hazır bulundu.

11 Aralık 2000 Pazartesi günü öğleden sonra 6.Avrupa Bölge Toplantısına katılan işçi delegelerinin grup toplantısı yapıldı. Bu toplantıda, bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmenin ve küreselleşmenin Avrupa ve Orta Asya ülkelerinde çalışma yaşamı üzerindeki etkileri ve bu bölgede uluslararası çalışma örgütü'nün çalışmaları konusunda değerlendirmeler yapıldı ve 6. Avrupa Bölge Toplantısı sırasında işçi grubunun izleyeceği strateji değerlendirildi. Konuşmacı sayısının çokluğu dikkate alınarak, herkesin ancak bir gündem maddesi ile ilgili söz alması istendi.

ILO 6. Avrupa Bölge toplantısının ilk oturumu 12 Aralık 2000 Salı günü başlamıştır. Toplantı başkanlığına İsviçre Ekonomi İşleri Bakanlığından Jean – Jacques ELMİGER seçilmiştir. ILO Genel Direktörü Juan SOMAVIA, Avrupa ve Orta Asya bölgesinde ILO'nun çalışmaları hakkında bilgi ve iletişim teknolojisindeki gelişmelerin çalışma yaşamı üzerindeki etkilerini değerlendiren bir konuşma yaptı. Juan SOMAVIA'nın ardından Avrupa Konseyi Parlamenterler Assemblys Başkanı Lord RUSSELL bir konuşma yaparak bilgi ve iletişim teknolojilerinin çalışma yaşamı üzerindeki etkileri konusunda görüşlerini sundu. İsviçre ekonomik başkanlığından PASCAL COUCHEPIN ise Avrupa'nın yeni teknoloji devriminden nasıl etkilendiğini ele aldı ve Avrupa'nın dünyadaki yeri konusunda görüşlerini belirtti.

Daha sonra ILO Genel Direktörü tarafından konferansa sunulan iki kitaplık raporun görüşülmesine geçildi. İlk gündem maddesi konusundaki görüşmeler 12 Aralık öğleden sonra ve 13 Aralık sabahı yapıldı. 13 Aralık öğleden sonra ise Genel Müdürün raporunun birinci kitabı üzerinde görüşmeye geçildi.

Genel Müdürün raporunun bu bölümü bilgi ve iletişim teknolojisindeki gelişmelerin ve küreselleşmenin çalışma yaşamı üzerindeki etkilerini ele alıyordu. Önce uluslar arası işkolu federasyonlarından UNI Genel Sekreteri Phillip JENNINGS bir tebliğ sundu. Daha sonra yapılan konuşmalar, 14 Aralık sabahı da devam etti.

14 Aralık Perşembe gününün geri kalan kısmında ise, Genel Direktörün toplantıya sunduğu raporun ikinci cildinin ikinci bölümü üzerinde görüşmeler yapıldı. Bu bölümde, ILO'nun Avrupa ve Orta Asya ülkelerindeki çalışmaları, Avrupa'nın teknik yardım öncelikleri, bölgede insanca yaşama olanakları sağlayan istihdam ve gelir koşullarının yaratılması, temel ilkeler bildirgesinin uygulanmasının teşviki, sosyal diyalogun geliştirilmesi ve sosyal koruma konuları ele alındı. 15 Aralık Cuma günü ise toplantıya ilişkin sonuçlar değerlendirildi ve beyaz Rusya'da sendikalara uygulanan baskıların sona erdirilmesini isteyen bir bildiri kabul edildi.

TÜRK-İŞ Genel Sekreteri Hüseyin KARAKOÇ toplantıda bir konuşma yaptı, konuşma şöyle idi:

Sayın Başkan,

Konuşmamın başında, seçiminiz nedeniyle sizi kutlayan diğer tüm konuşmacılara katılıyorum.

Sayın Başkan,

Altıncı Avrupa Bölge Toplantısına katılan Seçkin İşçi, İşveren ve Hükümet Delegeleri ve Danışmanları,

İlk olarak, hazırlanmış bulunan bu güzel çalışma için Genel Müdüre teşekkür ediyorum. Belirtmek istediğim birkaç nokta var.

Türkiye ne "Batı Avrupa'nın, ne de "geçiş sürecinde ülkeler"in bir parçasıdır. Bu nedenle raporun bu bölümünde Türkiye'deki gelişmeler ele alınmamıştır.

Söz konusu dönemde ulus ötesi sermaye ve özellikle mali sermaye, ülkemde çalışanların yaşama ve çalışma koşullarının kötüleşmesine yol açmıştır.

Kamu borçlarının yükü, devlet bütçesinde, iş olanağı yaratan kamu yatırımları, sağlık hizmetleri, eğitim, emeklilik, kamu taşımacılığı, kamu konutları için ayrılan ödenekleri azaltmıştır.

Bu, geçiş sürecindeki ülkeler için de bir sorundur. Bu nedenle, dış borçların iptali, ILO'nun amaçlarının gerçekleştirilmesine katkıda bulunacaktır.

Bu dönemde Türkiye'de yatırım yapan çokuluslu şirketler, kararlı bir emek-karşıtı politika izlemişlerdir. Bu konuda, Türkiye'deki 5050 doğrudan yabancı yatırımın yalnızca 240'ında çalışan işçilerin sendikalarda örgütlü olduklarını belirtmek yeterli olacaktır. Çok uluslu şirketler, örgütlenme, toplu pazarlık ve grev haklarına gerektiği gibi saygı göstermemektedir.

Bilindiği gibi, OECD'nin Çokuluslu Şirketler İlkeleri bu yıl değiştirilmiştir. ILO'nun Üçlü Bildirgesini de gözden geçirmenin, bu belgeye etkili bir denetim mekanizması eklemenin ve onu çokuluslu şirketler ve hükümetler için bağlayıcı kılmanın zamanı gelmiştir.

Türkiye 1999 Aralık'ın IMF ile son stand-bya düzenlemesini yaptı. IMF ile son stand-by düzenlemesini yaptı. IMF ve Dünya Bankası tarafından dayatılan politikalar, ILO belgelerinde yer alan temel ilkeleri tamamiyle gözardı etmektedir.

Bu uluslar arası mali kurumlar özelleştirme istemiştir. Özelleştirme ise ülkede yolsuzluklara, sendikasıızlaştırmaya, artan işsizliğe, üretken kapasitenin tahrip edilmesine yol açmıştır. Özelleştirme, sosyal refah devletinin ve ulusal egemenlik ve bağımsızlığın temel dayanaklarına zarar vermiştir.

ILO'nun, IMF ve Dünya Bankası ile ilişkilerinde, bu kuruluşların politikalarının gelişmekte olan dünyada çalışanlar üzerindeki zararlı toplumsal etkisini daha fazla vurgulamasını istiyorum.

Borç yükü, Avrupa Birliği ile gümrük birliği ve IMF tarafından dayatılan programlar Türk halkını yoksullaştırmış ve yaşama ve çalışma koşullarında bir kötüleşmeye yol açmıştır.

Bu koşullarda kayıt-dışı istihdam artmaktadır. Bunun anlamı, ücret ve aylık geliriyle yaşayanların yaklaşık yarısının temel haklarını gerektiği gibi kullanamamalarıdır. Bu insanlar koruyucu çalışma mevzuatından da mahrumdur.

İş güvencesi, ILO ilkelerine uygun endüstriyel ilişkilerin inşası için gerekli temeli oluşturmaktadır. Türkiye'de iş güvencesinin bulunmaması ve işverenlerin esneklik talepleri, temel hakların ve özgürlüklerin kullanılması açısından temel tehditler oluşturmaktadır.

Konuşmamı bitirmeden. ILO'nun Avrupa Birliği'ne Türkiye ile yapılan ortaklık anlaşması ve katma protokol çerçevesinde Türk işçilerine Avrupa Topluluğu içinde serbest dolaşma hakkını verme yükümlülüğünü hatırlatmasını istiyorum. Bu söz yaklaşık 15 yıldır yerine getirilmemiştir.

Umut ediyor ve inanıyorum ki, ILO'nun Altıncı Avrupa Bölge Toplantısı, yalnızca Avrupa'daki değil, aynı zamanda Orta Asya'daki ve dünyanın diğer taraflarındaki tüm çalışanlar için insanca çalışma imkanlarının yaratılması davasına katkıda bulunacaktır.

Teşekkür ederim.

8. ARAŞTIRMA MERKEZİ ÇALIŞMALARI

Araştırma Merkezimiz, yayan/araştırma /raporlama/bilgilendirme ve temsil etkinliklerini çok yönlü olarak sürdürmeye devam etmiştir. 2000 yılında sürdürülen etkinlikler şöyle özetlenebilir.

* Kamu Kesimi Toplu İş Sözleşmeleriyle ilgili teknik hazırlıklar yapılmış ve teşkilatlarımızın görüş ve önerleri doğrultusunda ortak hükümler geliştirilmektedir.

* Asgari Ücret Tespit Komisyon üyeleri için rapor hazırlanmış ve teknik görüşlerimiz Komisyon çalışmaları sırasında savunulmuştur.

* Çeşitli kuruluşlar tarafından düzenlenen seminer, panel vb. toplantılara iştirak edilerek Konfederasyonumuzun görüşleri açıklanmış ve savunulmuştur.

Sendikalarımızın ve diğer kuruluşların ve üniversite mensuplarının çalışma hayatıyla ilgili bilgi talepleri karşılanmış ve her türlü yardım gösterilmiştir.

* 2000 yılı genel değerlendirmesi ve 2001 yılına ilişkin olarak beklentiler ile ilgili raporlar hazırlanmış ve çalışanlar bakımından öneriler sıralanmıştır.

* Ankara'da yaşayan dört kişilik ailenin sağlıklı ve dengeli beslenebilmesi için yapması zorunlu aylık harcama tutarının hesaplanmasına, piyasadan izlenen fiyatlar ve bilimsel harcama kalıbı esas alınarak devam edilmiş ve varılan sonuç her ay basın bülteni ile sendikalarımıza ve kamuoyuna duyurulmuştur.

* Yüksek Hakem Kurulu'na intikal eden uyuşmazlıklar takip edilmekte ve toplantı öncesi teknik hazırlıklar yapılmaktadır.

* Çalışma hayatını ilgilendiren çalışmalar takip edilmekte ve bu konuda öneriler hazırlanmaktadır.

TÜRK-İŞ
TÜRKİYE İŞÇİ SENDİKALARI
KONFEDERASYONU

31.12.2000 TARİHLİ MALİ RAPORU

01.01.2000 - 31.12.2000 Tarihleri itibariyle TÜRK-İŞ Konfederasyonu Mali İşlemler neticesi, Muhasebe Hesap Planımızdaki sıraya göre aşağıya çıkarılmıştır.

1- (100) KASA HESABI

01.01.2000 Tarihinden 31.12.2000 Tarihine kadar;

Tahsilat Toplamı	1.933.738.725.841.-
Ödemeler Toplamı	1.933.737.793.531.-
Bakiye	932.310.-

2- (101) ALINAN ÇEKLER HESABI

Alınan Çekler Toplamı	8.213.640.000.-
Tahsil Edilen	1.526.937.000.-
Bakiye	6.686.703.000.-

3- (102) BANKALAR HESABI

01.01.2000 Tarihinden 31.12.2000 Tarihine kadar;

Banka Hes.Yatırılan	10.776.275.221.300.-
Banka Hes.Çekilen	7.987.725.925.983.-
31.12.2000 Tarihli mevcut	2.788.549.295.317.-

31.12.2000 TARİHİ İTİBARIYLA BANKA MEVCUTLARI DÖKÜMÜ

Vadesiz Hesaplar	14.647.272.330.-TL.
V.Bank TÜRK-İŞ 2000001 Hs.	1.981.663.292.-
Ziraat Bank. Y.Şehir Şb.440556 Hs.	11.111.745.624.-
İş Bank.Y.Şehir Şb. 372 Hs.	74.262.727.-
Etibank Meşrutiyet Şb. 351 Hs.	365.840.687.-
V.Bank Düzenli Ödeme Hs.	1.113.760.000.-
TOPLAM	14.647.272.330.-

Vadeli Hesaplar**1.116.006.488.612.-TL.**

V.Bank TÜRK-İŞ 1001505 Hs.	163.363.700.000.-
V.Bank TÜRK-İŞ 1001899 Hs.	122.999.792.000.-
V.Bank TÜRK-İŞ 1002059 Hs.	77.218.119.254.-
V.Bank TÜRK-İŞ 1001921 Hs.	9.050.054.184.-
V.Bank TÜRK-İŞ 1022039 Hs.	82.857.494.348.-
V.Bank TÜRK-İŞ 1001938 Hs.	186.670.116.753.-
V.Bank 1002016 1 Ay Vadeli	94.514.995.577.-
V.Bank 1 Ay Vadeli Hs.	50.000.000.000.-
V.Bank Vadeli Hs.	19.018.878.541.-
V.Bank 1 Ay Vadeli 1002063	164.756.626.000.-
V.Bank 1 Ay Vadeli 1002066	71.092.771.955.-
Etibank Meşrutiyyet Repo Hs.	2.199.940.000.-
V.Bank 1 Ay Vadeli 1002374	72.264.000.000.-
TOPLAM	1.116.006.488.612.-

BANKA FON HESAPLARI**1.657.895.534.375.-TL.****A- Vadesiz Banka Fon Hesapları****3.690.466.326.-TL.**

V.Bank Deprem Yardım Hs.	2.814.815.-
V.Bank Grev Yardım Fon Hs.	938.025.456.-
V.Bank Ceza Paraları Fonu	2.749.626.055.-
TOPLAM	3.690.466.326.-

B- Vadeli Banka Fon Hesapları**1.654.205.068.049.-TL.**

V.Bank TÜRK-İŞ 1001582 Hs.	40.889.037.439.-
Deprem 2-Fon Hs.	4.301.793.584.-
Deprem 6-Fon Hs.	903.288.407.888.-
Deprem 8-Fon Hs.	705.725.829.138.-
TOPLAM	1.654.205.068.049.-

BANKA HESAPLARI GENEL TOPLAMI**2.788.549.295.317.-TL.****4- (13) DİĞER ÇEŞİTLİ ALACAKLAR**

4.1 Su, Elektrik güvence paralarından 1.335.834.-TL, Kocaeli ve Sakarya İllerinde yaptırılan toplam 300 adet Kalıcı Konut İnşaatı için Ali Rıza Olcay ve Kur İnşaat ve Taahhüt Firmasından teminat karşılığı olarak 630.000.000.000.-TL, Sendikalara tahakkuk eden alacak bakiyemiz 488.054.864.350.-TL. ile birlikte toplam 1.118.056.200.184.-TL.dir.

4.2 Şüpheli Alacaklar

Muammer GÜR Hesabı

430.051.702.-TL.

5- (19) DİĞER DÖNEN VARLIKLAR

Verilen İş ve Personel Avansları ile Bölge Temsilciliklerimiz ve Samsun Eğitim Merkezimize gönderilen sarf avansları ve personel avansları bu hesap gurubunda işleme tabi tutulmuştur. Avanslar Hesabının 31.12.2000 Tarihli bakiyesi 337.426.815.159.-TL'dir.

5.1 (195) İş Avansları

Tabldot, Oto benzin, çay ocağı, baskı işleri, bina tamir ve onarım, Kalıcı Konut Avansları gibi işlerin yer aldığı bu hesap gurubunun bakiyesi 325.691.308.023.-TL'dir.

- Oto Benzin Avansları	250.154.023.-
- Kalıcı Konut İnş. Avansları	325.441.154.000.-
Toplam	325.691.308.023.-

5.2 (195) Bölge Temsilcilik ve Eğitim Merkezi Avansları

31.12.2000 Tarihi itibariyle Bölge Temsilciliklerimiz ve Samsun Eğitim Merkezimiz avans bakiyeleri aşağıya çıkarılmıştır.

İstanbul Bölge Temsilciliği	591.404.390.-
Eskişehir Bölge Temsilciliği	299.542.330.-
İzmir Bölge Temsilciliği	487.702.168.-
Adana Bölge Temsilciliği	7.568.817.295.-
Sivas Bölge Temsilciliği	182.560.220.-
Samsun Bölge Temsilciliği	408.113.997.-
Diyarbakır Bölge Temsilciliği	236.958.151.-
Bursa Bölge Temsilciliği	862.839.251.-
Erzurum Bölge Temsilciliği	190.789.279.-
Eğitim Merkezi Avansları	232.780.055.-
TOPLAM	11.061.507.136.-

5.3 (196) Personel Avansları

31.12.2000 Tarihi itibariyle bu bölümde yer alan Yurt içi ve Yurt dışı seyahat avansları ile ücretlere mahsuben verilen avansların toplamı 674.000.000.-TL'dir.

AVANSLARIN DÖKÜMÜ

İş Avansları	325.691.308.023.-
Bölge Temsilcilik Avansları	11.061.507.136.-
Personel Avansları	674.000.000.-
TOPLAM	337.426.815.159.-

6- (25) MADDİ DURAN VARLIKLAR HESABI

Bu ana hesap içerisinde (252) BİNALAR HESABI, (254) TAŞITLAR HESABI, (255) DEMİRBAŞLAR HESABI olmak üzere 3 ana hesabın 31.12.2000 tarihli bakiyeleri toplamı 641.172.689.499.-TL. olup dökümü aşağıya çıkarılmıştır.

6.1 (252) Binalar Hesabı

Genel Merkezimiz ve Samsun Eğitim Merkezi binaları ile Bölge Temsilciliklerimiz binaları, Necatibey Caddesinde bulunan 2 adet Daire ve Ankara'da bulunan 2 adet Lojmanın kayıtlı değeri 402.513.250.000.-TL.dir.

TÜRK-İŞ 19. Genel Kurulu Kararı doğrultusunda satışa çıkarılan lojmanlardan Yukarı Ayrancı Refik Belendir Sok. No 67/12 adreste ve Güzeltepe Mah. Alper Sok. No: 11/11 adreste bulunan 2 adet Lojman satılmıştır. Ayrıca Bursa 8. Bölge Temsilciliğine yeni hizmet binası satın alındığından dolayı eski hizmet binası da satılarak gelir kaydedilmiştir.

Merkez Binası	225.000.000.000.-
Necatibey 22/9	11.000.000.000.-
Necatibey 22/12	11.000.000.000.-
1.No'lu Lojman	11.600.000.000.-
3.No'lu Lojman	10.000.000.000.-
İstanbul Bölge Binası	58.000.000.000.-
Eskişehir Bölge Binası	4.000.000.000.-
İzmir Bölge Binası	9.200.000.000.-
Adana Bölge Binası (1.bina)	1.450.000.000.-
Adana Bölge Binası (2. bina)	5.145.000.000.-
Sivas Bölge Binası	1.100.000.000.-
Samsun Bölge Binası	4.000.000.000.-
Diyarbakır Bölge Binası	2.405.000.000.-
Bursa Bölge Binası	23.068.250.000.-
Eğitim Merkezi Binası	25.545.000.000.-
TOPLAM	402.513.250.000.-

6.2 (254) Taşıt Araçları Hesabı

Merkez ve Bölge Temsilciliklerimiz Hizmet Otolarının kayıtlı değerleri 148.972.494.468.- TL. olup dökümü aşağıya çıkarılmıştır.

Merkez Araçları	127.511.383.730.-
İstanbul Bölge Temsilciliği Araçları	6.935.607.000.-
Eskişehir Bölge Temsilciliği Araçları	67.893.135.-
İzmir Bölge Temsilciliği Araçları	8.000.000.000.-
Adana Bölge Temsilciliği Araçları	1.529.475.860.-
Sivas Bölge Temsilciliği Araçları	96.155.000.-
Samsun Bölge Temsilciliği Araçları	810.000.000.-
Diyarbakır Bölge Temsilciliği Araçları	1.860.000.000.-
Bursa Bölge Temsilciliği Araçları	301.979.743.-
Erzurum Bölge Temsilciliği Araçları	1.860.000.000.-
TOPLAM	148.972.494.468 -

6.3 (255) Demirbaşlar Hesabı

Genel Merkezimiz, Bölge Temsilciliklerimiz ve Samsun Eğitim Merkezimiz Hizmetinde kullanılmakta olan demirbaşlarımızın kayıtlı değeri 89.686.945.031.-TL. olup dökümü aşağıya çıkarılmıştır.

Merkez Demirbaşları	70.070.735.341.-
Lojman Demirbaşları	4.461.704.800.-
İstanbul Bölge Tem.Demirbaşları	5.981.748.267.-
Eskişehir Bölge Tem.Demirbaşları	402.293.184.-
İzmir Bölge Tem.Demirbaşları	1.450.514.282.-
Adana Bölge Tem.Demirbaşları	3.243.212.068.-
Sivas Bölge Tem.Demirbaşları	44.722.958.-
Samsun Bölge Tem.Demirbaşları	928.580.993.-
Diyarbakır Bölge Tem. Demirbaş.	159.920.393.-
Bursa Bölge Tem.Demirbaşları	2.415.997.919.-
Erzurum Bölge Tem.Demirbaşları	8.166.000.-
Eğitim Merkezi Demirbaşları	519.348.826.-
TOPLAM	89.686.945.031.-

MADDİ DURAN VARLIKLAR DÖKÜMÜ

Binalar Hesabı	402.513.250.000.-
Taşıt Araçları Hesabı	148.972.494.468.-
Demirbaşlar Hesabı	89.686.945.031.-
TOPLAM	641.172.689.499.-

7- (326) ALINAN DEPOZİTO ve TEMİNATLAR

Bu hesapta, Kalıcı Deprem Konutları ihalesini kazanan ALİ RIZA OLCAY İNŞAAT ve KUR İNŞAAT TAAHHÜT Firmasından teminat olarak alınan 630.000.000.000.- TL. bulunmaktadır.

8- (36) ÖDENECEK VERGİ ve DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLER

Bu bölüm içerisinde (360) ÖDENECEK VERGİ ve FONLAR, (361) ÖDENECEK SOSYAL GÜVENLİK KESİNTİLERİ ve (369) ÖDENECEK DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLER olmak üzere 3 yardımcı hesaba ayrılan bu bölümün emanetler hesabında 31.12.2000 tarihi itibarıyla yapılan yasal kesintilerin toplam tutarı 55.099.462.254.-TL. olup ayrıntıları aşağıya çıkarılmıştır.

7.1 (360) Ödenecek Vergi ve Fonlar

Gelir Vergisi	8.205.804.661.-
Stopajlar	29.630.782.094.-
Damga Vergisi	328.592.260.-
Fon Vergileri	2.963.078.414.-
TOPLAM	41.128.257.429.-

7.2 (361) Ödenecek Sosyal Güvenlik Kesintileri

SSK Pirim Kesintileri İşçi His.	4.231.932.175.-
SSK Pirim Kesintileri İşveren His.	6.983.594.400.-
İşsizlik Fonu İşçi His.	507.751.300.-
İşsizlik Fonu İşveren His.	761.626.950.-
TOPLAM	12.484.904.825.-

7.1 (369) Ödenecek Diğer Yükümlülükler

Sendika Aidatı	1.486.300.000.-
----------------	-----------------

8- (549) ÖZEL FONLAR

31.12.2000 Tarihi itibariyle Fon hesaplarımızın bakiyesi 3.733.246.221.375.-TL. olup dökümü aşağıya çıkarılmıştır.

8.1 Grev ve Yardımlaşma Fonu

Grevde olan işçilerimize yardım amacı ile açılan bu hesabımızın 31.12.2000 tarihi itibariyle bakiyesi 938.025.456.-TL.dir.

8.2 Ulusal İhtiyaçlar Yardım Fonu

Üye kuruluşlarımız ve üyelerince tesis edilmiş bulunan Fon bakiyesi 31.12.2000 tarihi itibariyle 40.889.037.439.-TL.dir.

8.3 Deprem Yardım Fonu

Afete uğrayan üyelerimize yardım amacı ile tesis edilmiş bulunan Fon Hesabının 31.12.2000 tarihli bakiyesi 3.688.669.532.425.-TL.dir.

8.4 Ceza Paraları Fonu

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Eğitim Seminerleri için gönderdiği paranın 31.12.2000 tarihi itibariyle bakiyesi 2.749.626.055.-TL.dir.

FONLAR HESABI DÖKÜMÜ

Grev ve Yardımlaşma Fonu	938.025.456.-
Ulusal İhtiyaçlar Yardım Fonu	40.889.037.439.-
Deprem Yardım Fonu	3.688.669.532.425.-
Ceza Paraları Fonu	2.749.626.055.-
TOPLAM	3.733.246.221.375.-

9- (57) GEÇMİŞ YILLAR KARLARI

Konfederasyonumuzun 31.12.2000 İtibariyle bakiye arz eden ve sonraki hesap döneminde Bilanço Devir Hesabında gösterilen bu birikmiş gelirler bakiyemiz 1.627.544.432.166.-TL.dır.

10- (59) DÖNEM NET KARI

01.01.2000 Tarihinden 31.12.2000 tarihine kadar mali işlemler neticesinde 1.979.141.442.130.-TL. gelire karşın 1.351.034.976.754.-TL. gider (harcama) yapılmıştır. 12 aylık süre içerisinde Öz varlıklarımızda 628.106.465.376.-TL. artış meydana gelmiştir.

11- (64) DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GELİR ve KARLAR

Bu ana hesap içerisinde GELİRLERİMİZ 3 bölümde açıklanacaktır.

11.1 (642) Faiz Gelirleri

Bankalardaki Vadeli ve Vadesiz hesaplarımıza 01.01.2000 - 31.12.2000 tarihleri arasındaki 12 aylık süre içerisinde 344.394.134.777.-TL. Banka Faiz Geliri sağlanmıştır.

11.2 (648) Üyelik Aidatları

TÜRK-İŞ Gelirlerinin esasını Üyelik aidatları teşkil etmektedir. 12 aylık süre içerisinde tahakkuk ettirilen Üyelik aidatı 1.545.595.646.353.-TL.dır. Üye Kuruluşlarımız itibariyle yapılan ödemeler aşağıya çıkarılmıştır.

**TEŞKİLATIMIZIN 01.01.2000 - 31.12.2000 TARİHLERİ
İTİBARIYLA ÜYELİK AİDATI ÖDEMELERİ**

Teşkilatın Adı	Ödediği
Tarım-İş Sendikası	32.937.470.000.-
Orman-İş Sendikası	41.407.200.000.-
T.Maden-İş Sendikası	51.282.000.000.-
G.Maden-İş Sendikası	60.485.526.550.-
Petrol-İş Sendikası	68.702.400.000.-
Tekgıda-İş Sendikası	105.696.000.000.-
Şeker-İş Sendikası	41.536.800.000.-
Teksif Sendikası	94.176.000.000.-
Deri-İş Sendikası	8.435.340.000.-
Ağaç-İş Sendikası	4.004.056.800.-
Selüloz-İş Sendikası	10.684.620.000.-
Basın-İş Sendikası	4.100.616.000.-
Basisen Sendikası	50.474.880.000.-
Bass Sendikası	16.596.360.000.-
Çimse-İş Sendikası	19.288.800.000.-
Kristal-İş Sendikası	35.778.540.000.-
Türk Metal Sendikası	75.000.000.000.-
Dokgemi-İş Sendikası	-----
Yol-İş Sendikası	147.431.360.344.-
Tes-İş Sendikası	183.314.880.000.-
Tezkoop-İş Sendikası	24.585.000.000.-
T.Koop-İş Sendikası	15.939.360.000.-
Tümtis Sendikası	2.026.280.000.-
Demiryol-İş Sendikası	50.296.464.000.-
T.Denizciler Sendikası	13.990.320.000.-
Hava-İş Sendikası	10.079.798.400.-
Liman-İş Sendikası	9.404.620.000.-
Haber-İş Sendikası	47.564.521.200.-
Sağlık-İş Sendikası	17.074.080.000.-
Toleyis Sendikası	22.350.240.000.-
Türk Harb-İş Sendikası	51.215.760.000.-
TGS Sendikası	3.039.120.000.-
Belediye-İş Sendikası	-----
Türk-Sen Sendikası	182.-
Kıbrıs Hür-İş Sendikası	-----
TOPLAM	1.318.898.413.476.-

11.3 (649) Faaliyetlerle İlgili Diğer Olağan Gelirler

Bu gelirlerimiz ise Malvarlığı gelirleri olan 70.701.000.000.-TL. Eğitim gelirleri 10.648.500.000.-TL. ile çeşitli yayın , salon ve pasaj kira geliri 6.925.000.000.-TL, bağış geliri olarak 12.411.000.-TL ve diğer gelirlerimiz olan 864.750.000.-TL. ile birlikte Diğer Olağan Gelirlerin Toplamı 89.151.661.000.-TL.dir.

12 Aylık süreyi kapsayan Gider ve Gelirlerimizin dökümü aşağıya çıkarılmıştır.

GİDERLER		GELİRLER	
Yönetici Ücret,Yolluk Giderleri	116.011.185.207.-	Üyelik Aidatları	1.545.595.646.353.-
Personel Ücret, İkramiye Giderleri	695.533.291.233.-	Banka Faiz Gelirleri	344.394.134.777.-
Personel Yolluk Giderleri	51.438.966.515.-	Mal Varlığı Gelirleri	70.701.000.000.-
Personel Taz.ve Sos. Yrd. Giderleri	168.406.923.313.-	Eğitim Gelirleri	10.648.500.000.-
Merkez İdari Giderleri	159.734.713.303.-	Kira Gelirleri	6.925.000.000.-
Bölge Tem.İdari Giderleri	41.257.213.257.-	Bağış Gelirleri	12.411.000.-
Eğitim Seminer Giderleri	86.672.910.228.-	Diğer Gelirler	864.750.000.-
Konfederasyon Aidat Giderleri	31.979.773.698.-		
Giderler Toplamı	1.351.034.976.754.-		
Müsbet Fark	628.106.465.376.-		
TOPLAM	1.979.141.442.130.-	TOPLAM	1.979.141.442.130.-

12- (79) GİDER ÇEŞİTLERİ

12.1 (791) Yönetici Ücret, Yolluk ve Ödenek Giderleri

Yönetim Kurulu Ücret, İkramiye, Tazminat, Yolluk, Temsil ve Sosyal Yardımları olarak toplam 116.011.185.207.-TL. ödeme yapılmıştır.

12.2 (791) Personel Ücret, Yolluk ve Ödenek Giderleri

Personel Ücret Giderleri

Merkez ve Bölge Temsilciliklerimizde görev yapan personele Ücret ve Sosyal Yardım olarak yapılan ödemeler aşağıya çıkarılmıştır.

<u>Yeri</u>	<u>Ödenen Miktar</u>
Mrkz.Pers.Ücret Giderleri	421.386.349.725.-
İstanbul Böl.Pers.Ücret Giderleri	33.788.268.250.-
Eskişehir Böl.Pers.Ücret Giderleri	32.082.923.000.-
İzmir Böl.Pers.Ücret Giderleri	32.025.974.163.-
Adana Böl.Pers.Ücret Giderleri	24.604.552.250.-
Sivas Böl.Pers.Ücret Giderleri	19.161.406.250.-
Samsun Böl.Pers.Ücret Giderleri	22.333.868.833.-
Diyarbakır Böl.Pers.Ücret Giderleri	27.132.025.750.-
Bursa Böl.Pers.Ücret Giderleri	19.662.233.750.-
Erzurum Böl.Pers.Ücret Giderleri	16.020.292.417.-
Samsun Eğitim Mrkz.Pers.Ücret Gid.	47.335.396.845.-
TOPLAM	695.533.291.233.-

12.3 Personel Yolluk Giderleri

Merkez ve Bölge Temsilcilikleri ile Samsun Eğitim Merkezi Personeline yapılan Yolluk ödemeleri, Vasıta ücretleri ve Vergiler dahil olmak üzere aşağıya çıkarılmıştır.

<u>Yeri</u>	<u>Ödenen Miktar</u>
Merkez Personeli Yolluk Gideri	41.303.040.070.-
Bölge Personeli Yolluk Gideri	8.897.232.225.-
Diğer Görevli Yolluk Gideri	1.238.694.220.-
TOPLAM	51.438.966.515.-

12.4 Personel Tazminat ve (TİS) Giderleri

Merkez Personeli Tabldot giderleri, evlenme, doğum, vefat yardımları ile akti feshedilen veya emekli olup işten ayrılan personele tazminat olarak toplam 168.406.923.313.-TL. ödeme yapılmıştır.

12.5 İdari Giderler

Genel Merkez, Bölge Temsilcilikleri ve Samsun Eğitim Merkezimizin Haberleşme, Kırtasiye, Yayın, Ulaşım, Bina, Toplantı, Demirbaş, Tamir ve Sosyal Amaçlı Giderleri olarak yapılan harcamalar aşağıya çıkarılmıştır.

Merkez İdari Giderleri

Kırtasiye, Yayın Giderleri	13.968.341.178.-
Ulaşım Giderleri	34.396.869.482.-
Bina Giderleri	36.249.399.601.-
Haberleşme Giderleri	40.420.505.983.-
Konuk-Toplantı Giderleri	21.223.059.310.-
Demirbaş Tamir-Onarım Gid.	2.271.170.900.-
Sosyal Amaçlı Giderler	3.914.413.170.-
Genel Kurul Giderleri	303.000.000.-
Diğer Giderler	6.987.953.679.-
TOPLAM	159.734.713.303.-

Bölge Temsilcilikleri İdari Giderler

İstanbul Bölge İdari Giderleri	10.235.592.279.-
Eskişehir Bölge İdari Giderleri	3.460.632.670.-
İzmir Bölge İdari Giderleri	8.178.070.290.-
Adana Bölge İdari Giderleri	4.121.786.089.-
Sivas Bölge İdari Giderleri	1.276.317.780.-
Samsun Bölge İdari Giderleri	3.615.234.699.-
Diyarbakır Bölge İdari Giderleri	3.866.716.610.-
Bursa Bölge İdari Giderleri	4.976.899.935.-
Erzurum Bölge İdari Giderleri	1.525.962.905.-
TOPLAM	41.257.213.257.-

Eğitim Merkezi İdari ve Seminer Giderleri:

Eğitim Merkezi İdari Giderleri	7.221.053.768.-
Eğitim Seminer Giderleri	79.451.856.460.-
TOPLAM	86.672.910.228.-

12.6 (794) Çeşitli Giderler

Konfederasyonumuzun Üyesi bulunduğu MPM, ICFTU, ETUC, TUAC ve APRO'ya 2000 yılı içerisinde toplam 31.979.773.698.-TL. ödenmiş olup dökümü aşağıya çıkarılmıştır.

MİLLİ PRODÜKTİVİTE MERK.	2.500.000.000.-
ICFTU	7.282.885.660.-
ETUC	16.386.358.720.-
TUAC	3.390.280.000.-
APRO	2.420.249.318.-
TOPLAM	31.979.773.698.-

GİDERLER DÖKÜMÜ

Yönetici Ücret,İkr.Sos.Yrd.Gideri	77.593.436.784.-
Yönetim Kurulu Yolluk Gideri	36.948.018.423.-
Gn. Başkan Temsil Gideri.	1.469.730.000.-
Personel Ücret,İkramiye Gideri	695.533.291.233.-
Personel Yolluk Gideri	51.438.966.515.-
Personel TİS Giderleri	168.406.923.313.-
Dışarıdan Sağ.Fay.ve Hizmetler	287.664.836.788.-
Aidat Giderleri	31.979.773.698.-
TOPLAM	1.351.034.976.754.-

13- NAZIM HESAPLAR

Deprem Yardım Fonu Hesabına Uluslararası Sendikal kuruluşların gönderdiği yabancı paralar olup dökümü aşağıya çıkarılmıştır.

Döviz Cinsi	Miktarı
US DOLAR	49.900
EURO	10.718
İSVİÇRE FRANKI	55.239
AVUSTRALYA \$	1.000
İNG. STERLİNİ	15.000
NORVEÇ KRONU	6.250

17 Ağustos 1999 tarihinde meydana gelen Marmara Depremi nedeni ile Konfederasyonumuza bağlı Sendikalarımızdan, Özel Şahıslardan, TÜRK-YUNAN Ortak konserinden toplanan paralar ve bunların nemalandırılması sonucu 31.12.2000 tarihi itibarıyla toplam 3.688.669.532.425.-TL. Deprem Yardım Parası toplanmıştır.

15.08.2000 tarihinde 300 adet Kalıcı Konut Yapıtılması için Bayındırlık Bakanlığı Birim Fiyatları üzerinden ihale açılmış ve ihaleyi KUR İNŞAAT A.Ş. ve ALİ RIZA OLCAY İNŞAAT firmaları kazanarak, kendileriyle 16 Ağustos 2000 tarihinde sözleşme yapılmıştır.

İnşaatların yapımı süratle devam etmekte olup 31.12.2000 tarihine kadar 1.781.673.894.000.-TL. firmalara hakediş bedeli ödenmiştir.

Deprem Yardımı TL Listesi:

1- Sendikalardan :	2.412.343.507.358.-
2- Özel Şahıslardan :	32.550.873.712.-
3- Faiz Gelirlerinden :	1.241.381.331.355.-
4- Türk-Yunan Ortak Konserinden :	2.393.800.000.-
Toplam	3.688.669.532.425.-

Deprem Yardımı Döviz Listesi:

Döviz Cinsi	Miktarı	Döviz Kuru	Tutarı
US DOLAR	49.900	680.000.-	33.592.000.000.-TL
EURO	10.718	585.000.-	6.270.030.000.-TL
İSVİÇRE FRANKI	55.239	381.000.-	21.046.059.000.-TL
AVUSTRALYA \$	1.000	365.000.-	365.000.000.-TL
İNG. STERLİNİ	15.000	958.000.-	14.370.000.000.-TL
NORVEÇ KRONU	6.250	68.556.-	428.475.000.-TL
Toplam			76.071.564.000.-TL

TÜRK-İŞ
TÜRKİYE İŞÇİ SENDİKALARI KONFEDERASYONU
31-12-2000 TARİHLİ BİLANÇOSU
AKTİF (VARLIKLAR)
(000)

1- DÖNEN VARLIKLAR	6.032.823.892.-
A- Hazır Değerler	2.795.236.931.-
1- Kasa	932.-
2- Bankalar	2.788.549.296.-
3- Alınan Çekler	6.686.703.-
B- Diğer Alacaklar	1.118.486.251.-
1- Verilen Depozito ve Tem.	1.335.-
2- Sendikalardan Alacaklar	488.054.864.-
3- Şüpheli Alacaklar	430.052.-
4- Kalıcı Deprem Konut Tem.	630.000.000.-
C- Yıllara Yaygın İnş.Maliyet Hes.	1.781.673.894.-
D- Diğer Dönen Varlıklar	337.426.816.-
1- İş Avansları	336.752.816.-
2- Personel Avansları	674.000.-
II- DURAN VARLIKLAR	641.172.689.-
E- Maddi Duran Varlıklar	641.172.689.-
1- Binalar	402.513.250.-
2- Taşıtlar	148.972.494.-
3- Demirbaşlar	89.686.945.-
AKTİF (VARLIKLAR) TOPLAMI	6.673.996.581.-

PASİF (KAYNAKLAR)
(000)

1- KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	685.099.463.-
F- Ödenecek Vergi ve Diğer Yük.	55.099.463.-
G- Alınan Depozito ve Teminatlar	630.000.000.-
II- ÖZKAYNAKLAR	5.988.897.118.-
H- Geçmiş Yıllar Karları	1.627.544.432.-
I- Dönem Net Kar / Zarar	628.106.465.-
J- Özel Fonlar	3.733.246.221.-
PASİF (KAYNAKLAR) TOPLAMI	6.673.996.581.-

TÜRK-İŞ
TÜRKİYE İŞÇİ SENDİKALARI KONFEDERASYONU
31-12-2000 TARİHLİ GELİR-GİDER TABLOSU
(000)

GELİR TABLOSU HESAPLARI

64- DİĞER FAAL. OLAĞAN GELİR ve KAR.	1.979.141.442.-
642- Faiz Gelirleri	344.394.135.-
648- Üyelik Aidatları	1.545.595.646.-
649- Diğer Olağan Gelirler	89.151.661.-
GELİRLER TOPLAMI	1.979.141.442.-

MALİYET HESAPLARI

79- GİDER ÇEŞİTLERİ	1.351.034.977.-
791- İşçi Ücret ve Giderleri	1.031.390.366.-
793- Dış. Sağ. Fayda ve Hizm.	287.664.837.-
794- Çeşitli Giderler	31.979.774.-
590- DÖNEM NET KARI	628.106.465.-
MALİYET HESAPLARI TOPLAMI	1.979.141.442.-

